

Arthur Conan Doyle

Etienne Gerards eventyr og bedrifter

Arthur Conan Doyle

Etienne Gerards eventyr og bedrifter

eBibliotek 1800

2022

Ophavsret og brugsbetingelser

Denne ebogsudgave af Arthur Conan Doyle: *Etienne Gerards eventyr og bedrifter* er baseret på originaler, som er public domain i hele verden.

Nærværende ortografisk opdaterede og redigerede udgave af teksten kan frit downloades og videreformidles under Creative Commons-licensen BY-NC-SA – Kreditering-IkkeKommerciel-DelPåSammeVilkår 4.0 International.

Generelt forbehold: Vær opmærksom på, at denne ebog er baseret på en tekst, som stammer fra en længst svunden tid. Normer og udtryksmåder mm. var anderledes dengang, og der kan derfor forekomme indhold, som på nogle virker stødende. Bogen skal, ligesom alle andre kunstneriske værker fra andre tider, ses i sin kulturelle og tidsmæssige kontekst, og udgiveren kan og vil ikke påtage sig noget ansvar for forfatterens verdensbillede og udtryksmåder.

Copyright and conditions of use

This ebook edition of Arthur Conan Doyle: *Etienne Gerards eventyr og bedrifter* is based upon sources in the public domain worldwide.

This orthographically updated and revised edition is free to download and reuse under Creative Commons BY-NC-SA Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International.

Disclaimer: Please note that this book is based on an original text dating from another era. Norms and language were different then, and some readers might find offensive content. We believe that any work of

art from previous times should be viewed in its cultural and temporal context and not in the light of latter-day prejudices, and we can and will not accept any responsibility for the author's views or language.

Etienne Gerard og tyren

(Normandiet, 1802)

Mine venner, i dag vil jeg fortælle om længst svundne dage, da jeg endnu ikke var begyndt at opbygge det ry, der siden har gjort mit navn så kendt overalt. Der var intet dengang, der kunne antyde, at jeg på nogen måde var bedre end nogen anden af de tredive officerer i Conflans' husarregiment. Jeg kan forestille mig, hvor forbløffede de alle ville være blevet, hvis de havde vidst, at den unge løjtnant Etienne Gerard skulle være bestemt for så gloriøs en karriere, og skulle opnå at have en hel brigade under sig, og at han engang ville modtage det kors, jeg til enhver tid kan vise jer, hvis I gør mig den ære at besøge mig i min beskedne bolig, af kejserens egen hånd. For I kender jo nok den lille hvidkalkede hytte med vinranken, på marken ved Garonnes bred, ikke sandt?

Man har sagt om mig, at jeg aldrig vidste, hvad frygt er. I har uden tvivl hørt en eller anden sige sådan noget, og i mange år har jeg af tåbelig stolthed ladet det passere for sandhed. Men nu, på mine gamle dage, kan jeg tillade mig at være ærlig. En modig mand tør være ærlig. Det er kun kujoner, der ikke tør gøre indrømmelser. Så jeg fortæller jer altså nu i dette øjeblik, at også jeg er menneskelig; at også jeg har mærket den kolde sved på min hud og mit hår rejse sig; ja, at jeg tilmed har vidst, hvad det er at flygte, at løbe indtil jeg næppe kunne holde mig oprejst. Kommer det som et chok for jer? Nuvel, en dag vil det måske trøste jer, når jeres eget mod er sluppet op, at vide, at

selv Etienne Gerard vidste, hvad det vil sige at være bange. Jeg skal fortælle jer, hvordan jeg gjorde denne erfaring, og hvordan jeg af den grund fik en kone.

Dengang var Frankrig i fred med verden, og vi – Conflans husarer – lå hele den sommer i lejr nogle få mil fra den lille by Les Andelys i Normandiet. Det er ikke noget særlig fornøjeligt sted i sig selv, men vi fra det lette kavaleri gør alle de steder, vi besøger, fornøjelige, og følgelig fordrev vi tiden på bedste vis. Mange år og mange landskaber har sløvet min hukommelse, men navnet Les Andelys er for mig altid forbundet med en vældig borgruin, store æbleplantager, og først og fremmest Normandiets dejlige piger. De var deres køns ypperste frembringelser, ligesom man med god ret kunne sige, at vi var vort, og vi mødtes således på lige fod i denne søde, sollyse sommer. Ak, ungdommen, skønheden, tapperheden – og derpå alle de kedsommelige, døde år, der udvisker dem alle! Der er tidspunkter, hvor den glørværdige fortid tynger mit hjerte som bly. Nej, min herre, ingen vin kan bortvaske sådanne tanker, for de kommer fra åndens og sjælens dyb. Det er kun legemet, der bliver påvirket af vinen, men hvis du giver den til det, vil jeg ikke sige nej.

Nu var der af alle de piger, der boede på egnen, en som var så meget smukkere og mere indtagende end alle de andre, at hun kun kunne være min. Hendes navn var Marie Ravon, og hende familie, Ravon-slægten, var rundet af frie bønder, der havde dyrket deres egen jord siden dengang, hertug Vilhelm drog til England. Hvis jeg lukker øjnene, kan jeg stadig se hende, som hun var dengang: hendes kinder, mørke som mosroser, hendes nøddebrune øjne, så blide og dog så fulde af mod; hendes hår,

som havde den dybe, sorte farve, der passer sig for poesi og passion; hendes smidige fingre, der var som det unge birketræ, der svajer for vinden. Ak! hvor hun drog sig tilbage fra mig, da jeg første gang lagde armen om livet på hende, for hun var ildfuld og stolt, hun veg, hun stod imod, hun kæmpede til det sidste, så at hendes overgivelse var så meget mere sød. Af hundrede og fyrretyve kvinder ... Men hvem kan sammenligne, når alle er så tæt på det perfekte!

I undrer jer måske over, hvordan det kunne være, at jeg skulle stå uden rivaler, hvis denne pige var så smuk. Det var da også en virkelig god grund til, mine venner, for jeg havde sørget for, at mine rivaler var på hospitalet. Der var Hippolyte Lesueur, han besøgte dem to søndage i træk; hvis han stadig lever, tør jeg sværge på, at han stadig halter på grund af den kugle, han har siddende i knæet. Og stakkels Victor – lige til han døde ved Austerlitz bar han mit mærke. Snart stod det klart for alle, at selv om jeg måske ikke kunne vinde Marie, skulle jeg have lov at prøve uantastet. Man sagde i lejren, at det var mere sikkert at angribe en deling infanteri i ubrudt geled, end at blive set for ofte i nærheden af Ravons gård.

Lad mig gøre en ting klar. Ønskede jeg at gifte mig med Marie? Ak! mine venner, ægteskab er ikke noget for en husar. I dag er han i Normandiet; i morgen på en eller anden høj i Spanien eller et morads i Polen. Hvad skulle han stille op med en kone? Ville det være retfærdigt mod nogen af dem? Kan det være rigtigt, at hans mod skulle dæmpes ved tanken om den fortvivelse, hans død ville medføre, eller er det rimeligt, at hun skulle sidde ene tilbage i frygt for, at hvert eneste brev kunne være budskabet om hans død? En husar kan kun varme sig ved

ilden og så ile videre i håbet om at være så lykkelig, at han møder en anden brand, han kan søge trøst ved. Og Marie, ønskede hun at gifte sig med mig? Hun vidste så udmærket, at når vore sølvtrumpeter blæste til march, ville det være over vort ægteskabs grav. Det var langt bedre for hende at holde sig til sit eget folk og sin egen jord, hvor hun og hendes mand kunne dvæle for altid i de rige plantager og inden for synsvidde af det store slot Le Galliard. Lad hende huske sin husar i sine drømme, men lad hende tilbringe sine vågne timer i den virkelige verden.

Imidlertid skubbede vi den slags tanker fra os, og hengav os til hinandens søde selskab, hvor hver dag havde nok i sig selv og vi aldrig skænkede morgendagen en tanke. Det er sandt nok, at der var tidspunkter, hvor hendes fader, en stovt gammel herre med et ansigt, der lignede et af hans egne æbler, og hendes moder, en tynd, bekymret kvinde fra omegnen, antydede for mig, at de gerne ville have lidt mere klarhed over mine hensigter; men i deres hjerter vidste de jo, at Etienne Gerard var en mand af ære, og at deres datter var både sikker og lykkelig i hans hænder. Således stod sagerne indtil den nat, jeg omtalte.

Det var en søndag aften, og jeg var kommet ridende fra lejren. Der var flere af vore folk på besøg i landsbyen, og vi lod alle vore heste stå ved kroen. Derfra gik jeg videre til Ravons gård, der kun lå adskilt derfra ved en meget stor mark, som strakte sig helt ind til deres dørtrin. Jeg var netop ved at begive mig afsted, da kroværten kom løbende efter mig.

"Undskyld, løjtnant," sagde han, "det er ganske vist længere, hvis De går ad landevejen, og alligevel vil jeg råde Dem til at gå

den vej."

"Det er en omvej på en mil eller mere."

"Det ved jeg. Men jeg tror alligevel, det vil være det klogeste."

Han smilede idet han sagde det.

"Og hvorfor så det?" spurgte jeg.

"Fordi," sagde han, "den engelske tyr går løs på marken."

Hvis det ikke var for hans ækle smil, havde jeg nok fulgt hans råd. Men at foreholde mig en fare og samtidig smile på den måde, var mere end min stolthed kunne bære. Jeg antydede med en gestus, hvad jeg mente om den engelske tyr.

"Jeg vil tage den korteste vej," sagde jeg.

Jeg havde næppe sat foden på marken, før jeg mærkede, at jeg havde forledt mig selv til en dumdristighed. Det var en meget stor, firkantet mark, og da jeg kom videre ud på den, følte jeg mig som den lille hjertemusling, der vover sig ud fra land, og ikke kan se anden havn end den, hvorfra den er kommet. Der var en mur langs alle sider af marken, undtagen den, hvorfra jeg var kommet. Foran mig så jeg Ravons stuehus, hvorfra der udgik mure til begge sider. En bagdør førte ud til marken, og der var adskillige vinduer, men alle var forsynet med gitre, som det var sædvane på gårdene i Normandiet. Jeg ilede af sted mod døren, der jo var den eneste sikre havn; jeg gik frem med værdighed, som det passer sig for en soldat, og samtidig så hurtigt, jeg kunne komme afsted. Fra midjen og opefter var jeg ligegyldig og ligefrem overlegen at se til. Neden for var jeg hurtig og rask til bens.

Jeg havde næsten nået midten af marken, da jeg fik øje på dyret. Den gik og rodede i jorden med forbenene under et stort bøgetræ på min højre hånd. Jeg vendte mig ikke efter ham; en

tilfældig tilskuer ville næppe have opdaget, at jeg havde bemærket den, men mit øje iagttog den ængsteligt. Det kan være, at den var tilfreds og fornøjet, eller den måske blev holdt i ave af min kække holdning, i hvert tilfælde gjorde den ingen bevægelser i min retning. Noget beroliget vendte jeg blikket mod det åbne vindue i Maries sovekammer, der lå lige over bagdøren, i håb om at hendes kære, blide, mørke øjne iagttog mig bag gardinerne. Jeg svingede med min lille stok, tog en lille omvej for at plukke en kodriver, og sang en af vore fandenivoldske sange for at fornærme dette engelske bæst, og for at vise min kæreste, hvor lidt jeg tog mig af fare, hvis den adskilte hende og mig. Dyret var åbenbart stadig forbløffet over min frygtløshed, og til sidst kunne jeg åbne bagdøren og komme sikkert i hus med æren i behold.

Og var det vel ikke faren værd? Havde samtlige Castiliens tyre bevogtet indgangen, ville det så ikke stadig have været det værd? Ak, disse timer, disse solrige timer, som aldrig kommer igen, da vore ungdommelige fødder næppe syntes at røre jorden, og vi levede i en sød drøm, som vi selv havde skabt! Hun satte pris på mit mod, og hun elskede mig for det. Som hun lå der, med den rødmende kind lagt op mod min dolmans silke som en pude, så hun op på mig med forundrede øjne, der lyste af kærlighed og beundring, mens jeg fortalte hende nogle historier, der kunne give hende et billede af hendes elskers sande karakter.

"Har dit mod aldrig svigtet dig? Har du aldrig kendt følelsen af frygt?" spurgte hun. Jeg lo ad denne tanke. Hvor kunne vel frygten finde plads i en husars sjæl? Ung som jeg var, havde jeg allerede flere gange bevist mit mod. Jeg fortalte hende, hvordan

jeg havde ført min eskadron midt ind i en trop ungarske grenaderer. Hun skælvede, idet hun omfavnede mig. Jeg fortalte hende også, hvordan jeg med min hest var svømmet over Donau ved nattetide for at levere en depeche til Davoust. For at være ærlig, var det slet ikke Donau, og den var heller ikke så dyb, at jeg havde haft nødig at svømme, men når man er tyve og forelsket, fortæller man jo sine historier som man bedst kan. Jeg fortalte hende mange af den slags historier, mens hendes dejlige øjne blev større og større af forbløffelse.

"Ikke engang i mine drømme, Etienne," sagde hun, "havde jeg troet, at en så modig mand fandtes. Hvor heldigt for Frankrig, der har en sådan soldat, og hvor heldigt for Marie, at hun har sådan en elsker!"

I kan tænke jer til, hvorledes jeg kastede mig for hendes fødder, mens jeg mumlede, at det var mig, der var den heldigste af alle – at jeg havde fundet én, der kunne værdsætte og forstå det alt sammen.

Det var et charmerende forhold, alt, alt for sødt og sart til at andre, grovere sjæle skulle blande sig i det. Men som I kan forstå, mente forældrene også at de havde visse pligter at se til. Jeg spillede domino med den gamle og vandt garn for hans kone, og dog kunne de ikke bringes til at tro, at det var for deres skyld, jeg kom hen til gården tre gange om ugen. En afklaring var uundgåelig, og den aften, hvor den skulle falde, indfandt sig snart. Marie blev sendt op på sit værelse, og jeg stod ansigt til ansigt med de gamle i stuen, der overvældede mig med spørgsmål om mine fremtidsudsigter og hensigter.

"Det må være afgjort," sagde de på deres korte, landlige måde, "at du enten fortæller os nu, at du er forlovet med Marie,

eller også vil vi aldrig se dig igen."

Jeg talte om min ære, min forhåbninger, min fremtid, men de var ikke til at få bort fra nutiden. Jeg henviste til min karriere, men på deres egenkærlige facon var de ikke i stand til at tænke på andet end deres datter. Jeg befandt mig i en virkelig vanskelig stilling. På den ene side kunne jeg ikke forlade min Marie; på den anden: hvad skulle en ung husar stille op med et ægteskab? Endelig bønfuldt jeg dem, hårdt presset, om at lade det ligge, blot for en dag.

"Jeg vil tale med Marie," sagde jeg, "jeg vil tale med hende straks. Det er hendes hjerte og hendes lykke, der kommer før alt andet."

Det stillede ikke disse to gnavne gamle folk tilfreds, men de kunne ikke sige noget imod det. De bød mig et kort godnat, og jeg drog rådvild afsted mod kroen. Jeg kom ud af den samme dør, jeg var kommet ind ad, og hørte dem sætte lås og slå for bag mig.

Jeg gik over marken fortabt i tanker, opfyldt af de grunde, de gamle mennesker var kommet med, og de glimrende svar, jeg havde givet dem. Hvad skulle jeg gøre? Jeg havde lovet at tale med Marie med det samme. Hvad skulle jeg sige til hende, når jeg mødte hende? Ville jeg overgive mig til hendes skønhed og vende ryggen til min karriere? Hvis Etienne Gerards sværd blev forvandlet til en segl, ville det virkelig være en sort dag for Kejseren og Frankrig. Eller skulle jeg forhærde mit hjerte og vende mig fra Marie? Eller var der måske en mulighed for at det hele kunne forenes; at jeg kunne blive en lykkelig ægtemand i Normandiet og en modig soldat andetsteds? Alle disse tanker

snurrede rundt i mit hoved, da en pludselig støj fik mig til at se op.

Månen var kommet frem bag en sky, og der stod tyren lige foran mig.

Den havde set ud til at være et stort dyr, da han stod under bøgetræet, men nu virkede han ligefrem enorm. Han var kulsort. Hans hoved var sænket, og månen skinnede på to truende, blodskudte øjne. Hans hale fo'r hurtigt fra side til side, og det forreste par hove skrabede i jorden. Et mere rædselsfuldt udseende uhyre var aldrig set i noget mareridt. Den bevægede sig langsomt og snigende i retning af mig.

Jeg så bag mig, og opdagede, at jeg i min distraktion var kommet meget langt væk fra markens grænser. Jeg var mere end halvvejs ovre den. Min nærmeste tilflugt var kroen, men tyren stod mellem mig og den. Måske ville dyret vige for mig, hvis han blev klar over, hvor lidt jeg frygtede ham. Jeg trak på skuldrene og gjorde en foragtelig gestus. Jeg fløjtede tilmed. Dyret mente åbenbart, jeg kaldte på den, for den nærmede sig beredvilligt. Jeg holdt mit ansigt dristigt vendt mod den, mens jeg gik hurtigt baglæns. Når man er ung og adræt, kan man jo næsten løbe baglæns og alligevel holde et modigt smilende ansigt mod fjenden. Imens jeg løb, truede jeg dyret med min stok. Måske havde det været klogere at dæmpe mig lidt. Tyren så det som en udfordring – hvilket virkelig var det sidste, jeg havde i tankerne. Det var en misforståelse, men den var fatal. Med et fnys løftede den halen og gik til angreb.

Har I nogensinde set en tyr gå til angreb, mine venner? Det er et mærkeligt syn. I tror måske, den kommer travende, eller måske tilmed galopperende? Nej, nej, det er værre end som så.

Det er en følge af spring, hvormed han skyder frem, det ene mere truende end det sidste. Jeg frygter intet, som mennesker kan gøre. Når jeg har med et menneske at gøre, føler jeg, at min egen holdnings ædelhed, den modige lethed, hvormed jeg ser ham i ansigtet, allerede vil række langt til at afvæbne ham. Hvad han kan gøre, kan jeg også selv, så hvorfor skulle jeg frygte ham? Men når du står overfor et ton rasende oksekød, er det en anden sag. Man kan ikke regne med at tale, at blidgøre, at forene. Der er ingen modstand mulig. Min stolte selvsikkerhed var spildt på dyret. I løbet af få sekunder havde min klare forstand afvejet enhver mulig udvej, og havde fastslået, at her ville ingen, ikke engang kejseren selv, kunne holde stand. Der var kun en udvej – at flygte.

Men man kan flygte på mange måder. Man kan flygte med værdighed, eller man kan flygte i panik. Jeg flygtede, er jeg ganske sikker på, som en soldat. Min holdning var uovertruffen, skønt mine ben bevægede sig hurtigt. Min hele optræden var en protest mod den stilling, jeg befandt mig i. Jeg smilede, mens jeg løb – det bitre smil hos en tapper mand, der spotter sin skæbne. Havde alle mine kammerater stået rundt om marken, ville de ikke have kunnet få ringere tanker om mig ved at se den ringeagt, hvormed jeg undflyede tyren.

Men her må jeg komme med en tilståelse. Når flugt engang er påbegyndt, uanset hvor soldatermæssig den så måtte være, følger panikken den lige hælene. Var det ikke således med Garden ved Waterloo? Det var i hvert tilfælde sådan det var med Etienne Gerard den nat. Trods alt var der jo ingen til se min opførsel – ingen, ud over denne forbandede tyr. Hvis jeg for et øjeblik glemte min værdighed, hvem ville så nogensinde få det

at vide? Hvert øjeblik kom hovenes torden og monstrets rædsomme prusten nærmere bag mig. Rædsel fyldte mig ved tanken om så forsmædelig en død. Dyrets brutale raseri frøs mit hjerte til is. I et øjeblik var alting glemt. Der var kun to væsener til i verden, tyren og mig selv – han prøvede at dræbe mig, jeg prøvede at flygte. Jeg sænkede hovedet og løb – løb for livet.

Jeg løb hen mod Ravons hus. Men netop da jeg nåede det, fløj det mig i hu, at der ikke ville være beskyttelse at finde der. Døren var låst. De nederste vinduer var tilskoddede. Muren var høj på begge sider af huset. Og tyren kom nærmere og nærmere. Men, mine venner, det er i sådanne øjeblikke af den yderste fare, at Etienne Gerard viser sig fra sin bedste side. Der var én vej til sikkerhed, og jeg valgte den straks.

Jeg har fortalt, at vinduet til Maries soveværelse lå lige over døren. Gardinerne var trukket for, men skodderne stod åbne, og der brændte en lampe i værelset. Ung og adræt som jeg var, mente jeg nok, at jeg kunne springe højt nok op til at nå kanten af vindueskarmen og trække mig selv op i sikkerhed. Uhyret strejfede mig, i samme øjeblik jeg sprang. Havde jeg ikke fået hjælp, ville jeg blot have gjort, hvad jeg havde planlagt. Men netop som jeg med en glimrende indsats hævede mig fra jorden, kastede han mig op i luften. Jeg skød ind gennem gardinerne, som om jeg var blevet skudt ud af en kanon, og jeg landede på hænder og knæ i midten af værelset.

Der stod, viste det sig, en seng foran vinduet, men jeg var fløjet over den uden at komme til skade. Da jeg vaklende kom på benene, vendte jeg mig bestyrtet mod den, men den var tom. Min Marie sad i en lav stol i et hjørne af værelset, og hendes

blussende kinder viste mig, at hun havde grædt. Uden tvivl havde hendes forældre givet hende en eller anden skildring af, hvad der var passeret mellem os. Hun var for overrasket til at bevæge sig, og kunne kun sidde og stirre på mig med åben mund.

"Etienne!" gispede hun. "Etienne!"

På et øjeblik var jeg så fuldt mig selv igen som nogensinde. Der var kun ét at gøre for en gentleman, og det var, hvad jeg gjorde.

"Marie," råbte jeg, "tilgiv, oh tilgiv mig min pludselige tilbagekomst! Marie, jeg har talt med dine forældre i aften. Jeg kunne ikke vende tilbage til lejren uden at spørge dig, om du ville gøre mig evig lykkelig ved at love at blive min kone?"

Der gik lang tid, før hun kunne tale, så stor var hendes forundring. Så blev alle følelser skyllet bort i hendes beundrings store flod.

"Oh, Etienne! min dejlige Etienne!" udbrød hun, med armene om min hals. "Aldrig var der en sådan kærlighed! Aldrig var der en sådan mand! Som du står der, hvid og skælvende af passion, synes du mig at være helten fra mine drømme. Du er ganske stakåndet, min elskede, og hvilket spring må det have været, der bragte dig i mine arme! Og tænk, i det øjeblik du kom, hørte jeg din stridshests trampen derude!"

Der var ikke mere at forklare, og når man er nyforlovet, har man også andet at bruge læberne til. Men nu blev der en løben på gangen og en hidsig banken på døren. Ved støjen fra min ankomst var de to gamle ilet ned i kælderen for at se, om den store cidertønde var væltet ned fra de bukke, den stod på, men

nu var de tilbage, og ivrige for at komme ind. Jeg rev døren op, og stod med Maries hånd i min.

"Sku jeres søn!" sagde jeg.

Åh, hvilken glæde havde jeg ikke bragt denne beskedne familie. Det varmer stadig mit hjerte, når jeg tænker på det. Det lod ikke til, at de syntes det var særlig mærkeligt, at jeg sådan var fløjet ind gennem vinduet, for hvem skulle vel være en hidsig frier, hvis ikke en tapper husar? Og hvis døren var lukket, hvilke andre veje end vinduet var der? Endnu en gang samledes vi alle fire i stuen, og den støvede flaske blev hentet frem, og huset Ravons ældgamle herligheder stod for mig. Atter ser jeg for mig dette værelse med de tunge loftsbjælker, de to gamles smilende ansigter, den gyldne cirkel af lys fra lampen, og hun, min Marie, min ungdoms brud, så sælsomt vundet og dog kun for så kort en tid.

Det var blevet sent, da vi skiltes. Den gamle mand fulgte mig ud i forstuen.

"Du kan tage hoveddøren eller bagdøren," sagde han. "Det er kortere vej ad bagdøren."

"Jeg tror jeg tager fordøren," svarede jeg. "Det er måske en smule længere vej, men det vil give mig mere tid til at tænke på Marie."

Hvorledes Etienne Gerard mistede sit øre

(Venedig, 1805)

Den gamle brigader sidder på cafeen og fortæller:

Jeg har set en mængde byer, mine venner. Jeg vil ikke trætte jer ved at fortælle, i hvor mange af dem, jeg er redet ind som sejrherre med mine otte hundrede husarer raslende efter mig. Kavaleriet var altid i spidsen for den store armé, og Conflans husarer var i spisen af kavaleriet, og jeg var i spidsen for husarerne. Men af alle de byer, vi drog ind i, er Venedig den besynderligste, og den, der er dårligst bygget. Jeg kan ikke begribe, hvor de mennesker, som byggede den, tænkte at kavaleriet skulle manøvrere. Det ville være meget vanskeligt for Murat og Lasalle at føre en eskadron ind på Venedigs torve. Af den grund efterlod vi Kellermans tunge brigade og ligeledes mine egne husarer i Padua på fastlandet. Men Suchet af infanteriet holdt byen besat, og han havde valgt mig til adjutant den vinter, han syntes nemlig godt om min historie i Milano med den italienske fægtemester. Fyren fægtede godt, og det var heldigt for de franske våbens ære, at det var mig, der var hans modstander. Han fortjente en lektion; for hvis man ikke synes om en primadonnas sang, så kan man tie stille, men det er utilladeligt at fornærme en smuk kvinde. Alles sympati var også på min side, og da affæren var endt, og mandens enke var blevet pensioneret, valgte Suchet mig til sin adjutant, og jeg

fulgte ham til Venedig, hvor jeg havde et mærkeligt eventyr, som jeg nu skal fortælle jer.

I har ikke været i Venedig? Nej, for det er sjældent, at de franske rejser. Vi rejste ellers meget omkring i de dage, vi har faret om fra Moskva til Cairo; men vi kom i større følge, end det var behageligt for dem, vi besøgte. Det vil blive en stor dag for Europa, når de franske igen begynder at rejse; de er sene til at forlade deres hjem, men når de først har gjort det, kan ingen sige, hvor langt de vil rejse, når de har en fører som vor lille mand til at lede dem og vise dem vej. Men de store dage er svundne, og de store mænd er døde, og her sidder jeg, den sidste af dem, i en café og drikker vin og fortæller gamle historier.

Men det var om Venedig, jeg ville fortælle. Folkene levede der som vandrotter på en mudderbanke, men deres huse er smukke, og deres kirker, navnlig Sankt Markus-kirken, er lige så store som dem, jeg har set i andre byer. Frem for alt er venetianerne stolte af deres statuer og malerier, som er de berømteste i verden. Der er mange soldater, som mener, at fordi det er deres bestilling at føre krig, skal de ikke tænke på andet end at slås og plyndre. Der var for eksempel gamle Bouvet – ham, som blev dræbt af preusserne den dag, jeg vandt kejserens medalje; dersom I førte ham bort fra lejren eller kantonnementet og talte til ham om bøger og kunst, ville han kun sidde og glo uforstående på jer. Men den rigtige soldat forstår både åndelige og legemlige ting, således som jeg. Det er ganske vist, at jeg var meget ung, da jeg kom til arméen, og min eneste lærer var kvartermesteren, men når man drager verden rundt med åbne øjne, må man absolut lære en hel del.

Således var jeg i stand til at beundre malerierne i Venedig og kende navnene på de store mænd, Mikael Titian og Angelus, og de andre, som har malet dem. Man skal heller ikke sige, at Napoleon ikke beundrede disse malerier, for det første, han gjorde, da han havde indtaget byen, var at sende de bedste af dem til Paris. Vi tog alle, hvad vi kunne få, og jeg for min del fik to malerier. Det ene hed *Den overraskede Nymfe*, det beholdt jeg selv, det andet, *Santa Barbara*, sendte jeg min moder.

Jeg må imidlertid tilstå, at nogle af vore folk opførte sig meget stygt med hensyn til malerierne og statuerne.

Venetianerne sætter som sagt megen pris på disse ting, og de fire bronzeheste, som stod foran indgangen til deres kirke, elskede de, som det kunne være deres børn. Jeg har altid været en god hestekender og har et godt øje for dem, men jeg kunne ikke se, at der var noget særligt ved disse. De var ikke fint nok byggede til brug for det lette kavaleri og dog ikke kraftige nok til artilleriet.

Men da de var de eneste heste, såvel levende som døde i hele byen, kunne man ikke vente, at de indfødte skulle forstå sig på deres fejl. De græd bitterligt, da hestene blev sendt bort, og om natten fandt man to franske soldaters lig flydende i kanalen. Til straf for disse mord blev en stor mængde malerier sendt bort, og soldaterne ødelagde flere statuer og afskød deres musketter på de malede glastruder. Dette ophidsede folket, og der herskede en forbitret stemning i byen. Mange officerer og menige forsvandt den vinter, og man fandt ikke en gang deres lig.

Hvad mig angår, da havde jeg fuldt op at bestille, og tiden faldt mig aldrig lang. Jeg har altid haft den regel, i hvert land jeg

har været, at lære dets sprog. Af den grund så jeg mig altid om efter en dame, som ville være elskværdig nok til at lære mig sproget, og vi øvede os så sammen i det. Det er den interessanteste måde at lære det på, og førend jeg var tredive år, kunne jeg næsten tale alle Europas tungemål; dog må jeg indrømme, at hvad man lærer på den måde, just ikke egner sig til brug for de almindelige forhold i livet. Min virksomhed har for eksempel altid været mest blandt soldater og bønder, og man har jo ikke megen brug for at sige dem, at man elsker dem, og vil komme tilbage, når krigen er forbi.

Aldrig har jeg haft så sød en lærerinde som i Venedig. Hun hed Lucia til fornavn, efternavnet glemmer en gentleman; men jeg kan uden at være indiskret sige, at hun hørte til en af Venedigs senatorfamilier, og at hendes bedstefader havde været byens doge.

Hun var ganske ualmindelig smuk, og når Etienne Gerard bruger ordet ualmindelig smuk, har det noget at betyde, mine venner. Jeg har dømmekraft, jeg har erfaring, og jeg er i stand til at gøre sammenligninger. Af alle de kvinder, som har elsket mig, er der ikke tyve, om hvem jeg vil bruge det udtryk. Men jeg gentager, at Lucia var ualmindelig smuk.

Jeg ved ikke nogen, hvis øjne kunne sammenlignes med hendes, med mindre det skulle være Dolores fra Toledo. Der var også en lille brunette i Santarem, da jeg gjorde tjeneste under Massena i Portugal, jeg har glemt hendes navn, hun var virkelig køn, men hun havde hverken Lucias skikkelse eller ynde. Der var jo også Agnes – jeg kan ikke sige, hvem jeg foretrak af dem; men jeg begår ingen uretfærdighed, når jeg siger, at Lucia uden sammenligning var den bedste.

Det var på grund af malerierne, at jeg først mødte hende; for hendes fader ejede et palads på den længst bortliggende side af Rialtobroen, som går over den store kanal, og det var fyldt med vægmalerier, hvorfor Suchet sendte nogle sapører for at tage dem bort og sende dem til Paris.

Jeg var gået derhen med dem, men da jeg så Lucia badet i tårer, fandt jeg pludselig ud af, at malerierne sikkert ville revne, når de blev taget ud af væggen og derved mistede deres støtte mod muren. Jeg sagde dette til sapørerne og sendte dem bort. Efter den tid blev jeg familiens ven, og jeg har tømt mangan flaske chianti med faderen og haft mangan sød undervisningstime med datteren. Nogle af vore officerer giftede sig den vinter i Venedig; jeg kunne have gjort det samme, for jeg elskede Lucia af hele mit hjerte; men Etienne Gerard har sit sværd, sin hest og sit regiment, sin moder, sin kejser og sin karriere. En munter officer kan nok finde tid til elskov, men ikke til ægteskab. Således tænkte jeg, mine venner; men jeg kendte dengang ikke disse ensomme dage, hvor jeg skulle længes efter at trykke de fordums elskedes hænder og vende hovedet bort, når jeg så mine gamle kammerater med deres voksne børn omkring sig. Denne kærlighed, som jeg den gang betragtede som spøg og tidsfordriv, ved jeg nu, er den helligste og ædleste af alle følelser ... Tak, min ven! Det er en god vin, og endnu en flaske kan ikke skade.

Og nu vil jeg fortælle jer, hvorledes min kærlighed til Lucia blev anledning til det besynderligste eventyr, jeg har oplevet, og hvorledes jeg derved kom til at miste spidsen af mit højre øre. I har ofte spurgt mig om, hvorfor den mangler, i aften vil jeg fortælle jer det.

Suchets hovedkvarter var den gang dogen Dandolos gamle palads. Det lå på en lagune, ikke langt fra Markuspladsen. Det var henimod slutningen af vinteren, da jeg en aften ved min hjemkomst fra Goldiniteatret fandt en lille billet fra Lucia og en gondol, som ventede på mig. Hun bad mig komme straks til hende, da hun befandt sig i en forlegenhed. For en franskmand og en soldat er der kun ét svar på en sådan billet. På et øjeblik var jeg i båden, og gondolføreren styrede ud i den mørke kanal.

Jeg husker, at da jeg steg i båden, blev jeg slået af mandens ualmindelig store skikkelse. Han var just ikke så høj, men en af de stærkest byggede mænd, jeg nogen sinde har set. Fyren tog plads bag ved mig og begyndte at ro.

En god soldat bor altid være på sin post i et fjendtligt land, det har altid været min leveregel, og når jeg har levet, til mit hår er blevet gråt, er det, fordi jeg har fulgt denne regel. Og dog var jeg denne aften så letsindig som en tåbelig ung rekrut, der ikke frygter for andet, end at man skulle tro, han var bange. Mine pistoler havde jeg glemt i mit hastværk. Jeg havde nok min sabel på, men den er ikke altid det mest passende våben. Jeg lå tilbage i båden, inddyssset i drømmerier ved den blide lyd af vandets skvulpen. Vor vej gik igennem forskellige snævre kanaler med høje bygninger på begge sider og en smal strimmel stjernebesat himmel over os. Hist og her sås der på broerne, vi gik under, et svagt lys fra en olielampe, og undertiden et glimt af et lys, brændende foran et helgenbillede i en niche. Men med undtagelse af disse var alt mørkt, og man kunne blot skelne vandet ved den hvide frynse, som hvirvledes op foran vor båds mørke forstavn. Det var ret tid og sted til at drømme. Jeg tænkte på mit foregående liv, på alle de store bedrifter, jeg

havde taget del i, på min kære moder, og forestillede mig hendes glæde, når hun hørte folkene i landsbyen tale om hendes søns ry. Jeg tænkte også på kejseren og på Frankrig, det elskede fædreland, det solrige Frankrig, moderen til skønne døtre og tapre sønner. Mit hjerte svulmede i mit bryst ved tanken om, hvorledes vi havde udfoldet Frankrigs faner så mange hundrede mil fra dets grænser. Jeg ville ofre mit liv for dets storhed. Jeg lagde hånden på hjertet ligesom for at sværge på det; men i samme øjeblik overfaldt gondolføreren mig bagfra.

Da jeg mærkede, at han faldt over mig, troede jeg først ikke, at han angreb mig, men blot, at han var tumlet ovenpå mig med hele sin vægt. Gondolføreren står bagved, når han ror, så at man ikke kan se ham og heller ikke værgе sig mod hans overfald.

Det ene øjeblik havde jeg siddet med mit bryst opfyldt af ophøjede følelser, i det næste lå jeg udstrakt på bunden af båden, omklamret af dette uhyre, så jeg var nær ved at kvæles. Jeg følte det hede pust af hans ånde på min nakke. I en fart rev han sablen fra min side og kastede en sæk over mit hoved, surrede et stærkt reb omkring den og bandt den til.

Der lå jeg i bunden af båden lige så hjælpeløs som en fangen fugl; jeg kunne ikke skrigе, jeg kunne ikke røre mig, jeg var kun en bylt. Kort efter hørte jeg atter vandets hvislen ved mit øre. Denne skurk havde udført sit værk og genoptog sin sejlads lige så rolig og ligegyldig, som om det var hans daglige gerning at smække en sæk over hovedet på en oberst ved husarerne.

Jeg kan ikke sige jer, hvilken ydmygelse og hvilket raseri, der opfyldte mig, da jeg lå der som et får, der bliver bragt til slagtebænken. Jeg, Etienne Gerard, stridshelten fra 6. brigade

af det lette kavaleri og hovedarméens første kriger var blevet overrumplet af en ubevæbnet mand! Jeg lå imidlertid roligt; for man bør vide, at der er én tid at kæmpe på og en anden til at spare på sine kræfter. Jeg havde følt denne mands greb om mine arme, og jeg vidste, at jeg ville være som et barn i hans hænder. Jeg ventede derfor med et hjerte, som brændte af raseri, indtil den belejlige tid kom.

Hvor længe jeg lå der i bunden af båden, kan jeg ikke sige, men det forekom mig at være en lang tid, og stadig hørte jeg denne hvislen af vandet og knagen af årerne. Adskillige gange drejede vi om hjørner, det forstod jeg af det lange, melankolske råb, gondolførerne udstødte for at underrette deres kammerater om, at de kommer. Til sidst, efter temmelig lang fart, mærkede jeg, at båden skrabede med siderne op mod en landingsplads. Fyren slog tre gange med åren på bådens side, og som svar på hans kalden, hørte jeg smækken med slår og omdrejninger af nøgler, og en tung dør knagede på sin hængsler.

"Har du fanget ham?" spurgte en stemme på italiensk.

Mit uhyre brød ud i en rå latter og sparkede til sækken, hvori jeg lå.

"Her er han," sagde han.

"De venter," sagde en stemme og tilføjede noget, jeg ikke forstod.

"Værsgod at tage ham," sagde manden, som havde fanget mig. Han tog mig i sine arme, steg et par trin ned og kastede mig på en hård stenbro. Et øjeblik efter knagede slårerne, og nøglen hvinede. Jeg var fange inde i huset.

At dømme efter stemmerne og trinnene kunne jeg vide, at der var flere folk omkring mig. Jeg forstod italiensk betydelig bedre, end jeg taler det, og jeg kunne meget godt finde ud af meningen af, hvad de sagde.

"Du har vel ikke dræbt ham, Matteo?"

"Hvad kunne det skade, om jeg havde gjort det?"

"Du ville sandelig komme til at stå tribunalet til regnskab for det."

"De vil dog dræbe ham, vil de ikke?"

"Jo, men det er ikke min eller din sag at gøre det."

"Pyt! Jeg har ikke dræbt ham, for død mand bider ikke, og han bed mig i tommelfingeren, da jeg smed sækken over hovedet på ham."

"Han ligger meget roligt."

"Ryst ham ud, og I vil finde, at han er livlig nok."

Rebet, som bandt for mig, blev løsnet og sækken taget bort fra mit hoved. Jeg lå ubevægelig på gulvet med lukkede øjne.

"Ved alle helgener, jeg siger, du har brækket hans hals!"

"Nej, han er blot besvimet. Det var ellers bedre, om han aldrig kom til sig selv igen."

Jeg følte en hånd indenfor min trøje.

"Matteo har ret," sagde en stemme, "hans hjerte banker ligesom en hammer. Lad ham blot ligge, så kommer han nok til sig selv."

Jeg ventede et par minutter, så vovede jeg at kaste et stjålent blik omkring mig. I begyndelsen kunne jeg intet se; for jeg havde været så længe i mørke, og der skinnede kun et svagt lys i det rum, hvori jeg befandt mig; men snart opdagede jeg, at der over mit hoved hvælvende sig et gipsloft, prydet med guder og

gudinder. Det var ingen røverkule, jeg befandt mig i, men hallen i et venetiansk palads. Uden nogen bevægelse, ganske langsomt og stjålent fik jeg nu et glimt at se af de mænd, som omgav mig. Der var gondolføreren, en rigtig morderisk halunk, og ved siden af ham var der tre andre mænd, den ene var en lille, krumbøjet fyr med en myndig mine og et nøgleknippe i hånden, de to andre var unge tjenere i et smukt livré. Da jeg lyttede til deres tale, gik det op for mig, at den lille mand var hushovmester, og de andre stod under ham.

Der var nok fire imod mig, men den lille hovmester havde ikke meget at betyde, så hvis jeg blot ikke havde været våbenløs, skulle jeg snart have gjort det af med disse karle; men skulle jeg fægte med næverne, da var alene den ene en ulige modstander for mig, selv om han ikke havde haft tre til at hjælpe sig. List, og ikke magt, måtte blive min hjælp.

Jeg ville se mig om for at opdage en måde at flygte på, og gjorde derved en uvilkårlig bevægelse med hovedet. Svag, som den var, undgik den dog ikke mine vogtere.

"Vågn op, vågn op!" råbte hovmesteren.

"Stå op på Deres fødder, lille franskmand," brummede gondolføreren, "stå op, siger jeg." Og for anden gang sparkede han mig.

Aldrig er en befaling blevet adlydt så hurtigt som denne. På et øjeblik var jeg på benene og styrtede hen i baggrunden af hallen. De fo'r efter mig, ligesom jeg har set de engelske hunde forfølge en ræv; men hallen førte ud i en lang gang, som jeg løb ud i.

Denne gang drejede til venstre og atter til venstre, og så var jeg igen inde i hallen. Mine forfølgere var bestandig i hælene på

mig, og der var ingen tid til at tænke. Jeg stødte på trappen; men to mænd kom ned ad den; jeg trak mig tilbage og forsøgte at åbne den dør, jeg var blevet bragt ind i, men den var lukket med en stor slå, og jeg kunne ikke trække den fra.

Gondolføreren fo'r ind på mig med sin kniv; men jeg gav ham et spark, så han faldt baglæns om. Hans kniv faldt klirrende ned på marmorgulvet, men jeg fik ikke tid til at tage den op, for der var nu et halvt dusin andre, som greb fat i mig. Da jeg ville støde dem bort, spændte den lille hovmester ben for mig, og jeg faldt om; men jeg var på benene på et øjeblik, og befriet for mine forfølgeres greb brød jeg igennem deres kreds og stødte på en dør i den anden ende af hallen. Jeg var heldig nok til at nå den førend mine forfølgere og udstødte et triumfskrig, da låsen drejede sig villigt i min hånd; for jeg kunne se, at det var en udgangsdør, og alt var jo klart til flugt. Men jeg havde glemt, i hvilken by jeg var. Hvert hus i den er en ø. Da jeg rev døren op, parat til at springe ud på gaden, skinnede lyset fra hallen ud på det dybe, stille, sorte vand, som gik lige op til det øverste trappetrin. Jeg fo'r tilbage, og et øjeblik efter havde mine forfølgere indhentet mig.

Men jeg giver ikke så let fortabt. Jeg sparkede til dem og banede mig vej forbi dem, skønt en af dem rev en håndfuld hår af mit hoved i sin iver for at holde mig fast. Den lille hushovmester huggede mig med en nøgle, og jeg blev banket og revet; men endnu en gang slap jeg fra dem og kom foran.

Jeg styrtede op ad den store trappe og rev en umådelig stor fløjdør op, som var lige foran mig, men mærkede så, at alle mine anstrengelser alligevel havde været forgæves.

Det værelse, jeg var brudt ind i, var glimrende oplyst. Med dets gyldne karnisser, dets svære søjler og dets malede vægge og loft var det åbenbart, at det var den store sal i et venetiansk palads. Der er mange hundrede af den slags i denne besynderlige by, og i nogle af dem findes værelser, som ville være en pryd for Louvre og Versailles. I midten af salen var der en forhøjning, og på den sad i en halvkreds tolv mænd, alle klædt i sorte dragter ligesom dem, franciskanermunkene bærer, og alle havde de masker for den øverste del af ansigtet.

En del bevæbnede mænd af et råt udseende stod ved indgangen, og blandt dem, lige over for forhøjningen, var der en ung mand i det lette infanteris uniform. Da han drejede hovedet, genkendte jeg ham, det var kaptajn Auret, en ung basker, med hvem jeg havde drukket mangt et glas vin i den vinter.

Han var ligbleg, stakkels fyr, men han holdt sig tappert blandt de røvere, som omringede ham. Jeg vil aldrig glemme det glimt af håb, som lyste i hans øjne, da han så en kammerat komme ind i salen, og det fortvivlede udtryk, som afløste det, da det gik op for ham, at jeg ikke var kommet for at forandre hans skæbne, men for at dele den.

I kan forstå, hvor forbavsede disse folk blev, da jeg styrtede ind. Mine forfølgere var stormet ind efter mig og spærrede døren, så der ikke kunne være tale om yderligere flugtforsøg. Det er i sådanne tilfælde, at min rette natur gør sig gældende. Med værdighed gik jeg frem foran tribunalet. Min trøje var halvt afrevet, mit hår i uorden og mit hoved blodigt, men der var noget i mit blik og i min holdning, som lod dem forstå, at det var ingen almindelig mand, som stod foran dem. Der var

ikke en hånd, som rørte sig for at holde mig tilbage, og jeg standsede ikke, førend jeg stod foran en lille, frygteligt udseende, gammel mand, hvis grå skæg og myndige mine sagde mig, at han både på grund af sin alder og sin rang var den øverste.

"Min herre," sagde jeg, "De vil måske sige mig, at hvilken grund jeg er blevet voldeligt overfaldet og ført til dette sted. Jeg er en hæderlig soldat ligesom denne officer, som står her, og jeg forlanger, at De øjeblikkelig sætter os begge i frihed."

Der herskede en foruroligende tavshed efter mine ord. Det er ikke behageligt at have tolv maskerede ansigter mod sig, og tolv par hævngherrige italienske øjne fæstede på sig. Jeg stod, som det sømmer sig en stolt soldat, og jeg kunne ikke lade være at tænke på, hvor megen anseelse min værdighed og holdning kastede over Conflans husarer. Jeg kan ikke tænke mig, at nogen kunne have opført sig bedre under disse omstændigheder; jeg så med et frygtløst blik fra den ene af dommerne til den anden, mens jeg ventede på svar.

Det var gråskæggen, som til sidst brød tavsheden.

"Hvem er denne mand?" spurgte han.

"Hans navn er Gerard," sagde den lille hovmester nede fra døren.

"Oberst Gerard," sagde jeg. "Jeg vil ikke bedrage Dem, jeg er Etienne Gerard, omtalt i mange depecher og berømt for tapper dåd. Jeg er general Suchets adjudant, og jeg forlanger øjeblikkelig løsladelse tilligemed min våbenbroder, som står her."

Den samme skrækkelige tavshed herskede på ny i forsamlingen, og de samme tolv par ubarmhjertige øjne var

fæstede på mig. Atter var det den gråskæggede, som tog ordet.

"Han er udenfor ordenen, der er to mænd foran ham på listen."

"Han slap ud af hænderne på os og brød herind."

"Lad ham vente, til hans tur kommer; før ham ned i træcellen."

"Men hvis han gør modstand, Deres Excellence?"

"Jag jeres knive i ham. Tribunalet vil være på jeres side. Fjern ham, indtil vi er færdige med de andre."

Folkene gik henimod mig; et øjeblik tænkte jeg på at gøre modstand. Det ville have været en heldedød; men hvem var der til at se den og omtale den? Det var kun at foregribe skæbnen, og jeg har været stedt i så mange farer og er altid kommet heldigt ud af dem, så jeg har lært at stole på min lykkestjerne. Jeg tillod disse uslinge at gribe mig og føre mig ud af salen; gondolføreren gik ved siden af mig med sin åbne kniv i hånden. Jeg kunne læse i hans onde øjne, at det ville være ham en tilfredsstillelse, om jeg ville give ham anledning til at jage den ind i mig.

Det er nogle forunderlige bygninger disse venetianske store kolosser; – paladser, fæstninger og fængsler, alt er samlet i dem.

Jeg blev ført gennem en lang gang og ned af en skummel stentrappe, til vi kom til en kort korridor, i hvilken der fandtes tre døre. Jeg blev stødt ind gennem en af dem, og en lås smækkede i efter mig. Det eneste lys, som trængte ind til mig, kom fra en lille revne i væggen ud til gangen.

Stirrende gennem mørket og følende mig for, undersøgte jeg omhyggeligt det rum, jeg var blevet lukket ind i. Jeg havde

forstået, af hvad jeg havde hørt, at jeg snart skulle forlade det for at fremstilles for tribunalet; men det er nu ikke min natur at lade nogen mulighed for frelse uforsøgt.

Cellens stengulv var så fugtigt og murene et par fod op så slimede, at det var indlysende, at den lå nedenfor vandstanden. Kun et skråt hul højt oppe ved loftet var den eneste åbning op til lys og luft. Gennem det så jeg en klar stjerne skinne ned til mig, og synet af den fyldte mig med trøst og håb. Jeg har aldrig været noget religiøst menneske, skønt jeg altid har haft ærbødighed for dem, som var det; men jeg husker, at den nat, da stjernen skinnede på mig, syntes den mig at være et altseende øje, og jeg følte, ligesom en ung, frygtsom rekrut må føle i slaget, når han ser sin obersts rolige blik hvile på sig.

Mit fængsels tre sider bestod af sten; men den fjerde var af træ, og jeg kunne se, at den først for nylig var blevet sat op. Sandsynligvis var et skillerum blevet anbragt der for at dele en stor celle i to mindre. Men hverken de gamle mure eller det usle vindue frembød nogen mulighed til flugt, så lidt som den massive dør. Jeg henvendte derfor min opmærksomhed på trævæggen. Min fornøft sagde mig, at hvis jeg trængte igennem den – hvilket ikke syntes vanskeligt – ville jeg kun komme ind i en anden celle, som var lige så svær at slippe ud af, som den jeg befandt mig i. Dog, jeg har altid hellere villet handle end lægge hænderne i skødet, og jeg undersøgte derfor trævæggen meget nøje. To brædder var så slet sammenføjede og så løse, at jeg var sikker på, at jeg let kunne løsne dem. Jeg søgte rundt efter noget værktøj og fandt et ben af en gammel seng, som stod i en krog. Jeg drev spidsen af det ind i en sprække mellem

brædderne, og jeg var ved at skille dem ad, da lyden af hurtige fodtrin fik mig til at standse og lytte.

Jeg ville ønske, jeg kunne glemme, hvad jeg nu hørte. Jeg har set mange hundrede mennesker dø i slag, og jeg har udsat mig selv for det, langt mere end jeg holder af at tænke på; men det var blot en smuk kamp og en pligt. Det var noget ganske andet at høre et menneske blive myrdet i denne morderhule. Jeg hørte én blive stødt gennem gangen, én, som gjorde modstand, og som klyngede sig til min dør, idet han gik forbi den. De måtte have taget ham i den tredje celle, som lå længst borte fra min.

"Hjælp, hjælp!" råbte en stemme, og så hørte jeg et slag og et skrig. "Hjælp, hjælp," råbte stemmen atter, og derpå blev der kaldt: "Gerard! Oberst Gerard!"

Det var min stakkels infanterikaptajn, som de slagtede, de mordere. Jeg udstødte et forfærdelsens råb og sparkede til min dør; atter hørte jeg ham skrigе, og så blev det stille. Et minut efter hørte jeg et tungt plask, og jeg vidste, at intet menneskeligt øje nogensinde mere ville få Auret at se. Han var gået den samme vej som så mange hundrede andre, hvis navne i denne vinter i Venedig forsvandt fra regimentets lister.

Fodtrinenе kom tilbage, og jeg tænkte, at de nu kom for at hente mig. I stedet for åbnedes døren til cellen ved siden af min, og der blev ført en ud fra den. Jeg hørte trinnene forsvinde op ad trappen og jeg tog igen fat på mit arbejde med brædderne, som jeg efter få minutters forløb havde fået løsnet således, at jeg kunne skille dem ad. Krybende gennem åbningen kom jeg ind i den anden celle, som viste sig at være, således som jeg havde antaget, den anden halvdel af den, jeg var blevet indesluttet i. Det var ikke lettere for mig at flygte herfra

end fra min egen; for der var ingen anden bræddevæg, og døren var aflåset. Det var ikke muligt at opdage spor af, hvem den ulykkelige var, der nu var blevet ført ud af denne celle. Jeg vendte tilbage til min egen, satte brædderne på deres plads og ventede med alt det mod, jeg kunne samle sammen, på at blive stævnet for tribunalet, hvilket sandsynligvis ville blive ensbetydende med min dødsdom.

Det varede længe; men til sidst hørte jeg lyden af fodtrin i gangen, og jeg rustede mig til atter at være ørenvidne til en andens død og høre det stakkels offers skrig. Intet af den slags skete imidlertid. Fangen blev uden voldsomhed igen sat ind i cellen. Jeg fik ikke tid til at kigge ud gennem min sprække; for i det næste øjeblik blev min dør revet op, og min nederdrægtige gondolfører og en anden mand trådte ind til mig.

"Kom franskmand," sagde han. Han holdt sin blodplettede kniv i sin store, hårede hånd, og jeg læste i hans øjne, at han kun ventede på en anledning til at jage den i mit hjerte. Modstand var unyttig. Jeg fulgte uden at sige et ord og blev ført op ad stentrappen tilbage til den prægtige sal, hvor jeg før havde stået overfor det hemmelige tribunal. Jeg blev puffet ind; men til min forundring var det ikke mig, tribunalets opmærksomhed var henvendt på. Et af dets medlemmer, en høj ung mand, stod foran det og talte i en lav, indtrængende tone. Hans stemme bævede ængsteligt, og hans hænder fo'r frem og tilbage eller knyttedes i stærk sindsbevægelse.

"I kan ikke gøre det! I kan ikke gøre det!" råbte den unge mand. "Jeg bønfalder tribunalet om at overveje sin beslutning."

"Træd til side, broder," sagde den gamle mand, som præsiderede. "Den sag er afgjort, og en anden står for tur."

"For Himlens skyld, vær barmhjertig," råbte den unge mand.

"Vi har allerede været barmhjertige," svarede den anden, "døden ville have været en ringe straf for en sådan forbrydelse. Vær nu stille, og lad retten have sin gang."

Jeg så den unge mand kaste sig i et anfald af fortvivelse ned på sin stol. Jeg havde imidlertid ikke tid til at spekulere over, hvad det var, som rystede ham således; for hans kolleger havde allerede fæstet deres alvorlige øjne på mig.

Det afgørende øjeblik var kommet.

"De er oberst Gerard?" sagde den skrækkelige gamle mand.

"Det er jeg."

"Adjutant hos den røver, som kalder sig general Suchet, og som handler i den ærkerøver Bonapartes navn?"

Jeg havde på læberne at sige ham. At han var en løgner, men indså i tide, at dette ikke var tidspunktet til åbenbar trods.

"Jeg er en hæderlig soldat," sagde jeg, "jeg har adlydt mine ordrer og gjort min pligt."

Blodet fo'r op i den gamle mands ansigt, og jeg så hans øjne lyse gennem masken.

"I er tyve og røvere allesammen," råbte han. "Hvad har I her at bestille, I er franskmænd, hvorfor bliver I ikke i Frankrig? Har vi bedt jer komme? Med hvad ret er I her? Hvor er vore malerier? Hvor er hestene fra Sankt Markus? Hvem er I, at I røver disse skatte, som vore fædre har samlet gennem så mange århundreder? Vi var en stor stad, da Frankrig endnu lå øde. Jeres drukne, uvidende og stridslystne soldater har ødelagt helgeners og heltes mindesmærker. Hvad har De at svare på dette?"

Han var virkelig en skrækkelig gammel mand, hans grå skæg stod stift af raseri, og han udhvædede sine spørgsmål som en gal hund. Jeg kunne have sagt ham, at hans malerier var velbeholdne i Paris, at hans heste ikke var værd at gøre så meget væsen af, og at han kunne se helte – jeg ville ikke sige noget om helgener – uden at gå tilbage til sine forfædre, ja ikke en gang ud af sin stol. Alt dette burde jeg måske have sagt; men man kunne lige så gerne have talt om religion til en mameluk. Jeg trak blot på skuldrene og sagde ingenting.

"Fangen har ikke noget at sige til sit forsvar," sagde en af de maskerede dommere.

"Er der ingen som har noget at bemærke, forinden dommen bliver afsagt?" spurgte den gamle mand og lod øjet glide rundt på dommerne.

"Jeg har nok noget at bemærke," sagde en af dem, "men jeg kan dårligt hentyde til det, uden at såre en broders følelser; jeg vil derfor blot minde om, at der er en meget vægtig grund til at idømme denne officer en eksemplarisk straf."

"Jeg har ikke glemt det," sagde præsidenten, hvorpå han henvendte sig til den unge fortvivlede mand og sagde: "Broder, dersom tribunalet må handle imod Eders ønsker i en henseende, vil det give Eder fyldig oprejsning i en anden."

Den unge mand vaklede frem og råbte: "Jeg kan ikke udholde det. Deres Excellence må tilgive mig, tribunalet må handle uden mig. Jeg er syg, jeg er vanvittig."

Han vred sine hænder og styrtede ud af salen.

"Lad ham gå," sagde den gamle mand. "Det er mere, end man kan forlange af kød og blod, at han skulle blive under dette tag."

Men han er en ægte venetianer, og når den første sorg er forbi, vil han forstå, at vi ikke kunne handle anderledes."

Jeg var blevet forglemt under denne episode, og skønt jeg ikke er en mand, som er vant til at blive overset, ville jeg have været lykkelig, om man var blevet ved med ikke at lægge mærke til mig. Men nu så præsidenten atter på mig som en tiger, der vender tilbage til sit offer.

"De skal betale for det alt sammen, det er ikke mere end ret og billigt, at De gør det," sagde han. "De, som ikke er andet end en forløben eventyrer, en fremmed, De har vovet at kaste Deres øjne på en sønnedatter af en af Venedigs doger, som allerede var forlovet med arvingen til Loredan. Den, som tager sig en sådan frihed, må betale den dyrt."

"Den kan aldrig betales for dyrt."

"Lad os tale om det, når De har afbetalt en del af gælden! Kan hænde, at De til den tid ikke er så stor på det. Matteo, før fangen tilbage til hans celle. Det er mandag nat. Lad ham hverken få mad eller drikke, og før ham så atter frem for tribunalet på onsdag nat. Vi vil da have bestemt, på hvilken måde, han skal dø."

Det var ingen glædelig udsigt, men det var dog altid en udsættelse, og man er taknemmelig for en ringe nåde, når man har en vildmand med en blodbestænket kniv ved sin side. Han trak mig ud af salen, og jeg blev skubbet ned ad trappen tilbage til min celle. Døren blev låset, og jeg blev overladt til mine betragtninger.

Min første tanke var at etablere en forbindelse med min ulykkesfælle. Jeg ventede, til lyden af fodtrinene var døet hen, tog så forsigtigt brædderne ud og kiggede ind. Lyset var så

svagt, at jeg knapt kunne skelne en skikkelse, som var krøbet sammen i en krog; men jeg kunne høre lyden af en stemme, som bad således, som man beder, når man er i dødsangst. Brædderne må have knaget, for der lød et højt overraskelsesråb.

"Mod, fat mod, min ven!" sagde jeg. "Alt er endnu ikke tabt. Skyd hjertet op i livet; for Etienne Gerard er ved Deres side."
"Etienne!"

Det var en kvindes røst – en røst, som altid lød som musik i mine øren. Jeg fløj gennem åbningen og slog mine arme om hende.

"Lucia! Lucia!" råbte jeg.

Nu lød der kun Lucia! og Etienne! i nogen tid, for man kan ikke sige andet i sådanne øjeblikke. Det var hende, som først fattede sig.

"O, Etienne, de vil dræbe dig, hvorledes er du kommet i deres hænder?"

"Som svar på dit brev."

"Mit brev? Jeg har ikke skrevet noget brev til dig."

"De listige skurke! Men du?"

"Jeg kom også som svar på dit brev."

"Lucia, jeg har heller ikke skrevet noget brev."

"De har fanget os begge med den samme snare."

"Det gør ikke noget for mit vedkommende, Lucia, der er ingen overhængende fare for mig; de har ganske roligt sendt mig tilbage til min celle."

"O, Etienne, de vil dræbe dig; Lorenzo er der."

"Den gamle gråskæg?"

"Nej, en ung, mørk mand. Han elskede mig, og jeg troede, at jeg elskede ham, indtil jeg lærte, hvad sand kærlighed er,

Etienne. Han vil aldrig tilgive dig, han har et stenhjerte."

"Lad dem gøre med mig, hvad de vil, de kan ikke berøve mig svundne dage lykke, Lucia. Men hvad vil de gøre ved dig?"

"Å, det er ikke værd at tale om; de mener, at det skal være skændselstegn; men jeg vil bære det som et hæderstegn, siden det er for din skyld, jeg får det."

Hendes ord bragte mit blod til at isne. Alle mine kvaler var intet i sammenligning med den rædsel, som bemægtigede sig mig.

"Lucia! Lucia!" råbte jeg, "for Himlens skyld, sig mig, hvad disse røvere vil gøre ved dig. Sig mig det, Lucia, sig mig det."

"Jeg kan ikke sige dig det, Etienne, for du ville tage dig det mere nær, end det er værd; men jeg vil alligevel gøre det, for at du ikke skal tro, det er noget endnu værre. Præsidenten har befaleet, at mit ene øre skal skæres af, for at jeg bestandig skal være brændemærket, fordi jeg har elsket en franskmand."

Hendes øre! Dette elskede lille øre, som jeg havde kysset så ofte. Jeg førte hånden op til dets fløjlsbløde runding for at forvisse mig om, at denne helligbrøde endnu ikke var blevet begået.

Jeg svor, at kun over mit lig skulle de røre dette øre.

"Du må ikke bryde dig om det, Etienne, – men jeg er alligevel glad over, at du gør det!"

"De skal ikke få lov at røre dig – de djævlé."

"Jeg har håb, Etienne. Lorenzo er der. Han tav, da dommen blev afsagt, men han må have talt min sag, da jeg var ført bort."

"Han gjorde det. Jeg hørte ham tale."

"Så må han have smeltet deres hjerter."

Jeg vidste, at det ikke var lykkedes ham; men kunne jeg sige det til hende? Dog, jeg kunne lige så gerne have gjort det; for med kvindens sikre instinkt gættede hun det af min tavshed.

"De ville ikke lytte til ham? Du skal ikke være bange for at fortælle mig det, min elskede. Du skal få at se, at jeg er en tapper krigers kærlighed værdig. Hvor er Lorenzo nu?"

"Han har forladt salen."

"Så har han sikkert også forladt paladset."

"Jeg tror det."

"Han har overladt mig til min skæbne. Etienne! – Etienne! De kommer!"

Jeg hørte virkelig trin og i frastand en raslen med nøgler. Hvad kom de nu for, siden der ikke var flere fanger at føre frem for domstolen? Det kunne kun være for at fuldbyrde denne skrækkelige dom på min elskede.

Jeg stod mellem hende og døren og følte mig i besiddelse af en løves kræfter. Før ville jeg omstyrte bygningen, før jeg ville tillade, at de rørte ved Lucia.

"Gå tilbage! Gå tilbage!" råbte hun, "de vil myrde dig, Etienne. Mit liv er i det mindste sikkert. For din kærligheds skyld gå tilbage, Etienne. Det gør intet. Jeg skal ikke give en lyd fra mig. Du vil ikke vide af det, før det er sket."

Hun brødes med mig, denne fine skabning, og med en mærkelig kraft fik hun mig trukket hen til åbningen mellem cellerne. Men en pludselig tanke var faret igennem mit hoved.

"Vi kan frelse os!" hviskede jeg, "gør hurtigt og uden indvendinger, hvad jeg siger. Gå ind i min celle, skynd dig."

Jeg skød hende ind gennem åbningen og hjalp hende at rette brædderne på deres plads. Jeg havde beholdt hendes kappe, den

hullede jeg mig ind i og krøb ind i cellens mørkeste krog. Der lå jeg, da døren blev åbnet, og flere mænd trådte ind. Jeg havde beregnet, at de ikke ville medbringe nogen lygte, de havde tidligere ingen haft. For deres øjne var jeg kun en mørk klump, som jeg lå der i krogen.

"Bring lys," sagde en af mændene.

"Nej, for pokker," sagde en grov stemme, som jeg genkendte som skurken Matteos. "Dette er ikke en spøg, som jeg holder af, og jo mere jeg ser dertil, jo mindre holder jeg af at gøre det. Jeg er meget ked af det, signora, men tribunalets befaling må adlydes."

Min første indskydelse var at springe op og at styrte ud gennem den åbne dør. Men hvorledes skulle det hjælpe Lucia? Forudsat, at jeg slap bort, ville hun være i deres magt, indtil jeg kom tilbage med hjælp, for ene kunne jeg ikke vente at frelse hende. Alt dette fo'r i et nu gennem mit hoved, og jeg indså, at min eneste udvej var at ligge stille, tage, hvad der ville komme og afvente min skæbne. Knægtens rå hånd rodede gennem mine krøller – disse krøller, som kun en kvindes fingre havde berørt. I næste øjeblik greb han fat om mit øre, og en smerte, som om jeg var blevet brændt med et gloende jern, fo'r igennem mig. Jeg bed i min læbe for at tilbageholde et skrig og mærkede, at blodet løb ned ad min nakke og min ryg.

"Se så! Tak Himlen, at det er forbi," sagde fyren og gav mig et venligt dask på kinden. "De har været en god pige, signora, det vil jeg sige Dem; men jeg ville ønske, at De havde en bedre smag end at forelske Dem i en franskmand. De kan takke ham og ikke mig for, hvad jeg har måttet gøre ved Dem."

Hvad kunne jeg gøre andet end at ligge stille og skære tænder over min egen hjælpeløshed. På samme tid blev dog min smerte og mit raseri mildnet ved tanken om, at jeg havde lidt for den kvindes skyld, som jeg elskede. Det er altid mændenes skik at sige til kvinderne, at de gerne vil lide enhver smerte for deres skyld, men det var mit privilegium at vise, at jeg ikke havde sagt mere, end jeg ville stå ved. Jeg tænkte også på, hvor ædelt man ville finde, at jeg havde handlet, når denne begivenhed engang blev omtalt, og hvor stolte Conflans husarer ville være af deres oberst. Disse tanker hjalp mig til at lide i stilhed, mens blodet stadig flød ned over min nakke og dryppede ned på stengulvet.

Det var lyden af dette, som nær havde ført til min undergang.

"Hun bløder stærkt," sagde en af mændene. "Du gør bedst i at hente en læge, ellers vil du finde hende død i morgen."

"Hun ligger meget stille, og hun har ikke åbnet munden," sagde en anden, "rystelsen har dræbt hende."

"Nonsens, en ung kvinde dør ikke så let," det var Matteo, som talte, "jeg har oven i købet kun skåret en lille snip af, blot for at tribunalets mærke kunne være sat på hende. Stå op, signora, stå op."

Han tog mig i skuldrene, og mit hjerte stod stille af rædsel for, at han skulle føle epauletterne under kappen.

"Hvorledes går det nu?" spurgte han.

Jeg gav intet svar.

"Pokker stå i det, jeg ville ønske, jeg havde med en mand at gøre i stedet for med en kvinde, endda det er med den smukkeste kvinde i Venedig," sagde gondolføreren. "Hør, Nicolas, lån mig dit lommeørklæde og bring lys."

Alt var forbi. Det værste var hændet. Intet kunne nu redde mig. Jeg lå stadig sammenkrøbet i min krog. Enhver muskel var spændt i mig ligesom i en vild kat, der er parat til at springe frem.

Hvis jeg skulle dø, havde jeg bestemt, at min død skulle være mit liv værdig.

En af folkene var gået efter en lampe, og Matteo søgte at standse blodet med sit lommetørklæde; om et øjeblik ville min hemmelighed være opdaget. Da pludselig rejste Matteo sig op og stod ubevægelig. I samme øjeblik hørtes en forvirret mumlende lyd ved det lille vindue over mit hoved. Der lød klapren af årer og brummen af mange stemmer. Derpå blev der banket på indgangsdøren, og en frygtelig stemme råbte: "Luk op! Luk op i kejserens navn!"

Kejseren! Ligesom dæmonerne tager flugten, når en helgens navn bliver nævnet, således løb nu med høje rædselsråb Matteo, tjenerne, hushovmesteren, mændene, hele morderbanden ved at høre disse ord. Der lød et skud, så slaget af en økse, og døren sprængtes. Man hørte klirren med våben og franske soldaters råb inde i hallen. Øjeblikket efter løb en ned af trappen, og en mand stormede vildt ind i min celle.

"Lucia!" råbte han, "Lucia!"

Han stod i det svage lys forpustet og ikke i stand til at finde ord. Endelig udbrød han: "Har jeg ikke vist dig, Lucia, hvor højt jeg elsker dig? Hvad mere kunne jeg gøre for at bevise det? Jeg har forrådt mit land, og jeg har brudt min ed, jeg har styrtet mine venner i ulykke, og jeg har vovet mit liv for at frelse dig."

Det var den unge Lorenzo Loredan, den elsker, jeg havde fortrængt. Det gjorde mig ondt for ham; men enhver er sig selv

nærmest i kærligheden, og hvis man taber spillet, er det altid en trøst, at tabe til en, som er en taknemmelig og hensynsfuld vinder.

Jeg ville forklare ham dette, men ved det første ord, jeg ytrede, gav det et sæt i ham af forbavselse, han fo'r ud i gangen, greb lampen, som hang der, og holdt den lige hen for mit ansigt.

"Det er Dem, forræder!" råbte han. "De forbandede franskmænd! De skal betale mig den uret, De har gjort mig."

Men i det næste øjeblik så han det blege ansigt og blodet, som stadig flød fra mit øre.

"Hvad er dette?" spurgte han, "hvorledes har De mistet Deres øre?"

Jeg betvang min svaghed, og idet jeg holdt lommetørklædet for mit øre, rejste jeg mig op fra mit leje som den stolte oberst ved husarerne.

"Den skade, der er sket mig, er ikke værd at nævne, min herre. Med Deres tilladelse vil jeg ikke tale om en så ringe og personlig sag."

Men Lucia var trængt ind fra sin celle og fortalte hele historien, mens hun klappede Lorenzo på armen.

"Den ædle officer her er trådt i mit sted. Han har taget straffen på sig og har lidt for at frelse mig."

Jeg læste i italienerens ansigt, hvilken kamp, der foregik i hans indre, og jeg sympatiserede med ham.

Til sidst rakte han mig hånden, idet han sagde: "Oberst Gerard, De er værdig at elskes højt. Jeg tilgiver Dem, for selv om De har gjort mig uret, har De gjort afbigt på en ædel måde. Men jeg er forundret over at træffe Dem levende. Jeg forlod

tribunalet førend De blev dømt, men jeg forstod, at der ikke ville blive vist nogen skånsel mod nogen franskmand, fordi de franske har ødelagt Venedigs kunstværker."

"Han har ikke ødelagt dem," udbrød Lucia, "han har hjulpet til at bevare dem i vort palads."

"I det mindste en af dem," sagde jeg og kyssede hendes hånd.

Dette var den måde, mine venner, på hvilken jeg mistede mit øre. To dage efter mit natlige eventyr fandt man Lorenzo med gennemboret hjerte på Skt. Markuspladsen. Af tribunalet og dets bødler blev Matteo og tre andre skudt, resten blev vist ud af byen.

Lucia, min elskede Lucia, trak sig tilbage til et kloster på Murano, efter at de franske havde forladt Venedig. Der er hun sagtens endnu som en yndig abbedisse, der måske for længe siden har glemt de dage, hvor vore hjerter bankede mod hinanden, og hele verden syntes os så lille i sammenligning med den kærlighed, som brændte i vore årer. Dog, måske er det ikke således. Måske har hun ikke helt formået at glemme den.

Der kan måske endnu være dage, hvor hendes sjælefred forstyrres ved erindringen om den gamle soldat, som elskede hende i hine længst forsvundne tider. Ungdommen og lidenskaben er svundet; men en ædel mands hjerte forandres ikke, og Etienne Gerard vil bøje sit grå hoved for hende og gerne ofre sit andet øre for at tjene hende.

Hvorledes Etienne Gerard kom til Mørkets Slot

(Polen, februar 1807)

I gør vel i at behandle mig med en smule respekt, mine venner, for ved at ære mig ærer I både Frankrig og jer selv. For det er ikke kun en gammel, gråskægget officer, I ser spise en omelet eller tømme sit glas, men en lille del af historien. I mig ser I en af de sidste af disse vidunderlige mænd, der var veteraner allerede som drenge, som lærte at bruge en sabel før de begyndte at rage sig, og som gennem hundrede kampe aldrig lod fjenden se farven på deres tornystre. I tyve år lærte vi Europa at slå, og da de havde lært lektien var det kun termometret og ikke bajonetten, der kunne slå den store armé. Berlin, Neapel, Wien, Madrid, Lissabon, Moskva – vi satte vore heste i stald i dem alle. Ja, mine venner, jeg siger jer igen: I gør vel i at sende jeres børn til mig med blomster, for disse ører har hørt Frankrigs gjaldende trompeter, og disse øjne har set hendes banner i lande, hvor det aldrig vil blive set igen.

Selv nu, når jeg døser i min lænestol, kan jeg se disse store krigere strømme forbi mig – de grønne jægere, de vældige kyrasserer, Poniatowskis lansenerer, dragonerne med deres hvide kapper, hestgrenadererne med deres bjørneskind. Og så hører jeg den dumpe, lave rumlen af trommerne, og gennem støv og røg ser jeg række efter række af høje soldaterhuer, af brune ansigter og røde fjerbuske mellem de bølgende rækker af

stål. Der rider Ney med sit røde ansigt, og Lefebvre med bulldogkæben, og den arrogante Lannes ... og så, midt blandt messingets glimten og de vuggende fjer fanger jeg et glimt af *ham*, manden med det blege smil, de runde skuldre og det fjerntskuende blik. Der vågner jeg, mine venner, for nu springer jeg op af stolen, med et brudt råb og den ene hånd tåbeligt udstrakt, så madame Titaux får sig en god latter over den gamle fyr, der lever i skyggernes verden.

Da vore krige var endt, var jeg brigadefører, og jeg havde al mulig udsigt til snart at blive divisionsgeneral. Og dog er det altid til mine unge dage, jeg vender tilbage, når jeg vil mindes mit soldaterlivs hæder, dets glæder og dets farer. For I vil forstå, at når en mand har så mange mænd og heste under sig, er hans tanker så optaget af rekrutter og indkvartering, foder og seletøj, at livet, selv om man ikke står ansigt til ansigt med fjenden, kan være alvorligt nok for ham. Men så længe han kun er løjtnant eller kaptajn, er der intet andet, der tynger på hans skuldre end epauletterne; så kan han klirre med sporerne og svinge sin dolman, tømme sit glas og kysse sin pige og ikke tænke på andet end at nyde tilværelsens glæder. Det er i den tid, at han oplever sine eventyr, og det er til den tid, jeg skal søge tilbage i de små historier, som jeg vil fortælle jer.

Således også i aften, når jeg beretter jer om mit besøg på Mørkets Slot, om sekondløjtnant Durocs sælsomme mission, og den frygtelige historie om den mand, der en gang var velkendt under navnet Ivan Carabin, men som senere kom til at hedde baron Straubenthal.

I må da vide, at i februar 1807, lige efter at Danzig var indtaget, blev det major Legendre og mig overdraget at bringe

fire hundrede remonter fra Preussen til Øst-Polen.

Det hårde vejr, og særlig det store slag ved Eylau, havde gjort det af med så mange af vore heste, at det næsten så ud til, at vort herlige tiende regiment skulle blive degraderet til en trop let infanteri. Vi vidste derfor, både majoren og jeg, at vi ville være hjerteligt velkomne, når vi ankom med vor transport. Vi kom imidlertid kun langsomt frem, for sneen lå højt, og vejene var nederdrægtige, og vi havde kun tyve hjemvendende invalider til at hjælpe os.

Jeg holder meget af heste, og at have fire hundrede af dem, i alle aldre og farver, i hænderne, var mig en stor glæde. De fleste af dem stammede fra Pommern, men der var også nogle enkelte fra Normandiet og Alsace, og det morede os at iagttage, at de var lige så forskellige af karakter som folkene fra disse egne. Vi så også – hvad jeg siden har set mange gange – at en hests karakter kan bestemmes fra dens farve, fra den kokette lyse fuks, så fuld af kapricer, til den hårdføre kastanjebrune, og fra den rolige skimmel til den stædige sorte. Alt dette har ikke noget med min historie at gøre, men hvordan skal en gammel kavaleriofficer komme videre med sin historie, når der står fire hundrede heste og venter på ham allerede ved begyndelsen? Det er min vane, som I ved, at tale om ting, der interesserer mig, og så håbe på, at det også kan interessere andre.

Vi var altså kommet over Vistula lige over for Marienwerder og var nu nået så langt som til Riesenbergr, da major Legendre kom ind i mit værelse i posthuset med et åbent brev i hånden.

"De skal forlade mig," sagde han med et fortabt udtryk i ansigtet.

Det var dog ikke nogen stor sorg for mig, for han var – hvis man vil tillade mig at sige det – ikke værdig til at have en sådan løjtnant som mig. Jeg gjorde imidlertid honnør og tav.

"Der er kommet ordre fra Lasalle, ifølge hvilken De skal afgå direkte og uopholdeligt til Rossel, og melde Dem i regimentets hovedkvarter."

Intet budskab kunne have fornøjet mig mere end dette. Jeg var den gang allerede vel anskreven hos mine foresatte, og det stod mig straks klart, at denne så pludselige ordre betød, at Lasalle forstod, hvor ukomplet regimentet var uden mig. Nu indtraf denne ordre på et meget ubelejligt tidspunkt, for postmesteren havde en datter – et af disse mælkehvide, sorthårede polske pigebørn – med hvem jeg endnu havde et og andet at ordne. Men det lå ikke for mig at ofre Frankrigs interesser for mine egne private, og uden at betænke mig et minut lod jeg min store, sorte braunschweigerhest, Rataplan, sadle og red afsted på min ensomme rejse.

Det var i sandhed et syn for disse fattige polakker og jøder, der har så lidt at glæde sig over i livet, at se et så smukt syn lige for deres dør! Den kolde morgenluft fik Rataplans vældige sorte lemmer og hans smukke rygkurve og flanker til at glitre og glimre ved hvert skridt. For mit eget vedkommende ville hovenes klapren på vejen, og den klingrende lyd af seletøjet for hvert kast med det smukke hoved, selv i dag få mit blod til at danse i årerne. I kan forestille jer, hvordan jeg så var dengang, i mit femogtyvende år – jeg, Etienne Gerard, den udvalgte rytter sikreste fæster i de ti husarregimenter. Blå var vores farve i det tiende – en himmelblå dolman og pelisse med rødt bryst – og man sagde om os i hæren, at vi kunne få en hel by til at løbe –

kvinderne mod os, og mændene væk. Der var glimtende øjne i vinduerne i Riesenberg den morgen, som syntes at tigge mig om at gøre ophold; men hvad kan en stakkels soldat gøre, andet end at sende et fingerkys, idet han rider forbi?

Det var en trist årstid at ride gennem det fattigste og grimteste land i Europa, men der var en skyfri himmel over mig og en lys, kold sol, som glimtede i de vældige, sneklædte vidder. Min ånde dampede i den iskolde luft, og Rataplan sendte to dampskyer op fra sine næsebor, mens der voksede istapper på enderne af hans bid. Jeg lod ham trave for at holde ham varm, selv havde jeg for meget at tænke på til at tage mig særligt af kulden. Mod nord og syd strakte sig uendelige sletter, hist og her med mørke pletter af fyr og lysere af lærketræer. En ensom hytte stak frem hist og her, men det var kun tre måneder siden, den store arme var passeret igennem her, og I ved jo nok, hvad det betyder for et land. Polakkerne var ganske vist vore venner, men af hundrede tusind mand havde kun garden vogne, resten måtte klare sig, som de bedst kunne. Det overraskede mig derfor ikke, at jeg ikke så noget spor af kvæg og at der ikke steg røg op fra de tavse huse. Et dybt sår var efterladt i landet hvor den store arme havde passeret, og man sagde, at selv rotterne sultede, der hvor kejseren havde været med sine hær.

Ved middagstid var jeg nået til landsbyen Saalfeldt, men da jeg nu befandt mig på landevejen til Osterode, hvor kejseren overvintrede, og hvor de syv infanteridivisioner havde deres lejr, var vejen så overfyldt med vogne og kærre, artilleritransporter, kurerer, fouragelæs osv., at jeg blev opholdt i en uendelighed. Men sletten var dækket af meterdyb sne, så

der var ikke andet for end at fortsætte ad landevejen. Glad var jeg derfor, da den delte sig og sendte en sidesti imod nord gennem en granskov. Der lå et herberg ved korsvejen, og udenfor dets port var en patrulje af Conflans husarer – det selvsamme regiment, hvis brigader jeg senere blev – i færd med at stige til hest. Deres officer var en slank, bleg ung mand, der mere lignede en ung præstespire end en løjtnant for de fandenivoldske karle omkring ham.

"Goddag," hilste han, da jeg holdt hesten an.

"Goddag," sagde jeg. "Jeg er løjtnant Gerard fra Tiende."

Jeg kunne se på hans ansigt, at han havde hørt mig omtalt. Gud og hvermand havde hørt tale om mig efter min duel med de seks fægtemestre. Mit væsen fik ham imidlertid til at føle sig tryk ved mig.

"Jeg er sekondløjtnant Duroc fra Tredje," forestillede han sig.

"Nylig udnævnt?" spurgte jeg.

"Sidste uge."

Det havde jeg nok tænkt, at dømme ud fra hans blege ansigt og den måde, hvorpå han lod sine folk hænge på hestene. Det var imidlertid ikke så længe siden, at jeg selv havde følt, hvordan det føltes for en skoledreng at give ordrer til hårdede veteraner. Det fik mig til at rødme, kan jeg huske, når jeg råbte ordrer til gamle krigere, der havde set flere slag end jeg havde set år, og det ville have været mere naturligt for at sige sådan noget som: "Hvis det kan passe Dem, vil vi nu ride i en række", eller "Hvis De synes, kan vi godt slå over i trav". Jeg så altså ikke ned på drengen af den grund, men gav hans folk et blik, der fik dem til at ranke sig op i sadlen.

"Må jeg spørge, om De skal ad vejen her mod nord?"

"Jeg har ordre til at patruljere indtil Ahrensdorf," svarede han.

"Så vil jeg, med Deres tilladelse, slå følge med Dem dertil," sagde jeg. "Det er tydeligt, at denne, den længste vej, bliver den hurtigste."

Dette viste sig også at være tilfældet. Denne vej var lige så øde, som den anden var befærdet. Duroc og jeg red i spidsen med vore seks husarer klaprende bagefter. Han var en skikkelig knægt, denne Duroc, med hovedet fuldt af alt det vås, som de lærer en på skolen i St. Cyr. Han vidste bedre besked med Alexander den Store og Pompejus, end han kendte til at blande en hests foder eller behandle dens ben. Men som sagt, han var en god dreng, og det morede mig at høre ham snakke løs om sin søster Marie og sin gamle moder i Amiens.

Da vi kort efter kom igennem landsbyen Haynau, red Duroc op til posthuset og spurgte efter postmesteren.

"Kan De ikke sige mig," spurgte han, "om der bor en mand, som kalder sig baron Straubenthal på denne egn?"

Postmesteren rystede på hovedet, og vi red videre. Jeg havde ikke taget notits af denne hændelse, men da min kammerat gentog det samme spørgsmål, med det samme resultat, i den næste landsby, kunne jeg ikke lade være at spørge ham, hvem denne baron Straubenthal kunne være.

"Han er en mand," sagde Duroc, mens en pludselig rødme skød op i hans ungdommelige ansigt, "som jeg har en meget vigtig meddelelse at overbringe til."

Denne besked var jo ikke meget tilfredsstillende, men jeg fik indtrykket af, at al nærmere udspørgen ville være ham ubehagelig. Altså tav jeg stille, mens Duroc fremdeles

udspurgte alle, vi mødte, om de ikke kunne give ham oplysninger om, hvor baron Straubenthal boede.

For mit eget vedkommende gjorde jeg, hvad enhver officer i det lette kavaleri burde gøre, nemlig at danne mig et indtryk af landskabet, at notere mig, hvilken vej strømmene flød, og at bemærke, hvor der kunne være vadesteder. Hvert skridt førte os længere og længere væk fra lejren. Langt ude sydpå viste nogle få grå røgskyer i den kolde luft, hvor nogle af vore forposter befandt sig. Mod nord var der imidlertid intet imellem os og russernes vinterkvarter. To gange fangede jeg et glimt af stål i horisonten, og viste det til min kammerat. Det var for langt væk til at vi kunne afgøre, hvor det stammede fra, men vi nærrede ingen tvivl om, at det var kosakmarodører, hvis lansespidsers skinnede i solen.

Solen var ved at gå ned, da vi red op ad en lav bakke og så en lille landsby til venstre for os, og til højre et højt, skummelt udseende gammelt slot, som ragede op over den omgivende fyrretræsskov.

"Hvad er dette for en landsby?" spurgte Duroc en bonde, der med sin kærre kom imod os.

"Det er Ahrensdorf," svarede han i sin barbariske tyske dialekt.

"Så er det der, jeg skal være i nat," sagde min unge kammerat. Og så vendte han sig atter til bonden med sit evindelige spørgsmål: "Kan De ikke sige mig, om her bor en baron Straubenthal?"

"Ih, jo da! Det er jo ham, som ejer Mørkets Slot," sagde bonden og pegede hen imod de mørke mure i fyrretræsskoven.

Det gav et sæt i Duroc, ligesom jægeren, der ser vildtet springe op foran ham. Han syntes at have glemt både mig og bonden. Hans øjne skinnede i det dødblege ansigt, og han antog et barsk udtryk, som fik bonden til at trække sig tilbage fra ham, idet han bøjede sig frem over sin brune hest og strammede tøjlerne, som om han ville sprænge afsted med det samme.

"Hvorfor kalder De det 'Mørkets Slot'?" spurgte jeg.

"Å, det er nu et navn, det har fået her på egnen," svarede bonden. "Der skal nok være begået svære mørkets gerninger deroppe på det gamle slot; og det er nok heller ikke urimeligt, siden det er den skinbarlige djævel, der nu har boet i det i de sidste fjorten år."

"En polsk adelsmand?" spurgte jeg.

"Næ, – vi føder ingen af den slags her i Polen," svarede han.

"En franskmand da?" udbrød Duroc.

"Ja, de siger, han kom fra Frankrig."

"Og er han rødhåret?"

"Så rød som en ræv."

"Ja, ja, det er ham!" råbte min kammerat, skælvende af ophidselse. "Det er Forsynets hånd, som har ført mig hertil! Så er der dog retfærdighed til. Kom, hr. Gerard, jeg må først sørge for at få folkene indkvarteret, før jeg kan tage mig af dette private anliggende."

Han sporede sin hest og ti minutter senere holdt vi foran Ahrensdorfs kro, hvor hans folk fik anvist nattekvarter.

Nå, denne historie kom jo ikke mig ved, og jeg havde intet begreb om, hvad det hele betød. Rossel var endnu langt borte, men jeg bestemte at ville ride videre endnu et par timer og se at

finde ly i en eller anden lade undervejs. Så efter at have skyllet et glas vin ned steg jeg til hest igen. Men i det samme kom Duroc løbende ud af huset og lagde hånden på mit ene knæ.

"Løjtnant Gerard," stammede han, "jeg beder Dem, forlad mig ikke således!"

"Min kære herre," sagde jeg, "hvis De vil fortælle mig, hvad der er på færde, og hvad De vil have mig til at gøre, så vil jeg bedre være i stand til at bedømme, om jeg kan være Dem til nogen nytte."

"Det kan De – til den allerstørste nytte," udbrød han. "Efter alt, hvad jeg har hørt om Dem, er De netop den mand, som jeg mest af alle kunne ønske at have ved min side i nat."

"De glemmer, at jeg er beordret til at støde til mit regiment."

"De kan alligevel ikke nå det i aften. I morgen kan De nå Rossel. De vil gøre mig den største tjeneste ved at blive hos mig og bistå mig i en sag, som angår min og min families ære. Jeg må dog tilstå for Dem, at der måske vil være en vis personlig fare forbundet med vort forehavende."

Dette bestemte mig. Jeg sprang af Rataplan og bad staldknægten om at føre ham ind i stalden igen.

"Kom med ind i kroen," sagde jeg, "og lad mig høre, hvad det, De vil have mig til at gøre."

Han gik forrest ind i kroen, hvor vi lukkede os inde i et værelse for at være uforstyrrede. Han var en velproportioneret mand, og som han stod der i lampens skær, med lyset skinnende ret ind i det alvorlige ansigt og på hans sølvgrå uniform, der passede ham fuldkommen, begyndte jeg at holde af ham. Uden at gå så langt som til at sige, at han opførte sig, som jeg selv havde gjort det i hans alder, forekom det mig dog,

at der i det mindste var nok lighed til, at jeg kunne føle sympati for ham.

"Jeg kan forklare Dem det hele i få ord," sagde Duroc. "Når jeg ikke tidligere har tilfredsstillet Deres meget naturlige nysgerrighed, er det fordi, det er meget pinligt for mig at berette denne historie; men jeg kan ikke bede om Deres hjælp uden først at sætte Dem ind i forholdene.

Så må De altså vide, at min fader var en velkendt bankier, Christophe Duroc, som blev myrdet af folket ved septemberblodbadet. Som De ved, stormede pøbelen fængslet, valgte tre såkaldte dommere til at dømme de ulykkelige aristokrater, hvorefter disse blev bogstavelig talt flået, når de blev udleveret til hoben uden for. Min fader havde alle sine dage været en velgører overfor de fattige, og der var mange, der talte hans sag. Syg var han tillige, og han blev båret ind halvdød på en madras. To af dommerne stemte for at løslade ham; den tredje derimod, en ung jakobiner, der ved sin brutalitet, sin uhyre styrke og kæmpeskikkelse var blevet en slags fører for banditterne, slæbte ham med egne hænder ud på gulvet, sparkede ham gang efter gang med sine tunge støvler og slyngede ham derpå ud af døren. Udenfor blev han øjeblikkelig grebet af pøbelen, der flåede ham, lem for lem. – Det er for frygteligt for mig at dvæle ved alt dette.

Det var mord, som De nok kan forstå, selv efter deres lovløse love; for to af dommerne havde vidnet til gunst for min fader.

Da der igen blev ro og orden, begyndte min ældre broder at forhøre sig om denne mand. Jeg var kun et barn dengang, men det var et familieanliggende, og man talte om det i min nærværelse. Skurkens navn var Carabin. Han var af Sansterres

garde, og en kendt duellant. Senere tvang han en udenlandsk dame, en baronesse Straubenthal, som han havde slæbt for tribunalet, til at gifte sig med ham og skænke ham sine godser, imod at han skaffede hende friheden. Han ægtede hende, antog hendes navn og titel og slap ud af Frankrig før Robespierres fald. Hvad der senere blev af ham, kunne vi den gang ikke få opspurgt.

De vil vel mene, at det skulle være en nem sag for os at finde ham, når vi både kendte hans navn og titel. Men revolutionen havde ribbet os for midler, og uden penge er en sådan eftersøgning meget besværlig. Så kom kejserdømmet, og det blev endnu mere besværligt, for som De ved, bestemte kejseren den 18. Brumaire, at alle mellemværender skulle være udjævnede, og at der på denne dag blev trukket et slør for fortiden. Vi glemte dog ikke vor families historie og planer.

Min broder gik ind i hæren og var med den rundt overalt i Europa. Undervejs spurgte han alle vegne efter baron Straubenthal. Han faldt ved Jena sidste oktober, uden at have fundet, hvad han søgte. Nu er hævnens min, og jeg har haft det held at høre, at slynglen skulle opholde sig her i Polen. Jeg har, som De ved, spurgt mig frem, og nu står jeg ved målet. Og for at gøre mit held fuldendt, er jeg nu sammen med en mand, hvis navn aldrig nævnes i hæren uden i forbindelse med en eller anden modig og ædel dåd."

Det var alt sammen udmærket, og jeg lyttede til det med stor interesse, men uden at blive klogere på, hvad det var, Duroc ville have mig til at gøre.

"Hvordan kan jeg nu hjælpe Dem?" indskød jeg.

"Ved at komme med mig."

"Op til slottet?"

"Netop!"

"Hvornår?"

"Med det samme."

"Men hvad har De da i sinde at gøre?"

"Det skal jeg nok besørge selv. Men jeg vil alligevel gerne have, at De følger med mig."

Nå, det har aldrig ligget for mig at sige nej til et eventyr, og desuden havde jeg virkelig megen sympati for den unge mand. Det kan være meget godt, dette med at tilgive sine fjender, men man må dog helst give dem noget at tilgive også. Jeg rakte ham hånden og slog til.

"Jeg må afsted til Rossel i morgen tidlig, men i nat er jeg Deres," sagde jeg.

Vi efterlod vore folk i deres kvarter og siden der kun var en mils vej til slottet, forstyrrede vi ikke vore heste. Når jeg skal være ærlig, så hader jeg at se en kavalerist til fods, og jeg mener, at ligesom han er det smukkeste syn i verden, når han er i sadlen, så er han også det mest klodsede, når han må hanke op i sin sabel og gå med indadvendte fødder for at sporerne ikke bliver filtret ind i hinanden. Men både Duroc og jeg var i den alder, hvor man kan bære meget, og jeg vil sværge på, at der ikke fandtes nogen kvinde, der ville klage over de to unge husarer – en i blå og en i gråt – som den nat drog ud fra posthuset i Ahrensdorf. Vi havde begge vore sabler på, og jeg havde desuden slukket en af mine pistoler i min vams, for jeg havde en anelse om, at det kunne være et desperat eventyr, der ventede os.

Stien, som førte op til slottet, snoede sig gennem en bælgmørk granskov, og vi kunne ikke se andet end stjernerne over vore hoveder. Men pludselig åbnede skoven sig, og der lå slottet lige foran os. Det var en uhyre, gammel og forfalden bygning, med tårne i alle hjørner og en muret udbygning på den side, som vendte ud imod os. I hele den uhyre facade sås intet lys undtagen fra et eneste vindue, og ingen lyd nåede ud til os. For mig havde denne mørke kolos noget uhyggeligt ved sig, der passede godt til dens navn.

Vi nåede porten, men fandt ingen klokke eller noget håndtag på dens store, jernbeslåede dør, og det var kun ved at hamre på den med vore sabelhæfter, at vi kunne tiltrække os opmærksomhed. Langt om længe blev den da åbnet af en lille, tynd mand med et ørnenæb af en næse og et stort skæg over hele ansigtet. Han havde en lygte i den ene hånd, og med den anden førte han en stor, sort hund. Han studsede ved at se vore uniformer og brummede afvisende, men på meget godt fransk:

"Baron Straubenthal modtager ikke fremmede så sent om aftenen."

"De kan sige til baron Straubenthal, at jeg har rejst 400 mil for at tale med ham, og at jeg ikke går, før jeg har fået det besørget," sagde min ledsager.

Fyren skævede undersøgende til os og tyggede lidt rådvild på sit sorte skæg.

"For at sige sandheden, mine herrer," sagde han, "har baronen på denne tid af aftenen altid et par glas vin for meget i sig; og De vil sikkert finde ham i et behageligere humør, hvis De ville komme igen i morgen formiddag."

Han havde åbnet døren lidt mere, mens han talte, og jeg så ved skinnet af lampen i hallen indenfor endnu tre rå knægte, hvorefter den ene holdt endnu en af disse djævelske blodhunde. – Duroc må også have set dem, men det forandrede ikke hans beslutning.

"Lige meget," sagde han og skød manden til side. "Det er Deres herre, jeg har at gøre med."

Karlene i hallen gjorde plads for ham, så han marcherede ind imellem dem; så stor en magt har den ene mand, der ved, hvad han vil, over de mange, som ikke kan beslutte sig. Han slog en af folkene på skulderen og sagde beslutsomt: "Før mig til baronen!"

Manden trak på skuldrene og sagde noget på polsk. Den skæggede fyr, som nu havde lukket og tillige stænget hoveddøren, syntes at være den eneste af dem, der kunne fransk.

"Godt, De skal få Deres vilje," sagde han med et ubehageligt smil. "Men måske De snart ville ønske, at De havde fulgt mit råd."

Vi fulgte efter ham over den hallen, der var brolagt med sten og meget rummelig, med skind spredt ud over gulvet og hovederne af vilde dyr på væggene. Han åbnede en dør i den fjerneste end, og vi gik ind.

Det var et lille værelse, sparsomt møbleret og med de samme tegn på forsømmelse og forfald, som mødte os overalt. Væggene var behængt med falmede tapeter, som var gået løs i hjørnerne, så at den rå mur kom til syne. Overfor os var der endnu en dør, med et forhæng for. Midt i rummet var der et stort, firkantet bord, fyldt med snavsede tallerkener, de

sparsomme rester af et måltid og adskillige tomme flasker. Lige overfor os ved bordet sad en kæmpestor mand med et løveagtigt hoved, dækket af langt og tykt, rødgult hår. Hans skæg var af samme skinnende farve, og vildt filtret som en løvemanke. Jeg har set adskillige mærkelige ansigter i mine dage, men aldrig et mere brutalt og vildt end dette, med dets små, stikkende blå øjne, dets hvide, rynkede kinder og kødfulde, hængende læber, der skød sig ud i vildtvoksende skæg. Hans hoved dinglede, og han gloede på os med den druknes usikre, slørede blik. Han var dog ikke mere fuld, end at vore uniformer gjorde et vist indtryk på ham.

"Nå, mine brave gutter!" hikkede han. "Hvad er det sidste nyt fra Paris? I er kommet for at befri Polen, hører jeg, og samtidig er I allesammen selv slaver. Slaver af en lille, blegnæbbet aristokrat i grå frakke og trekantet hat. Og ikke mere frie 'borgere' heller, men 'monsieur' og 'madame', fortæller man mig. Der må Fanden tage mig rulle nogle flere hoveder i kurven, før det bliver –"

Duroc nærmede sig i tavshed og stod nu lige ved siden af skurken.

"Jean Carabin!" sagde han.

Baronen fo'r sammen, og drukkenskabens slør syntes at glide fra hans øjne.

"Jean Carabin!" gentog Duroc.

Han rejste sig i sædet og greb om stolens arme.

"Hvad mener De med at gentage dette navn, unge mand?" spurgte han.

"Jean Carabin, De er en mand, som jeg længe har ønsket at træffe."

"Forudsat, at jeg en gang har båret det navn, kan det så komme Dem ved, siden De må have været et barn, da jeg bar det?"

"Mit navn er Duroc!"

"Ikke en søn af –?"

"Søn af den mand, som De myrdede."

Baronen prøvede at le, men der var rædsel i hans blik.

"Vi må lade det skete være sket, unge mand!" råbte han. "I de dage gjaldt det vort liv eller deres, folkets eller aristokraternes. Deres fader var girondiner, han faldt. Jeg var af Bjerget, de fleste af mine kammerater faldt. Det er nu en gang krigens gang. Vi må glemme alt dette og lære hinanden bedre at kende, De og jeg."

Han strakte en rød, rystende hånd ud, idet han talte.

"Nu er det nok," sagde Duroc. "Hvis jeg jog min sabel igennem Dem, som De sidder der i stolen, gjorde jeg kun, hvad der var ret og rimeligt. Jeg nedværdiger min klinge ved at krydse den med Deres. Men De er dog franskmand som jeg selv; rejs Dem derfor og forsvar Dem!"

"Å, vrøvl!" råbte baronen op. "I er så hidsige, I unge fyre –"

Men nu brast Durocs tålmodighed. Han svingede sin åbne højre hånd ind i det store rødgyldne skæg. Jeg så en tyk læbe tilsølet af blod og to skinnende blå øjne.

"De skal dø for det slag."

"Det var bedre," sagde Duroc.

"Min sabel!" brølede baronen, "De skal ikke komme til at vente længe!"

Han styrtede ud af værelset.

Som jeg har fortalt, havde værelset en dør i baggrunden, dækket af et gardin. Næppe var baronen ude af værelset, før en kvinde, ung og smuk, kom til syne. Så hurtigt og lydløst bevægede hun sig, at hun stod foran os som en åbenbaring, og kun den svage rysten i portieren viste os, hvor hun var kommet fra.

"Jeg har set det hele," udbrød hun. "Å, min herre, hvor stolt De har optrådt!"

Hun bøjede sig ned til min kammerats hånd og kyssede den atter og atter, før han kunne frigøre den.

"Men, frue, hvad grund kan De dog have til at kysse min hånd?" spurgte han forundret.

"Fordi det er den hånd, der slog ham på hans ækle, løgnagtige mund. Fordi det må være den hånd, der vil hævne min moder. Jeg er hans steddatter. Den kvinde, som han plagede til døde, var min moder! Jeg hader ham! Jeg ræddes ved ham! – Gud! det er hans skridt!"

I samme øjeblik var hun forsvundet lige så pludseligt, som hun var kommet. Næsten samtidig kom baronen tilbage med et draget sværd i hånden, og med den skæggede fyr i hælene.

"Det er min sekretær, som vil være mit vidne i vor lille affære. Men vi må have lidt mere albuerum, end vi kan få her. Måske De vil følge mig til et mere rummeligt appartement."

Det var umuligt at slås i det lille værelse, der var spærret med et stort bord. Vi fulgte ham derfor gennem den store hal, fra hvis fjerneste hjørne der skinnede lys ud fra en åben dør.

"Her finder vi al den plads, vi behøver," sagde nu manden med skægget. Det var et stort, tomt rum, hvor der stod tønder og kasser rundt langs væggene. En stærk lampe stod på en hylde

i et hjørne. Gulvet var jævnt og solidt, ingen fægter kunne forlange mere. Duroc stormede derind og drog sit sværd, og baronen trådte til side i døren for at lade mig gå ind før ham. Næppe var mine hæle over dørtærsklen, før den tunge dør faldt i med et smæk bag os, og nøglen knirkede i låsen. Vi var fanget i en fælde.

I det første sekund stod det os endnu ikke klart. En så oprørende gemenhed lå udenfor vor hidtidige erfaring. Og da vi forstod, hvor tåbeligt det havde været af os et øjeblik at have nogen tillid til en mand med en sådan fortid, grebes vi af et sandt anfald af raseri; raseri imod hans skurkagtighed og vor egen dumhed. Vi kastede os samtidigt imod døren, hamrede løs på den med vore knyttede næver og sparkede med vore tunge støvler; lyden må have givet genlyd gennem hele slottet. Vi skreg på skurken og udstødte de frygteligste forbandelser imod ham. Men døren var enorm – som man finder dem i middelalderslotte – fremstillet af vældige bjælker, der var samlet med jernbånd. Den var lige så svær at bryde igennem som en eskadron af den gamle garde; og vore råb syntes at være lige så virkningsløse som vor hamren, for de bragte os intet andet svar end det hånende ekko fra det uhyre, tomme rum, vi befandt os i.

Når man er soldat, lærer man snart at finde sig i det, der ikke kan være anderledes. Det var altså mig, der først fandt min ligevægt igen og forestillede Duroc, at vi måtte undersøge dette rum, der nu var blevet vort fængsel.

Det havde kun én vinduesåbning, uden glas, og den var så snæver, at man ikke en gang kunne få hovedet igennem den.

Den var så højt oppe, at Duroc måtte stå på en kasse for at se ud.

"Hvad ser De?" spurgte jeg.

"Granskove og en snedækket vej," sagde han. – "Åh!" Han gav et udråb af forbavselse.

Jeg sprang op på kassen ved siden af ham. Der strakte sig, som han sagde, en bred, sneklædt vej fra slottet ind i skoven. Hen ad den red en mand, piskende på hesten og galopperende som en forrykt. Mens vi fulgte ham med øjnene, blev han mindre og mindre, indtil han helt opslugtes af skovens sorte skygge.

"Hvad betyder det?" spurgte Duroc.

"Ikke noget godt for os," sagde jeg. "Han er måske sendt ud efter nogle røvere til at skære halsen over på os. Lad os se, om vi ikke kan finde en udgang fra denne musefælde, før katten kommer."

Vort eneste held i uheldet var, at vort fængsel var oplyst af en lampe, der var næsten fuld af petroleum, så at den kunne holde ud lige til om morgenen. Ved dennes lys begyndte vi at undersøge rummet og dets indhold af kasser og tønder, som var stablet op ad væggene. Det syntes, som om vi befandt os i husets forråds-kammer, for der lå masser af ost, grøntsager af forskellige slags, kasser med tørret frugt og vintønder. I en af disse var der en tap, og da jeg kun havde spist lidt i dagens løb, var jeg glad ved at kunne få en slurk vin og lidt føde. Duroc ville derimod hverken spise eller drikke, han travede op og ned ad gulvet i feberagtig vrede og utålmodighed.

"Jeg skal nok få fat i ham alligevel!" råbte han; "han skal ikke undslippe mig, den bandit!"

Det kunne nu være meget godt, men, som jeg sad der på en stor, rund ost og spiste min aftenmad, forekom det mig dog, at denne knøs tænkte lovlig meget på sine egne familieaffærer, og lovlig lidt på denne klemme, han havde bragt mig i. Hans fader havde trods alt været død i fjorten år, og der var ikke noget, der kunne rette op på dét, men her sad Etienne Gerard, den flotteste løjtnant i hele den store armé, og var i overhængende fare for at blive standset allerede inden hans glimrende karriere var begyndt. Hvem skulle nu nogensinde finde ud af, hvilken højder, jeg kunne have nået, hvis jeg ikke havde indvilliget i at tage del i denne pokkers risikable ekspedition, der ikke havde det fjerneste med Frankrig eller kejseren at gøre, som om det ikke kunne være nok at have en kvart million russere at kæmpe imod, uden at rode sig ind i allehånde private slagsmål.

Da Duroc stadig blev ved med sine trusler, sagde jeg derfor ganske roligt: "De kan jo gøre med ham, hvad De vil, når De først har fået tag i ham. For øjeblikket er spørgsmålet snarere, hvad *han* er i færd med at gøre ved os!"

"Lad ham gøre sit værste!" råbte han. "Jeg skylder min fader mit liv."

"Det er det bare vrøvl," sagde jeg. "Hvis De skylder Deres fader noget, så skylder jeg min moder lige så meget, det vil sige at komme hel og velbeholden ud af denne historie."

Min bidende bemærkning bragte ham atter til sin fornuft.

"Jeg har tænkt for meget på mig selv!" udbrød han. "Tilgiv mig, hr. Gerard, De må råde mig til, hvad jeg skal gøre."

"Godt," sagde jeg; "det er ikke for vor sundheds skyld, at de har lukket os inde her imellem ostene. Hensigten er tydeligvis

at gøre en ende på vort liv. De håber, at ingen ved, at vi er gået her hen, og at ingen vil eftersøge os her. Ved Deres husarer, hvor De red hen i aften?"

"Nej, jeg fortalte dem intet."

"Hm! Det er klart, at vi ikke kan blive sultet ihjel her. Hvis de vil dræbe os, må de komme herind for at besørge det. Bag en barrikade af kasser og tønder kunne vi nok stå os mod de fem kæltringer, som vi har set. Det er formodentlig grunden til, at de sendte en stafet efter hjælp."

"Vi må altså se at komme ud, inden den indtræffer."

"Netop – hvis vi da i det hele taget kan slippe ud."

"Kunne vi ikke brænde denne dør igennem?"

"Intet ville være lettere!" svarede jeg. "Der er en hel tønde petroleum der i kroen. Min eneste indvending er, at vi selv samtidig vil blive nydeligt ristede, som to små østerspostejere."

"Kan De da ikke finde på noget!" råbte han fortvivlet. "Hov, hvad er det?"

Vi hørte en svag lyd ved vinduet, og en skygge gled imellem os og stjernerne. En lille, hvid hånd blev strakt ind ad åbningen. Der glitrede noget imellem dens fingre.

"Hurtigt! Hurtigt!" råbte en kvindestemme.

Vi var oppe på kassen i et øjeblik.

"De har sendt bud efter kosakkerne; når de kommer, er De fortabt. Å, jeg er fortabt! Der er han!"

Så fulgte lyden af hurtige skridt, en hæs ed, et slag, et skrig – og så skinnede stjernerne atter ind ad vort vindue. Vi stod hjælpeløse, vort blod var frosset til is af rædsel. Et halvt minut senere hørte vi atter et dæmpet skrig; en dør smækkede i, og alt var stille.

"De slyngler har grebet hende. De slår hende ihjel!" råbte jeg.

Duroc gik atter løs på døren som en forrykt og hamrede løs på den med de bare næver, så at han efterlod blodige mærker for hvert slag.

"Her er en nøgle!" udbrød jeg, og samlede den op på gulvet.

"Den må hun have kastet, idet hun blev slæbt bort."

Min kammerat snappede den fra mig med et skrig af glæde. I næste øjeblik smed han den atter fra sig, den var så lille, at den fuldstændig forsvandt i dørens store lås. Duroc sank ned på en af kasserne med hovedet i sine hænder og hulkede af fortvivlelse. Jeg kunne næsten selv have hulket, når jeg tænkte på kvinden, og på, hvordan vi var ude af stand til at hjælpe hende.

Men jeg tabte nu ikke så let hovedet. Denne nøgle måtte dog være bragt os i en eller anden hensigt; for hvorfor skulle hun vel ellers have vovet sit liv, for at vi skulle få den? Altså måtte vi også kunne finde ud af, hvor den hørte til.

Jeg gav mig straks til at flytte alle kasserne ud fra væggen, og Duroc, som mit mod gav nyt håb, hjalp mig af al magt. Det var intet let arbejde, for mange af fustagerne var både store og tunge. Men vi arbejdede som besatte, rullede tønder, oste og kasser imellem hinanden, ud midt på gulvet. Til sidst manglede der kun et uhyre fad vodka, som stod i et hjørne; ved forenede kræfter fik vi også det rullet ud, og der viste sig en lille, lav trædør i panelet bagved. Nøglen passede, og med et glædesskrik så vi den åbne sig for os. Med lampen i hånden gik jeg ind, fulgt af min kammerat.

Vi befandt os i slottets krudtmagasin; en lav og rundbuet kælderhvælving med krudttønder langs med væggene, og en

med indslået låg midt i værelset. I hvælvingens bagvæg var der også en dør, men den var låst.

"Nu er vi ikke bedre faren end før," sukkede Duroc. "Vi har ingen nøgle."

"Vi har et helt dusin!" svarede jeg.

"Hvor?"

Jeg pegede på krudttønderne.

"De vil sprænge denne dør?"

"Præcis!"

"Men så vil De sprænge hele magasinet i luften!"

Det var rigtigt, men jeg var ikke slået endnu.

"Vi vil sprænge døren til forrådsammeret," udbrød jeg.

Jeg løb tilbage og hentede en stor blikdåse, som havde været fyldt med konserves. Den var af omtrent samme størrelse som min chakot – stor nok til at kunne rumme flere pund krudt. Duroc fyldte den, mens jeg skar en stump lys til og anbragte den i dåsens låg. En bedre mine kunne en brigader ved ingeniørtropperne næppe have udtænkt. Så lagde vi tre oste ovenpå hinanden og stillede minen oven på dem, således at den lænedes op ad dørens lås. Så tændte vi lysstumpen og søgte ly i krudtmagasinet, hvis dør vi lukkede efter os.

Det var ingen spøg, mine venner, at befinde sig imellem alle disse krudttønder og at vide, at hvis flammen gennemtrængte den tynde dør ind til os, ville vore forkullede lemmer blive slynget højere til vejrs end selve slottet. Hvem kunne have tænkt sig, at et stykke lys på en halv tomme kunne bruge så lang tid om at brænde ned?

Hele tiden var mine ører anspændt for at opfange lyden af kosakkerne, der skulle komme og gøre det af med os. Jeg antog

næsten, at lyset måtte være gået ud, da der lød et brag, som når en bombe springer. Vor dør fløj i stumper, og stykker af oste, æbler, konservesdåser, flasker og træsplinter slyngedes ind imod os. Minen havde gjort sin virkning. Vi styrtede ud gennem den tætte damp, og der, hvor den tunge dør havde været, var der nu en lys åbning.

Men minen havde gjort mere for os, end vi havde vovet at håbe. Den havde rystet fangevogterne såvel som fængslet. Det første, vi så, da vi kom ud i hallen, var en mand med en slagterøkse i hånden, der lå fladt ned på sin ryg med et gabende sår tværs over panden. Ved siden af ham vred en af de store blodhunde sig i smerte med brækkede forben. I samme øjeblik hørte jeg et råb, og dér styrtede Duroc over imod væggen med den anden hunds tænder i sin strube. Han skød den fra sig med den venstre hånd, imedens han gang på gang jog sin sabel igennem dens krop; men det var først, da jeg havde skudt dens hjerne ud med min pistol, at dens jernkæber slappedes, og dens vilde, blodskudte øjne slukkedes i døden.

Der var ingen tid at spille. En kvindes skrig – et skrig i dødelig rædsel – sagde os, at selv i dette øjeblik kunne vi komme for sent. Der var endnu to mænd i hallen, men de luskede af vejen, skræmte af vore dragne sværd og ophidsede ansigter. Blodet strømmede fra Durocs hals og farvede hans vams' grå skindbesætning rød. Men så rasende var han, at han stormede foran mig ind i det næste værelse, så at jeg kun over hans skulder så den scene, der nu fulgte.

Baronen stod midt i værelset med sin vilde manke strittende som en vred løve. Han var, som jeg har fortalt, en ren kæmpe, med vældige skuldre; og som han stod der med ansigtet

fortrunket af raseri og hævet sværd, kunne jeg, trods al hans skurkagtighed, ikke lade være at beundre hans skikkelse. Den unge dame lå sammenkrøbet i en stol bagved ham. Et rødt mærke tværs over en af hendes hvide arme, og en hundepisk, som lå på gulvet, fortalte os, at vi ikke var kommet tidsnok til at beskytte hende mod hans brutalitet.

Han udstødte et brøl som en ulv, da vi trådte ind, og var øjeblikkelig inde på livet af os, stødende og huggende med en ed for hvert slag.

Jeg har allerede sagt, at værelset var for lille til en fægtning. Min unge ven stod foran mig i den snævre plads lige ved bordet, så at jeg nødtvungent måtte se til, uden at kunne stå ham bi. Fyren kunne håndtere sit våben, og han var ilter og pågående som en vildkat, men den snævre plads, og baronens størrelse og kræfter gav denne en betydelig fordel. Desuden var han en glimrende fægter. Hans parader og riposter var lynsnare. To gange ramte han Duroc i skulderen, og da min stakkels ven gled ud i en parade, hævdede han sin sabel for at give ham det dræbende hug, for han kunne komme på benene igen. Men jeg var hurtigere end han og modtog hugget med min parérplade.

"Undskyld," sagde jeg, "men De har endnu Etienne Gerard tilbage."

Han trak sig tilbage og lænede sig imod væggen, snappende efter vejret i korte, hæse gisp, hans dårlige levemåde var imod ham.

"Pust ud først," sagde jeg. "Jeg vil vente, til det passer Dem."

"De har jo ingen grund til at slås med mig," stønnede han.

"Jeg skylder Dem en lille opmærksomhed," svarede jeg, "fordi De lukkede mig inde i Deres oplagsrum. Desuden, selv om

denne grund ikke var der, så ser jeg en anden og vægtigere i mærket på denne dames arm."

"Så skal De da få Deres vilje!" snerrede han og gik løs på mig som en besat. I et minut så jeg intet andet end hans små, gnistrende øjne og de røde lyn af hans blodige klinge, som dansede op og ned omkring min strube og mit bryst, snart til højre, snart til venstre. Jeg tror ikke, at jeg i alle mine små duellaffærer har mødt seks modstandere, som forstod deres sager bedre end denne mand. Men han vidste, at jeg var hans overmand. Han læste sin dødsdom i mine øjne, og jeg kunne se, at han forstod, hvad han læste. Rødmen døde bort i hans ansigt. Hans åndedræt blev kortere og kortere, som små anstrengte, pibende suk. Men alligevel blev han ved at hugge, selv efter at det dræbende stød havde ramt ham, og han segnede døende baglæns ned over bordet, med en forbandelse på læberne og blodet væltende ud over sit rødgule skæg.

Jeg, som fortæller jer denne historie, har set så mange slag, at min hukommelse næppe længere kan gemme dem alle, og dog, af alle de rædselsfulde syn, som disse øjne har set, er der intet, jeg nødigere tænker på end det – det gulrøde skæg, med det blodrøde hul i midten, ud af hvilket jeg havde trukket min kårdespids.

Men i dette øjeblik havde jeg ikke tid til at tænke på alt dette. Hans kæmpemæssige legeme var næppe sunket sammen på gulvet, før kvinden sprang op fra stolen med et skrig af glæde. Jeg følte en sælsom rædsel ved at se denne unge dames glæde ved den blodige dåd, og glemte i øjeblikket helt at tænke på den frygtelige uret, der må være gjort hende, før hun så fuldstændig havde mistet sit køns blide ærefrygt for døden. Jeg var på nippet

til at bebrejde hende hendes følelsesløshed, da mine næsebor fangede en mærkelig, kvælende lugt, og et pludseligt, gult skær fik figurerne på de falmede tapeter til at skinne.

"Duroc, Duroc!" Jeg råbte til ham og greb ham i skulderen. "Slottet brænder!"

Knøsen lå sanseløs på gulvet, besvimet af sine sår.

Jeg løb ud i hallen for at se, hvorfra faren kom. Det var vor eksplosion, der havde sat ild i dørens karm. Inde i forrådsammeret brændte allerede nogle af kasserne. Jeg så mig om, og mit blod blev til is, da jeg fik øje på krudttønderne og det spildte krudt, som lå løst på gulvet. Det kunne dreje sig om sekunder, i alt fald ikke om mere end et minut, før flammerne ville nå det. Disse øjne, mine venner, vil lukke sig i døden, før de ophører at se de snigende flammer – og den sorte krudtbunke bagved.

Hvor lidt jeg husker af, hvad der fulgte på! Jeg mindes dunkelt, hvorledes jeg stormede ind i værelset, hvorledes jeg greb Duroc ved hans ene arm, mens kvinden greb hans anden, og vi slæbte ham således ud af hallen. Ud ad døren løb vi og hen ad den snedækkede sti, indtil vi nåede skovkanten. Da var det, at jeg hørte et brag bag ved mig, og da jeg vendte mig om, så jeg en vældig ildtunge slå op fra slottet imod den mørke vinterhimmel. Et øjeblik efter kom der endnu et knald, meget højere end det første. Jeg så stjernerne og fyrretræerne danse for mine øjne, og jeg faldt bevidstløs tværs over min kammerats legeme.

Det var først flere uger efter, at jeg kom til mig selv i posthuset i Ahrensdorf, og det tog endnu længere tid, før jeg

kunne huske, hvad der var hændt mig. Det var Duroc, sad ved siden af min seng og gav mig en beretning om, hvad der var sket med mig. Han fortalte mig, at et stykke tømmer havde ramt mig i hovedet og strakt mig til jorden, mere død end levende. Og videre fortalte han, hvorledes den unge pige var løbet til Ahrensdorf og havde hentet vore husarer, der var kommet lige tidsnok til at frelse os fra kosakkernes spyd. Mere hørte jeg ikke om denne modige kvinde den gang, men da jeg to år senere, efter Wagram, traf Duroc i Paris, erfarede jeg – uden at blive synderlig overrasket – at jeg ikke behøvede at forestilles for hans brud. Således blev han ved lykkens sælsomme spil berettiget til, hvis han ville, at antage baron Straubenthals navn og titel, og samtidig blev han ejer af de sorte ruiner af "Mørkets Slot".

Hvorledes Etienne Gerard slog det korsikanske broderskab

(Paris, august 1807)

Når kejseren skulle bruge en flink soldat, var han altid så nådig at erindre Etienne Gerards navn, mens det ikke sjældent undgik ham, når der uddeltes belønninger. Men jeg var oberst som otteogtyveårig og brigadechef, da jeg var enogtrediv, så jeg har ingen grund til at være utilfreds med min karriere. Hvis krigen have varet to-tre år mere, havde jeg grebet marskalstaven, og den man, der havde en sådan i hånden, var kun et skridt fra en trone. Murat havde byttet sin husarhue med en krone, og andre kunne udmærket gøre det samme. Men alle disse drømme forsvandt ved Waterloo, og selv om jeg ikke var i stand til at indskrive mit navn i historiens annaler, er det dog tilstrækkelig kendt at alle dem, der tjente sammen med mig i kejserrigets krige.

Hvad jeg vil fortælle jer i aften handler om en meget mærkværdig affære, som var med til at sætte mig i vej i min hastige karriere, og som knyttede mig til kejseren med et hemmelighedsfuldt bånd.

Der er dog en lille advarsel, jeg må give jer, før jeg begynder. Når I hører mig tale, så husk altid på, at I lytter til en mand, der har set historien så at sige indefra. Jeg taler her om de ting, som mine øren har hørt og mine øjne har set, så I skal ikke prøve at stikke mig ud med en eller anden students eller skriverkarls

meninger fra nogle memoirer. Der er meget, som er ukendt for sådanne folk, og som aldrig vil blive kendt af verden. Jeg kunne selv berette om mangt og meget, hvis det var passende at gøre det.

De overraskende kendsgerninger, som jeg nu skal berette, har jeg holdt hemmelige i kejserens levetid, fordi jeg gav ham mit løfte om at gøre det, men jeg mener ikke, det kan skade nogen, at jeg nu omtaler den betydningsfulde rolle, jeg spillede.

I må altså vide, at jeg omkring det tidspunkt, hvor Tilsit-traktaten blev sluttet, var løjtnant ved det tiende husarregiment. Det er sandt, at mit ydre og mit mod var til min fordel, og at jeg allerede havde vundet mig et ry som en af de bedste fægtere i hæren; men i den horde af modige mænd, der omgav kejseren, skulle der mere til en det for at sikre sig en hurtig karriere. Jeg var dog sikker på, at min chance ville komme, omend jeg ikke havde drømt om, at den ville tage en så bemærkelsesværdig form.

Da kejseren vendte hjem til Paris efter fredserklæringen i 1807, tilbragte han sin meste tid sammen med kejserinden og hoffet i Fontainebleau. Han var da på højdepunktet af sin karriere. I tre på hinanden følgende kampagner havde han ydmyget Østrig, knust Preussen, og gjort russerne rigtig glade ved at holde sig på den rigtige side af Memel. Den gamle bulldog på den anden side af Kanalen knurrede stadig, men kunne ikke komme ud af sin kennel. Hvis vi har kunnet opretholde freden dengang, ville Frankrig have indtaget en højere position blandt landene end nogen anden nation siden Romerrigets dage. Det har jeg i det mindste hørt kloge folk sige, men jeg havde andet at tænke på dengang. Alle pigerne var

glade for at se hæren tilbage efter dens lange fravær, og I kan være sikre på, at jeg fik min rigelige andel af de gunstbevisninger, der blev uddelt. I kan selv dømme om, hvorvidt jeg var en af deres favoritter dengang, når jeg fortæller jer, at selv nu, hvor jeg er tres ... Men hvorfor dvæle ved noget, der allerede er vel bekendt?

Vort husarregiment og gardens beredne jægere blev ligeledes indkvarteret ved Fontainebleau. Det er, som I ved, kun en lille by, gemt i de store skove, og det var besynderligt at se den fyldt af storhertuger og prinser, som trængtes om Napoleon, som hunde om deres herre, hver især i håb om, at der skulle blive tilkastet ham et ben. Man hørte mere tysk end fransk på gaderne, for de, som havde hjulpet os i den sidste krig, var kommet for at bede om en belønning, og de, som havde været imod os, var kommet for at prøve på at afvende deres straf.

Og bestandig red den lille mand med det blege ansigt og de kolde, grå øjne ud på jagt hver morgen, tavs og utilnærmelig, med hele slænget efter sig, lurende på et ord fra hans mund. Og så, når han kom i det humør, kunne han kaste hundrede kvadratmil til en, eller tage lige så meget fra en anden, afrunde et kongerige indtil en eller anden flod, eller beskære et andet ved en bjergkæde. Det var nu den måde, han plejede at besørge forretninger på, denne lille artillerist, som vi havde hævet så højt med vore sabler og bajonetter.

Han forstod også godt, hvorfra hans magt og storhed skrev sig, og vi vidste det også. Vi indrømmede, at han var den bedste anfører i verden, men vi glemte heller ikke, at han havde de bedste soldater at anføre.

En skønne dag, som jeg sad og spillede kort i vagten med den unge Morat fra jægerne, åbnedes døren, og ind trådte Lasalle, som var vor oberst. I ved, hvilken fin fyr han var, og det tiendes himmelblå uniform klædte ham storartet. Vi unge fyre var så indtagne af ham, at vi alle sammen bandede og spillede og drak og spillede fandenivoldske, om vi så ville eller ej, blot for at ligne vores oberst! Vi glemte, at det ikke var fordi han drak eller spille, at kejseren gjorde ham til fører for det lette kavaleri, men fordi han havde et sikkert øje for en stilling eller styrken af en kolonne, og det bedste omdømme om, hvorvidt en deling infanteri kunne brydes op eller en kanonstilling blottes, end nogen anden mand i hele hæren. Vi var for unge til at forstå alt dette, så vi viksede vore overskæg og klirrede med sporerne i det forfængelige håb, at det ville gøre os alle sammen til Lasalle'r.

Både Morat og jeg sprang op og hilste, idet han kom ind.

"Min gut," sagde han og klappede mig på skulderen, "kejseren ønsker at tale med Dem klokken fire."

Værelset løb rundt med mig ved disse ord, og jeg måtte støtte mig til kortbordet.

"Hvadbehager!" udbrød jeg. "Kejseren?"

"Netop," sagde han, smilende ad min forbavselse.

"Men kejseren aner næppe min eksistens, oberst," protesterede jeg, "hvorfor skulle han sende bud efter mig?"

"Ja, det er netop, hvad jeg heller ikke kan forstå," svarede oberst Lasalle, snoende sit overskæg. "Hvis han har brug for en god sabel, hvorfor skulle han så søge den blandt mine løjtnanter, når han udmærket kunne finde den blandt de højere officerer? Måske," sagde han og klappede mig igen på

skulderen, "er her en chance for Dem. Jeg har haft min, eller ville jeg ikke være oberst i det Tiende. Jeg skal ikke misunde Dem Deres. Fremad, min gut, hvem ved, kan hænde det er det første skridt henimod den trekantede hat."

Klokken var kun to, så han forlod mig med et venligt nik, efter at have lovet at komme tilbage og følge mig op på slottet. Min Gud, hvor lange var ikke de halvanden times tid, og hvor mange gisninger gjorde jeg ikke om, hvad det var, kejseren ville mig! Jeg vandrede op og ned i mit lille værelse i en forventningsfuld feber. Nogen gange troede jeg, at han havde hørt om de kanoner, vi havde taget ved Austerlitz; men nej, der var jo så mange, der havde taget kanoner ved Austerlitz, og det var desuden to år siden. Eller måske ville han belønne mig for affæren med den russiske kejsers *aide-de-camp*. Men så blev jeg grebet af kuldegysninger, og jeg tænkte, at han havde tilkaldt mig for at give mig en reprimande. Der var flere dueller, han kunne have taget mig ilde op, og der havde også været et par episoder i Paris efter freden.

Men nej! Jeg tænkte på oberst Lasalles ord. "Hvis han havde brug for en modig mand," sagde Lasalle.

Det var tydeligt, at min oberst vidste noget om, at hvad der var på færde. Hvis han ikke havde været sikker på, at det ville være til min fordel, ville han ikke have været så ondsksfuldt at ønske mig til lykke. Mit hjerte svulmede at glæde, da denne overbevisning voksede i mig, og jeg satte mig ned for at skrive til min moder, at kejseren ventede mig i dette øjeblik for at høre min mening om et vigtigt spørgsmål. Det fik mig til at smile, mens jeg skrev det, når jeg tænkte på, at det sikkert kun ville styrke min moders gode meninger om kejseren.

Klokken halv fire hørte jeg en sabel klirre mod trinnene på trætrappen op til mit værelse. Det var Lasalle, og med ham fulgte en haltende herre smukt klædt i sort med en nydelig kalvekrøs og kniplingsmanchetter. Vi kendte ikke så mange civile, men denne herre kunne man ikke undgå at kende. Jeg behøvede kun at se én gang på disse glimtende øjne, den komiske opstoppørnæse og den lige, stramme mund for at vide, at jeg befandt mig overfor den eneste mand i Frankrig, som selv kejseren var nødt til at tage med i sine overvejelser.

"Dette er monsieur Etienne Gerard, monsieur de Talleyrand," sagde Lasalle.

Jeg hilste, og statsmanden målte mig fra toppen af min fjerbusk til spidsen af min spore med et blik, der spillede ned over mig som spidsen af en kårde.

"Har De forklaret løjtnanten de omstændigheder, under hvilke han er kaldt til kejseren?" spurgte han med sin tørre, knirkende stemme.

De var så forskellig, disse to mænd, at jeg ikke kunne lade være med at kigge indgående først på den ene, så på den anden: den mørke, snu politiker, og den store, himmelblå husar med den ene hånd på hoften og den anden på kårdehæftet. De satte sig begge ned, idet jeg så på dem, Talleyrand uden en lyd, og Lasalle med en klirren og raslen som en stejlende hingst.

"Det forholder sig således, unge mand," sagde han på sin bryske facon: "Jeg var hos kejseren i hans privatkabinet i formiddag, da der blev bragt ham et brev. Han åbnede det, og i det samme gav det sådant et sæt i ham, at papiret fløj på gulvet. Jeg tog det op til ham, men han sad og stirrede på væggen lige foran sig, som om han så spøgelser.

'Fratelli dell' Ajaccio,' mumlede han; og så igen: 'Fratelli dell' Ajaccio.'

Jeg giver mig ikke ud for at kunne italiensk og forstod ikke, hvad han mente. Jeg havde indtrykket af, at han var gået fra forstanden, og De ville have troet det samme, monsieur de Talleyrand, hvis De havde set udtrykket i hans øjne. Han læste brevet og sad så en halv time eller mere uden at røre sig."

"Og De?" spurgte Talleyrand.

"Ja, jeg stod bare der uden at vide, hvad jeg skulle gøre. Nå, pludselig kom han dog til sig selv igen.

'Jeg formoder, Lasalle,' sagde han, 'at De har en eller anden rask, ung officer ved Tiende?'

'Det er de alle sammen, sire,' svarede jeg.

'Hvis De kunne udvælge én, som man kunne stole på, når det gjaldt, men som ikke ville tænke for meget over – De forstår mig nok, Lasalle – hvem ville De så vælge?' spurgte han.

Jeg begreb, at han behøvede en mand, som ikke ville grunde for meget over hans planer.

'Jeg har én,' sagde jeg, 'lutter sporer og overskæg, uden en tanke for andet end kvinder og heste.'

'Det er en mand, jeg kan bruge,' sagde Napoleon. 'Send ham ind i mit privatkabinet klokken fire.'

Så derfor kom jeg lige straks hen til Dem, og se nu til, at De gør det Tiende ære!"

Jeg var på ingen måde smigret ved de grunde, som havde bragt Lasalle til at vælge mig, og han må have læst det i mit ansigt, for han brast i en støjende latter, og Talleyrand udstødte ligeledes en tør kluklatter.

"Blot endnu et godt råd, før De går, monsieur Gerard," sagde han, "De bevæger Dem ind i rørt vande, og De kunne finde en værre lods end mig. Ingen af os har nogen idé om, hvad denne lille affære går ud på, og mellem os sagt, så er det meget vigtigt for os, der bærer Frankrigs skæbne på vore skuldre, at holde os underrettet om alt, hvad der går for sig. Forstår De mig, monsieur Gerard?"

Jeg havde ikke den mindste anelse om, hvad han hentydede til, men jeg bukkede og prøvede at se ud, som om det hele var soleklart for mig.

"Pas altså nøje på, og sig intet til nogen," sagde Talleyrand. "Lasalle og jeg selv vil ikke vise os offentligt sammen med Dem, men vi vil vente på Dem her, og vi vil give Dem vort råd med på vejen, når De har fortalt os, hvad der er passeret mellem Dem og kejseren. Det er nu på tide, De går, for kejser tilgiver aldrig manglende punktlighed."

Jeg gik altså afsted til paladset, som kun lå henved hundrede skridt derfra. Jeg nåede til forværelset, hvor Duroc iført sin smukke ny jakke i rødt og guld løb rundt blandt mængden af ventende. Jeg hørte ham hviske til monsieur de Caulaincourt, at halvdelen af dem var tyske hertuger, der forventede at blive gjort til konger, og den anden halvdel var tyske hertuger, der forventede at blive sendt til tiggerstaven. Da Duroc hørte mit navn, viste han mig straks ind, og jeg stod nu for kejseren.

Jeg havde naturligvis set ham hundrede gange før i lejren. Jeg er ikke i tvivl om, at hvis I havde mødt ham uden at vide, hvem han var, ville I blot have sagt, at han da var en noget gusten lille mand med en smuk pande og udmærkede ben, som de stramme hvide kashmirs knæbukser og hvide strømper

fremviste på det bedste. Men selv en fremmed måtte blive slået af udtrykket i hans øje, som kunne stivne til et blik, der fik selv en grenader til at skælve. Det siges, at selv Auguereau, som var en mand, der aldrig havde kendt til frygt, veg for Napoleons blik allerede dengang kejseren var en ukendt soldat.

Han så imidlertid venligt hen på mig, og gjorde tegn til mig, at jeg skulle blive stående ved døren.

De Meneval skrev efter hans diktat, og så op på ham imellem hver sætning med sine fugtige hundeøjne.

"Det er nok. De kan gå," sagde kejseren pludselig. Da sekretæren havde forladt værelset, spankulerede han henimod mig med hænderne hag på ryggen og så op og ned ad mig uden at sige et ord.

Skønt han selv var en lille mand, holdt han meget af at have flotte folk omkring sig, og derfor tænkte jeg mig, at mit ydre fornøjede ham. Jeg løftede hånden til hilsen og holdt den anden på hæftet af min sabel, og så ret frem for mig, som en soldat skal.

"Nå, monsieur Gerard," sagde han til sidst, idet han bankede med pegefingern på en af guldknapperne i min pelisse, "jeg er underrettet om, at De er en meget fortjenstfuld ung officer. Deres oberst giver Dem et udmærket skudsmål."

Jeg ville gerne give et glimrende svar, men jeg kunne i øjeblikket ikke finde på noget at sige, undtagen Lasalles dumme "lutter sporer og overskæg", og så endte det med, at jeg slet intet svarede.

Kejseren iagttog opmærksomt denne kamp, der måtte kunne mit ses i mit ansigt; da der intet svar kom, lod han til at være tilfreds og sagde så: "Jeg tror, De netop er den mand, jeg

behøver. Tapre og begavede folk omgiver mig overalt, men en tapper mand, som – –" Han fuldendte ikke sætningen, og jeg må tilstå, at jeg ikke begreb, hvor han ville hen. Jeg nøjedes med at forsikre ham, at han kunne stole på mig til døden.

"De er, så vidt jeg ved, en dygtig fægter?" sagde han.

"Tålelig, sire," sagde jeg.

"De blev valgt af Deres regiment til at slås med mesterfægteren af Chambarants husarer?"

Jeg blev ikke ligefrem ked af, at han kendte så meget til mine bedrifter.

"Mine kammerater viste mig den ære, sire."

"Og for at få øvelse, fornærmede De seks fægtemestre ugen før duellen?"

"Jeg opnåede at levere syv kampe i lige så mange dage, sire."

"Og slap fra det uden en skramme?"

"Fægtemesteren fra det 23. lette infanteriregiment rørte min venstre albue, sire."

"Lad os ikke få mere af den slags barneleg, monsieur," råbte han op i et af disse pludselige vredesanfald, som virkede så isnende på én. "Tror De, at jeg ansætter mine veteraner som fægtemestre, for at De skal praktisere kvart og terts på dem? Hvorledes skal jeg kunne stå ansigt til ansigt mod Europa, når mine soldater vender deres våben mod hinanden? Lad mig høre en gang til, at De duellerer, og jeg skal knuse Dem mellem disse fingre."

Jeg så hans lille, tykke hånd fare forbi mine øjne, og hans stemme var slået over i en uharmonisk hvæsen. På min ære, i det øjeblik havde jeg med glæde byttet med en enlig soldat, som stod overfor en hel fjendtlig hær. Han vendte sig om imod

bordet og drak en slurk kaffe, og da han atter viste mig sit ansigt, var ethvert spor af stormen forsvundet, og hans ansigt viste dette besynderlige smil, som kun kom fra læberne, aldrig fra øjnene.

"Jeg har brug for et godt sværd ved min side, monsieur Gerard," sagde han, "og der er visse grunde til, at jeg vælger Deres. Men først og fremmest må jeg forbinde Dem til tavshed. Så længe jeg lever, må det, som vi har sammen i dag, ikke komme til nogen andens kundskab."

Jeg tænkte på Talleyrand og Lasalle, men lovede det.

"Dernæst bryder jeg mig ikke om Deres meninger og forslag; jeg ønsker kun, at De skal gøre nøjagtig, hvad der forlanges af Dem."

Jeg bukkede.

"Det er Deres sværd, jeg har brug for, ikke Deres forstand. Jeg besørger tænkningen. Forstår De?"

"Ja, sire."

"De kender 'Kanslerens Lund' i skoven?"

Jeg bukkede atter.

"Kender De det store, dobbelte fyrretræ, ved hvilket jagthundene samles?"

Havde han vidst, at jeg mødtes med en lille veninde under det træ tre gange om ugen, ville han ikke have spurgt mig. Jeg bukkede atter tavst.

"Godt. De vil møde mig der klokken ti i aften."

Jeg var kommet så vidt, at jeg ikke blev forbavset over noget som helst. Hvis han havde forlangt, at jeg skulle indtage hans plads på den kejserlige trone, ville jeg ikke have haft andet svar end et tavst buk.

"Vi skal da gå længere ind i skoven sammen," sagde kejseren. "De må være bevæbnet med en sabel, men ikke med pistoler. De må ikke henvende nogen bemærkning til mig, og jeg siger ikke noget til Dem. Vi går af sted i tavshed. Forstår De?"

"Jeg forstår det, sire."

"Når vi har gået et stykke vej, vil vi se en mand eller sandsynligvis to mænd, under et bestemt træ. Vi nærmer os dem. Hvis jeg giver Dem et tegn til at forsvare mig, vil De have Deres sabel rede. Hvis jeg imidlertid taler med disse folk, må De vente og se, hvad der sker. Hvis det bliver nødvendigt, at De trækker blank, må De sørge for, at ingen af dem, hvis der altså er to, undslipper os. Jeg skal selv hjælpe Dem."

"Sire," udbrød jeg, "jeg overbevist om, at to ikke er for mange for mig; men ville det ikke være bedre, om jeg tog en kammerat med, så at De ikke blev nødt til at tage del i sådan en kamp?"

"Så, så, så," sagde han utålmodigt. "Jeg var soldat, før jeg blev kejser. Tror De da ikke, at en artillerist har en sabel lige så vel som en husar? Men jeg befalede Dem ikke at argumentere med mig. Behag at gøre nøjagtig som jeg siger Dem. Hvis sablerne først er ude af skederne, må ingen af disse to mænd slippe levende bort."

"Det skal de ikke komme til, sire," forsikrede jeg.

"Del er godt. Jeg har ikke flere instrukser til Dem. De kan gå."

Jeg vendte mig imod døren, men pludselig fik jeg en indskydelse og vendte mig om.

"Jeg kom til at tænke på, sire –"

Han sprang løs på mig som et vildt dyr. Jeg troede virkelig, han ville have slået mig.

"Tænke!" råbte han, "De, De! Tror De, jeg udvalgte Dem, fordi De kunne tænke? Lad mig høre, at De gør det en gang til, så! – De, den eneste, som – nå, lige meget. De møder klokken ti ved fyrretræet."

Død og pine, jeg var ikke lidt glad ved at slippe ud af det værelse. Når jeg har en god hest under mig, og et sværd til at rasle mod stigbøjlen, så ved jeg, hvor jeg er. Og i alle ting, der har at gøre med grøntfoder, tørfoder, byg og rug og have, og hvordan man håndterer mandskabet på en march, er der ingen der kan lære mig noget. Men når jeg møder en kansler og en marskal, og skal veksle ord med en kejser, og alle kun kommer med antydninger og hentydninger i stedet for at tale lige ud af posen, føler jeg mig som en trænhest, der er spændt for en dames udflugtscaleche. Alle disse forestillinger og omveje, det er ikke mit håndværk. Jeg har lært gode manerer, men aldrig hofmandskab. Så jeg var glad for at komme ud i den friske luft igen, og jeg løb over i mit kvarter som en skoledreng, der er sluppet af sted fra læreren.

Men netop som jeg åbnede døren, var det første jeg så, et par lange himmelblå ben med husarstøvler, og et par korte, sorte ben med knæbukser og spændesko. De sprang begge op, da jeg kom ind.

"Nå, hvad nyt?" udbrød de begge to.

"Intet," svarede jeg.

"Kejseren ville ikke modtage Dem?"

"Jo, jeg har talt med ham."

"Hvad sagde han så?"

"Monsieur de Talleyrand," svarede jeg, "jeg beklager, at det er mig ganske umuligt at fortælle Dem noget som helst. Jeg har

givet kejseren mit løfte."

"Sludder og vrøvl, min kære unge mand," sagde han og kom hen til mig på samme måde som en kat, der skal til at gnide sig op ad éns ben. "De er blandt venner, forstår De, og intet kommer uden for disse fire vægge. For resten ville kejseren aldrig lade mig være omfattet af sådan et løfte."

"Der er kun et minuts gang til paladset, monsieur de Talleyrand," svarede jeg, "det vil ikke være nogen anstrengelse for Dem at gå hen og få kejserens skriftlige erklæring om, at De ikke er omfattet af mit tavshedsløfte. Derefter vil jeg med glæde fortælle Dem det hele, ord til andet."

Han viste mig sine tænder som den gamle ræv, han var.

"Monsieur Gerard er vist lidt oppustet lige nu," sagde han. "Han er for ung til at se tingene i deres rette perspektiv. Når han bliver ældre, vil han måske forstå, at det ikke altid er passende for en underofficer i kavaleriet at afvise sine overmænd."

Jeg vidste ikke, hvad jeg skulle sige til det, men Lasalle kom mig til undsætning.

"Knægten har ret," sagde han. "Hvis jeg havde vidste, der var afgivet et sådant løfte, ville jeg ikke have udspurgt ham. De ved udmærket, monsieur de Talleyrand, at hvis han havde svaret Dem anderledes, ville De have lét ad ham i det skjulte og ikke have haft højere tanker om ham, end jeg har om en tom flaske bourgogne. Jeg skal love Dem, at det tiende ikke ville have haft plads til ham, og vi ville have mistet vor bedste fægter, hvis jeg havde hørt ham fortælle Dem kejserens hemmelighed."

Det gjorde dog kun statsmanden mere indædt at høre, at jeg havde min overordnede støtte.

"Jeg har hørt, monsieur de Lasalle," sagde han med kølig værdighed, "at Deres meninger har stærk vægt i emner, der berører kavaleriet. Skulle jeg få brug for oplysninger om denne del af hæren, vil jeg med glæde henvende mig til Dem. Det foreliggende emne har dog at gøre med diplomatiet, og De vil derfor tillade mig at danne mig mine egne meninger herom. Så længe Frankrigs velfærd og kejserens personlige sikkerhed er henlagt til min omsorg, vil jeg benytte ethvert middel til at sikre disse, selv når dette er imod kejserens øjeblikkelige ønsker. Jeg har den ære, oberst de Lasalle, at ønske Dem god dag!"

Han sendte et højst uelskværdigt blik i retning af mig, drejede om på hælen og forsvandt ud af værelset med små, lette, lydløse skridt.

Jeg kunne se på Lasalles ansigt, at han på ingen måde var fornøjet med at have opnået den magtfulde ministers fjendskab. Han udstødte et par eder, og hankede så op i sin sabel og forsvandt ned ad trapperne. Jeg så ud ad vinduet, og kunne se de to, den store blå mand og den haltende sorte, gå ned ad gaden sammen. Talleyrand var meget stiv og rank, og Lasalle gestikulerede og talte uafbrudt, så jeg vil tro, han prøvede at slutte fred.

Kejseren havde forlangt af mig, at jeg ikke måtte tænke, og jeg gjorde mit bedste for at adlyde ham. Jeg tog kortene frem og forsøgte at finde på nogle nye tricks i écarté. Men jeg kunne ikke en gang huske trumferne og kastede kortene på gulvet i fortvivlelse. Så trak jeg sablen og øvede mig i mine finter i hugning, til jeg var træt, men det var alt sammen forgæves. Min tanke ville arbejde på trods af min vilje. Klokken ti skulle jeg møde kejseren i skoven. Af alle de særeste begivenheder i

verden, var dette nok den sidste jeg ville have tænkt på, da jeg vågnede i morges. Det var ansvaret – det frygtelige ansvar! Det lå udelukkende på mine skuldre. Der var ingen til at dele det med mig. Det fik mig til at fryse over det hele. Så ofte jeg har set døden i øjnene på slagmarken, havde jeg dog aldrig vidst, hvad virkelig frygt var, før det øjeblik. Men så betænkte jeg, at jeg dog kun kunne gøre mit bedste som en tapper og ærlig soldat og først og fremmest adlyde til punkt og prikke de ordrer, jeg havde fået. Og hvis alt gik vel, ville dette sikkert blive grundstenen til min lykke.

Således tilbragte jeg den lange, lange aften, vaklende mellem håb og frygt, indtil endelig den fastsatte tid nærmede sig.

Jeg tog min uniformsoverfrakke på, da jeg ikke vidste, hvor meget af natten jeg kunne komme til at tilbringe i skoven, og jeg spændte min sabel udenpå frakken. Jeg ombyttede dernæst mine lange støvler med et par lette sko, for at jeg kunne være lettere til bens. Så begav jeg mig af sted mod skoven, og følte mig nu meget lettere til sinds, for jeg har det altid bedst, når tiden til at tænke er forbi, og handlingens time er inde.

Jeg passerede gardens barakker og rækken af caféer, alle fulde af soldater. Jeg fangede et glimt af mine kammeraters blå og gyldne uniformer blandt mængden af sorte infanteriuniformer og spejdernes grønne. Der sad de og drak deres vin og røg deres cigarer, lidet anende hvad deres kammerat var i færd med. En af dem, min delingschef, fik øje på mig i lyset fra lygterne, og råbte ad mig. Jeg ilede videre, idet jeg lod som om jeg ikke hørte ham, indtil han til sidst, bandende over min manglende høreelse, vendte tilbage til sin plads.

Det er ikke særlig svært at komme ind i skoven ved Fontainebleau. De spredte træer breder sig ind i gaderne, som blækere foran en kolonne. Jeg drejede ind på en sti, som førte til udkanten af skoven, hvorefter jeg skyndte mig lige imod det sted, som jeg, som sagt, havde god grund til at kende, pladsen ved det gamle fyrretræ. Jeg kunne kun takke skæbnen for, at det ikke var en af de nætter, hvor Léonie ventede på mig. Det stakkels barn ville være død af skræk ved synet af kejseren. Han kunne også have været hård ved hende – eller endnu værre, alt for venlig.

Det var månelyst, og da jeg nåede mødestedet, så jeg, at jeg ikke var kommet først. Kejseren gik der allerede op og ned, med hænderne bag på ryggen og ansigtet noget bøjet ned mod brystet. Han var iført en grå, vid kappe og havde en alt for stor hat på hovedet. Jeg havde set ham i den samme påklædning under vor vinterkampagne i Polen. Man sagde, at han brugte den, fordi den var sådan en udmærket forklædning; han holdt meget af at gå rundt om natten, enten det så var Paris eller i lejren, og lytte til, hvad der blev sagt omkring bålene eller i kabareterne. Hans skikkelse og den måde, han holdt hænderne og hovedet på var imidlertid så velkendte, at han altid blev genkendt, og så talte man om de ting, man mente han helst ville høre.

Min første tanke var, at han ville være vred over at have måttet vente, men idet jeg nærmede mig, hørte jeg det store kirkeur i Fontainebleau slå ti. Det var altså bevist, at det var ham, der var kommet for tidligt, og ikke mig, der var kommet for sent. Jeg havde en bemærkning herom på læberne, men huskede i rette tid hans befaling om at forholde mig tavs. Jeg

nøjedes derfor med at slå hælene sammen og hilse. Han kastede et blik på mig, og så vendte han sig uden et ord og gik langsomt igennem skoven. Jeg holdt mig stadig i den samme afstand bag ham. En eller to gang så han sig vagtsomt omkring, som om han frygtede, at vi blev iagttaget. Jeg så også efter, men skønt jeg vel havde det bedste syn, var det mig umuligt at få øje på andet end månelyst mellem træernes store mørke skygger. Mine ører er lige så gode som mine øjne, og et par gange forekom det mig, at jeg hørte en gren knække; men I ved jo nok, hvor mange lyde, der er i en skov om natten, og hvor svært det kan være, blot at afgøre, fra hvilken retning de kommer.

Vi vandrede mere end en mil, og jeg vidste, allerede længe for vi nåede derhen, hvad der var vort mål. Midt i en af de åbne pletter står der en splintret stub af et kæmpemæssigt træ. Den kaldes almindeligt "Præstens Bæk", og der fortælles så mange uhyggelige historier om stedet, at jeg kender mangan modig soldat, som ikke ville holde af at stå skildvagt der. Jeg tog mig imidlertid lige så lidt af den slags tåbeligheder som kejseren gjorde, og vi vandrede over den åbne plads lige mod den kæmpemæssige træstub.

Da vi nærmede os, så jeg, at to mænd ventede på os.

Da jeg fik øje på dem, stod de omme bag den afbrudte stamme, som om de ikke ønskede at blive set, men idet vi gik henimod dem, kom de frem fra skyggen og trådte os i møde. Kejseren skottede tilbage efter mig og sagtnede sin gang lidt, så jeg kom ham på en arms længde nær. I kan tænke jer, at jeg havde mit sabelhæfte lige ved hånden, og jeg tog godt mål af de to fyre, som kom imod os.

Den ene var usædvanlig høj og meget mager, mens den anden snarest var under middelhøjde, og bevægede sig på en brøsig, determineret måde.

De bar begge sorte kapper, slynget om deres skikkelser og hængende ned på den ene side, ligesom Murats dragoner bruger det. Deres hatte var sorte og flade af den facon, som jeg senere har set i Spanien, så at deres ansigter lå i skygge, og jeg så kun et glimt af deres øjne. Med den hvide måne bag dem, og deres sorte skygger vandrende foran, var de netop sådan et par skikkelser, som man kunne vente at møde om natten ved "Præstens Bæk".

Kejseren var standset, og disse fremmede stod nu også stille, kun få skridt fra os. Jeg havde sluttet tæt op til min ledsagers albue, så at vi fire nu stod ansigt til ansigt, uden at et ord blev vekslet. Mine øjne var særlig fæstet på den høje mand, fordi han stod mig nærmest, og som jeg iagttog ham, blev det mig klart, at han var i en frygtelig nervøs ophidselse. Hele hans slanke skikkelse skælvede, og jeg hørte en hurtig, afdæmpet stønnen som fra en dødtræt hund. Pludselig gav den ene af dem et kort, hvislende signal. Den høje bøjede sin ryg og sine knæ som en dykker, der skal til at springe, men før han kunne bevæge sig, var jeg sprunget frem foran ham med dragen sabel. I det samme gled den lille mand frem og begravede en lang smal kniv i kejserens bryst.

Min Gud! Dét øjeblikks rædsel! Det var et vidunder, at jeg ikke selv faldt død om med det samme. Som i en drøm så jeg den grå skikkelse svinge i konvulsiviske bevægelser, jeg fangede et glimt af månens skin på tre tommer rødt stål, som stak ud imellem skuldrene. Så faldt han til jorden med en døendes stønnen, og

morderen svingede med begge arme og hylede af glæde. Men jeg – jeg drev mit sværd igennem hans mellemgulv med en så rasende kraft, at han blot ved slaget af sabelhæftet imod hans brystben slyngedes seks skridt tilbage, før han faldt. Jeg sprang derpå med min ryggede klinge imod den anden, grebet af sådan en tørst efter blod, som jeg aldrig, aldrig i mine dage havde følt og aldrig senere har følt. Da jeg vendte mig, glimtede en dolk for øjnene af mig, jeg følte det kolde pust af den glide forbi min hals og skurkens håndled stødte imod min skulder. Jeg stak efter ham med min sabel, men han snoede sig fra mig og satte af sted i fuld flugt, springende som et rådyr tværs over den månebelyste skovslette.

Men han skulle ikke slippe således fra mig. Jeg vidste, at morderens dolk havde fuldført sit værk; ung, som jeg var, havde jeg set nok af krig til at kende et dødeligt stik. Jeg tøvede blot et øjeblik for at berøre den kolde hånd.

"Sire! Sire!" kaldte jeg, og så, da der ikke kom nogen lyd til svar og ikke en bevægelse, mens den mørke plet på grønsværen blev større og større, så vidste jeg, at alt virkelig var forbi. Da sprang jeg op, kastede min kappe og løb alt, hvad mine ben kunne bære mig efter den skurk, der endnu var i live.

Å, hvor jeg velsignede den klogskab, der havde ladet mig tage let fodtøj på, og den lykkelige indskydelse, der havde fået mig til at kaste frakken! Enten kunne han ikke slippe af med sin kappe, eller også var han for forskrækket til at kunne tænke. Som det nu var, vandt jeg straks ind på ham. Han må have været helt ude af sig selv, for han prøvede end ikke at søge skjul i skovens tættere dele, men fløj af sted over de åbne pletter, indtil han kom ud på sletten, som fører op til den store Fontainebleau-

karré. Han løb godt, det er sandt – løb som en kujon løber for sit liv. Men jeg løb, som skæbnen løber i hælene på misdæderen.

Alen efter alen vandt jeg ind på ham, til jeg kunne høre hans tørre, stønnende åndedrag. Den store grav kom pludselig til syne lige foran ham, og da han, ved at kaste et blik over skulderen, så mig, gav han et skrig af fortvivlelse. I det næste øjeblik var han forsvundet for mit blik.

Totalt forsvundet, forstår I! Jeg styrtede hen til stedet og stirrede ned i det mørke dyb. Havde han kastet sig derned? Jeg havde næsten slået mig til tåls med denne formodning, da en svag lyd, stigende og aftagende, nåede mit øre fra mørket neden under mig. Det var hans åndedræt, og det sagde mig, hvor han måtte være. Han gemte sig i redskabsskuret.

Ved randen af graven og neden under muren er der en lille platform, hvorpå der står en træhytte til benyttelse af arbejderne. Det var ind i den, at han var løbet. Måske tænkte han, at jeg ikke ville følge efter ham i mørket. Lidet kendte han dog Etienne Gerard! Med et spring var jeg på platformen, med et andet var jeg gennem døren og henne i krogen, hvorfra jeg hørte en hvæsen.

Han kæmpede som en vildkat, men med sine korte våben kunne han intet udrette. Jeg antager, at jeg må have givet ham nådestødet med det første, vanvittige hug, for, skønt han stødte og stødte, havde hans bevægelser dog ingen kraft i sig, og straks efter blinkede hans dolk nede på gulvet. Da jeg havde forvisset mig om, at han var død, stod jeg op og gik ud i måneskinnet. Jeg klatrede atter op på sletten og vandrede over den så meget fra sans og samling, som et menneske overhovedet kan være.

Med blodet susende for ørerne, og med hånden endnu knuget om min bloddryppende sabel, travede jeg hensigtsløs af sted, indtil jeg ved at se mig om opdagede, at jeg var kommet tilbage til pladsen ved "Præstens Bænk". Jeg satte mig på en væltet træstamme med mit sværd lagt over knæene og mit hoved sænket i mine hænder. Og jeg forsøgte at gennemtænke, hvad der var sket, og hvad der måtte ske i den nærmeste fremtid.

Kejseren havde betroet sig til min omsorg. Kejseren var død. Dette var de to tanker, som bankede i mit hoved, så der ikke var rum for andre. Han var fulgtes med mig, og han var død. Men hvad hjalp det. Verden ville betragte mig som hans morder eller forræder. Hvad kunne jeg bevise? Kunne jeg ikke have været disse skurkes hjælper? Jo, jo – jeg var ubehjælpelig vanæret – den laveste, mest fordømte skabning i hele Frankrig. Dette blev altså enden på min smukke militære løbebane, således opfyldtes min moders forhåbninger. Jeg lo bittert ved tanken. Skulle jeg nu gå og vække slottet for at meddele, at den store kejser var blevet myrdet, ikke få skridt fra mig? Jeg kunne ikke gøre det – nej, jeg kunne det ikke!

Der var kun én vej at gå for en honnet mand, hvem skæbnen havde bragt i en så fortvivlet stilling. Jeg ville falde for mit eget sværd og således dele kejserens skæbne, siden jeg ikke havde kunnet afvende den. Jeg rejste mig med alle nerver spændt for at udføre min tragiske beslutning, og i det samme steg frem for mine øjne en åbenbaring, et syn, som standsede mit åndedræt.

Kejseren stod for mig!

Han var ikke femten alen fra mig, med månen skinnende lige på sit kolde, blege ansigt. Han bar sin grå kappe, men slået

tilbage foran, så jeg kunne se hans grønne frakke og de hvide benklæder. Hænderne holdt han sammenlagt på ryggen, og hagen var bøjet ned imod brystet, således som han ofte plejede.

"Nå," sagde han i sin hårdeste og mest kommanderende tone, "hvilken melding har De at afgive?"

Jeg tror, at hvis han var blevet stående tavs blot et minut længere, var jeg blevet gal. Men denne korte, militære ordre var netop, hvad der behøvedes for at bringe mig til mig selv igen.

Død eller levende, her stod kejseren foran mig og forlangte min rapport. Jeg gjorde stram honnør.

"De har dræbt den ene, ser jeg," sagde han, og gjorde et kast med hovedet hen imod skuepladsen for kampen.

"Ja, sire."

"Og den anden undslap?"

"Nej, sire, jeg dræbte også ham."

"Hvadbehager!" råbte han. "Siger De, at De har dræbt dem begge?"

Han trådte nærmere, idet han talte med et smil, som lod hans hvide tænder glitre i månelysset.

"Det ene lig ligger der, sire," sagde jeg, "det andet er i redskabsskuret ved slottet."

"Så er de korsikanske brødre ikke mere," udbrød han efter en stunds tavshed, som om han talte til sig selv. "Skyggen er veget fra mig for bestandig." Så bøjede han sig frem og lagde hånden på min skulder.

"De har været meget flink, min unge ven," sagde han. "De har gjort Deres sager meget godt."

Så var han altså kød og blod, denne kejser. Jeg kunne føle hans lille, tykke hånd på min skulder. Og dog kunne jeg ikke

komme over, hvad jeg havde set med mine egne øjne, og jeg stirrede så forvildet på ham, at han atter kom til at smile.

"Nej, nej, monsieur Gerard," sagde han, "jeg er ikke et spørgsmål. Kom her hen, så vil De forstå det hele."

De afsjælede legemer lå endnu på jorden, og ved siden af dem stod to mænd. Af deres turbaner så jeg, at det var Roustem og Mustafa, kejserens to mameluktjenere. Napoleon standsede, da han nåede den grå skikkelse, som lå på grønsværen, og da han fjernede hatten, som skjulte dens ansigt, så jeg, at trækkene var meget forskellige fra kejserens.

"Her ligger en tro tjener, som har ofret livet for sin herre," sagde han. "Monsieur de Goudin ligner mig i figur og bevægelser, som De vil indrømme."

Hvilken vanvittig glæde overvældede mig, da disse få ord opklarede mysteriet for mig. Han smilede atter ved at se min åbenbare henrykkelse, men rykkede dog et skridt tilbage, da jeg forsøgte at omfavne ham, som om han havde forudset min bevægelse.

"De er usåret?" spurgte han.

"Jeg er uskadt, sire. Men i min fortvivlelse skulle jeg lige til at —"

"Hm, hm!" afbrød han. "De opførte Dem meget udmærket. Han skulle selv have passet bedre på. Jeg så, hvorledes det hele foregik."

"De så det, sire?"

"Jeg tabte Dem ikke af syne et øjeblik, fra De forlod Deres kvarter, indtil den stakkels de Goudin faldt. Den falske kejser var foran Dem og den ægte bagved. Vil De nu ledsage mig hjem til slottet?"

Han hviskede en ordre til mamelukkerne, som hilste og blev, hvor de var, mens jeg fulgte kejseren. På min ære, jeg har altid ført mig som en husar hør og bør, men selve Lasalle har aldrig ladet sin dolman svinge og struttet af stolthed, som jeg gjorde det nu. Hvem kunne vel lade sporerne klirre og sablen rasle, hvis det ikke var mig – mig, Etienne Gerard – kejserens fortrolige og udvalgte forsvarer, den mand, som dræbte Napoleons mordere? Men pludselig vendte han sig lynsnart imod mig.

"Er det en måde at føre sig på i en hemmelig mission?" hvæsedes han, med den glans i øjnene. "Er det således, De vil forebygge, at Deres kammerater skal kunne ane, at der er hændet noget usædvanligt? Lad mig være fri for de narrestreger, monsieur, eller jeg skal lade Dem forsætte til sapørerne, hvor De vil få hårdere arbejde og ingen dolman at svinge."

Sådan var det med kejseren. Hvis han fik færten af, at nogen troede at have et krav på ham, greb han den første lejlighed til at vise én hvilken afgrund, der lå imellem. Jeg hilste og var tavs, men jeg må tilstå, at jeg følte mig såret efter alt, hvad der var foregået imellem os. Han førte mig med op i slottet til sit privatkabinet. Der stod et par grenaderer ved trappen, og jeg kan love jer, at deres øjne stod på stilke under deres pelshuer, da de så en ung løjtnant af husarerne på vej op til kejseren midt om natten. og der stod jeg atter ved døren, som jeg havde stået der om eftermiddagen, mens Napoleon kastede sig i en lænestol og hensank i tavs grublen. Jeg vovede til sidst at minde ham om min nærværelse ved en diskret hosten.

"Ah, min gode Gerard," sagde han. "De er uden tvivl højst nysgerrig efter at erfare, hvad alt dette betyder?"

"Jeg er fuldt ud tilfreds, sire, selv om det ikke måtte behage Dem at forklare mig noget," svarede jeg.

"Å, passiar," sagde han utålmodigt. "Det er bare talemåder. Så såre De var udenfor døren, ville De begynde at anstille undersøgelser, og om to dage ville alle deres kammerater vide besked. Om tre dage ville hele Fontainebleau kende historien, og på den fjerde dag ville den have nået Paris. Men hvis jeg nu fortæller Dem tilstrækkeligt til at tilfredsstille Deres nysgerrighed, er der måske et svagt håb om, at De vil være i stand til at beholde det for Dem selv."

Han forstod ikke min karakter, denne kejser, og alligevel var der ikke andet for mig at gøre end at bukke og holde mund.

"Få ord vil være nok til at forklare Dem sagen," sagde han. Han talte meget hurtigt og gik imens op og ned ad gulvet. "De var korsikanere, disse to mænd; jeg har kendt dem i min ungdom. Vi havde tilhørt det samme broderskab – de korsikanske brødre, som vi kaldte os. Det grundedes i de gamle Paoli-dage, forstår De, og vi havde visse strenge love, som ikke kunne brydes ustraffet."

Et barsk udtryk bredte sig over hans ansigt, mens han talte, og det syntes for mig, som om alt fransk havde forladt ham, og som det var den personificerede korsikanisme, der stod foran mig, billedet på de stærke lidenskaber og den desperate, hemmelighedsfulde hævnlyst. Hans erindringer var vendt tilbage til hine længst svundne dage, og han ilede op og ned i værelset med små, faste skridt og nedsunket i tanker. Med en

utålmodig håndbevægelse kaldte han sig atter tilbage til nutiden og til mig.

"Sådan et selskabs love kan være meget gode for en almindelig borger," fortsatte han. "I gamle dage var der ingen mere trofast borger end jeg. Men omstændighederne forandrede sig, og det ville hverken tjene mig eller Frankrig til bedste, om jeg længere fulgte de bestemmelser. De ville tvinge mig til at overholde dem, og derved bragte de skæbnen over deres egne hoveder. Disse var ordenens to ledere, og de var kommet hertil fra Korsika for at formå mig til at møde dem på det opgivne sted. Jeg vidste, hvad dette betød, intet menneske er nogensinde kommet fra et sådant møde i live. På den anden side: hvis jeg ikke kom, var jeg sikker på, at det ville betyde en evindelig forfølgelse af min person. Jeg kendte jo deres metoder, jeg var selv medlem af broderskabet."

Igen glimtede hans øjne koldt, og hans læber strammedes.

"De ser mit dilemma, monsieur Gerard. Hvad ville De have gjort i mit sted?"

"Givet tiende husarregiment ordre til at gennemsøge skoven og bringe slynglerne for Deres fødder, sire," udbrød jeg uden tøven.

Han smilede og rystede på hovedet.

"Jeg havde særdeles gode grunde til ikke at ønske at fange dem levende," sagde han. "En morders tunge kunne blive lige så farligt et våben som hans dolk. Jeg skal ikke skjule for Dem, at jeg ville undgå vrøvl og skandale for enhver pris. Nu vil mine mamelukker udslette ethvert spor af det forefaldne, og historien vil være ude af verden. Jeg havde over tænkt alle mulige planer, og jeg er sikker på, at jeg valgte den rette. Hvis

jeg havde sendt mere end en forsvarer sammen med de Goudin ud i skoven, ville brødrene ikke have vist sig. Nu ville de ikke forandre deres plan eller lade lejligheden slippe fra sig for en enkelt mands skyld. Det var Lasalles tilfældige nærværelse her i det øjeblik, da jeg modtog tilsigelsen, som lod mig vælge en af hans husarer til dette hverv. Og jeg udvalgte Dem, Gerard, fordi jeg havde brug for en mand, som kunne håndtere en sabel, og som ikke ville forsøge at trænge dybere ind i denne historie, end jeg ønskede. Jeg stoler på, at De vil retfærdiggøre mit valg i denne henseende, lige så vel som De har gjort det, hvad Deres dygtighed og mod angår."

"Sire," sagde jeg, "det kan De stole fuldt og fast på."

"Så længe jeg lever," sagde han, "må De aldrig åbne munden angående dette emne."

"Sire," svarede jeg, "jeg skal udslette det passerede ganske og aldeles af min hukommelse, som om det aldrig havde været der. Jeg lover at forlade dette værelse ganske, som jeg var, da jeg trådte herind klokken fire."

"Det kan De ikke," sagde kejseren smilende. "De var løjtnant den gang. Lad mig nu sige Dem godnat – *kaptajn* Gerard!"

Hvorledes Etienne Gerard indtog Saragossa

(Spanien, februar 1809)

Har jeg nogensinde fortalt jer, mine venner, de omstændigheder, hvorunder jeg kom til Conflans husarer, den gang da Saragossa blev belejret, eller om den bedrift, som jeg udøvede samtidig med, at denne by blev erobret? Ikke? Så skal I sandelig få noget at høre. Jeg vil fortælle jer det nøjagtigt, således som det gik til. Med undtagelse af to eller tre mænd og en snes kvinder, vil I være de første, som jeg fortæller denne historie.

I må nemlig vide, at det var i det andet husarregiment – det var Chamberants husarer – at jeg havde tjent som løjtnant og senere som yngste kaptajn. På den tid, jeg taler om, var jeg kun fem og tyve år gammel og så sorgløs og forvoven som nogen i den store armé.

Da der den gang var stilstand i krigen i Tyskland, mens den derimod rasede i Spanien, ønskede kejseren at forstærke arméen dernede, og jeg blev forsat som ældste kaptajn til Conflans husarer, der den gang hørte til det femte armékorps, som stod under marskal Lannes. Det var en lang rejse fra Berlin til Pyrenæerne.

Mit nye regiment udgjorde en del af den styrke, som under marskal Lannes belejrede den spanske by Saragossa. Jeg vendte derfor min hests hoved i retning af denne by og befandt mig

efter en uges eller måske lidt længere tids forløb i det franske hovedkvarter, hvorfra jeg igen blev sendt til Conflans husarers lejr.

I har uden tvivl hørt om den berømte belejring af Saragossa, og jeg vil kun sige, at ingen general har haft en vanskeligere opgave end den, marskal Lannes her var stillet overfor. Denne vældige by var befolket med en masse spaniere – soldater, bønder og præster – alle opfyldt af det mest rasende had mod de franske og fast bestemt på hellere at dø end at overgive sig. Der var 80.000 mand i byen og kun 30.000 til at belejre den; men vi havde et prægtigt artilleri, og vore ingeniører var af første rang. Der har aldrig været en sådan belejring; for det er ellers tilfældet, at når skanserne er taget, overgiver byen sig, men her var det først efter dissens erobring, at den egentlige kamp begyndte. Ethvert hus var en fæstning, og enhver gade en kampplads, så vi dag for dag langsomt måtte bane os vej ind i byen og ødelægge husene med deres forsvarere, indtil halvdelen af byen var tilintetgjort; dog, den anden halvdel, der stadig var bestemt på ikke at overgive sig, og som var i bedre forsvarsstand, da den bestod af uhyre klostre med mure så tykke som Bastillens, den kunne vi ikke tilintetgøre.

Således var tingenes tilstand, da jeg sluttede mig til arméen.

Jeg vil tilstå for jer, at kavaleri ikke er til synderlig nytte ved en belejring, skønt der var en tid, da jeg ikke ville have tilladt nogen at gøre en sådan bemærkning. Conflans husarer havde deres lejr i den sydlige del af byen, og de skulle udsende patruljer og påse, at ingen spansk styrke rykkede frem ad den kant. Obersten ved regimentet var ingen dygtig soldat, og regimentet var den gang langt fra den høje rang, som det

senere opnåede. Allerede den første aften så jeg ting, som stødte mig. Jeg stillede store fordringer, og det skar mig i hjertet at se en slet ordnet lejr, dårligt passede heste eller en doven rytter. Den aften spiste jeg til aften sammen med seksogtyve af mine nye officersbrødre, og jeg frygtede for, at jeg i min iver viste dem alt for tydeligt, at jeg fandt alt for meget forskelligt fra, hvad jeg var vant til i Tyskland ved arméen der.

Der herskede tavshed i messen efter mine bemærkninger, og jeg kunne se på de blikke, der blev rettet på mig, at jeg havde været taktløs. Obersten i særdeleshed var rasende, og en tyk major ved navn Olivier, som var regimentets slagsbroder, sad lige overfor mig og snoede sine store moustacher, mens han stirrede på mig, som om han ville æde mig. Imidlertid tog jeg ham ikke hans opførsel ilde op, for jeg følte, at jeg havde været ubetænksom, og at det ville gøre et dårligt indtryk, dersom jeg den første aften gav mig til at trættes med mine overordnede.

For så vidt indrømmer jeg, at jeg havde uret, men nu kommer jeg til følgen heraf. Da måltidet var forbi, forlod obersten og nogle andre officerer værelset, messen holdtes nemlig i en avlsgård. Der blev omtrent et dusin tilbage, og efter at nogle flasker god, spansk vin var bragt ind, blev vi alle lystige. Nu stillede majoren mig nogle spørgsmål om arméen i Tyskland og om den rolle, jeg havde spillet der. Oplivet af vinen trak jeg frem med den ene historie efter den anden. Det var ikke unaturligt, mine venner, I må kunne sympatisere med mig. Jeg havde i arméen været et mønster for enhver officer i min alder. Jeg var den bedste kriger, den flotteste rytter og helten i hundrede eventyr. Her mærkede jeg, at jeg ikke alene var ubekendt, men også ilde set. Var det ikke naturligt, at jeg

ønskede at fortælle disse nye kammerater, hvad for en slags mand, der var kommet til dem; var det ikke naturligt, at jeg kunne ønske at sige til dem:

"Glæd jer, mine venner, glæd jer, det er ikke en almindelig dødelig, som er kommet til jer, det er *denne* Gerard, helten fra Ratisbon [Note 1](#)), sejrherren fra Jena, manden, som brød karréen ved Austerlitz!"

Jeg kunne ikke sige alt dette; men jeg kunne i det mindste fortælle dem nogle begivenheder, som kunne bringe dem til at sige det til sig selv, og det gjorde jeg. De lyttede ubevægelige. Jeg blev ved at fortælle. Til sidst, efter at jeg havde fortalt dem, hvorledes jeg havde ført arméen over Donau, brast de alle ud i en voldsom latter. Jeg sprang op, rød af ærgrelse og vrede. De havde lokket mig til at fortælle og havde gjort løjer med mig. De var overbeviste om, at de havde at gøre med en pralhals og en løgner.

Var det min modtagelse hos Conflans husarer?

Krænkelsen kaldte tårer frem i mine øjne, og ved dette syn lo de endnu mere.

"Ved De, kaptajn Pelletan, om marskal Lannes endnu er ved arméen?" spurgte majoren.

"Jeg tror, at han er det," sagde kaptajnen.

"Jeg tænkte ellers, at hans nærværelse ikke længere var nødvendig her, nu da kaptajn Gerard er ankommet."

Atter brød de ud i en voldsom latter. Jeg kan endnu se denne kreds af ansigter med deres spottende øjne og åbne munde, Olivier med sin store, sorte moustache, Pelletan, tynd og grinende, ja, endog den yngste løjtnant var ved at kvæles af latter. Du gode Himmel! Hvor var det oprørende. Mit raseri

tørrede mine tårer. Jeg blev atter mig selv, kold, rolig, selvbehersket, is udvendig, ild indvendig.

"Tør jeg spørge," sagde jeg til majoren, "hvornår holder regimentet parade?"

"Jeg håber, kaptajn Gerard, at De ikke vil forandre vore tider," sagde han; atter var der et latterudbrud, men det døde hen, da jeg så mig om i kredsen.

"Hvornår blæses reveillen?" spurgte jeg kaptajn Pelletan i en alvorlig og skarp tone.

Et spotsk svar svævede ham på læberne, men mit blik standsede det.

"Reveillen blæses klokken seks," sagde han.

"Jeg takker Dem," sagde jeg. Jeg talte derefter selskabet og så, at jeg havde at gøre med fjorten officerer, hvoraf de to næsten så ud til at være drenge, lige udgået fra St. Cyr. Jeg kunne ikke nedlade mig til at tage nogen notits af deres opførsel. Der blev da majoren, fire kaptajner og syv løjtnanter tilbage.

"Mine herrer," sagde jeg, idet jeg så fra den ene til den anden. "Jeg ville føle mig uværdig til at stå ved dette berømte regiment, dersom jeg ikke forlangte oprejsning for den råhed, hvormed De har modtaget mig her, og jeg ville finde, at De var regimentet uværdige, dersom De under et eller andet påskud nægtede at give den."

"De vil ikke have nogen vanskelighed ved at få den i denne forsamling," sagde majoren, "jeg er villig, til trods for min rang, at give Dem enhver tilfredshed i Conflans husarers navn."

"Jeg takker Dem," sagde jeg, "men jeg finder imidlertid, at jeg også har en fordring på de andre herrer, som lo på min bekostning."

"Med hvem vil De da slås?" spurgte kaptajn Pelletan.

"Med Dem alle!" svarede jeg.

De så forbavsede fra den ene til den anden. Derefter trak de sig sammen i den ene ende af værelset, og jeg hørte dem hviske og le. Det var øjensynligt, at de stadig troede, at de havde at gøre med en dum storpraler. Endelig kom de hen til mig igen.

"Deres forlangende er ualmindeligt," sagde majoren, "men vi går ind på det. Hvorledes har De i sinde at ordne en sådan duel; det tilkommer Dem at tage bestemmelse om dette."

"Sabler," sagde jeg, "og jeg har i sinde at gå efter rang og begynde klokken fem med Dem, major Oliver. Jeg vil på den måde være i stand til at ofre fem minutter på hver af dem, indtil reveillen bliver blæst. Jeg må imidlertid bede Dem være så elskværdige at bestemme mødestedet, da jeg endnu er ganske ukendt med lokaliteterne her."

Min kolde og praktiske optræden gjorde indtryk på dem. Smilet var allerede forsvundet fra deres læber, og Oliviers ansigt var ikke længere spottende, men mørkt og alvorligt.

"Der er en lille, åben firkant bagved hestenes plads," sagde han, "der er udkæmpet adskillige små æresanliggender, og den har tjent sit formål udmærket. Vi skal være der, kaptajn Gerard, til den tid, De har fastsat."

Jeg var ved at bukke for at takke dem, fordi de modtog min udfordring, da døren til messeværelset fløj op, og obersten fo'r ind i værelset med et ophidset ansigt.

"Mine herrer," sagde han, "jeg er blevet opfordret til at udvælge en officer, som frivilligt vil påtage sig at udføre et hverv, der medfører den største fare. Jeg vil ikke skjule for Dem, at sagen er i højeste grad alvorlig; at marskal Lannes har udset

en kavaleriofficer dertil, fordi han bedre kan undværes end en officer af infanteriet eller en ingeniør. Gifte mænd må ikke påtage sig dette; hvem af Dem vil gøre det?"

Jeg behøver ikke at sige, at alle de ugifte officerer stillede sig frem. Obersten så sig forlegent omkring. Jeg kunne se, hvilket dilemma han befandt sig i, kun den dygtigste mand kunne påtage sig dette; men ham ville han nødig undvære.

"Må det være mig tilladt at gøre en bemærkning, hr. brigader?" sagde jeg.

Han så på mig med en streng mine. Han havde ikke glemt mine ytringer ved aftensbordet.

"Tal," sagde han.

"Jeg ville blot sige," sagde jeg, "at det tilkommer mig at påtage mig dette hverv, både i følge min ret, og fordi det passer sig bedst."

"Hvorledes det, kaptajn Gerard?"

"I følge min ret, fordi jeg er den ældste kaptajn, og det passer bedst, fordi jeg ikke vil blive savnet ved regimentet, da folkene endnu ikke har lært mig at kende."

Oberstens ansigt opklaredes.

"Der er virkelig noget i, hvad De siger, kaptajn Gerard," sagde han. "Jeg tror sandelig også, at De er bedst skikket til at påtage Dem dette. Hvis De vil komme med mig, vil jeg give Dem Deres instrukser."

Jeg ønskede mine nye kammerater godnat og gentog, at jeg skulle være til deres tjeneste klokken fem den næste morgen. De bukkede i tavshed, og jeg kunne se på udtrykket i deres ansigter, at de var begyndt at få et rigtigere syn på min karakter.

Jeg havde ventet, at obersten ville underrette mig om, hvad det var, han havde udvalgt mig til at gøre; men i stedet derfor skred han frem i tavshed, og jeg fulgte ham.

Vi gik gennem lejren, om ad løbegraven og over nogle stenhobe, som betegnede byens ødelagte, gamle mure. Der var en labyrint af stier, dannet mellem ruiner af husene, som var tilintetgjort af ingeniørernes miner. Mil efter mil, som en gang havde været befolket forstad, var dækket med ødelagte mure og bunker af murbrokker. Ved omdrejningerne af disse stier var der anbragt lygter med påskrifter for at betegne vejen for de vejfarende. Obersten ilede frem, indtil vi efter at have gået længe, blev standset af en høj, grå mur, som strakte sig tværs over vor vej.

Her lå vor avantgarde bag en barrikade. Obersten førte mig ind i et hus uden tag, og der traf jeg to generalstabsofficerer, som lå på knæ foran en tromme, på hvilken de havde udbredt et kort, som de studerede ivrigt ved lyset af en lygte. Den ene var marskal Lannes med det glatragede ansigt, og den anden var general Razout, ingeniørernes chef.

"Kaptajn Gerard har påtaget sig at gå," sagde obersten.

Marskal Lannes rejste sig op og trykkede min hånd.

"De er en tapper mand, hr. kaptajn," sagde han. "Jeg har en gave til dem," tilføjede han, idet han rakte mig et tyndt glastrør. "Det er tilberedt af dr. Fardet for dette specielle tilfælde. I det yderste øjeblik behøver De blot at sætte det til Deres læber, og døden vil indtræde på øjeblikket."

Det var en munter begyndelse. Jeg vil tilstå for jer, mine venner, at en kold gysen fo'r igennem mig, og hårene rejste sig på mit hoved.

"Undskyld mig, hr. marskal," sagde jeg, idet jeg hilste. "Jeg ved, at jeg frivilligt har påtaget mig et meget farefuldt hverv; men de nøjere omstændigheder kender jeg ikke."

"Oberst Perrin," sagde Lannes alvorligt, "det er ikke rigtigt at lade denne tapre officer frivilligt påtage sig noget uden at gøre ham bekendt med, hvilken fare, han udsætter sig for."

Imidlertid var jeg atter blevet mig selv.

"Tillad mig at bemærke, hr. marskal," sagde jeg, "at jo større fare, desto større hæder, og at jeg kun kunne angre at have påtaget mig denne gerning, hvis der ingen fare var ved den."

Det var stolte ord, og min holdning gav dem vægt. I det øjeblik var jeg en heroisk skikkelse. Da jeg så marskal Lannes øjne fæstede på mig med beundring, frydede det mig at tænke på, hvilken glimrende debut, jeg gjorde ved armeen i Spanien. Hvis jeg døde i denne nat, ville mit navn ikke blive glemt. Mine ny og gamle kammerater, hvor forskellige de ellers måtte være, ville forene sig i deres kærlighed og beundring for Etienne Gerard.

"General Razout, forklar situationen," sagde Lannes kort.

Ingeniørofficeren rejste sig med passeren i hånden.

Han førte mig hen til døren og pegede på den høje, grå mur, som rejste sig op mellem resterne af de sprængte huse.

"Dette er fjendens nuværende forsvarslinje," sagde han. "Det er det store Madonnaklosters mur. Hvis vi kan bemægtige os det, må byen falde; men fjenden har kontraminer rundt om det, og murene er så uhyre tykke, at det ville blive et umådeligt arbejde for vore artillerister at sprænge dem. Vi har imidlertid tilfældigt fået at vide, at fjenden har et betydeligt forråd af

krudt i et af de nederste værelser. Hvis det kunne eksplodere, ville vejen ligge åben for os."

"Hvorledes kan man nå derind?" spurgte jeg.

"Nu skal jeg forklare det. Vi har en fransk agent ved navn Hubert inde i byen. Denne brave mand har stadig stået i forbindelse med os, og han har lovet at sprænge krudtforrådet i luften. Det skulle gøres tidligt om morgenen, og to dage i rad har vi haft to tusinde grenaderer parate til at storme gennem den breche, som skulle dannes derved; men der har ikke fundet nogen eksplosion sted, og i disse to dage har vi ikke haft nogen forbindelse med Hubert. Spørgsmålet er nu, hvad der er blevet af ham."

"De ønsker, at jeg skal gå og undersøge det?"

"Netop! Om han er syg, såret eller død, om vi stadig skal vente på ham, eller om vi skal forsøge angrebet et andet sted. Vi kan ikke bestemme det, førend vi har hørt fra ham. Her er et kort over byen, kaptajn Gerard; De ser, at indenfor denne krans af klostre er der en mængde gader, som løber ud til et stort torv. Hvis De kommer så langt som til dette torv, vil De finde domkirken på det ene hjørne, ved dette hjørne er Toledogaden. Hubert bor i et lille hus mellem en skomagers og en vinhandlers bod, på højre hånd, når De kommer fra domkirken. Kan De følge med?"

"Ypperligt."

"De må nå dette hus, se ham og udfinde, om hans plan endnu er udførlig, eller om vi må opgive den."

Han fremtog noget, som så ud som en bylt snavset, brunt flonel.

"Dette er en franciskanermunks dragt," sagde han. "De vil finde, at det er den bedste forklædning."

Jeg gøs tilbage for den.

"Den forvandler mig til en spion!" råbte jeg. "Jeg kan vel gå i min uniform?"

"Det er umuligt; hvorledes kan De tro, at De kan gå gennem byens gader i uniform? Husk på, at spanierne tager ingen fanger, og Deres skæbne vil blive den samme, i hvilken dragt De bliver grebet."

Det var sandt, og jeg havde været længe nok i Spanien til at vide, at denne skæbne antagelig ville være andet og mere end simpelthen døden; jeg havde på vejen fra grænsen hørt mange forfærdelige historier om tortur og sønderlemmelse. Jeg indhyllede mig derfor i franciskanerens dragt.

"Nu er jeg parat."

"Er De bevæbnet?"

"Min sabel."

"Man vil høre dens klirren, tag denne kniv og lad Deres sabel blive her. Sig til Hubert, at fra klokken fire om morgenen vil vor angribende styrke være parat. Der er en sergent udenfor, som vil vise Dem, hvorledes De kommer ind i byen. – Godnat, og held og lykke."

Før jeg havde forladt værelset sad de to generaler med deres trekantede hatte i tæt berøring atter bøjede over deres kort. Ved døren ventede en underofficer af ingeniørerne på mig.

Jeg snørede rebet om min kutte, tog min chakot af og trak hættten over hovedet. Derpå fulgte jeg min vejviser i tavshed.

Det var nødvendigt at gå meget forsigtigt; for murene var besatte med spanske skildvagter, som uafladeligt skød på vore

forposter. Vi sneg os frem i skyggen af det store kloster og banede os langsomt og møjsommeligt vej mellem bunker af ruiner, indtil vi kom til et stort valnøddetræ. Her standsede sergenten.

"Det er et let træ at klatre op i," sagde han, "en trappestige kunne ikke være bekvemmere. Gå derop, og De vil se, at De fra toppen af den øverste gren vil kunne stige op på taget af dette hus. Efter dette må Deres skytsengel hjælpe Dem videre frem, jeg kan ikke hjælpe Dem mere."

Jeg løftede den tunge, brune kutte op og krøb op i træet. Halvmånen skinnede klart, og tagenes række stod skarp og mørk mod den stjernelyse himmel. Træet stod i skyggen af huset.

Langsomt krøb jeg fra gren til gren, indtil jeg nåede toppen. Jeg havde kun tilbage at krybe ud på den yderste gren for at nå muren, da jeg pludselig hørte en støj, som lod mig trykke mig tæt ind til stammen, for at smelte sammen med dens skygge. En soldat kom hen imod mig på taget, jeg så hans mørke skikkelse snige sig frem, hans krybende legeme, hans fremstrakte hoved og hans fremstikkende bøssepipe. Hans hele stilling var præget af forsigtighed og mistænksomhed. En eller to gange standsede han, så bevægede han sig igen fremad, indtil han havde nået murkanten i et par meters afstand fra mig, da knælede han ned, hævede sin musket og affyrede den.

Jeg blev så overrasket ved dette pludselige knald ved min albue, at jeg nær var faldet ned af træet. Et øjeblik efter var jeg ikke sikker på, om han ikke havde truffet mig, men da jeg hørte et dybt suk underneden og så spanieren læne sig over muren og le, forstod jeg, hvad der var sket. Det var min stakkels trofaste

sergent, der havde ventet for at følge mig med øjnene til det sidste; spanieren havde set ham stå under træet og skudt ham. I mener vel, at det må have været en god skytte, som kunne træffe i mørke; men de folk bruger *trebukos* eller store muskedonnere, som er fyldt med alle slags sten og metalstumper, så de kan ramme lige så let, som jeg rammer en fasan på en gren. Spanieren stod og stirrede gennem mørket, mens af og til et suk lød nede fra og viste, at sergenten levede endnu. Skildvagten så sig omkring, alt var roligt og stille.

Måske tænkte han på at gøre det helt af med ham, måske havde han lyst til at undersøge hans lommer; men hvad end hans bevæggrund var, så lagde han sin bøsse ned, lænede sig forover og svang sig over i træet. I samme øjeblik jog jeg min kniv i ham, og han faldt gennem grenene og ned på jorden. Jeg hørte en kort kamp nedenunder mig og et par franske eder.

Den sårede sergent havde ikke ventet længe på sin hævn.

I nogle minutter vovede jeg ikke at røre mig, da jeg frygtede for, at nogen skulle være hidkaldt af larmen. Imidlertid var alt stille med undtagelse af byens kirkeure, der slog tolv. Jeg krøb langs med grenene og svang mig over på taget. Spanierens bøsse lå der, men den var til ingen nytte for mig, da han havde krudthornet i sit bælte. Men da den, hvis den blev fundet, ville lade fjenden gætte, at der var tilstødt ham et eller andet, fandt jeg det bedst at kaste den over muren.

Derefter så jeg mig omkring for at finde ud af, hvorledes jeg skulle komme fra taget ned i byen.

Det var indlysende, at den letteste måde, jeg kunne komme ned på, var den som skildvagten var kommet op på, og hvad det var for én, fik jeg snart at vide. En stemme råbte gentagne

gange hen over taget: "Manuelo, Manuelo," og idet jeg krøb ind i skyggen, så jeg i månelysset et skægget hoved, som stak frem fra et hul i taget.

Da han ikke fik noget svar, krøb han op gennem lemmen, fulgt af tre andre fyre, alle bevæbnet til tænderne. I kan deraf se, hvor nødvendigt det er, ikke at forsømme små forsigtighedsregler, for hvis jeg havde ladet soldatens bøsse ligge der, hvor jeg fandt den, ville de sikkert have anstillet en undersøgelse, og jeg ville være blevet opdaget. Som det nu var, så patruljen intet spor af deres skildvagt og troede uden tvivl, at han gik langs med tagrækken.

De skyndte sig derfor bort i den retning, og i det øjeblik, de vendte ryggen til mig, styrtede jeg hen til den åbne lem og steg hurtigt ned ad den trappestige, som førte fra denne ned i huset, der syntes at være ubeboet, for jeg gik uhindret igennem det og ud ad en åben dør, som vendte ud til gaden.

Det var et smalt og øde stræde; men det løb ud til en bredere vej, hvor der hist og her var antændt et bål, omkring hvilke en stor mængde soldater og bønder lå og sov.

Lugten i byen var så skrækkelig, at man måtte undres over, at folk kunne udholde at leve der; for i alle de måneder, belejringen havde varet, var der ikke blevet gjort noget forsøg på at rense gaderne eller begrave de døde. Mange folk gik frem og tilbage fra bål til bål, og blandt dem bemærkede jeg flere munke. Da jeg så at disse kom og gik uantastede, tog jeg mod til mig og skyndte mig i retning af torvet. En gang rejste en mand, som lå ved et af bålene, sig op og greb fat i mit ærme. Han pegede på en kvinde, der lå ubevægelig på vejen, og jeg antog, at han mente, at hun var døende, og at han ville, at jeg skulle

yde hende kirkens sidste trøst. Jeg tog min tilflugt til den smule latin, jeg kunne: "*Ora pro nobis*," sagde jeg, "*Te Deum laudamus. Ora pro nobis*." Jeg hævede min hånd, mens jeg talte og pegede fremad. Fyren slap mit ærme og sank tilbage i tavshed, mens jeg med en højtidelig bevægelse hurtigt gik min vej.

Som jeg havde tænkt mig, førte denne brede boulevard ud til det store torv, der var opfyldt med tropper og brændende bål. Jeg gik rask fremad, idet jeg lod, som om jeg ikke bemærkede et par mennesker, der henvendte sig til mig. Jeg kom forbi domkirken og gik ned ad den gade, som var betegnet mig. Da den lå i den del af byen, der ikke var udsat for vore angreb, var der ingen tropper lejret der, og der herskede fuldstændigt mørke med undtagelse af et glimt hist og her i et vindue. Det var ikke vanskeligt at finde huset mellem vinhandleren og skomageren, som jeg var blevet sendt til. Forsigtigt trykkede jeg på dørklinken, og jeg mærkede, at den gav efter.

Hvem der var derinde, vidste jeg ikke; men jeg måtte stole på lykken. Jeg åbnede døren og trådte ind.

Da jeg havde lukket døren efter mig, var der bælgmørkt derinde. Jeg følte mig for og stødte på kanten af et bord, så stod jeg stille og tænkte over, hvad jeg nu skulle gøre, og hvorledes jeg skulle få efterretning om Hubert, i hvis hus jeg befandt mig. Enhver fejltagelse ville ikke alene koste mig livet, men mit foretagende ville jo også mislykkes. Måske var han kun en logerende hos en spansk familie, og mit besøg kunne bringe ulykke både over ham og mig. I hele mit liv har jeg sjældent været så rådvild. Pludselig hørte jeg en lyd, som fik mit blod til at stivne. Det var en stemme, en svag, hviskende stemme, som nåede mit øre.

"*Mon Dieu!*" stønnede den som i dødsangst. "Oh, *mon Dieu, mon Dieu!*"

Så hørte jeg et dybt suk i mørket, og alt blev stille. Denne jamrende stemme fyldte mig med rædsel; men den fyldte mig også med håb; for det var en franskmands stemme.

"Hvem er der?" spurgte jeg.

Der lød en stønnen, men der kom intet svar.

"Er det Dem, hr. Hubert?"

"Ja, ja!" sukkede stemmen, men så sagte, at jeg knapt kunne høre det.

"Vand, vand, for Himlens skyld, vand!"

Jeg gik frem i retning af lyden, men kom kun i berøring med muren. Jeg hørte en stønnen, men denne gang kunne jeg ikke tvivle om, at den var ovenover mit hoved. Jeg løftede hænderne op, men de mødte kun tom luft.

"Hvor er De?" spurgte jeg.

"Her, her," hviskede den besynderlige, skælvende stemme.

Jeg følte med min hånd langs væggen og kom til at røre ved en mands nøgne fod. Den var så højt oppe som mit ansigt, og alligevel kunne jeg føle, at den ikke støttede sig på noget. Jeg fo'r tilbage i forbavselse, så tog jeg mit fyrtøj op af lommen og slog ild. Ved det første glimt syntes det, som om en mand fløj oppe i luften oven over mig, og jeg tabte fyrtøjet af forfærdelse. Med skælvende fingre slog jeg atter flinten mod stålet og tændte ikke alene tønderet men også voksstabelen; jeg holdt den i vejret, og hvis min forbavselse blev mindre, voksede min rædsel ved, hvad jeg så.

Manden var naglet til væggen, ligesom man nagler en mår på en ladeport. Tykke spigre var huggede igennem hans hænder og

fødde. Den stakkels mand var på sit yderste, hans hoved var sunket ned på hans skuldre, og hans mørke tunge stak frem mellem læberne. Han var ved at dø, lige så meget af tørst som af smerte, og disse umenneskelige skurke havde stillet et bæger vin hen på bordet lige over for ham, for at føje endnu en kval til hans lidelser. Jeg rakte det til hans læber, han havde endnu kraft til at synke vinen, og lyset i hans øjne kom endnu tilbage for et øjeblik.

"De er franskmand?" hviskede han.

"Ja, jeg er blevet sendt ud for at erfare, hvad der var sket med Dem."

"De opdagede mig, og derfor har de dræbt mig. Men lad mig fortælle Dem, hvad jeg ved, førend jeg dør. Giv mig lidt mere vin. Hurtigt, hurtigt, jeg dør, mine kræfter er brudte. Hør nu godt efter. Krudtet er opbevaret i priorindens værelse. Muren er gennemboret, og enden af lunten er i søster Angelas celle, som ligger ved siden af kapellet. Alt var færdigt for to dage siden, men så opdagede spanierne et brev, greb mig og mishandlede mig."

"Store Himmel! Har De hængt her i to dage?"

"Det forekommer mig at være to år, kammerat! Jeg har tjent Frankrig, har jeg ikke? Gør mig derfor den tjeneste at støde Deres kniv i mit hjerte, kære ven! Jeg bønfaller Dem om at gøre en hurtig ende på mine lidelser!"

Manden var virkelig i en fortvivlet forfatning, og det var den største barmhjertighed at gøre, hvad han bad om. Og dog kunne jeg ikke med koldt blod støde min kniv i hans bryst, skønt jeg vidste, hvorledes jeg selv ville have bedt om en sådan barmhjertighedsgerning, hvis jeg havde været i hans sted. En

pludselig tanke fo'r igennem mig. Jeg havde jo i min lomme et middel, som ville give en øjeblikkelig og smertefri død. Det var rigtignok mit eget redningsmiddel mod torturen; men denne stakkels sjæl var i en så forfærdelig nød, og havde tjent Frankrig så godt. Jeg tog min lille flaske og tømte indholdet i bageret med vinen. Jeg var i færd med at række ham det, da jeg hørte våbenklirren udenfor døren.

I en fart pustede jeg lyset ud og gemte mig bag vinduesgardinerne. I næste øjeblik fo'r døren op, og to spaniere trådte ind i værelset; høje, mørke mænd i civil dragt, men med musketter kastet over skuldrene. Jeg kiggede gennem sprækken i gardinerne, dødelig angst for, at de skulle være kommet på sporet af mig; men det var tydeligt, at besøget kun var for at kaste et blik på min ulykkelige landsmand.

En af dem holdt lygten, som han havde i hånden, op foran den døende mand, og de brød begge ud i en spottende latter. Derefter faldt den enes blik på bageret med vinen, som stod på bordet. Han greb det og holdt det med et djævelsk grin op til Huberts læber, og da den elendige stakkel uvillkårligt bøjede sig frem for at nå det, snappede han det bort og tog selv en dygtig slurk af det. I samme øjeblik udstødte han et højt skrig, greb sig krampagtigt til struben og faldt stendød om på gulvet. Hans kammerat stirrede på ham med rædsel og forbavselse. Derefter påkom der ham en overtroisk frygt, og med et forfærdet hyl styrtede han ud på gaden som en gal mand. Jeg hørte hans fødder klapre vildt afsted på stenbroen, indtil lyden døde bort i det fjerne.

Lygten var blevet efterladt brændende på bordet, og ved dens skin så jeg, at den ulykkelige Huberts hoved var faldet ned på

hans bryst, og at han var død. Bevægelsen for at nå vinen med læberne havde været hans sidste. Et ur tikkede højt i huset, men ellers var alt fuldstændig stille. På væggen hang franskmændens sammensunkne skikkelse, på gulvet lå spanierens ubevægelige legeme, alt var svagt oplyst af hornlygtens skin.

For første gang i mit liv kom der et vanvittigt anfald af rædsel over mig. Jeg har set ti tusinde mænd, lemlæstede på alle måder, ligge udstrakt på valpladsen; men det syn har aldrig berørt mig således, som de to tavse skikkelser, der var mit eneste selskab i dette skumle værelse. Jeg styrtede ud på gaden, ligesom spanieren havde gjort, ivrig for blot at komme bort fra det rædselsfulde hus, og nåede helt hen til domkirken, førend min forstand atter vendte tilbage. Her standsede jeg og skjulte mig i skyggen af den, med hånden presset i siden. Jeg forsøgte at samle mine forvirrede tanker og lægge en plan for, hvad jeg skulle gøre. Mens jeg stod der og pustede, slog den store malmklokke over mit hoved to slag. Klokken var to, klokken fire ville angriberne være på plads; jeg havde altså endnu to timer at handle i.

Domkirken var glimrende oplyst indvendig, og en mængde folk gik ud og ind. Jeg gik også derind, da jeg mente, at jeg mindre var udsat for at blive tiltalt der, og jeg kunne sidde der i ro og udkaste mine planer. Det var unægtelig et besynderligt syn, kirken frembød; for den var blevet omdannet til et hospital, et tilflugtssted og forrådshus. En gang var opfyldt med levnedsmidler, én var optaget af de syge og sårede, en stor mængde husvilde folk havde opslået deres bolig midt i kirken og havde endog tændt bål på mosaikgulvet for at koge deres mad. Der var mange, som bad, og jeg knælede også ned bag ved

en pille og bad af mit inderste hjerte, at jeg lykkelig og vel måtte komme ud af denne fare, og at jeg denne nat måtte udføre en dåd, der ville gøre mit navn lige så berømt i Spanien, som det allerede var i Tyskland. Jeg ventede til klokken slog tre, så begav jeg mig hen til Madonnaklostret, hvor angrebet skulle gå for sig. I, som kender mig, kan nok forstå, at jeg ikke var den mand, der roligt ville vende tilbage til den franske lejr med den besked, at vor agent var død, og at man måtte finde en anden måde at trænge ind i byen på. Enten måtte jeg finde på et andet middel til at udføre Huberts ufuldendte værk, eller også ville der blive en plads ledig som ældste kaptajn ved Conflans husarer.

Jeg gik, uden at blive tiltalt, ned ad den brede boulevard, som jeg allerede har omtalt, indtil jeg kom til det store kloster, der dannede forsvarets udenværk.

Det var bygget i en firkant med en have i midten. I denne have var der nogle hundrede mand forsamlet, alle bevæbnet og beredt til kamp; for det var naturligvis bekendt i byen, at dette var det punkt, de franskes angreb ville blive rettet imod.

Hidindtil havde vi overalt i Europa kæmpet mod en armé. Det var først her i Spanien, at vi lærte, hvor frygteligt det er at kæmpe mod et folk.

På den ene side er der ingen ære ved det, for hvad ære skulle der være ved at overvinde dette sammenløbne pak af gamle værtshusholdere, uvidende bønder, fanatiske præster, ophidsede kvinder og alle de andre skabninger, som udgør en sådan garnison. På den anden side er der megen uhygge og fare ved den slags kampe; for disse folk følger ingen krigsregler, giver aldrig fjenden nogen ro, men søger blot ved magt og list at

ødelægge ham. Jeg begyndte at forstå, hvor berettiget hadet imod os var, da jeg så denne rasende hob, der var samlet om vagtilden i Madonnaklostrets have. Det passer sig ikke for os soldater at anstille politiske betragtninger, men lige fra begyndelsen har det altid forekommet mig, at der hvilede en forbandelse over krigen i Spanien.

Imidlertid havde jeg ikke for øjeblikket tid til at gruble over den slags ting. Som jeg har sagt jer, var der ingen vanskelighed ved at komme så langt som ind i klosterets have, men at komme uantastet ind i selve klosteret var ikke så let.

Det første, jeg gjorde, var at gå rundt i haven, og jeg opdagede straks et bredt vindue af malet glas, som uden tvivl hørte til kapellet. Jeg havde forstået Hubert således, at priorindens værelse, hvor krudtet opbevaredes, lå nær ved det, og at lunten var ledet igennem muren fra en nabocelle. Koste, hvad det koste ville, så måtte jeg ind i klosteret. Der var stillet vagt ved døren, og hvorledes skulle jeg uden nogen forklaring komme forbi den. Men en pludselig indskydelse viste mig, hvorledes jeg skulle bære mig ad. I haven var der en brønd, og ved siden af den stod der en mængde tomme vandspande. Jeg fyldte to af dem og nærmede mig døren. En mand, som bærer en vandspand i hver hånd, behøver ikke at forklare sit ærinde. Vagten åbnede døren og lod mig gå ind. Jeg kom ind i en lang, flisebelagt gang, som var oplyst af lygter, og til hvilken nonnernes celler førte ud fra begge sider. Nu var jeg nær ved målet. Jeg gik uden at betænke mig videre, for jeg vidste efter mine iagttagelser fra haven, hvilken vej der førte til kapellet.

En afdeling spanske soldater drev rygende omkring i korridoren, adskillige af dem tiltalte mig, idet jeg gik forbi. Jeg

antog, de ønskede min velsignelse, og mit "*ora pro nobis*" tilfredsstillede dem fuldstændig. Jeg var snart nået til kapellet, og det var let nok at se, at cellen ved siden af det blev brugt til krudtmagasin, for gulvet foran døren var ganske sort af krudt. Døren var lukket, og to ranke, store mænd stod vagt ved den. Den ene af dem havde en nøgle stukket i sit bælte. Hvis vi havde været alene, skulle det ikke have været længe, før nøglen havde været i min hånd, men med hans kammerat ved siden kunne jeg ikke håbe at tage den med magt. Cellen på den anden side af krudtmagasinet, længst borte fra kapellet, måtte være søster Angelas. Døren hertil stod halvt åben, og jeg samlede alt mit mod sammen, satte mine vandspande i korridoren og gik uden videre ind i værelset.

Jeg var forberedt på at træffe et halvt dusin forvovne og desperate spaniere; men det syn, mit øje mødte, satte mig i langt større forvirring. Værelset var åbenbart holdt tilbage for nogle nonner, som af en eller anden grund ikke ville forlade deres hjem. Tre af dem, unge damer af et yndigt udsende, befandt sig derinde tillige med en ældre dame, rimeligvis priorinden. De sad sammen længst tilbage i værelset, men de rejste sig alle, da jeg trådte ind, og jeg så med forbavselse på deres holdning og udtryk, at jeg både var ventet og velkommen. Hurtig vendte min åndsnærværelse tilbage, og jeg forstod straks, hvorledes det forholdt sig.

Da et angreb på klostret var i gære, var det naturligt, at disse søstre ventede at blive sendt til et sikkert sted. Sandsynligvis havde de aflagt løfte om ikke at forlade disse mure, og det var blevet pålagt dem at blive i denne celle, indtil de modtog anden befaling.

I hvert fald indrettede jeg min opførsel efter denne formodning; for det var klart, at jeg måtte have dem ud af værelset, og dette ville give mig en god anledning. Først kastede jeg et blik til døren og opdagede, at en nøgle sad indvendig. Jeg gjorde derefter tegn til nonnerne, at de skulle følge mig. Priorinden gjorde mig nogle spørgsmål, men jeg rystede utålmodigt på hovedet og vinkede atter til hende. Hun tøvede endnu, men jeg stampede med foden og pegede mod døren på en så bydende måde, at de alle fulgte mig.

De ville være sikrest i kapellet, og jeg førte dem derfor derhen og anbragte dem i den ende, som var længst borte fra krudtkammeret. Da de tre nonner tog plads ved alteret, hoppede hjertet i livet på mig af glæde; for jeg følte, at den sidste hindring for en lykkelig udførelse af mit forehavende var ryddet af vejen.

Og dog, hvor ofte har jeg ikke erfaret, at det netop er dette punkt, som let bliver det farligste?

Jeg kastede et sidste blik på priorinden og blev uhyggelig til mode ved at se hendes stikkende, mørke øjne fæstede på min højre hånd med et mistænksomt og forbavset udtryk. Der var to ting, som kunne tiltrække sig hendes opmærksomhed. Den ene var, at den var rod af blodet fra skildvagten, som jeg havde dræbt i træet. Det gjorde nu ikke så meget; for munkene i Saragossa var lige så fortrolige med kniven som med breviaret.

Men på min pegefinger bar jeg en tyk guldring – en gave fra en vis tysk grevinde, hvis navn jeg ikke vil nævne. Den glimtede stærkt i lyset fra alterlampen. En ring på en munks hånd er en umulighed, eftersom han har aflagt løfte om fattigdom.

Jeg vendte mig hurtigt om mod kapellets dør, men ulykken var allerede sket, og priorinden ilede efter mig. Jeg løb ud af døren og fo'r ned ad korridoren, men hun udstødte nogle advarende råb til vagten. Heldigvis havde jeg åndsnærværelse nok til også at råbe og pege hen ad gangen, som om vi begge forfulgte den samme person. I næste øjeblik var jeg smuttet forbi vagten, sprunget ind i cellen, havde smækket den tunge dør i efter mig og aflåset den.

Med en slå foroven og en forneden samt en svær lås midt på var det en dør, som man skulle have ondt ved at få op.

Dog, hvis de havde været så kloge at antænde en tønde krudt foran døren, ville jeg have været fortabt. Det var deres eneste udvej; for jeg var nu nået til mit eventyrs sidste stadium. Efter en sådan række af farer, som kun få mænd har oplevet, befandt jeg mig nu her ved luntten, som stod i forbindelse med Saragossas krudtforråd. De hylede som ulve ude i gangen, og musketterne klirrede mod døren; men jeg tog ingen notits af deres larmen. Jeg spejdede rundt i værelset for at finde luntten, som Hubert havde talt om. Den måtte naturligvis være på den side, som var nærmest priorindens værelse. Jeg krøb på hænder og fødder langs med væggen og kiggede i hver en sprække; men jeg kunne ikke opdage den. To kugler fløj gennem døren, men blev siddende i muren, og larmen og støjen udenfor blev stedse højere.

Endelig opdagede jeg ligesom lidt gråt uld henne i en krog og fo'r derhen med et glædesudbrud, men så, at det kun var støv.

Derefter gik jeg tilbage til den side af værelset, hvor kuglerne ikke kunne nå mig – nu strømmede de ind i værelset – og jeg bestræbte mig for ikke at lægge mærke til de fjendtlige hyl, som

lød i mit øre, og kun søge at finde ud af, hvor luntten kunne være. Hubert måtte have lagt den med megen omhu, for at nonnerne ikke skulle opdage den.

Jeg tænkte på, hvorledes jeg ville have lagt den i hans sted, da mit øje faldt på en statue af St. Joseph, som stod i et hjørne. Der var en krans af blade rundt om fodstykket med en brændende lampe i midten. Jeg løb hen til den og bøjede bladene til side.

Ja, ja, der var en sort snor, som forsvandt gennem et hul i muren. Jeg væltede lampen og kastede mig selv ned på gulvet. I næste øjeblik lod en larm ligesom en torden, væggene vaklede og rystede, loftet styrtede ned, og de forfærdede spanieres angstråb overdøvedes af den fremstormende kolonne grenaderers skud. Som i en drøm – en lykkelig drøm – hørte jeg dette, og så hørte jeg intet mere.

Da jeg atter kom til mig selv, var to franske soldater ved at rejse mig op. Det snurrede i mit hoved som i en kedel. Jeg støttede vaklende på benene og så mig om. Gipsen var faldet ned, bohavet var ødelagt, og der var revner i murene; men der var ikke spor af breche. Sagen var, at klosterets mure var så stærke, at krudtforrådets eksplosion ikke havde været tilstrækkelig til at sprænge dem; men derimod havde den fremkaldt en sådan panik blandt dets forsvarere, at vore grenaderer havde været i stand til næsten uden modstand at knuse vinduerne og storme portene.

Da jeg kom ud i korridoren, fandt jeg den opfyldt af tropper og mødte marskal Lannes selv, som drog derind med sin stab. Han standsede og lyttede spændt til min beretning.

"Udmærket, kaptajn Gerard, udmærket. Sagen skal blive rapporteret til kejseren."

"Jeg må gøre Deres Excellence opmærksom på, at jeg kun har fuldført det værk, der var påbegyndt af Hubert, som bødede for det med sit liv, og som han alene havde fundet på planen til."

"Hans tjenester vil ikke blive forglemt," sagde marskallen. "Imidlertid, kaptajn Gerard, er klokken halv fem, og De må sandelig være ved at dø af sult efter en sådan nats anstrengelser. Min stab og jeg spiser morgenmad inde i byen. Jeg forsikrer Dem om, at De vil være en meget æret gæst."

"Jeg skal komme om lidt, Deres Excellence," sagde jeg, "der er blot en lille forpligtelse, som opholder mig."

Han satte store øjne op.

"På denne tid?"

"Ja, Deres Excellence," svarede jeg. "Mine officerskammerater, som jeg aldrig har set før i aftes, vil ikke blive tilfredse, med mindre de straks i denne morgen får et glimt af mig at se."

"Ja, så *au revoir*," sagde marskallen og gik sin vej.

Jeg skyndte mig ud gennem den sprængte klosterport.

Da jeg nåede det tagløse hus, hvor vi havde holdt rådslagning den foregående aften, kastede jeg min kutte og tog min chakot og min sabel, som jeg havde ladet blive tilbage der. Da jeg nu atter var husar, skyndte jeg mig ud til mødestedet. Min hjerne var endnu forvirret efter krudteksplosionen, og jeg var udmattet efter de mange sindsbevægelser, jeg havde gennemgået i denne frygtelige nat.

Den var som en drøm, denne vandring i den grå morgendæmring, med de hendøende vagtblus rundt omkring og lyden af den opvågnende armé. Horn og trommer kaldte overalt infanteriet sammen; for eksplosionen og skydningen havde fortalt, hvad der var sket. Jeg fortsatte med at gå, indtil

jeg kom til den lille indhegning af egetræer bagved hestenes plads, hvor jeg så mine tolv kammerater vente med deres sabler ved siden. De så nysgerrigt på mig, da jeg nærmede mig, måske på grund af mit med krudt sværte ansigt og mine blodbestænkede hænder. Jeg forekom dem at være en anden end den unge kaptajn, de havde gjort nar af den foregående aften.

"God morgen, mine herrer," sagde jeg. "Jeg beklager meget, hvis jeg har ladet Dem vente, men jeg har ikke været herre over min tid."

De sagde intet, men vedblev at stirre nysgerrigt på mig. Jeg kan endnu se dem stå foran mig, en række høje mænd og lave mænd, tykke mænd og tynde mænd, Olivier med sin krigerske moustache, Pelletans tynde, ivrige ansigt, unge Oudin ophidset ved tanken om sin første duel, Mortier med arret over sine rynkede bryn. Jeg tog min chakot af og drog min sabel.

"Jeg har en gunst at bede om, mine herrer," sagde jeg, "marskal Lannes har indbudt mig til morgenmad, og jeg kan ikke lade ham vente."

"Hvad forlanger De?" spurgte Olivier.

"At De fritager mig for mit løfte at ofre Dem hver fem minutter og tillade mig at angribe Dem alle på en gang."

Jeg havde stillet mig *en garde*, mens jeg talte.

Deres svar var i sandhed smukt og ægte fransk. Ved en fælles indskydelse fo'r alle tolv sabler ud af deres skeder og hævedes til militær honnør for mig. De stod alle tolv med sammensluttede hæle, hver af dem med sin sabel løftet op foran ansigtet.

Jeg vaklede tilbage og så fra den ene til den anden. Et øjeblik kunne jeg ikke tro mine egne øjne. De hyldede mig, disse mænd, som havde haft mig til bedste! Endelig forstod jeg det.

Jeg så det indtryk, jeg havde gjort på dem, og deres ønske om at gøre mig afbigt. I et bevæget øjeblik kan en mand bekæmpe faren; men ikke sine følelser.

"Kammerater!" råbte jeg, "kammerater!" – men jeg kunne ikke sige et ord mere. Der var noget, som syntes at tage mig i struben og kvæle mig. Et øjeblik efter havde Olivier slået armene om mig, Pelletan grebet min højre hånd og Mortier den venstre, nogle klappede mig på skuldrene, andre på ryggen, og fra hver side så smilende ansigter ind i mit. Og nu vidste jeg, at jeg havde vundet min plads blandt Conflans husarer.

Hvorledes Etienne Gerard holdt på kongen

(Spanien, juli 1810)

Her i mit knaphul kan I se mit ordensbånd, men medaljen gemmer jeg hjemme i et etui, og jeg bærer den aldrig, uden når en af vore nymodens fredsgeneraler eller en notabel fremmed, der opholder sig i vor lille by, benytter sig af den gunstige lejlighed til at bevidne den velbekendte brigader Gerard sin højagtelse. Så pryder jeg mit bryst med den og giver min moustache det gamle Marengo-sving, som bringer glans i øjnene. Dog med alt dette frygter jeg for, at hverken de eller I, mine venner, nogensinde rigtig kan forstå, hvad for en mand, jeg var. I kender mig kun som civilist – naturligvis med en vis mine og holdning – – men dog kun som civilist. Dersom I havde set mig stå i krodøren ved Alamo den første juli 1810, da ville I have haft en idé om, hvad en husar kan være.

Jeg havde opholdt mig i denne forbandede landsby i en måned, og det blot på grund af en lansespids i den ene ankel, som gjorde mig det umuligt at sætte foden til jorden. I begyndelsen var der tre foruden mig: gamle Bouvet af Berchenys husarer, Jaques Bergnier af kyrassererne og den lille vimse kaptajn, hvis navn jeg har glemt; men de kom sig hurtigt og skyndte sig tilbage til regimentet, mens jeg sad lænket til stedet, bed mig i neglene og rev mig i håret, ja, jeg må tilstå jer det, græd undertiden ved tanken om Conflans husarer og den

beklagelige situation, hvori de befandt sig, nu de var berøvede deres brigader. Jeg var ikke brigadechef, forstår I nok, skønt jeg allerede betragtede mig som sådan, jeg var blot den yngste brigader i hele arméen; men mit regiment var både hustru og børn for mig. Det gik mig til hjertet, at de skulle undvære mig. Det er ganske vist, at Vilaret, den ældste major, var en udmærket soldat; men alligevel, selv mellem de bedste er der forskellige grader af dygtighed.

Å! denne lykkelige juledag, hvorom jeg taler, da jeg første gang humpede hen til døren og stod i det gyldne, spanske solskin. Jeg havde netop dagen før hørt fra regimentet. Det var ved Pastores på den anden side bjergene, lige overfor englænderne, ikke fyrretyve mile fra mig. Men hvorledes skulle jeg komme til dem? Den samme lancespids, som havde stukket min ankel, havde dræbt min hest. Jeg havde rådspurgt Gomey, værten, og en gammel præst, som havde overnattet i kroen, og begge havde forsikret mig, at der i hele omegnen ikke var så meget som et føl tilbage.

Værten ville ikke høre noget om, at jeg begav mig igennem bjergene uden eskorte, og forsikrede at El Cuchillo, den spanske guerillas chef, var ude den dag med sin bande, og at det var det samme som en rædselsfuld død at falde i hans hænder. Den gamle præst bemærkede imidlertid, at han ikke troede, at en fransk husar ville lade sig skræmme af dette, og I kan nok vide, at selv om jeg havde haft nogle betænkeligheder, ville de naturligvis forsvinde ved hans bemærkning.

Men en hest! Hvorledes skulle jeg få den? Mens jeg stod i døren og spekulerede på dette, hørte jeg hestetrampen, og da jeg så op, opdagede jeg, at en skægget mand med en blå kappe,

kastet om sig på militær vis, kom hen imod mig. Han red på en stor sort hest med en hvid sok på dens nærmer forben.

"Hallo, kammerat!" sagde jeg, da han kom hen til mig.

"Hallo," sagde han.

"Jeg er brigader Gerard af husarerne," sagde jeg, "jeg har ligget såret her i en måned og er nu parat til at støde til mit regiment ved Pastores."

"Mit navn er Vidal, jeg er ansat ved Kommissariatet," svarede han, "og jeg er også på vejen til Pastores. Jeg ville være glad ved at have Deres følgeskab, hr. brigader, for jeg hører, at bjergene ikke er sikre."

"Åh!" sagde jeg, "jeg har ingen hest; men hvis De vil låne mig Deres, lover jeg Dem, at der skal blive sendt en eskorte husarer efter Dem."

Han ville ikke høre noget om det, og forgæves fortalte værten ham de frygteligste historier om El Cuchillos bedrifter, forgæves foreholdt jeg ham, hvad han skyldte arméen og landet, han ville intet høre; men forlangte blot et bæger vin. Jeg anmodede ham indtrængende om at stige af og drikke sammen med mig; men mit ansigt forrådte vist min hensigt, for han rystede blot på hovedet, og da jeg nærmede mig til ham, idet jeg tænkte på at trække ham ned af hesten, satte han hælene i dens sider og forsvandt i en støvsky.

Det var min tro nok til at gøre en mand vanvittig, at se denne fyr ride bort til sine kødgryder og brændevinsankre, og så at tænke på mine fem hundrede husarer uden deres anfører. Jeg så efter ham, opfyldt af bitre tanker; men hvem andre skulle røre ved min albue end den lille præst, som jeg før har omtalt.

"Det er alligevel mig, som kan hjælpe Dem," sagde han, "jeg skal selv rejse syd på."

Jeg slog mine arme om ham, og da min ankel svigtede mig i det samme, var vi nærvæd begge to at trille om på gulvet.

"Skaf mig til Pastores," råbte jeg, "og de skal få en rosenkrans af guldperler." Jeg havde taget en fra klostret Spiritu Santo; det viser, hvor nødvendigt det er at tage, hvad man kan, når man er i felten, og hvorledes de utroligste ting kan komme til nytte.

"Jeg skal hjælpe Dem," sagde han, på udmærket fransk; "ikke fordi jeg venter belønning; men fordi det altid er min skik at hjælpe mine medmennesker, hvor jeg kan. Derfor er jeg så afholdt, hvor jeg kommer."

Derefter førte han mig ind i landsbyen og hen til en gammel kostald, hvor vi fandt en rigtig rumlekaske af en diligence, af den slags man brugte i århundredets begyndelse mellem nogle af vore fjerntliggende landsbyer. Der fandtes også tre gamle mulæsler, de var ikke stærke nok til at bære en mand, men tilsammen kunne de nok trække vognen. Synet af deres magre ribben og klumpede ben frydede mig mere end kejserens to hundrede og tyve heste, som jeg havde set i deres stald i Fontainebleau. I løbet af ti minutter spændte ejeren dem for vognen, om just ikke med sin gode vilje; thi han var i en dødelig angst for denne skrækelige El Cuchillo. Det var kun ved at jeg lovede ham rigelig belønning i denne verden, og præsten truede ham med evig fortabelse i den anden, at vi til sidst fik ham op på bukken med tømmerne imellem fingrene. Men så fik han et sådant hastværk for at komme af sted af frygt for at det skulle blive mørkt, når vi skulle gennem bjergpassene, at han knapt gav mig tid til at tage afsked med værtens datter. Jeg kan ikke i

dette øjeblik huske hendes navn, men vi græd sammen, da vi sagde farvel, og jeg kan huske at hun var en meget smuk kvinde. I kan nok forstå, mine venner, at når en mand som jeg, der har fægtet med mændene og kysset kvinderne i fjorten forskellige kongeriger, berømmer nogen af dem, så har det noget at betyde.

Den lille præst, der forekom mig temmelig alvorsfuld, da han så os kyskes til afsked, viste sig, så snart vi var kommet i diligencen, som en meget underholdende rejsekammerat. Han fortalte mig om sit liv og sit lille sogn oppe i bjergene, og til gengæld fortalte jeg ham historier fra krigen; men jeg måtte min tro tage mig i agt; for når jeg talte alt for flot, blev han urolig i sædet, og hans ansigt viste den sorg, som jeg havde gjort ham. Naturligvis falder det ikke en gentleman ind at tale på en upassende måde til en gejstlig; men selv om man gør sig nok så megen umage, kan tungen dog let komme til at løbe løbsk.

Han fortalte at han kom fra det nordlige Spanien, og at han var på vej til sin moder, som boede i en lille landsby i Estremadura, og da han talte om sin moders lille landlige hjem og hendes glæde ved at se ham, kom jeg så levende til at tænke på min egen moder, at jeg fik tårer i øjnene. I sin uskyldige glæde viste han mig de små gaver, han bragte med til hende, og hele hans væsen var så kærligt, at jeg godt forstod at det var sandt, når han sagde at han var elsket, hvor han kom hen. Han undersøgte min uniform med et barns nysgerrighed, beundrede fjerbusken i min chakot og lod sine fingre glide gennem zobelkanten, der prydede min dolman, han drog min sabel ud, og da jeg sagde ham, hvor mange mænd jeg havde

dræbt med den og satte min finger på det skår i klingen, der var mærket af den russiske adjudants skulderben, gøs han og lagde våbnet ind under vognhynden, idet han erklærede, at han blev syg af at se på det.

Nå, vi rullede og skrumlede af sted hen ad vejen, mens vi således sad og talte, og da vi nåede foden af bjergene, kunne vi høre kanonrumlen i det fjerne. Den kom fra Massena, som jeg vidste belejrede Ciudad Rodrigo. Der var intet jeg hellere ønskede end straks at begive mig til ham; for selv om han havde jødisk blod i sine årer, som nogle sagde, var han den bedste jøde jeg havde hørt om siden Josvas dage. Havde I set hans krumme næse og hans kække, mørke øjne, ville I nok have forstået at sætte pris på at være med ham. Men en belejring er dog alligevel et kedeligt plukværk, og der var bedre udsigter for mine husarer overfor englænderne. Ved hver mil, vi kørte, blev mit hjerte lettere og lettere, indtil jeg til sidst begyndte at synge som en ung fændrik, der nylig er kommet fra St. Cyr, ved tanken om atter at skulle se mine heste og mine husarer.

Da vi kom ind imellem bjergene, blev vejen mere ujævn og naturen vildere. I begyndelsen havde vi mødt nogle få mulæselsdrivere, men nu syntes hele egnen øde, hvilket ikke var så underligt, når I tænker på, at de franske, de engelske og guerillaerne vekselvis havde været herrer der. Der var mørkt og vildt, den ene store, brune, kantede klippe afløste den anden, og vejen blev snævrere og snævrere, så jeg til sidst ophørte at se ud og sad i tavshed og tænkte på dit og dat, på kvinder, som jeg havde elsket, og på heste, som jeg havde redet. Jeg blev imidlertid pludselig vækket af mine drømmerier ved at opdage den vanskelighed, som min ledsager havde ved med en

sylespids, som han havde taget frem, at bore et hul i den læderrem, hvori han bar sin vandflaske. Da han arbejdede med rystende fingre, tabte han træflasken, der faldt for mine fødder.

Jeg bøjede mig for at tage den op, og idet jeg gjorde det, kastede præsten sig uden at sige et ord over min skulder og stak sylespidsen i mit øje.

I ved, mine venner, at jeg er vant til at se enhver fare lige i øjnene. Når man har været med i kampen lige fra affæren ved Zürich til den sidste skæbnesvangre dag ved Waterloo, og har fået den sjældne medalje, som jeg gemmer hjemme i læderetuiet, kan man nok være bekendt at tilstå det, når man en enkelt gang er blevet forskrækket. Det må trøste jer, når I mærker, at jeres nerver spiller jer et puds, da at huske på, at I har hørt selv mig, brigader Gerard, sige, at jeg har været forskrækket. Og foruden skrækken ved dette frygtelige angreb og den vanvittige smerte i mit sår havde jeg den samme følelse af modbydelighed, som man føler, når man har et væmmeligt kryb på sig.

Jeg klemte uslingen med begge hænder, kylede ham ned i bunden af vognen og trampede på ham med mine tunge støvler. Han havde trukket en pistol frem fra sin præstekjole; men jeg sparkede den ud af hans hånd og faldt atter over ham, med mine knæ på hans bryst. Da jeg, halvt blind som jeg var, rodede efter mit sværd, som han på en så listig måde havde gemt, skreg han for første gang frygteligt. Min hånd havde netop grebet om sværdet, og jeg var ved at tørre blodet fra mit ansigt for at se, hvor han lå, for at jeg kunne gennembore ham, da vognen væltede næsten helt om på den ene side, og ved det stærke stød blev mit våben slynget ud af min hånd.

Førend jeg endnu havde fattet mig, blev vogndøren revet op og jeg trukket ved hælene ud på vejen; men lige så snart jeg var kommet ud på flintestenene og havde gjort mig klart, at der stod tredive banditter omkring mig, blev jeg opfyldt af glæde. Min dolman var nemlig i kampen faldet over mit hoved og dækkede det ene øje, og det var med det sårede øje, at jeg så denne røverbande. I kan selv se på arret her, hvorledes den tynde spids er trængt ind mellem øjenhulingen og øjestenen; men det var først i det øjeblik jeg blev trukket ud af vognen, at jeg mærkede, at jeg ikke havde mistet synet. Det havde uden tvivl været uhyrets hensigt at støde sylen ind i min hjerne, og han havde virkelig også løsnet en del ben inde i mit hoved, så at jeg senere har haft meget mere pine af det ene sår, end af de sytten andre, jeg har fået.

De slæbte mig ud, disse hundetampe, under eder og forbandelser, slog mig med knyttede næver og sparkede mig, mens jeg lå på jorden. Jeg havde ofte lagt mærke til at bjergboerne bruger at svøbe tøj om fødderne; men jeg havde aldrig troet, at jeg skulle få så megen grund til at være taknemmelig derfor. Da de så mit blodige hoved, og at jeg lå ganske rolig, troede de, at jeg var bevidstløs, mens jeg indprentede i min erindring ethvert af deres grimme ansigter, så at jeg med sikkerhed kunne kende dem igen, hvis det nogensinde skulle falde i min lod at få dem hængt. Det var brune fyre med gule forklæder om hovederne og røde bæltter, proppede med våben. De havde rullet to store stenblokke tværs over vejen ved en skarp omdrejning af den, og af den grund var det ene hjul gået af vognen, så vi væltede. Dette kryb, som så udmærket havde ageret præst og fortalt mig så rørende om sit

sogn og sin moder, havde selvfølgelig vidst, hvor bagholdet lå og forsøgt at gøre mig uskikket til modstand i det øjeblik, vi nåede det.

Jeg kan ikke beskrive jer deres vilde raseri, da de trak ham ud af vognen og så den tilstand jeg havde bragt ham i. Om han end ikke havde fået alt hvad han fortjente, så havde han dog fået en erindring om sit møde med Etienne Gerard, hans ben dinglede leddeløse, og mens hans overkrop rystede krampagtigt af raseri og smerte, svigtede benene ham, da de forsøgte at rejse ham op. Men hele tiden gloede han med sine små sorte øjne på mig som en såret kat, og han spyttede og spyttede uafsladeligt henimod mig.

Ved Himlen, da skurkene havde rejst mig op, og da jeg blev trukket op af en bjergsti, følte jeg at timen var kommet, hvor jeg havde brug for alt mit mod og alle mine kræfter. To mænd bar min fjende på skuldrene bagved mig, og jeg kunne høre hans hvæsen og skælden snart i det ene og snart i det andet øre, da jeg blev jaget op af den snoede sti.

Jeg antager vi steg opad i en times tid, og min dårlige ankel, smerten i mit øje og angsten for at dette sår skulle have ødelagt mit ydre gjorde, at jeg aldrig har foretaget en rejse, som jeg ser tilbage på med mindre glæde. Jeg har aldrig været stiv i at klatre, men det er forbavsende, hvad man kan gøre med en dårlig ankel, når man har en kobberfarvet røver ved hver albue og en sabelspids kun ni tommer fra sine whiskers.

Vi kom til sidst til et sted, hvor stien snoede sig over bjergryggen, og steg så ned på den anden side gennem en tæt fyrreskov ind i en dal, der vendte mod syd. Jeg er overbevist om, at disse skurke var smuglere i fredstid, og at dette var den

hemmelige sti, ad hvilken de kom over den portugisiske grænse. Der var mange spor af muldyr, og et sted, hvor vejen var opblødt ved en lille bæk, blev jeg overrasket ved også at se spor af en stor hest. Dette fik jeg forklaring på ved, da jeg nåede en lysning i skoven, at se dyret bundet til et træ. Jeg havde næppe kastet et blik på det, førend jeg genkendte den store, sorte krop og det hvide nærmer forben, det var den samme hest, som jeg havde tigget om om morgenen.

Men hvad var der blevet af Vidal? Var det muligt, at der var endnu en franskmænd i lige så farlig en stilling som min? Den tanke var næppe faldet mig ind, førend vi standsede, og der blev udstødt et besynderligt skrig. Det blev besvaret inde fra brombærbuskene, som voksede ved foden af klippen på den ene side lysningen, og et øjeblik efter kom ti-tolv røvere ud fra det, og røverne hilste gensidigt på hinanden. De nyankomne omringede min ven med sylespidsen med beklagende og bedrøvede udråb, de vendte sig imod mig, svang deres knive og hylede råt som de mordere, de var. Så rasende var deres bevægelser, at jeg var overbevist om, at det nu var ude med mig, og jeg bestræbte mig netop for at møde min skæbne på en måde, som var min tidligere berømmelse værdig, da en af dem gav en ordre, og jeg blev på en rå måde trukket hen til den lille åbning i brombærkrattet, fra hvilket den ny bande var kommet ud.

En smal fodsti førte igennem den hen til en dyb hule i klippen. Udenfor var solen allerede ved at gå ned, og indenfor ville der have været fuldstændig mørkt, hvis ikke to brændende fakler havde været anbragt på hver side. Mellem dem sad der ved et simpelt bord en mærkeligt udseende person, som jeg

straks, efter den ærbødighed, de andre røvere viste ham, indså ikke kunne være nogen anden end deres anfører, der på grund af sin grusomhed havde fået navnet El Cuchillo – Slagterkniven.

Den mand, som jeg havde slået, var bragt derind og var lagt ovenpå nogle tønder, hans hjælpeløse ben hang dinglede ned, og hans katteøjne kastede hadefulde blikke på mig. Jeg forstod af de smuler, som jeg opsnappede af samtalen mellem anføreren og ham, at han var bandens løjtnant. Når jeg tænkte på, hvor mangen tapper officer der sikkert var blevet lokket i døden af dette skinhellige uhyre, følte jeg dog en smule glæde ved tanken om, at jeg havde gjort en ende på hans skurkestreger – skønt jeg frygtede for, at det var på bekostning af et liv, som hverken kejseren eller arméen godt kunne undvære.

Mens den forslåede mand lå på tønderne, understøttet af to kammerater, og fortalte på spansk alt, hvad der var hændet ham, stod jeg bevogtet af nogle andre banditter foran bordet, ved hvilket anføreren sad. Jeg har sjældent set en mand, som mindre svarede til den idé, jeg havde dannet mig om en bandit og navnlig om en bandit med et rygte, som endog i et så grusomt land som Spanien havde forskaffet ham et så forfærdeligt tilnavn. Han havde et stort, tykt, mildt ansigt med røde kinder og små gemytlige bakkenbarter, der gav ham udseende af en velstillet købmand fra St. Antoine-gaden. Han havde ikke noget af disse brogede bæltter eller skinnende våben, som udmærkede hans underordnede; men tværtimod bar han en adstadig frakke af godt, tykt klæde ligesom en respektabel familiefader, og med undtagelse af hans brune gamacher var

der intet som røbede bjergboeren. Hans omgivelser passede til ham: ved siden af hans snusdåse, som stod på bordet, lå der en bog, der så ud som en regnskabsbog. Flere andre bøger var ordnet på et bræt mellem to krudttønder, der var en stor bunke papirer, og på nogle af dem var der skrevet vers. Alt dette bemærkede jeg mens han magelig tilbagelænet i sin stol lyttede til sin løjtnants beretning. Efter at have hørt alt, beordrede han den lemlæstede mand ført tilbage, og jeg blev stående med mine tre vogtere og ventede på at høre min skæbne. Han tog en pen frem og bankede sig med dens skaft på panden, skød læberne frem og skævede op til hulens tag.

"Jeg antager," sagde han til sidst på udmærket fransk, "at De ikke er i stand til at finde et rim på ordet *covilha*."

Jeg svarede, at mit kendskab til det spanske sprog var alt for ringe til at jeg kunne opfylde hans begæring.

"Det er et rigt sprog; men ikke så let at finde rim på som det tyske eller engelske. Det er derfor, at vort bedste værk er skrevet på rimløse vers, en form for digtning som kan nå en høj rang; men jeg frygter for at sligt ligger udenfor en husars fatteevne."

Jeg var lige ved at svare ham, at det, han kunne forstå, ikke var for meget for det lette kavaleri. Lidt efter kastede han pennen fra sig med et udbrud af tilfredshed, og fremsagde nogle linjer, der fremkaldte et beundringsråb fra de tre knægte, som holdt mig. Hans brede ansigt blussede som en ung piges, der modtager den første kompliment.

"Det lader til, at kritikken er mig gunstig," sagde han. "Vi morer os de lange aftener med at synge vore egne sange, må De vide. Jeg har et lille talent i den retning, og håber at se mine forsøg trykt i en nær fremtid med "Madrid" på titelbladet. Men

vi må tilbage til vore forretninger. Må jeg spørge om Deres navn?"

"Etienne Gerard."

"Rang?"

"Oberst."

"Korps?"

"Det tredje af Conflans husarer."

"De er en ung brigader."

"Jeg har gjort en glimrende karriere."

"Det gør sagen så meget værre," sagde han med sit venlige smil.

Jeg svarede ham ikke; men jeg forsøgte ved min optræden at vise ham, at jeg var beredt på det værste.

"Jeg tror næsten, at vi har haft nogen af Deres korps her," sagde han, idet han bladede i sit tykke, brune register. "Vi bestræber os for at føre en nøjagtig protokol. Her står det, under den fjortende juni. Havde De ikke en ung officer ved navn Soubiron, en høj, slank ung mand med lyst hår?"

"Jo vist."

"Jeg ser, vi begravede ham den dato."

"Stakkels fyr," udbrød jeg. "Hvorledes døde han?"

"Vi begravede ham."

"Men inden De begravede ham?"

"De misforstår mig, brigader, han var ikke død, da vi begravede ham."

"De begravede ham levende!"

Jeg var i øjeblikket alt for forfærdet til at handle. Men lidt efter kastede jeg mig over denne mand, som sad der med det veltilfredse smil på læberne, og jeg ville have drejet halsen om

på ham, havde ikke de tre slyngler trukket mig bort fra ham. Atter og atter fo'r jeg ind på ham, stønnende og bandende, jeg rystede snart den ene og snart den anden af mine bevogtere af mig og rev og sled mig fra dem, men blev aldrig helt fri for dem. Til sidst, da trøjen næsten var revet af min ryg, og blodet dryppede fra mine håndled, blev jeg kastet omkuld, og et tykt reb surret rundt om mine ankler.

"De usle hund," råbte jeg, "hvis jeg nogensinde får Dem foran min sabelspids, skal jeg lære Dem at mishandle en af mine unge officerer! De skal få at føle, De blodtørstige dyr, at kejseren har lange arme, og skønt De ligger her ligesom en rotte i sit hul, vil den tid komme, da han skal jage Dem ud af det, og De og Deres kryb skal omkomme sammen."

Jeg havde min tro en skrap tunge, og der var ikke ét skældsord, som jeg havde lært i mine fjorten felttog, som jeg ikke lod strømme ud over ham; men han sad med penneskaftet og bankede sig på panden og skævede op i loftet, som om han havde fået idéen til en ny strofe. Det var ved at se, hvor optaget han var af disse tanker, at det gik op for mig, på hvilket punkt jeg bedst kunne såre ham.

"De dumrian," sagde jeg, "De mener, at De er sikker her; men Deres liv vil blive lige så kortvarigt som Deres usle vers, og Gud skal vide, at kortere kan det ikke blive."

Å! I skulle have set ham springe op fra sin stol, da jeg sagde disse ord. Dette nedrige uhyre, som handlede med liv og tortur, ligesom en købmand handler med figner, havde et ømt punkt, hvor jeg kunne såre ham efter behag. Hans ansigt blev ligblegt, og de små borgerlige bakkenbarter rystede og bævede lidenskabeligt.

"Meget godt, brigader, De har sagt nok," sagde han med kvalt stemme. "De siger, De har gjort en glimrende karriere, jeg lover Dem også et glimrende endeligt. Oberst Etienne Gerard af tredje husarregiment skal få en død som ingen anden."

"Og jeg beder kun om, at De ikke vil sætte den på vers," sagde jeg. Jeg havde endnu et par små ironiske bemærkninger at gøre; men han afbrød mig med en rasende bevægelse, som fik mine tre bevogtere til at trække mig ud af hulen.

Vor sammenkomst, som jeg har fortalt så nøjagtigt, som jeg kan huske den, må ikke have været så ganske kort, for det var ganske mørkt da jeg kom udenfor, og månen stod allerede på himlen. Røverne havde antændt et stort bål af tørre fyrregrene, selvfølgelig ikke for varmens skyld, da aftenen var lummervarm; men for at koge deres aftensmad. En stor kobbergryde hang over bålet, og kæltringene lå rundt omkring det i det gullige skin, så at scenen meget lignede et af de malerier, som Junot bemægtigede sig i Madrid. Der findes de soldater, som gør sig til af ikke at have noget til overs for kunst og den slags, men jeg har nu altid følt mig tiltrukket af det, i hvilken henseende jeg blot viser min gode smag og opdragelse. Jeg husker for eksempel, da Lefebvre holdt udsalg over byttet efter Danzigs fald, og jeg købte et smukt stykke, kaldet "Nymfer, der overraskes i en skov", og bragte det med gennem to kampagner, indtil min gang var så uheldig at stikke en hov gennem det.

Jeg siger kun dette for at vise jer, at jeg aldrig var en almindelig rå soldat som Rapp eller Ney. Mens jeg lå i disse røveres lejr, havde jeg dog kun lidt tid eller lyst til den slags overvejelser. De havde smidt mig ned under et træ, og de tre

skurke slentrede rundt om det og røg deres cigaretter lige tæt ved mig. Jeg kunne ikke begribe, hvad jeg skulle gøre, jeg havde i hele mit liv ikke ti gange været i en så fortvivlet situation. "Men mod," tænkte jeg. "Mod, min tapre dreng! Du blev ikke brigader ved husarerne i dit otte og tyvende år, blot fordi du kunne danse en kotillon. Du er en fiffig mand, Etienne, en mand som er kommet gennem mere end to hundrede vanskelige situationer, og denne bliver sikkert ikke den sidste." Jeg begyndte ivrigt at spejde omkring mig, og mens jeg gjorde det, opdagede jeg noget, som opfyldte mig med stor forbavselse.

Jeg har allerede fortalt jer, at der brændte et stort bål midt på pladsen. Både ved skinnet fra dette og fra månen trådte alt tydeligt frem. På den anden side af pladsen var der et enkelt højt fyrretræ, som tiltrak sig min opmærksomhed, fordi dets stamme og lavere grene var fortørrede, som om et stort bål nylig havde været tændt under det. Der voksede nogle buske foran det og skjulte dets nederste del; men da jeg så igennem dem blev jeg overrasket ved at se et par fine ridestøvler stikke frem ovenover dem; de var øjensynlig fastgjort til træet med tåen opad. Ved at se nøjere til, opdagede jeg, at de var sømmet til træet. Derefter blev jeg pludselig slået med rædsel, da jeg begreb, at støvlerne ikke var tomme, og ved at flytte mit hoved lidt til højre, opdagede jeg, hvem det var, som var blevet naglet til træet, og hvorfor der havde været tændt ild nedenunder det.

Det er ikke morsomt at tale om eller tænke på rædsler, mine venner, og jeg ønsker ikke at skaffe nogen af jer onde drømme, men jeg kan ikke fortælle jer om de spanske guerillaer, uden at vise jer, hvad for en slags mennesker de var og hvorledes deres

krigsførelse var. Jeg vil kun sige, at jeg nu forstod, hvorfor monsieur Vidals hest ventede i den lille skov på sin herre, og at jeg håber, at han har gået sin skæbne i møde med frejdighed og mod, som det sømmer sig en god franskmand.

Det var ikke noget lysteligt syn for mig, kan I nok begribe. Da jeg var sammen med anføreren i hulen, havde mit raseri over unge Soubirons gruelige død rent ladet mig glemme at tænke på min egen skæbne. Det havde måske været klogere om jeg havde talt høfligt til skurken; men det var nu for sent. Proppen var trukket op, og jeg måtte drikke vinen. Hvis den harmløse Vidal havde måttet lide en sådan død, hvad håb var der så for mig, som havde knækket ryggraden på deres løjtnant? Nej, jeg var under alle omstændigheder fortabt, og det var måske lige så godt, at jeg havde sagt min mening rent ud. Dette dyr kunne da bevidne, at Etienne Gerard var død som han havde levet, og at i det mindste én fange ikke havde bøjet sig for ham. Jeg lå der og tænkte på de forskellige kvinder, som ville sørge over mig, på min kære gamle moder og på det beklagelige tab, som det ville være for mit regiment og kejseren, og jeg skammer mig ikke for at tilstå, at jeg fik tårer i øjnene ved tanken om den almindelige bestyrtelse, som min alt for tidlige bortgang ville vække.

Men under alt dette var jeg opmærksom på enhver bagatel, som kunne hjælpe mig til flugt. Jeg er ikke en mand, som ligger roligt ligesom en syg hest og venter på slagterøksen. Først søgte jeg at løsne lidt på rebet, som var bundet om mine ankler, og derefter forsøgte jeg at løsne det, som var bundet om mine håndled. En ting var klar. En husar er nemlig kun halvt sig selv uden hest; men min anden halvdel stod roligt og græssede tredive meter fra mig. Men jeg bemærkede en anden ting. Den

sti, ad hvilken vi var kommet over bjergene, var så stejl, at en hest kun kunne føres langsomt og med stor vanskelighed ad den; men til den anden side syntes vejen lettere, og den førte ned i en jævnt skrånende dal. Havde jeg blot mine fødder i stigbøjlerne og min sabel i hånden, så skulle et eneste dristigt hug bringe mig ud af dette paks magt.

Jeg tænkte på dette, mens jeg vrikkede med mine håndled og mine ankler, da anføreren kom ud fra sin hule og efter at have talt med sin løjtnant, som lå henne ved ilden, nikkede de begge og så hen på mig. Derefter sagde han nogle ord til banden, som klappede i hænderne og skoggerlo. Det så uhyggeligt ud for mig, og jeg var glad ved, at mine hænder for så vidt var fri, at jeg let kunne smøge dem gennem rebet, når jeg ønskede det. Men jeg frygtede, at jeg ikke kunne gøre noget ved mine ankler; for når jeg strakte foden, gjorde det så ondt i mit lancesår, at jeg måtte bide i mit overskæg for ikke at skrigе. Jeg kunne blot ligge ganske stille, halvt bundet og halvt fri og se tiden an.

En stund kunne jeg ikke begribe, hvad det var, der gik for sig. En af banditterne var klatret op i et højt fyrretræ, som stod på den ene side af pladsen, og bandt et reb op i toppen af det. Derefter bandt han også et reb på samme måde i et lignende træ på den anden side. De to løse ender af rebene hang ned, og jeg ventede nu med nysgerrighed og en smule frygt på at se, hvad det næste var, de ville gøre. Hele banden greb nu fat i det ene reb, bøjede det unge, høje træ ned i en bue og fastgjorde det ved en træstub. Da de havde bøjet det andet træ ned på lignende måde, var de to toppe kun et par tommer fjernede fra hinanden, skønt I forstår nok, at de ville springe tilbage i deres oprindelige stilling, så snart rebene om træstubben blev løsnet.

Jeg forstod straks den djævelske plan, disse uslinge havde udklækket.

"Jeg forudsætter, at De er en stærk mand, brigader," sagde anføreren, idet han kom smilende hen til mig.

"Hvis De vil være så venlig at løse mine reb," svarede jeg, "skal jeg vise Dem, hvor stærk jeg er."

"Vi er alle interesserede i at se om De er så stærk som disse to unge træer," sagde han. "Det er vor hensigt, forstår De, at binde den ene ende af hvert af disse reb om Deres ankler, og så lade træerne gå op. Hvis De er stærkere end træerne, er der selvfølgelig ingen skade sket; men på den anden side, hvis træerne er stærkere end De, så vil vi i det tilfælde få en erindring om Dem, brigader, på hver side af vor lille plads."

Han lo, mens han talte, og ved synet af dette lo hele banden. Endnu i dag, når jeg er i mit sorte humør, eller når jeg har et anfald af min gamle litauiske koldfeber, ser jeg i søvne hele denne krans af vilde, mørke ansigter med deres grusomme øjne, og bålet lysende på deres stærke, hvide tænder.

Det er forbavsende – og jeg har hørt mange gøre den samme bemærkning – hvor skarpe ens sanser bliver i en sådan situation som denne. Jeg er overbevist om, at de ikke i noget øjeblik i ens liv er så skærpede og klare som netop, når man trues af en voldsom død. Jeg kunne lugte træernes harpiks, jeg kunne se enhver sten på jorden, og jeg kunne høre den sagteste raslen i grenene så tydeligt, som jeg aldrig før havde lugtet, set, eller hørt, undtagen i lignende farefulde timer. Og således gik det til, at længe førend nogen anden, endogså førend anføreren havde talt til mig, hørte jeg en lav ensformig lyd, rigtignok langt borte; men som stadig kom nærmere. I begyndelsen en

mumlen, en rumlen; men lidt efter at anføreren havde endt sin tale, mens morderne var ved at løsne mine ankler for at føre mig hen til retterstedet, hørte jeg, så tydeligt som jeg nogensinde i mit liv har hørt noget, klapren af hestehove og raslen af bidsler tilligemed klirren af sabler imod stigbøjler. Det var umuligt at jeg, som har levet med det lette kavaleri lige fra de første hår skyggede over mine læber, kunne tage fejl af lyden af fremrykkende ryttere.

"Til hjælp! Til hjælp, kammerater," råbte jeg, og skønt røverne slog mig på munden og søgte at trække mig hen til træerne, vedblev jeg at råbe "til hjælp, tapre drenge! Til hjælp, mine børn, de er ved at myrde jeres brigader."

I det øjeblik var jeg grebet af vildelse på grund af mine sår og min forfærdelse, og så intet mindre end mine fire hundrede husarer, kedeltrommerne og hele tilbehøret komme frem ved indgangen til den åbne plads.

Men det, som kom til syne, var meget forskelligt fra, hvad jeg ventede. I åbningen så man en ung mand komme galopperende på en rødskimlet hest, han så frisk og fornøjelig ud og havde den muntreste mine af verden og den eleganteste holdning – en holdning, som meget mindede mig om min egen. Han bar en besynderlig frakke, der engang havde været rød over det hele; men som nu, på de steder, hvor den var blevet ødelagt af vind og vejr, lignede vissent egeløv; men hans forgyldte skulderbånd strålede, og han havde en skinnende metalhjeml på hovedet med en koket hvid fjerbusk. Han travede op på pladsen, og bagefter ham kom fire ryttere i den samme dragt; men alle glatragede med runde, venlige ansigter, så de i mine øjne mere lignede munke end dragoner. Ved en kort, bestemt ordre

standsede de med en klirren med våbnene, mens deres fører red frem i kort galop, og bålet lyste på hans livlige ansigt og hans hests smukke hoved. Jeg vidste naturligvis, ved at se deres besynderlige frakker, at det var englændere. Jeg havde aldrig før set nogen af dem; men at dømme efter deres stolte holdning og den udmærkede måde, de førte sig på, kunne jeg forstå, hvad der altid var blevet fortalt mig, at det var ypperlige folk at kæmpe imod.

"Nå, nå, nå," råbte den unge officer på temmelig dårlig fransk, "hvad er det for løjer I har for? Hvem var det som brølede på hjælp, og hvad har I i sinde at gøre ved ham?"

I det øjeblik velsignede jeg de to måneder, som O'Brian, descendenten efter Irlands konger, havde anvendt på at lære mig engelsk. Mine ankler var netop blevet løst, så jeg kun havde nødig at smøge rebet af mine hænder, for med et eneste spring at fare op, snappe min sabel, som lå henne ved ilden og kaste mig på ryggen af stakkels Vidals hest. På grund af min sårede ankel kunne jeg ikke sætte foden i stigbøjlen, men sprang lige op på den, jeg løste den fra træet, og førend røverne kunne affyre en pistol, var jeg ved siden af den engelske officer.

"Jeg overgiver mig til Dem, sir," råbte jeg; men jeg må tilstå, at mit engelske ikke var stort bedre end hans franske. "Hvis De vil kaste et blik på træet der til venstre, vil De se, hvorledes disse skurke behandler hæderlige gentlemen, som falder i deres hænder."

Ilden var flammet op i det øjeblik og fremviste stakkels Vidal; et så rædsomt syn, som nogensinde er set i et natligt mareridt.

"*Goddam!*" råbte officeren og "*goddam*", råbte alle fire ryttere, hvilket betyder det samme som når vi råber "*Mon Dieu!*" Ud fo'r

de fem klinger, og de fire soldater rykkede frem. En, som bar en sergents distinktioner, lo og klappede mig på ryggen.

"Kæmp for Deres liv, franskmand," sagde han.

Å! hvor var det prægtigt at føle en hest mellem sine ben og et våben i sin hånd. Jeg svingede det over mit hoved og udbrød i et begejstringsråb. Anføreren kom hen imod os med sit forhadte smilende ansigt.

"Deres Excellence må lægge mærke til, at denne franskmand er min fange," sagde han.

"De er en nedrig røver," svarede englænderen, og bevægede sin sabel foran ham. "Det er en skam for os at have sådanne allierede. Hvis lord Wellington var af min mening, skulle vi min tro klynge Dem op i det nærmeste træ."

"Men min fange?" spurgte røveren med sin sleske stemme.

"Han skal følge med os til den engelske lejr."

"Må jeg blot hviske Dem et ord i øret, førend De tager ham?"

Han nærmede sig den unge officer; men vendte sig derefter så hurtigt som et lyn imod mig og affyrede sin pistol i ansigtet på mig. Kuglen for igennem mit hår og skød hul gennem min chakot. Da han så, han havde forfejlet sit skud, hævdede han pistolen og var ved at kaste den efter mig, da den engelske sergent med et eneste hug næsten skilte hans hoved fra kroppen. Hans blod havde næppe nået jorden, og næppe var hans sidste forbandelser døet hen, førend hele banden faldt over os; men med en halv snes spring og lige så mange hug fo'r vi bort og galopperede ned ad den bugtede sti, som førte til dalen.

Vi vovede ikke at standse og tænke rigtigt over den fare, vi var undsluppet, førend vi havde ladet hulvejen bag os og atter var

ude på de åbne marker. Hvad mig angår, såret og træt som jeg var, så slog mit hjerte dog af stolthed og mit bryst var ved at sprænge min uniform, når jeg tænkte på, hvorledes røverne sikkert altid skulle mindes mig. De ville min tro nok betænke sig to gange, inden de vovede atter at lægge hånd på nogen fra tredje husarregiment. Jeg var så opfyldt af dette, at jeg holdt en lille tale til disse brave englændere, og sagde dem, hvem det var, de havde hjulpet ud af røvernes vold. Jeg ville også have talt om ære og tapre mænds sympati, men officeren afbrød mig kort.

"Nå ja, det er godt nok," sagde han. "Er der nogen skader, sergent?"

"Dragon Jones' hest er blevet ramt af en pistolkugle i hoven."

"Dragon Jones kan ride med os. De, sergent Halliday, skal tilligemed dragonerne Harvey og Smith ride til højre, indtil De når de tyske husarers forposter."

De tre raslede så af sted sammen, mens officeren og jeg, fulgt i nogen afstand af den dragon, hvis hest var såret, red lige ned i retning af den engelske lejr. Vi åbnede snart vore hjerter for hinanden, for vi følte lige fra begyndelsen gensidig sympati. Han var adelsmand, denne tapre unge mand, og var sendt ud af lord Wellington for at udspejde, om der var noget tegn til vor fremrykken fra bjergene. Det er en fordel ved et omflakkende liv som mit, at man lærer at tilegne sig de små finesser, hvorpå man kender den ægte verdensmand. Jeg har for eksempel aldrig truffet en franskmand som betjente sig rigtigt af de engelske titler. Hvis jeg ikke havde rejst, ville jeg ikke have været i stand til med sikkerhed at sige, at den unge mands titel var Milor the Hon. Sir Russell, Bart., og navnlig det sidste ord er en særdeles fornem titel, som nærmest ligner det spanske Don, og derfor

betjente jeg mig som oftest af denne, når jeg henvendte mig til ham.

Mens vi red i den skønne, månelyste spanske nat, talte vi så fortroligt med hinanden, som om vi havde været brødre. Vi var på samme alder, forstår I, begge ved det lette kavaleri – han hørte til det sekstende lette dragonregiment – og begge havde vi de samme forhåbninger og den samme ærgerrighed. Jeg har aldrig lært en mand så hurtigt at kende som Bart, han nævnede mig navnet på en pige ved en have, der hedder Vauxhall, som han havde elsket, og jeg fortalte ham om lille Coralie ved Operaen. Han tog en hårlok frem fra sit bryst, og jeg viste ham et strømpebånd. Derefter var vi lige ved at komme i strid om husarer og dragoner; for han var latterlig stolt af sit regiment, og I skulle have set, hvorledes han krusede sine læber og slog med hånden på sit sabelhæfte, da jeg sagde, at jeg håbede, han aldrig skulle have det uheld at komme til at kæmpe mod det tredje husarregiment. Til sidst begyndte han at tale om det, som de engelske kalder sport, og han fortalte sådanne historier, om hvor mange penge han havde tabt ved at vædde om, hvilken af to haner, der kunne dræbe den anden, eller om hvilken af to mænd, der kunne slå den anden i en vædekamp, at jeg blev ganske opfyldt af forbavselse. Han var parat til at vædde om de forunderligste ting; hvis det hændte, at jeg så et stjernesud, straks var han villig til at vædde om, at han kunne se flere end jeg, og han ville vædde fem og tyve francs for hver stjerne, og det var først, da jeg forklarede ham, at min pung var i røvernes hænder, at han opgav den idé.

Nå, vi snakkede videre på denne venskabelige måde, lige til dagen brød frem; da hørte vi pludselig en stærk musketsalve

noget foran os. Det var et meget klippefuldt og ujævnt terræn vi befandt os på, og skønt jeg derfor intet kunne se, troede jeg, at der var begyndt en større træfning. Bart lo imidlertid ved denne tanke, og forklarede, at lyden kom fra den engelske lejr, hvor hver mand om morgenen tømte sin bøsse for at være sikker på at have tørt krudt i den.

"En mil endnu, og vi er ved vore forposter," sagde han.

Jeg så mig omkring og opdagede, at vi havde tilbagelagt et så godt stykke vej, mens vi havde passieret på denne behagelige måde, at dragonen med den halte hest ikke var til at øjne. Jeg så mig om til alle sider; men i denne klippefulde dal var der ingen andre at se end os to – begge, forstår I, velbevæbnede og velberedne. Jeg begyndte at spørge mig selv, om det egentlig var ganske nødvendigt, at jeg red denne mil, der førte mig til de britiske forposter.

Nå, jeg ønsker at tale ganske åbent med jer om dette punkt; for jeg vil ikke have, I skal tænke, at jeg handlede uhæderligt eller utaknemmeligt mod den mand, der havde hjulpet mig at komme bort fra røverne. I må huske, at den forpligtelse, en kommanderende officer har overfor sine folk, går frem for alle andre; I må også huske på, at krig er et spil, som bliver spillet efter bestemte regler, og når disse regler brydes, kan man straks forlange en bøde. Hvis jeg for eksempel havde givet mit ord, så ville jeg have været en infam slyngel, hvis jeg havde tænkt på flugt; men der var ikke blevet taget noget løfte af mig. På grund af alt for stor selvtillid fra Barts side og uheldet med den lamme hest, som var kommet så langt bagefter os, var vi kommet til at stå på lige fod. Havde det været mig, som havde taget ham til fange, ville jeg have behandlet ham lige så

ridderligt, som han havde behandlet mig; men på samme tid ville jeg have haft så megen tro til hans dristighed, at jeg ville have berøvet ham hans sværd og sørget for at have i det mindste én bevogter, foruden mig selv. Jeg strammede min hests tøjler og forklarede ham dette, idet jeg spurgte ham, om han syntes, det var noget brud på æren, at jeg forlod ham.

Han betænkte sig lidt og gentog flere gange det, som englænderne siger, når de mener "*Mon Dieu*".

"De vil rømme fra mig, vil De?" sagde han.

"Hvis De ikke har noget at indvende."

"Den eneste indvending jeg ville gøre," svarede Bart, "er, at jeg øjeblikkelig ville hugge Deres hoved af, hvis De forsøgte på det."

"Det spil kan vi være to om, min kære Bart," svarede jeg.

"Lad os så se, hvem der kan spille bedst," råbte han og drog sin sabel.

Jeg havde også draget min; men jeg var fuldt bestemt på ikke at såre denne elskværdige unge mand, der havde optrådt som min velgører.

"De siger, at jeg er Deres fange," sagde jeg. "Men jeg kan lige så godt sige, at De er min. Vi er ene, og skønt jeg ikke tvivler om, at De er en udmærket kriger, så kan De næppe håbe at stå Dem mod den bedste klinge i den sjette lette kavaleribrigade."

Hans svar var et hug imod mit hoved, jeg afparerede det og huggede det halve af hans hvide fjerbusk af. Han stak efter mit bryst, jeg drejede hans sabelspids og huggede den anden halvdel af hans fjer bort.

"Hvad er det for nogle forbandede abekattestreger?" råbte han, idet jeg trak min hest tilbage fra ham.

"Hvorfor vil De hugge efter mig? De ser jo, at jeg ikke vil angribe Dem?"

"Det er alt sammen meget godt; men De må følge med til lejren."

"Jeg vil aldrig få lejren at se," sagde jeg.

"Jeg vil holde ni imod fire på, at De skal få den at se," råbte han, idet han red efter mig med sværdet i hånden.

Ved disse ord fik jeg en idé. Kunne vi ikke afgøre sagen på en bedre måde end ved at slås. Bart kunne ellers drive sagen så vidt, at jeg kunne nødes til at såre ham for at undgå at han skulle såre mig. Jeg undgik hans stød, skønt hans sabelspids kun var en tomme fra min hals.

"Jeg har et forslag at gøre," sagde jeg. "Lad os kaste terninger om, hvem af os, der skal være den andens fange."

Han smilede ved dette forslag. Det berørte hans kærlighed til sport.

"Hvor er Deres terninger?" spurgte han.

"Jeg har ingen."

"Jeg ikke heller; men jeg har kort."

"Lad det så være kort," sagde jeg.

"Men hvad skal vi spille?"

"Det overlader jeg til Dem."

"Lad det så være ecarté – den som vinder tre partier."

Jeg smilede, da jeg gik ind på dette, for jeg var sikker på, at der i hele Frankrig ikke fandtes tre, som var mine overmænd i dette spil. Jeg sagde det til Bart, da vi steg af hesten, han smilede kun, da han hørte det.

"Jeg blev anset for den bedste spiller hos Watier's," sagde han.

"Da chancerne altså er ens, fortjener De at være fri, hvis De vinder."

Vi tøjrede vore heste og satte os ned på hver side af en stor, flad klippeblok. Bart tog et spil kort ud fra sin uniform, og jeg behøvede blot at se den måde, hvorpå han blandede, for at forstå, jeg ikke havde at gøre med en begynder i spillet.

Det var min tro nok også værd for mig at spille om den indsats. Han ønskede at føje hundrede gylden til; men hvad havde penge at betyde, når brigader Etienne Gerards skæbne afhang af spillet? Det forekom mig, at alle, som havde grund til at være interesserede i dette spil – min moder, mine husarer, det tresindstyvende armékorps, nej, Massena, ja selv kejseren – slog ligesom en ring omkring os i denne ensomme dal.

Himmel, hvilket slag for dem alle, om kortene gik mig imod! Men jeg var ved godt mod, for mit ecartéspil var lige så berømt som min krigerbane, og med undtagelse af gamle Bouvet ved Berchenys husarer, som vandt seks og halvfjerds spil af hundrede og halvtreds mod mig, har jeg altid været den, der har vundet de fleste partier.

Det første spil vandt jeg let nok; men jeg må tilstå, at kortene sad så heldigt for mig, at min modstander ikke kunne spille anderledes, end han gjorde. Jeg har aldrig spillet bedre, end jeg gjorde i det andet, og reddede et stik ved en finesse; men Bart overvandt mig straks, markerede kongen og gik ud i anden omgang. Vi var så ophidsede, at han lagde sin hjelm og jeg min chakot.

"Jeg vil sætte min rødskimlede hoppe imod Deres sorte hest," sagde han.

"Lad gå."

"Mit sværd mod Deres!"

"Lad gå."

"Saddel, tømme og stigbøjler!" råbte han.

"Lad gå," råbte jeg.

Jeg var blevet grebet af hans sportsiver. Jeg ville have sat mine husarer imod hans dragoner, hvis vi kunne have spillet om dem.

Og så begyndte det mest storartede spil. Hvor han spillede, denne englænder. Han spillede på en måde, der var indsatsen værdig. Men jeg, mine venner, jeg var glimrende; af de fem jeg havde tilbage at vinde, vandt jeg de tre i første omgang. Bart bed i sine moustacher og trommede med fingrene, mens jeg allerede følte mig i spidsen for mine husarer. I anden omgang vendte jeg kongen op; men mistede to stik – og jeg havde nu fire mod hans to. Da jeg næste gang så mine kort var jeg ved at skribe af glæde.

"Vinder jeg ikke min frihed med de kort," tænkte jeg, "fortjener jeg for evigt at være i lænker."

Giv mig nogle kort, vært, så skal jeg lægge dem op på bordet for jer, mine venner. Se her, jeg havde klør knægt og es, dame og knægt i ruder og hjerter konge. Klør var trumf, læg mærke til det, og jeg manglede kun et point for at opnå min frihed. Han vidste, at det var et kritisk øjeblik og knappede sin uniform op, jeg kastede min dolman på jorden. Bart spillede spader ti ud, jeg tog den med trumf es. Det mest korrekte spil var at få trumferne ud, så jeg spillede knægten ud. Han stak med damen, nu stod vi ens. Han spillede spader otte ud, og jeg havde ikke andet at lægge på end ruder dame. Så kom han med spader syv, og mit hår rejste sig på mit hoved. Vi kastede begge

en konge ned til sidst. Han havde vundet to points, og min smukke hånd var blevet overvundet af hans ringere. Jeg kunne have kastet mig ned på jorden, når jeg tænkte på det. De må have spillet ecarté ret dygtigt hos Watier's i det Herrens år 1810 – det er brigader Gerards mening.

Nu kom det afgørende spil. Denne omgang var den, hvorpå alt nu beroede. Han tog sit bælte af, og jeg min sabelrem. Han var koldblodig, denne englænder, og jeg forsøgte at være det; men sveden dryppede mig ned i øjnene. Han skulle give, og jeg må tilstå, at min hånd rystede, så jeg knapt kunne tage kortene op fra klippestykket; men da jeg fik fat på dem, hvad tror I, jeg først så? Kongen, kongen, den herlige trumfkonge! Jeg åbnede munden for at melde det; men ordene døde på mine læber ved synet af min kammerat.

Han holdt sine kort i hånden; men hans træk var slappede, og hans øjne stirrede over min skulder med det forfærdeligste udtryk af bestyrtelse og overraskelse jeg vendte mig om og blev selv forskrækket over, hvad jeg så.

Der stod tre mænd lige ved os – i det højeste femten meter borte. Den mellemste var velvoksen og dog ikke for høj – omtrent af samme højde som jeg selv. Han var klædt i en mørk uniform med en lille trekantet hat med en hvid fjerbusk på den ene side. Men jeg havde ikke tanke for hans dragt, det var hans ansigt, hans magre kinder, hans stærkt krummede næse, hans bydende blå øjne, hans smalle, fastsluttede mund, som lod en føle, at han var en mærkelig mand, en mand, hvis lige man ikke fandt blandt en million. Hans bryn var sammentrukne, og han kastede et sådant blik på stakkels Bart, at kortene, et for et, flagrede ned fra hans lammede fingre.

Af de to andre mænd havde den ene et ansigt, så mørkt og hårdt, som om det var skåret ud af gammelt egetræ; han bar en skinnende rød frakke, mens den anden, en smuk, stadselig mand med buskede bakkenbarter, var iført en blå jakke med guldbroderede opslag. Lidt bagved var der tre ordonnanser, der holdt lige så mange heste, og længst tilbage ventede en eskorte dragoner.

"Nå, Crauford, hvad pokker er det?" spurgte den tynde mand.

"Hører De ikke, sir?" råbte manden med den røde frakke.

"Lord Wellington vil vide, hvad dette betyder."

Min stakkels Bart begyndte en beretning om alt, hvad der var hændet; men manden med det urokkelige ansigt formildedes ikke et øjeblik.

"Meget vel, general Crauford," udbrød han. "Disciplinen i hæren må opretholdes, sir. Meld Dem selv ved hovedkvarteret som fange."

Det var frygteligt for mig at se Bart hænge med hovedet, bestige sin hest og ride bort. Jeg kunne ikke udholde det, jeg styrtede hen til den engelske general. Jeg talte min vens sag for ham og sagde ham, hvorledes jeg, brigader Gerard, kunne bevidne, hvilken uforfærdet ung mand, han var. Å! Min veltalenhed kunne have smeltet de hårdeste hjerter, den fremkaldte tårer i mine egne øjne; men ikke i hans. Min stemme svigtede mig, jeg kunne ikke sige mere.

"Med hvor stor en vægt belæsser man muldyrene i den franske armé, sir?" spurgte han. Ja, det var alt, hvad denne flegmatiske englænder havde at svare på mine glødende ord. Således var hans svar på det, som ville have bragt en franskmand til at græde ved min skulder.

"Hvor stor en vægt på et muldyr?" sagde manden med den røde frakke!

"To hundrede og ti pund," svarede jeg.

"Så belæsser man dem pokkers dårligt," sagde lord Wellington. "Før fangen ned bagved!"

Hans dragoner omringede mig, og jeg – jeg var ved at blive gal ved tanken om det spil, jeg havde haft på hånden, og at jeg burde have været en fri mand i dette øjeblik.

Jeg holdt kortene op foran generalen.

"Se, mylord!" råbte jeg, "jeg spillede om min frihed, og jeg vandt, for, som De ser, holder jeg på kongen."

For første gang opklarede et let smil hans magre ansigt.

"Tværtimod," sagde han, idet han besteg sin hest, "det er mig, der vandt; for som De ser holder min konge på Dem."

Hvorledes kongen holdt på Etienne Gerard

(England, august 1810)

Murat var utvivlsomt en glimrende kavaleriofficer, men han var for meget af en skvadronør, og den slags har ødelagt mangan god officer. Lasalle var også en glimrende anfører, men han ødelagde sig selv med vin og anden dårskab. Jeg, Etienne Gerard, har aldrig gjort mig til af mine bedrifter, og jeg har også altid været afholdende, måske bortset fra hen mod afslutningen af en kampagne, eller når jeg træffer på en gammel kammerat. Af disse grunde kunne jeg måske, hvis det ikke havde været for en vis tilbageholdenhed, gerne påstå, at jeg var den mest værdifulde officer inden for min gren af hæren. Det er rigtigt, at jeg aldrig nåede højere end til brigadefører, men som alle og enhver jo ved, havde man ikke mange muligheder for at nå toppen, hvis man ikke havde haft den lykke at have været med kejseren i hans tidligste kampagner. Ud over Lasalle og Lobau og Drouet kan jeg ikke komme på nogen blandt generalerne, der ikke allerede havde skabt sig et navn før den ægyptiske affære. Selv jeg kunne kun nå til at stå i spidsen for min brigade, trods alle mine glimrende evner og den særlige æresmedalje, jeg modtog af kejserens egen hånd, og som jeg gemmer derhjemme i et læderetui.

Men skønt jeg aldrig nåede højere end jeg gjorde, var mine glimrende egenskaber udmærket kendt blandt dem, der tjente

sammen med mig, og også i den engelske lejr.

I har tidligere hørt, hvorledes jeg spillede kort med Bart om min frihed, hvorledes jeg havde kongen på hånden og så godt som vundet spillet, da denne stenmand, lord Wellington, røvede min ærligt og redeligt genvundne frihed.

Jeg skal love for, at de passede godt på mig i Oporto og ikke gav en så vigtig fange den fjerneste mulighed for at slippe dem af hænde. Den tiende august blev jeg ført ombord på transportskibet og en måned efter landsat i England og indsat i et stort fængsel, som var bygget for os i Dartmoor.

"L'Hôtel Français, et Pension", plejede vi at kalde det, for I forstår, at vi var raske gutter, som ikke så let tabte humøret.

Det var kun de officerer, som afslog at give deres æresord, der blev fængslet i Dartmoor, og størstedelen af fangerne var derfor menige af hær og flåde. I spørger mig måske, hvorfor jeg ikke ville give mit æresord og dermed nyde den samme udmærkede behandling som mine officerskammerater? Vel, jeg havde to grunde, og hver af dem var afgørende nok.

For det første havde jeg så megen selvtillid, at jeg var overbevist om, at det ville lykkes mig at undslippe. For det andet har min familie, skønt gammel og anset, aldrig været rig, og jeg kunne ikke formå mig selv til at bruge noget af min moders beskedne kapital. På den anden side kunne det aldrig gå an, at en mand som jeg holdt sig tilbage fra det bedre selskab i en engelsk by, eller at jeg ikke var i stand til al vise de damer, som følte sig tiltrukket af mig, forskellige opmærksomheder. Og alt sligt koster penge. Det var altså af disse grunde, at jeg valgte at blive begravet i det frygtelige fængsel i Dartmoor. Jeg vil nu fortælle jer om mine eventyr i England og vise jer,

hvorvidt Wellingtons ord passede, da han sagde, at kongen holdt på mig.

Jeg må med det samme bemærke, at hvis det ikke var, fordi jeg vil holde mig til kun at fortælle, hvad der hændte mig selv. Ellers kunne jeg holde jer her til i morgen tidlig med historier om Dartmoor og forskellige bemærkelsesværdige hændelser dér. Det var et af Jordens mest mærkværdige steder: dér, midt ude på den øde hede, var forsamlet syv eller otte tusinde mand – krigere, må I forstå, modige og erfarne mænd. Rundt om dem var der en dobbeltmur og en voldgrav, og fangevogtere og soldater; men selvfølgelig kunne man ikke holde mænd som disse fanget på den måde, som kaniner i et bur! De flygtede to ad gangen, ti ad gangen – tyve ad gangen! Og så lød kanonen, og der blev sendt eftersøgningspatruljer ud, og vi andre, der var ladt tilbage, vi sang og dansede og råbte "*Vive l'Empereur*" indtil vagterne rettede deres våben mod os af bare ærgrelse. Så var der også vore små mytterier, og straks blev der sendt soldater og geværer op fra Plymouth – hvilket blot fik os til at råbe "*Vive l'Empereur*" endnu engang, så højt, at det måtte kunne høres helt til Paris. Vi havde vores morskab i Dartmoor, og ønskede, at dem, der omgav os, også skulle more sig.

I må vide, at fangerne der havde deres egen domstol, for hvilken de indbragte deres egne sager, og som iværksatte deres egne straffe. Tyveri og slagsmål blev straffet – men mest af alt forræderi. Lige da jeg var ankommet dertil, var der en mand ved navn Maunier, fra Rheims, som havde sladret om en eller anden flugtplan. På grund af en eller anden formssag, der skulle overholdes, blev han ikke fjernet fra de andre fanger den aften, og skønt han både skreg og græd og lå på knæ for dem,

lod de ham blive blandt de kammerater, han havde forrådt. Den nat blev der holdt dom over ham – med en hviskende anklager og en hviskende forsvarer, en kneblet fange og en dommer, som ingen kunne se. Da de næste morgen kom efter manden, medbringende de fornødne løsladelsespapirer, var der ikke så meget at finde af ham, som der kunne ligge på en negl. Det var snedige folk, disse fanger, og de havde deres metoder.

Vi officerer boede i en særlig fløj af denne fæstningslignende bygning, og vi udgjorde en mærkelig broget forsamling. De havde ladet os beholde vore uniformer, og der var næppe et korps, der havde tjent under Victor, Massena eller Ney, som ikke var repræsenteret, og nogle havde været der, lige siden dengang Junot blev besejret ved Vimiera. Der var jægere i deres grønne trøjer, husarer som jeg selv, blåfrakkede dragoner og hvidbrystede lansenerer og ingeniører, grenaderer, artillerister og intendanten. Men der var flest søofficerer, for englænderne havde overtaget til søs. Det havde jeg først forstået, da jeg tog turen fra Oporto til Plymouth, hvor jeg lå på ryggen i samfulde syv dage og ikke kunne have rørt en finger, om så selve mit regiments ørne var blevet holdt op for mine øjne. Det var i den slags afskyeligt vejr, Nelson havde sin fordel.

Jeg var ikke så snart kommet ind i Dartmoor, før jeg begyndte at lægge planer om at komme ud igen, og som I nok kan forstå, tog det mig ikke – med mine tolv års krigserfaring – særlig lang tid at finde en udvej.

For det første havde jeg den store fordel, at jeg kendte lidt til det engelske sprog. Jeg lærte det i de måneder, jeg tilbragte foran Danzig, af adjudant Obriant fra Regiment Irlandais, som nedstammede fra dette lands gamle kongeslægt. Jeg blev

hurtigt i stand til at tale det nogenlunde flydende, for det har aldrig taget mig lang tid at lære noget, hvis jeg virkelig ville. I løbet af tre måneder var jeg ikke alene i stand til at udtrykke, hvad jeg mente, men kunne også bruge sprogets folkelige vendinger. Det var Obriant, der lærte mig at sige "Be jabbers", lige som når vi siger "Ma foi", og også "The curse of Crummle", hvilket betyder "Ventre bleu!" Jeg har ofte set englænderne smile venligt, når de hører mig tale næsten som dem selv.

Vi officerer blev sat to og to i en celle, til min store misfornøjelse, for min kontubernal var en lang, tavs fyr af artilleriet, der hed Beaumont, og som var blevet taget af det engelske kavaleri ved Astorga.

Det er sjældent, at jeg træffer et menneske, som jeg ikke kan gøre til min ven, for mine tilbøjeligheder og min optræden er så ... – således som I ved. Men denne fyr havde aldrig et smil til overs for en spøg fra mig, eller øre for mine sorger, men sad blot og gloede på mig med sine dorske øjne, så jeg ofte tænkte på, om ikke hans to års fangenskab havde gjort ham forrykt. Å, hvor jeg længtes efter gamle Bouvet eller en af mine kammerater fra husarerne i stedet for denne mumie. – Men sådan som han nu en gang var, måtte jeg tage ham, for det var åbenbart, at min flugt kun blev mulig, hvis han gjorde fælles sag med mig, for hvad kunne jeg vel udrette, uden at han opdagede det? Jeg hentydede derfor først forsigtigt til mit forehavende; senere talte jeg mere åbent om det, og jeg fik indtrykket af, at han var tilbøjelig til at tage del i det.

Jeg undersøgte væggene, og jeg undersøgte gulvet, jeg undersøgte loftet, jeg bankede, og jeg huggede, men alt syntes at være tykt og solidt. Døren var af jern og lukket med en

smæklås, den havde en lille lem, hvorigennem vogteren kastede et undersøgende blik to gange hver nat. Inde i cellen var der to senge, to servanter og to stole – ikke andet. Men det var nok for mig, for hvornår havde jeg i mine tolv års feltliv haft så megen komfort? Men hvordan skulle jeg slippe ud? Nat efter nat tænkte jeg på mine fem hundrede husarer og drømte i frygtelige drømme, at hele regimentet gik i forfald, og jeg vågnede med den kolde sved på panden og begyndte atter at banke på væggen; jeg vidste jo udmærket, at der ikke findes nogen vanskelighed, der ikke kan overvindes af en klar hjerne og et par gode hænder.

Der var et eneste vindue i vor celle, men det var for lille til, at selv et barn kunne komme igennem det. Desuden var det spærret med en tyk jernstang i midten. Det var unægtelig ikke nogen lovende udvej til frelsen, men det var den eneste, og for at gøre slemt værre, førte vinduet kun ud til en gård, som var omgivet af to høje mure. Men, som jeg bemærkede til min mutte kammerat, det er tidsnok at tale om Vistula, når man er kommet over Rhinen.

Jeg fik derfor brækket et lille stykke jern af mit sengested og begyndte at arbejde på at løsne cementen, hvori vinduets jernstang var befæstet. Tre timer arbejdede jeg, og så løb jeg hen i sengen igen, når jeg hørte vagtens skridt. Så igen tre timers arbejde, og ofte endnu tre, for jeg syntes, at Beaumont var så langsom og klodset til arbejdet, at jeg hellere selv ville gøre det hele.

Jeg udmalede mig, at mit husarregiment ventede lige udenfor med trommer, piber og faner, leopardskinds-skaberakker og det hele. Og så arbejdede jeg som en gal, til min

jernstump blev våd af mit blod. Nat efter nat brækkede jeg den stenhårde cement løs og gemte stumperne i stopningen af min pude, indtil endelig øjeblikket kom, da jernstangen gav efter. Med et kraftigt tag rykkede jeg den ud, og jeg var nået det første skridt henimod min frihed.

I vil nok spørge, hvor meget længere jeg egentlig var kommet, eftersom jeg jo har sagt, at selv et barn ikke kunne komme gennem åbningen. Det skal jeg sige jer: Jeg havde nu to ting: et redskab og et våben. Med det første kunne jeg løsne stenene rundt om vinduet. Med det andet kunne jeg forsvare mig, når jeg var kommet ud.

Så jeg begyndte altså med min jernstang at løsne kalken omkring stenene i muren under vinduet. De forstår nok, at jeg naturligvis om dagen bragte alt i den gamle orden, og at vagterne end ikke fik et kalkfnug at se på gulvet. Efter tre ugers forløb havde jeg fået løsnet så mange sten, at jeg kunne se ti stjerner gennem hullet i stedet for fire! Alt var således rede til vor flugt, og jeg satte stenene på plads igen, og smurte kanterne mellem dem med lidt fedt blandet med sod, for at skjule revnerne, hvor mørtelen skulle have siddet. Om tre nætter ville månen være forsvundet fra himmelen, og dette ville være det bedste tidspunkt for vort forsøg.

Jeg nærrede ingen tvivl om, at jeg kunne nå ud i gården, men jeg havde en del bekymringer over, hvordan jeg skulle komme videre derfra. Det ville være ydmygende, hvis jeg først skulle prøve hist, så her, og så være nødt til fortvivlet at kravle tilbage i mit hul, eller blive fanget af vagterne udenfor og blive kastet i en af fugtige kælderceller, som man havde reserveret til fanger, der forsøgte at flygte. Jeg satte mig altså til at lægge en plan for,

hvad jeg måtte gøre. Jeg har jo aldrig, som I ved, fået mulighed for at vise mine evner som general. Somme tider, når jeg har fået et glas eller to, har jeg udtænkt de mest fabelagtige planer, og jeg tror, at hvis Napoleon havde givet mig kommandoen over et helt korps, ville tingene være faldet anderledes ud, end de gjorde. Men hvordan det nu kan være eller ikke, en ting er sikker, og det er, at i det daglige fandtes der ikke nogen, der kunne måle sig med mig, når det gjaldt planlægning af mindre ekspeditioner eller den hurtige opfindelsesevne, der er så nødvendig for en officer i det lette kavaleri. Og det var, hvad jeg havde brug for netop nu, og jeg følte, at mine evner heller ikke ville svigte mig nu.

Den indre mur, jeg skulle over, var bygget af mursten og var omkring fire meter høj, og var forsynet med pigge, der sad med 5-10 centimeters afstand på toppen. Den ydre mur havde jeg kun set et glimt af en eller to gange, når porten fra den indre gård var åben. Den så ud til at være af nogenlunde samme højde, og var ligeledes udstyret med pigge på toppen. Mellemrummet mellem de to mure var mere end syv meter, og jeg havde grund til at tro, at der ikke var posteret vagter der, ud over et par stykker ved portene. På den anden side vidste jeg, at fængslet var omgivet af soldater uden for murene. Således, mine venner, var den lille nød, som jeg skulle åbne uden at have anden nøddeknækker end mine to hænder.

En ting, som jeg havde taget med i min beregning, var min kammerat Beaumonts højde. Han målte i det mindste 1 meter og firs, og han ville være mig næsten uundværlig, når jeg skulle klatre over fængslets ydre, høje mur. Men kunne jeg også hale en sådan lang kammerat op efter mig? For når jeg begyndte på

sådan en risikabel historie sammen med en kammerat, selv om det ikke var én, jeg havde noget til overs for, kunne intet på jorden få mig til at slå hånden af ham. Hvis han ikke også kunne komme over muren, ville jeg føle mig forpligtet til at vende om med ham. Han syntes imidlertid ikke at tage sig sagen videre nær, og jeg håbede derfor, at han stolede på sin egen smidighed.

En anden vigtig ting var, hvilken vagt der havde tjeneste uden for mit vindue, når vi prøvede at komme ud. De blev udskiftet hver anden time for at sikre, at de var årvågne, men jeg vidste, efter at jeg havde holdt øje med dem hver eneste nat, at de var meget forskellige. Nogle af dem var så meget på tæerne, at ikke så meget som en rotte kunne krydse pladsen uden at blive set, mens andre tænkte mest på deres egen magelighed, og kunne sove lige så tungt, mens de stod lænet op ad deres musket, som om de lå hjemme under dundynen. Der var især én, en tung, kraftig fyr, som trak sig tilbage i skyggen af muren og sov så tungt i sine to timer, at jeg havde tabt klumper af mørtel ned for hans fødder, uden at han havde opdaget det. Og til mit held var det netop ham, der havde vagten mellem tolv og to, den nat vi havde fastsat til vor flugt.

Jeg har aldrig i mit liv oplevet en aften, der gik så langsomt som min sidste i fængslet. Jeg vandrede uafbrudt frem og tilbage i cellen som en løve i et bur. Hvert øjeblik troede jeg, at man ville opdage den løse tremme, eller at man ville få øje på den manglende mørtel, som jeg ikke kunne skjule på murens yderside, sådan som jeg havde gjort det indadtil. Beaumont sad på sin seng og bed negle, mens han skulede efter mig på sin

sædvanlige maner og syntes dybt nedsunken i sine egne betragtninger.

"Mod, min ven!" opmuntrede jeg ham, "De vil ret snart igen få Deres kanoner at se."

"Det kan være meget godt," svarede han. "Men hvor vil De flygte hen, når De er sluppet ud?"

"Til kysten, og så lige lukk til mit regiment."

"Det er nok rimeligere, at De kommer lige lukk ned i en af kældercellerne," sagde han.

"En soldat må tage sine chancer," bemærkede jeg. "Det er kun en kujon, der altid frygter det værste."

Disse ord bragte en rødme op i fyrens slunkne kinder, og det glædede mig, for det var første gang, jeg havde fundet lidt liv i ham. Han rakte hånden ud efter vandkanden, som om han ville kaste mig den i hovedet, men han opgav det dog med et skuldertræk, og atter henfaldt han i sin sløve tavshed. Jeg kunne ikke lade være at tænke på, om jeg ikke gjorde artilleriet en bjørnetjeneste ved at bringe ham tilbage til dem.

Da jeg hen ad aften så ud ad vinduet, var himmelen kulsort, og det blæste en ren orkan. Det var ikke muligt at se en eneste stjerne, og de sorte skyer fløj lavt hen over himlen. Regnen styrtede ned, og dens plasken og vindens hyl og tuden overdøvede enhver anden lyd.

"Hvis jeg ikke kan høre vagternes skridt," tænkte jeg, "så kan de jo nok heller ikke høre mig," og jeg ventede utålmodigt på, at fangevogteren skulle komme forbi og kigge ind ad den lille luge. Af vagten var der intet at se, han havde uden tvivl søgt ly for uvejret i en eller anden krog; jeg følte, at øjeblikket var kommet.

Jeg tog jernstangen ud, fjernede stenene og gjorde tegn til min kammerat, at han skulle gå først ud.

"Efter Dem, brigader," sagde han.

"Vil De ikke gå først?" spurgte jeg.

"De må helst vise vej."

"Kom så lige bagefter, men kom stille, hvis Deres liv er Dem kært."

Jeg kunne høre fyrens tænder klapre i mørket, og jeg tænkte på, om nogen nogensinde havde haft en så ynkelig hjælper i sådan et fortvivlet foretagende. Jeg greb ikke desto mindre trøstigt jernstangen, steg op på en stol og pressede mit hoved og mine skuldre igennem åbningen. Jeg var omtrent halvvejs igennem, da Beaumont pludselig greb mig om benene og hylede så stærkt han kunne: "Hjælp! Hjælp! En fange er ved at undslippe!"

Mine venner, kan I tænke jer, hvorledes jeg var til mode i det øjeblik! Jeg begreb naturligvis straks, hvilket gement spil dette fordømte kreatur spillede. Hvorfor skulle han risikere sit skind ved at springe over muren og løbe som et jaget dyr, når han kunne være sikker på øjeblikkelig løsladelse for at have forebygget en så fremragende officers undvigelse. Jeg havde straks set, at han var en kujon og et murmeldyr, men jeg havde dog ikke tiltroet ham en sådan grad af gemenhed. Når man har tilbragt hele livet i selskab med gentlemen og ærlige folk, forestiller man sig ikke den slags, før det sker.

Den tåbelig fyr forstod ikke, at han var mere fortabt end jeg. Jeg sprang ned igen i det mørke kammer, og idet jeg greb forræderen i struben, gav jeg ham et par slag med jernstangen. Ved de første slag peb han som et lille kræ, når man kommer til

at træde det på halen. Ved det andet segnede han om på gulvet med et suk. Så satte jeg mig på sengen og afventede resigneret, hvad dette ville bringe over mit hoved.

Men der gik et minut og endnu et, uden at der hørtes nogen anden lyd end den snorkende stønnen fra den sanseløse bandit på gulvet. Var det da muligt, at hans råb ikke var blevet hørt for stormens rasen? Først var dette kun et svagt håb, endnu et minut, og det var sandsynligt, et til, og det var sikkert. Der kom ingen lyd fra korridoren, ingen fra gården. Jeg tørrede den kolde sved fra panden og spurgte mig selv, hvad jeg skulle gøre.

Et syntes sikkert. Manden på gulvet måtte dø. Hvis ikke, ville han, så snart han kom til sig selv, gøre anskrig på ny. Jeg turde ikke tænde lys, så jeg følte mig frem i mørket, indtil min hånd berørte noget vådt, som jeg vidste måtte være hans hoved. Jeg løftede min jernstang – og lod armen synke ned. I kampens hede har jeg dræbt mange mennesker, hæderlige og tapre mænd, som aldrig havde fornærmet mig. Og her lå nu denne pjalt, et kreatur, for ussel til at fortjene livet, som havde forsøgt at volde min ulykke, og dog kunne jeg ikke få mig selv til at knuse hans pandeskal. Sådan en gerning kunne være meget god for en spansk bandit – eller for den slags skyld også for en sansculotte fra Faubourg St.-Antoine – men ikke for en soldat og hædersmand som mig.

Hans tunge åndedrag fik mig imidlertid til at håbe på, at det ville var længe, før han atter kom til sig selv. Jeg nøjedes derfor med at kneble ham og binde ham til sengen med nogle stumper af tæppet. I hans svækkede tilstand ville han næppe komme fri, før næste gang vagten kom forbi. Men hvordan skulle jeg nu komme over den høje mur, da jeg ikke længere havde hans

skuldre at entre op ad? Jeg var ved at græde af fortvivelse, hvis ikke tanken om min gamle moder og kejseren gav mig handlekraften tilbage.

"Mod!" sagde jeg til mig selv, "Hvis jeg var enhver anden en Etienne Gerard, ville jeg være slemt oppe at køre nu, men jeg er jo endnu en ung mand, der ikke så nemt lader sig fange."

Jeg lavede et reb af Beaumonts og mine egne lagener og knyttede det om midten af min jernstang, der var omtrent en fod lang. Så krøb jeg ud i gården, hvor regnen strømmede ned, og blæsten hylede stærkere end nogensinde før. Jeg blev i skyggen af muren; det var så mørkt som spar es, og jeg kunne ikke se en hånd for mig. Hvis jeg ikke ligefrem stødte ind i en vagt, behøvede jeg ikke at frygte noget. Da jeg var nået hen til muren kastede jeg min stang over og halede i rebet, indtil den blev siddende fast imellem to af de pigge, hvormed murens kant var besat. Jeg klatrede op ad rebet, løsnede stangen og sprang ned på den anden side. På samme måde kom jeg op på den anden mur og sad og red overskrævs på den mellem spigerne, da jeg fik øje på en skildvagt, som sad sammenkrøbet nedenunder med sit gevær i armen. Bajonetten var mig så nær – den ydre mur var betydelig lavere end den indre – at jeg allerede havde udstrakt hånden for at gribe den og støde soldaten ned med hans eget våben, da han pludselig rejste sig og slentrede afsted i plaskregnen.

Jeg var nede i samme nu og styrtede afsted som en afsindig. Himmel, hvor jeg løb! Blæsten sved mig i mit ansigt, regnen prikkede min hud, jeg snublede over rødder, jeg faldt imellem buske, jeg styrtede ned i huler. Jeg var forreven, åndeløs, blødende. Min tunge var som læder, mine fødder som bly, og

mit hjerte slog som en tromme. Men alligevel løb jeg, og jeg løb og løb.

Men hovedet tabte jeg ikke, mine venner. Der var plan i, hvad jeg gjorde. Vore flygtninge vendte sig altid imod kysten. Jeg besluttede at løbe ind i landet, og det så meget mere, som jeg havde fortalt Beaumont det modsatte. Jeg flygtede imod nord, og de ville søge mig imod syd. I vil måske spørge mig, hvorledes jeg kunne vide, hvad der var hvad i en sådan nat. Jeg svarer, at jeg vidste det af vinden. Jeg havde lagt mærke til, at vinden kom fra nord, og altså var jeg i den rigtige retning, når jeg havde vinden imod.

Jeg styrtede altså afsted på denne måde, da jeg pludselig så to gule lyspunkter lige foran mig. Jeg standsede et øjeblik, uvis om, hvad jeg skulle gøre. Jeg var jo stadig i min husaruniform, og det var mig klart, at det allerførste, jeg måtte søge at opnå, var at få fat i nogle klæder, der ikke kunne forråde mig.

Hvis disse lys kom fra et bondehus, var det jo muligt, at jeg der kunne få, hvad jeg behøvede. Jeg gik altså nærmere, lidt ærgerlig over, at jeg havde ladet min jernbremme blive tilbage; jeg var fast besluttet på kæmpe til sidste blodsdråbe frem for at blive taget til fange igen.

Men snart opdagede jeg, at lyset ikke kom fra et hus, men fra de to lygter på en vogn, og ved deres skin så jeg en bred landevej ligge for mig. Skjult bag en busk iagttog jeg, at der var to heste for ekvipagen, at den havde mistet et hjul, som lå på jorden, og at der stod en lille, ungdommelig kusk og betragtede den skete skade. Jeg kan stadig se dem for mig, mine venner: de dampende dyr, knægten med hånden på tøjlerne, og den store, sorte vogn, der skinnede af regnvandet og balancerede på tre

hjul. Nu blev et af vognvinduerne slået ned, og et kønt lille ansigt under en kyse tittede ud.

"Hvad skal jeg dog gøre?" klagede damen til kusken, "sir Charles må være faret vild, og jeg kommer til at tilbringe natten her på heden."

"Måske jeg kan være madame til nogen hjælp," sagde jeg, idet jeg kravlede frem fra mit buskads og nærmede mig vognen. En kvinde i nød er mig hellig, og denne kvinde var tilmed smuk. I må jo ikke glemme, at skønt jeg var oberst, var jeg også kun otte og tyve år gammel.

Du gode Gud, hvor hun skreg, og hvor kusken gloede! I kan forstå, at efter mit lange løb i regn og mørke, med min chakot bulet, mit ansigt tilsølet og min uniform iturevet og snavset, var jeg just ikke den person, som man helst ville møde om natten på en øde landevej.

Men efter den første overraskelse forstod hun, at jeg var hendes ydmyge tjener, og jeg kunne læse i hende smukke øjne, at mine manerer og smukke holdning ikke havde undladt at gøre indtryk på hende.

"Jeg beklager meget at have forskrækket Dem, nådige frue," sagde jeg. "Jeg hørte hændelsesvis Deres bemærkning til kusken og kunne ikke afholde mig fra at tilbyde Dem min tjeneste."

Jeg ledsagede mine ord med et buk. I kender mit buk og kan tænke jer det indtryk, det gjorde på damen.

"Det er meget venligt af Dem, sir," sagde hun. "Vi har haft en skrækkelig rejse, lige siden vi forlod Tavistock. Til slut gik et af hjulene af vognen, og her er vi nu, hjælpeløse midt imellem disse øde og mennesketomme strækninger. Min mand, sir

Charles, er gået for at skaffe hjælp, og jeg frygter meget for, at han er faret vild."

Jeg var ved at udtale nogle deltagende ord, da jeg fik øje på en sort rejsekappe, besat med astrakan, som lå på sædet, og som herren måtte have efterladt der. Det var netop, hvad jeg behøvede for at kunne skjule min uniform. Det er sandt, at jeg følte mig omtrent som en landevejsrøver, men hvad skulle jeg gøre. Nødvendigheden bryder alle love, og jeg var i fjendens land.

"Jeg antager, frue, at dette er Deres mands frakke," bemærkede jeg. "De vil sikkert tilgive mig, at jeg bliver nødt til at – – –"

Jeg halede den allerede ud af vinduet, mens jeg talte.

Jeg kunne næsten ikke bære synet af den overraskelse og frygt og væmmelse, der bredte sig på hendes ansigt.

"Å, jeg har taget fejl af Dem!" udbrød hun. "De kom for at røve, og ikke for at ville hjælpe mig. De har en gentlemans optræden, og alligevel stjæler De min mands frakke."

"Madame," sagde jeg, "jeg beder Dem om ikke at dømme mig, før De ved alt. Det er absolut nødvendigt, at jeg tager denne kappe, men hvis De vil have den godhed at sige mig, hvem det er, der har den lykke at være Deres mand, skal jeg sørge for, at frakken bliver ham tilbagesendt."

Hendes søde, lille ansigt blev lidt mildere, uagtet hun endnu anstrengte sig for at se fortørnet ud.

"Min mand er sir Charles Meredith, og han er på vej til Dartmoor-fængslet i et vigtigt statsanliggende. Må jeg bede Dem om at gå Deres vej og ikke at tage noget, som ikke tilhører Dem."

"Der er kun én ting, der tilhører ham, som jeg begærer!" sagde jeg.

"Ja, og den har De allerede taget ud af vognen!" råbte hun.

"Nej, dén er der endnu," svarede jeg.

Hun lo på sin frejdige engelske måde.

"Hvis De i stedet for at sige mig komplimenter ville lægge min mands kappe tilbage – –" begyndte hun.

"Det er umuligt, elskværdige frue," afbrød jeg. – "Hvis De vil tillade mig at komme med ind i vognen, skal jeg forklare Dem, hvor nødvendig denne frakke er for mig."

Himlen må vide, hvilke letsindigheder, jeg kunne have indladt mig på, hvis jeg ikke i dette øjeblik havde hørt et fjernt råb, som blev besvaret af den lille kusk. I regnen og mørket så jeg en lygte et godt stykke borte, men som hurtigt kom nærmere.

"Jeg beklager uendeligt, madame, at jeg er nødt til at forlade Dem," sagde jeg. "De må forsikre Deres mand, at jeg nok skal passe omhyggeligt på hans gode frakke."

Hastværk, som jeg havde, tøvede jeg dog et øjeblik for at kysse damens hånd, som hun rev til sig med en meget nydelig mine af at være fornærmet over min dristighed. Da lygteskinnet nu var meget tæt på, og kusken syntes at være på nippet til at ville prøve at forhindre min flugt, pakkede jeg hurtigt frakken sammen og forsvandt skyndsomst i mørket.

Nu satte jeg mig for at lægge så stor afstand til fængslet, som de tilbageværende nattetimer ville tillade. Jeg stak næsen op i vinden og løb, indtil jeg faldt om af udmattelse. Efter fem minutter, hvor jeg lå stønnende i lyngen, tog jeg fat igen, indtil knæene gav efter under mig. Jeg var ung og stærk og med

muskler af stål, og et legeme, der var hærdet af tolv år i felten, og jeg løb uafbrudt i tre timer, stadig imod nord, imod vinden. Da det første svage dagskær var ved at bryde frem, beregnede jeg, at jeg havde lagt næsten tyve engelske mil mellem fængslet og mig. Jeg lagde mig derfor roligt ned mellem nogle buske, der voksede på toppen af en lille høj midt i lyngheden for at holde mig skjult der til om aftenen. Og træt og udaset, som jeg var, faldt jeg snart i søvn.

Men det var ingen forfriskende søvn. Jeg hvirvledes rundt i de vildeste drømme, i hvilke alt gik galt for mig. Til sidst, husker jeg, angreb jeg en hel karré ungarske grenaderer med en enkelt eskadron på udkørte heste, ligesom jeg gjorde ved Elchingen. Jeg stod op i stigbøjlerne og råbte: "*Vive l'Empereur!*", og idet jeg gjorde det, kom det besvarende brøl fra mine husarer: "*Vive l'Empereur!*" Jeg sprang op fra min hårde seng med råbet endnu lydende i mine øren, og så imedens jeg gned mine øjne og undrede mig over, om jeg var blevet gal, lød det samme råb igen fra fem tusinde stemmer i en langtrukken tone. Jeg kiggede frem fra mit skjul og så i det klare månelys det, jeg allermindst havde ventet eller ønsket at se.

Det var Dartmoor-fængslet! Der strakte det sig, mørkt og uhyggeligt, ikke et bøsseskud fra mig. Hvis jeg var blevet ved at løbe i mørket blot i endnu et par minutter, ville jeg have rendt hovedet imod fængselsmuren. Jeg var så rystet ved synet, at det varede noget, før det gik op for mig, hvorledes det var gået til. Men så forstod jeg det, og jeg dunkede mig selv i hovedet i bitter fortvivelse. Vinden var slået om fra nord til syd i løbet af natten, og jeg havde løbet, stadig med ansigtet imod blæsten, først tre mil frem og så tre mil tilbage, og jeg var således endt

der, hvorfra jeg begyndte. Når jeg tænkte på mit hastværk, mine fald, min fortvivlede stormen af sted i regn og snavs og så med dette resultat, syntes det hele mig så absurd, at min fortvivlelse pludselig slog over til lystighed. Jeg drejede om mellem buskene og lo – lo til jeg fik ondt i siderne af det. Derpå pakkede jeg mig ind i min kappen og satte mig til at tænke alvorligt over, hvad jeg skulle gøre.

En lære, som jeg har fået af mit omflakkende liv, er den, aldrig at kalde noget en ulykke, for man har set enden på det. Giver hver time ikke et frisk syn på tingene? I dette tilfælde så jeg snart, at tilfældet havde udrettet lige så meget for mig, som den mest snedige beregning. Fængslets vogtere ville naturligvis begynde deres søgen efter mig fra det sted, hvor jeg havde taget sir Charles' kappe, og fra mit skjul kunne jeg ganske rigtigt se dem skynde sig afsted hen ad vejen mod skuepladsen for mit natlige eventyr. De kunne selvfølgelig mindst ane, at jeg lå fredeligt her mellem grønne grene og lo ad deres iver. Fangerne havde naturligvis hørt om min flugt, og hele dagen lød det udfordrende råb, som også havde vækket mig om morgenen, ud over heden, som et velkomment bud om sympati og deltagelse fra mine indespærrede kammerater. Hvor lidet drømte de om, at på toppen af den lille høj, de kunne se fra deres vinduer, lå den kammerat, hvis flugt de fejrede? Fra min høj kunne jeg iagttage den stakkels flok, som travede op og ned i den store gård, eller stod samlede i små grupper, og talte ivrigt og gestikulerende om mit held. En gang hørte jeg et ophidset vredesudbrud, og jeg så Beaumont med hele hovedet ombundet med bandager, blive ledet over gården af to vogtere. Jeg kan ikke sige jer, hvor det syn glædede mig, for det viste mig, at jeg

ikke var kommet til at dræbe ham, og tillige, at de andre havde forstået, hvad der var sket. De kendte mig alle for godt til at de kunne tro, at jeg havde forladt ham.

Hele den dag lå jeg skjult mellem mine buske og lyttede til klokken, der slog timeslagene i fængslet.

Mine lommer var fyldt med brød, som jeg havde sparet af mine rationer, og ved at gennemsnøge min lånte kappe, stødte jeg på en sølvflaske fuld af udmærket whisky og vand, så at jeg ikke behøvede at lide nød. Det eneste, der ellers lå i lommerne, var et rødt silkelommetørklæde, en skildpaddes snustobaksdåse og en stor, blå konvolut med et rødt segl, adresseret til direktøren for Dartmoor-fængslet. Hvad de to første genstande angik, besluttede jeg at returnere dem sammen med kappen.

Brevet voldte mig imidlertid noget hovedbrud, for guvernøren havde altid vist mig den største hensynsfuldhed, og det krænkede min æresfølelse, hvis jeg skulle komme til at blande mig i hans korrespondance. Jeg havde næsten besluttet mig til at efterlade det under en sten i et bøsseskuds afstand fra fængslets port. Dette ville imidlertid lede soldaterne på sporet af mig, og til sidst blev jeg enig med mig selv om at beholde det, indtil jeg fandt en eller anden måde at sende det til ham.

Foreløbig gemte jeg det altså i min inderlomme.

Solen var varm og tørrede mine klæder, og da natten faldt på, var jeg rede til at fortsætte. Jeg kan love jer, at der ikke skete nogen misforståelser denne gang! Jeg brugte stjernerne til at lede mig, som enhver husar burde kunne det, og lagde godt otte engelske mil mellem mig og fængslet. Jeg havde fattet den plan at skaffe mig et fuldstændigt sæt tøj fra den første, den bedste jeg kunne få fat på, og derefter prøve at finde vej til nordkysten,

hvor der fandtes mange smuglere og fiskere, der var rede til at fortjene den dusør, der var udsat af kejseren til dem, der bragte flygtede fanger over kanalen. Jeg havde fjernet fjerbusken fra min chakot for ikke at vække opmærksomhed, men selv med min gode kappe over mig, frygtede jeg at min uniform før eller siden ville forråde mig. Det første, jeg måtte gøre, var altså at skaffe mig en komplet forklædning.

Da dagen brød frem, så jeg en flod på min højre side og en lille landsby på den venstre – dens blå røg lå ud over heden. Jeg ville gerne være gået derhen, for det ville have været interessant at studere englændernes skikke, der er meget forskellige fra andre folks. Men skønt jeg gerne ville have set dem spise deres rå kød og sælge deres koner, ville det være for farligt, så længe jeg stadig havde min uniform på. Min hue, min moustache, og mit sprog ville også være med til at forråde mig. Jeg fortsatte følgelig at gå mod nord, stadig seende bagud, men uden nogensinde at se et glimt af nogen forfølger.

Ved middagstid kom jeg til et sted i en afsidesliggende dal, hvor der lå en enkelt, lille bondehytte, og ikke nogen anden bygning indenfor synsvidde. Det var et kønt lille hus, med en landlig terrasse foran og en lille have med en vældig flok høns. Jeg lagde mig ned mellem bregnerne og iagttog det, for det lod til at være netop sådan et sted, hvor jeg kunne skaffe mig det, jeg havde brug for. Jeg havde ikke mere brød, og jeg var overordentlig sulten efter min lange rejse; jeg besluttede derfor til at sondere terrænet og derpå begive mig hen til hytten, opfordre beboerne til at overgive sig, og tage, hvad jeg havde brug for. Min mund løb i vand ved tanken.

Som jeg lå der og tænkte over, hvem der mon kunne bo på sådan et ensomt sted, kom en munter lille fyr ud på terrassen, fulgt af en anden, ældre mand, som havde to køller i hånden. Han gav dem til den yngre, der svingede dem frem og tilbage, rundt og rundt, hurtigere og hurtigere. Den anden, der stod ved siden af, så ud til at iagttage ham med stor opmærksomhed, og ind imellem at give ham et råd. Til sidst greb denne et reb og gav sig til at sjippe som en pige, mens den anden stadig iagttog ham. Som I kan forstå, undrede jeg mig meget over, hvad disse to mennesker kunne være for nogen, og endte med at antage, at den ene måtte være en læge, og den anden en patient, der havde underkastet sig en eller anden mærkelig behandling.

Nuvel, mens jeg lå og kiggede og undrede mig, hentede den ældre mand en overfrakke, og holdt den, mens den anden tog den på og knappede den helt op til hagen. Det var en varm dag, så dette forundrede mig endnu mere end før. "Endelig," tænkte jeg, "det er klart, at hans øvelser er færdige." Men det var så langt fra, manden begyndte at løbe, på trods af den tunge overfrakke, og kom tilfældigvis i retning af det sted, hvor jeg lå. Hans kammerat var gået ind i huset igen, og dette arrangement passede mig fortræffeligt. Jeg ville tage den lille mands tøj, og ile afsted til den nærmeste landsby, hvor jeg kunne købe mad og drikke. Hønsene var ganske vist fristende, men der var jo mindst to mænd i huset, så måske var det bedst for mig, der jo var våbenløs, at holde mig væk fra det.

Jag lå musestille mellem bregnerne. Nu hørte jeg løberen komme nærmere, og der var han, med den store overfrakke og sveden drivende ned over ansigtet, ganske tæt på. Han lod til at

være en stærk man, omend lille – så lille at jeg frygtede, at hans tøj ville være ubrugeligt for mig. Da jeg sprang op foran ham, holdt han op med at løbe, og så på med den største overraskelse.

"Hva' pokker er det?" sagde han, "hva' er du for en knast? Er der cirkus i byen, eller hva'?"

Sådan talte han; jeg skal ikke påstå, at jeg ved, hvad han mente med det.

"Undskyld mig, min herre," sagde jeg, "men jeg må nødvendigvis bede Dem overlade mig Deres klæder."

"Overlade Dem hvad?" råbte han.

"Deres klæder."

"Det her er sgu' bedre end hanekamp!" sagde han. "Hvorfor skulle jeg give Dem mit tøj?"

"Fordi jeg har brug for det."

"Og hva' hvis jeg nu ikke vil?"

"Så," sagde jeg med en ed, "bliver jeg nødt til at tage det selv."

Han stod med hænderne i lommerne på den store overfrakke, og et muntert smil på sit pluskæbede, glatbarberede ansigt.

"Du vil tage det, siger du?" sagde han. "Du er vist en rigtig skælm, hvis man skal tage efter udseendet, men denne gang har du fået tag i den forkerte. Jeg ved godt, hvem du er. Du er flygtet fransker, fra fængslet derude, det kan man se med et halvt øje. Men du ved ikke, hvem jeg er, ellers ville du ikke forsøge dig på den måde. Jeg er Bristol Bustler, den berømte bokser, og det her er min træningslejr."

Han gloede på mig, som om dette skulle have knuget mig til jorden, men jeg smilede tilbage og målte ham med blikket,

mens jeg snoede min moustache.

"De er muligvis en meget modig mand, min herre," sagde jeg, "men jeg nu fortæller Dem, at De står overfor oberst Etienne Gerard af Conflans husarer, vil De indse nødvendigheden af at levere mig Deres klæder uden yderligere parlamenteren."

"Hør lige, mester, hold inde!" råbte han; "du kan komme til at fortryde det!"

"Deres tøj, min herre! Nu straks!" råbte jeg og trængte ind på ham.

I stedet for at svare smed han den store overfrakke fra sig og stillede sig i en sælsom positur, ed den ene arm strakt frem foran sig og den anden over brystet, idet han så mig an med et sælsomt smil. Jeg kendte ikke noget til dette folks kampmetoder, men til hest eller til fods, med eller uden våben, så er jeg altid rede til at tage kampen op. I kan nok forstå, at en soldat ikke altid kan vælge sine egne våben, og at man så må hyle med de ulve, man er blandt. Jeg gik til angreb med et vældigt krigshyl, og sparkede ham med begge ben. I samme øjeblik fløj mine ben i vejret, jeg så tusinde stjerner flimre for mine øjne, og min nakke tørnede med et brag over mod en sten. Derefter husker jeg ikke mere.

Da jeg kom til mig selv igen, lå jeg til sengs i et nøgent, umøbleret værelse. Mit hoved ringede som en klokke, og jeg havde en bule på størrelse med en valnød over det ene øje. En tung lugt fyldte mine næsebor, og jeg fandt ud af, at der lå et stykke papir, der var gennemvædet med eddike, over min pande. I den anden ende af værelset sad denne forfærdelige lille mand med bare ben, og hans ældre kammerat var ved gnide det ind med en eller anden slags liniment. Denne sidste lod til at

være i dårligt humør, og skældte hele tiden ud på den anden, der lyttede med et nedslået udtryk.

"Jeg har aldrig hørt noget lignende," sagde han. "Her har vi trænet i en måned, og netop når jeg har fået dig i fuld form, kun to dage før du skal kæmpe med den bedste på listen, indlader du dig i slagsmål med en fremmed."

"Så, så! Rolig nu!" sagde den anden surt. "Du er en god træner, Jim, men du ville være bedre, hvis du ikke snakkede så meget."

"Jeg skulle ellers mene, det var det rette tidspunkt at snakke på," sagde den ældre mand. "Hvis det knæ ikke bliver bedre før næste onsdag, vil man tro kampen er fikset, og så får du svært ved at finde støtter fremover."

"Fikset!" brummede den anden. "Jeg har vundet nitten kampe, og der er aldrig nogen, der har vovet at udtale ordet "fikset" i min nærværelse. Hvordan fanden skulle jeg ellers komme ud af det, når fyren der forlangte at få mit tøj?"

"Pyt, du ved jo godt at der er soldater og fængselsvagter ikke en mil borte. Du kunne bare sætte dem på sporet af ham, så havde du dit tøj tilbage inden aften."

"Næ, hør nu!" sagde Bustler, "jeg afbryder ikke gerne min træning, men at forlange, at jeg skulle aflevere mit tøj til en fransker, der ikke kunne lave et hul i en bøtte smør, der sætter jeg grænsen!"

"Åh, mand, hvad er det kluns værd? Ved du, at lord Rufton alene har sat fem tusinde pund på dig? Når du springer ind i ringen på onsdag, slæber du mindst halvtreds tusinde pund med dig. Det ku' være kønt, hvis du mødte op med et hævet knæ og en historie om en eller anden franskmand!"

"Jeg troede ikke, han ville sparke," sagde bokseren.

"Nå, du troede vel han ville bokse efter regler, hva'? Din tosse, de aner ikke hvad boksning er i Frankrig."

"Mine venner," sagde jeg, idet jeg rejste mig op i sengen. "Jeg forstår ikke meget af det, De siger, men det sidste De sagde var ren og skær tåbelighed. Vi ved så meget om at kæmpe i Frankrig, at vi har været på besøg i næsten alle Europas hovedstæder, og snart kommer vi også til London. Men vi slås som soldater, ikke som gadedrenge i rendestenen. De slår mig i hovedet, jeg sparker Dem over knæet. Barneleg. Men giv mig et sværd, og tag selv et, så skal jeg vise Dem, hvordan vi slås på den anden side af Kanalen."

De gloede begge på mig på deres tunge, engelske måde.

"Nåda, jeg er glad for, at du ikke død, mosjø," sagde den ældste til sidst. "Der var ikke meget liv i dig, da Bustler og jeg bar Dem herved. Dit hoved er ikke tykt nok til at standse en lige venstre fra den mest hårdtslående bokser i Bristol."

"Han er en hård patron alligevel, og gik på mig som en rigtig kamphane," sagde den anden og gned sit knæ. "Jeg kom ind med den gamle venstre-højre finte, og han gik omkuld som ramt af en forhammer. Det var ikke min skyld, mosjø. Jeg sagde jo, De ville fortryde det."

"Nå, men nu kan du prale af, at du har kæmpet mod den bedste letvægtsbokser i England," sagde den gamle og så på mig med et udtryk, som om han ønskede mig tillykke. "Du fik ham i hans bedste form, trænet af Jim Hunter."

"Jeg er vant til at blive ramt," sagde jeg og knappede skjorten op og fremviste mine ar efter to musketkugler. Jeg blottede

også min ankel, og viste dem det sted ved øjet, hvor den spanske guerilla havde stukket mig.

"Han er vist karl for sin hat," sagde bokseren.

"Han ville lige være noget for mellemvægterne," bemærkede træneren; "giv ham seks måneders træning, og han kunne nok overraske nogle af amatørerne. Det er ærgerligt, han skal tilbage til fængslet."

Jeg hørte ikke hans sidste bemærkning, men knappede min frakke og rejste mig op fra sengen.

"Jeg må bede Dem lade mig fortsætte min rejse," sagde jeg.

"Der er ikke noget at gøre ved det, mosjø," svarede træneren. "Det er hårdt nok at skulle sende en mand som dig tilbage til sådan et sted, men forretning er forretning, og der er en dusør på tyve pund. De var her i morges og lede efter dig, og jeg tænker, de kommer tilbage."

Hans ord gjorde mit hjerte tungt som bly.

"De vil ikke forråde mig!" udbrød jeg. "Jeg skal sende Dem det dobbelte beløb, den dag jeg sætter fod på Frankrigs jord igen. Jeg sværger det på min ære som fransk gentleman."

Men jeg fik kun en hovedrystelse til svar. Jeg bad, jeg overtalte, jeg talte om engelsk gæstfrihed og det fællesskab, der er mellem mænd af mod, men jeg kunne lige så godt have talt til to trækøller, der stod oprejst på gulvet foran mig. Der var intet tegn på sympati at spore i deres tyrefjæs.

"Forretning er forretning, mosjø," gentog den gamle træner. "Og hvordan skulle jeg sende Bustler i ringen på onsdag, hvis han er i spjældet for at hjælpe en krigsfange? Jeg må først og fremmest tage mig af ham, og jeg tager ingen chancer."

Dette skulle altså være enden på alle mine bestræbelser. Jeg skulle føres tilbage som et stakkels tåbeligt får, der var brudt gennem hegnet. Men de, der troede, at jeg uden videre ville underkaste mig en sådan skæbne, kendte mig kun dårligt. Jeg havde hørt nok til at vide, hvor deres svage punkt var, og jeg viste nu, som så ofte før, at Etienne Gerard er frygteligst, når alt håb synes at være ude for ham. Med et enkelt spring havde jeg fat i en af køllerne og svingede det over bokserens hoved.

"Ske hvad der vil!" råbte jeg, "*du* er ødelagt på onsdag!"

Fyren udstødte en ed, og ville til at springe på mig, men den anden grab ham om livet med begge arme og holdt ham fast til stolen.

"Hold inde, Bustler," skreg han. "Ikke flere af dine julelege, så længe jeg er i nærheden. Forsvind med dig, franskmand. Det eneste, vi ønsker at se af dig, er din ryg. Løb nu, før han slipper løs!"

Det forekom mig at være et udmærket råd, og jeg løb mod døren, men da jeg kom ud i luften, svimlede det for mig, og jeg måtte læne mig op mod en af verandastolperne for ikke at falde om. Tænk på alt det, jeg havde været igennem, strabadserne under min flugt, det lange løb gennem stormen, dage tilbragt mellem fugtige bregner, kun med brød at leve af, den næste nats flugt, og nu de sår, jeg havde modtaget under mit forsøg på at fratage den lille mand hans klæder. Var det så underligt, at selv jeg nu havde nået grænsen for min udholdenhed?

Jeg stod der i min tunge kappe og min stakkels ødelagte chakot, med åben mund og lukkede øjne. Jeg havde gjort mit bedste, og nu kunne jeg ikke mere. Det var først, da jeg hørte hovslag, at jeg endelig løftede hovedet igen, og der stod

guvernøren fra Dartmoor-fængslet foran mig, med seks fængselsbetjente til hest bag sig.

"Nå, oberst, vi fandt Dem dog til sidst," sagde han med et bittert smil.

Når en tapper mand har gjort sit yderste og har fejlet, viser han sit mod ved den måde, på hvilken han bærer sit nederlag. For mit vedkommende tog jeg det brev, jeg havde i lommen, og idet jeg gik frem mod ham, overrakte jeg ham det med al den ro og værdighed, jeg kunne mønstre.

"Jeg har haft det uheld, sir, at tilbageholde et af Deres breve," sagde jeg.

Han så forbløffet på mig og vinkede ad betjentene, at de skulle anholde mig. Så brød han brevet og læste det, og jeg iagttog, at et ejendommeligt smil bredte sig over hans alvorlige ansigt.

"Dette må være det brev, som sir Charles Meredith mistede," sagde han.

"Det lå i hans frakkelomme."

"De har båret det med Dem i to dage?"

"Siden forrige nat, ja."

"Og De fandt ikke på at undersøge indholdet?"

Jeg sagde ham med et fortørnet blik, at det var en fornærmelse at formode en sådan indiskretion af mig.

Til min forbavselse brast han ud i den hjerteligste latter.

"Oberst," sagde han og viskede tårerne bort af sine øjne, "De har minsandten skaffet både Dem selv og os en masse højst overflødigt bryderi. Tillad mig at forelæse Dem dette brev, som De har ført med Dem på Deres flugt."

Og dette var, hvad jeg fik at høre:

Efter modtagelsen af dette opfordres De til at løslade oberst Etienne Gerard af 3. husarregiment, som er blevet udvekslet imod oberst Mason af hestartilleriet, nu i Verdun.

Og imens han læste, lo han atter, og betjentene lo, og de to mænd fra hytten lo, og da jeg hørte den almindelige munterhed og tænkte på alle de farer og anstrengelser, jeg havde gennemgået til ingen nytte – hvad kunne jeg så gøre andet end at le lige så hjerteligt som de andre. Og var det ikke også mig, som havde den bedste grund til at le, eftersom jeg nu foran mig havde mit kære Frankrig, min gamle moder, kejseren og mit regiment, mens der bag mig lå det mørke fængsel og kongen af Englands tunge hånd!

Hvorledes Etienne Gerard triumferede i England

(England, oktober 1810)

Jeg har fortalt jer, mine venner, hvorledes jeg overvandt englænderne på rævejagten, da jeg forfulgte dyret så rasende, at et koppel afrettede hunde ikke var i stand til at følge med, men jeg alene med én hånd jog min sabel igennem den. Måske har jeg talt for meget om den ting; men der er en nydelse ved sportstriumfer, som ikke en gang triumferne i krigen kan yde; for i krigen deler man sejren med sit regiment, ja, med hele armeen; men i sporten derimod har man ene vundet laurbærrene. Det er et fortrin, som englænderne har frem for os, at alle klasser nærer stor interesse for sport. Det kan komme af, at de er rigere end vi, eller måske fordi de er mere forfængelige; men den gang jeg var fange i England, var jeg forbavset ved at opdage, hvor almindelig denne interesse var, og ved at se, hvorledes den fyldte folks liv og tanke. En hest, som skal løbe væddeløb, en hane som skal slås, en hund, som skal dræbe rotter eller en mand, som skal bokse, for at se på en af disse, vender de sig bort fra selve kejseren i al sin pragt.

Jeg kunne fortælle jer mange historier om engelsk sport, for jeg så meget af den, mens jeg var gæst hos lord Rufton, efter at der var kommet ordre til England om min udveksling. Det varede måneder, forinden jeg kunne blive sendt tilbage til Frankrig, og i den tid opholdt jeg mig hos denne gode lord

Rufton på hans smukke gods High Combe, som ligger i den nordlige del af Dartmoor. Han red med politiet, da de forfulgte mig fra Princetown, og han følte med mig, da de indhentede mig, som jeg i mit eget land selv ville have følt med en tapper og hæderlig soldat, uden en ven til at hjælpe sig. Med et ord: han tog mig i sit hus, klædte mig, fødte mig og behandlede mig, som havde jeg været hans broder. Jeg vil sige om englænderne, at de har altid været ædelmodige fjender og et rigtig godt folk at kæmpe imod.

De spanske forposter på den pyrenæiske halvø præsenterede deres musketter for vore forposter, mens englænderne bød dem deres brændevinsflasker. Men blandt alle disse ædelmodige mænd var der ingen, der kunne måle sig med den beundringsværdige mylord, som rakte en så hjælpsom hånd ud imod en ulykkelig fjende.

Åh! Hvilke erindringer om sport vækker ikke navnet High Combe hos mig. Jeg kan endnu se det for mig, dette lange, lave murstenshus med dets røde mure og hvide piller foran døren. Han var en ivrig sportsmand, denne lord Rufton, og hele hans omgangskreds var det også. Men det vil mere jer at høre, at der var få ting, hvori jeg ikke kunne hamle op med dem, og i adskillige overgik jeg dem. Bagved huset var der en skov, hvor der blev opdrættet fasaner, og det var lord Ruftons fornøjelse at dræbe disse fugle, hvilket skete på den måde, at en mand blev sendt ind i skoven for at jage dem ud af den, mens lorden og hans venner skød dem, når de kom forbi. Jeg for min del var fiffigere; for jeg studerede fasanernes sædvaner og stjal mig en aften ud og skød en mængde, mens de sov oppe i træerne. Næsten ikke et eneste skud var spildt; men opsynsmanden, som

kom til ved lyden af skuddene, bad mig på sin rå engelske facon om at spare de fugle, som var tilbage. Den aften var jeg i stand til at sætte tolv fasaner på lord Ruftons bord til hans store overraskelse, og han lo, så han næsten skreg, så overvældet glad blev han ved at se dem.

"For pokker, Gerard! De vil blive min død," råbte han. Han gentog ofte disse ord, for jeg overraskede ham bestandig ved den måde, hvorpå jeg gik ind på de engelskes sport.

Der er et spil, der kaldes cricket, som de spiller om sommeren, og det lærte jeg naturligvis. Rudd, overgartneren, var en berømt cricketspiller, og det samme var lord Rufton. Foran huset var der en stor græsplæne, og her lærte Rudd mig det. Det er et udmærket tidsfordriv, ret et spil for soldater; for man søger at træffe hinanden med kuglen, og man må kun slå til den med en lille, tynd stok. Tre stokke bag ved viser, hvor langt man må gå tilbage. Jeg kan forsikre jer, at det er ikke noget spil for børn, og jeg vil tilstå jer, at til trods for mine ni felttog, blev jeg bleg den første gang, kuglen fo'r forbi mig. Så rask kom den susende, at jeg ikke fik tid til at hæve min stok for at kaste den tilbage, men til alt held forfejlede kuglen mig og knækkede træpindene, som betegnede grænsen. Nu var det Rudds tur at forsvare sig, og min at angribe. Da jeg var dreng hjemme i Gascogne lærte jeg at kaste både langt og lige, og jeg var derfor sikker på at kunne ramme denne brave englænder.

Med et rask kast slyngede jeg kuglen imod ham. Den fløj så hurtigt som en kanonkugle mod hans ribben, men uden at sige et ord svang han sin stok, og kuglen fo'r forbavsende højt op i luften. Lord Rufton klappede i hænderne og råbte bravo. Kuglen

blev atter sendt til mig, og nu skulle jeg slå. Denne gang fløj den forbi hans hoved, og det forekom mig, at han blegnede.

Men han var en tapper mand, denne gartner, og han stillede sig atter over for mig. Kære venner, nu var tiden til min triumf kommet. Han bar en rød vest, og jeg slyngede kuglen imod denne. Man skulle have troet, at jeg var en kanonér og ikke en husar; for aldrig er der blevet taget bedre sigte. Med et fortvivlet skrig – et skrig, som når en tapper mand fældes – faldt han om på træpindene bagved, som alle styrtede omkuld. Han var grusom, denne engelske lord; for han lo, så han ikke kunne komme sin underordnede til hjælp. Det var mig, sejrherren, som ilede frem og omfavnede denne uforfærdede spiller, rejste ham op, lovpriste og opmuntrede ham. Han var meget forpint og kunne ikke holde sig oprejst; men alligevel indrømmede den ærlige fyr, at min sejr ikke beroede på et tilfælde.

"Han gjorde det med forsæt! Han gjorde det med forsæt!" gentog han atter og atter.

Ja, det er virkelig et stolt spil, dette cricket, og jeg ville gerne have prøvet det igen en anden dag; men lord Rufton og Rudd sagde, at det var for sent på året, og de ville ikke spille det oftere.

Hvor tåbeligt af mig, gamle, bøjede mand at dvæle ved disse triumfer, og dog vil jeg bekende, at min alderdom er blevet meget forsødet ved erindringen om de kvinder, som har elsket mig, og om de mænd, jeg har overvundet. Det er fornøjeligt at tænke på, at lord Rufton, da han fem år senere kom til Paris, efter at freden var sluttet, forsikrede mig, at mit navn endnu var berømt i det nordlige Devonshire for de smukke bedrifter, jeg havde udført der. Han sagde, at man i særdeleshed talte om

min boksermatch med The Honourable Baldock. Med den gik det således til: En aften var der mange sportsmænd forsamlede hos lord Rufton, hvor der blev drukket meget vin, gjort høje væddemål og talt om heste og ræve. Hvor godt jeg husker disse besynderlige mennesker: Sir Harrington, Jack Lupton fra Barnstable, oberst Addison, Johnny Miller, lord Sadler og min modstander The Honourable Baldock. De var alle af samme slags, hengivne til vin, kamp og spil, fulde af besynderlige ideer og ekstravagante indfald. Men det var godmodige fyre på deres rå måde, undtagen denne Baldock, en fed mand, som berømmede sig selv for sin dygtighed i at bokse. Hans latter over de franskes ukendskab til sport foranledigede mig til at udfordre ham i den sport, hvori han mente at være en mester. I vil måske sige, mine venner, at det var tåbeligt; men vinkaraflen var gået mange gange rundt, og ungdommens blod flød varmt i mine årer. Jeg ville slås med ham, denne praler, jeg ville vise ham, at selv om vi ikke har nogen færdighed i sport, har vi i det mindste mod. Lord Rufton ville ikke tillade det; men jeg stod stift på mit. De andre råbte bravo og klappede mig på ryggen for at tilkendegive mig deres bifald.

"Nej, pokker stå i det, Baldock, husk han er vor gæst," sagde lord Rufton.

"Det er hans eget forlangende," svarede den anden.

"Hør nu, Rufton, de kan ikke gøre hinanden noget, når de bruger 'mawleys'," råbte lord Sadler.

Og så var det afgjort.

Hvad "mawleys" var, vidste jeg ikke; men nu blev der bragt fire store lædertingester ind, som lignede fægtehandsker, men de var meget større. Med disse dækkede vi hænderne, efter at vi

havde taget vore kjoler og veste af. Nu blev bordet med glassene og karaflerne rykket hen i et hjørne af værelset, og vi stod ansigt til ansigt overfor hinanden. Lord Sadler sad i en lænestol med uret i hånden.

"Begynd," sagde han.

Jeg vil bekende for jer, at jeg følte en gysen, som jeg aldrig nogensinde har følt den i nogen af mine mange dueller. Med sabel og pistoler føler jeg mig hjemme, men her forstod jeg kun, at jeg skulle slås med denne fede englænder, og gøre, hvad jeg kunne for at overvinde ham, trods de tingester, jeg havde på hænderne. Og lige i begyndelsen mistede jeg det eneste våben, jeg havde.

"Husk, Gerard, ingen sparken!" hviskede lord Rufton mig i øret.

Jeg havde kun et par tynde parisersko på, og dog, skønt manden var tyk og fed, ville et par velrettede spark have givet mig sejren. Men der er regler for boksning, såvel som for fægtning, og jeg underordnede mig dem. Jeg betragtede denne englænder og grundede på, hvorledes jeg skulle angribe ham. Hans øren var meget store og fremstående; kunne jeg gribe fat i dem, kunne jeg trække ham ned på gulvet. Jeg styrtede frem; men denne dumme handske forhindrede mig i at holde fast, og to gange mistede jeg mit tag. Han slog mig, men det brød jeg mig ikke om, og jeg greb atter fat i hans øre. Han faldt nu, og jeg kastede mig over ham og dunkede hans hoved mod gulvet.

Hvor de råbte bravo og lo, disse brave englændere, og hvor de klappede mig på ryggen.

"Jeg sætter mine penge på franskmanden!" råbte lord Sadler.

"Han slås urent," råbte min fjende. "Han rev mig om på gulvet."

"De må tage imod, hvad der forefalder," sagde lord Rufton koldt.

"Begynd," råbte lord Sadler, og endnu en gang gik vi frem til angreb.

Min modstander var rasende; hans små øjne var lige så ondsksfulde som en bulldogs. Hans ansigt lyste af had. Jeg for min del var smilende og munter. En fransk gentleman kæmper, han hader ikke. Jeg stillede mig op foran ham og bukkede, som jeg gjorde, når jeg duellerede.

Der kan være ynde og galanteri i et buk, lige såvel som mistillid; jeg lagde alle tre dele i mit tilligemed et stænk af ironi i det skuldertræk, som ledsagede det. I samme øjeblik slog han mig. Værelset løb rundt for mig, og jeg faldt om; men på et sekund var jeg atter på benene og styrtede løs på ham. Jeg greb skiftevis fat i hans øren, hans hår og hans næse. Jeg følte atter en gang den vilde kamplyst i mine årer. Det gamle sejrskråd lod fra mine læber: "*Vive l'Empereur!*" råbte jeg, idet jeg drev mit hoved ind i hans mave. Han slog sin arm rundt om min hals, og mens han holdt mig med den ene hånd, slog han mig med den anden. Jeg satte mine tænder i hans arm, så han hylede af smerte.

"Sig, han skal holde op, Rufton," brølede han. "Sig, han skal holde op, mand, han søndersliger mig."

De trak mig bort fra ham.

Kan jeg nogensinde glemme det? Latteren, bravoerne, lykønskningerne! Selv ikke min modstander bar nag til mig, men trykkede mig i hånden. Fem år senere hørte jeg af lord

Ruften, at min stolte opførsel den aften endnu levede i mine engelske venners erindring.

Det er imidlertid ikke om mine egne sportsbedrifter, at jeg vil fortælle jer i aften; men om lady Jane Dacre og det mærkeligste eventyr, som hun var årsag til.

Jane Dacre var lord Ruftons søster og styrede hans hus. Jeg frygter for, at hun fandt det meget ensomt, indtil jeg kom der, da hun var en smuk og forfinet dame, som ikke havde noget tilfælles med sine omgivelser. Det kunne overhovedet vist siges om mange kvinder i England i de dage, for mændene var rå, ubehøvlede og udannede med simple vaner og få kundskaber, mens kvinderne var så elskelige og kærlige, som jeg intetsteds har truffet dem. Lady Jane og jeg blev meget gode venner; for det var mig umuligt at drikke tre flasker portvin efter middagen, som disse gentlemen i Devonshire gjorde, og jeg tog da min tilflugt til dagligstuen, hvor hun hver aften spillede på klaveret, mens jeg sang mit eget lands sange. I disse fredelige øjeblikke fandt jeg en trøst for den elendighed, som opfyldte min sjæl, når jeg tænkte på, at mit regiment stod lige overfor fjenden under sin chef, hvem det havde lært at elske og følge.

Jeg kunne godt have revet håret af hovedet på mig, når jeg læste i de engelske aviser om de smukke fægtninger, der forefaldt i Portugal og på Spaniens grænser, og som jeg ulykkeligvis var udelukket fra, fordi jeg havde været så uheldig at falde i lord Wellingtons hænder.

Efter hvad jeg har fortalt jer, mine venner, om lady Jane, vil I have gættet, hvad der hændte Etienne Gerard i selskab med en ung, smuk kvinde! Hvad bliver enden for ham? Hvad bliver enden for hende? Det passede sig ikke for mig, gæsten, fangen,

at indlede en kærlighedsforbindelse med min værts søster. Jeg forsøgte at kue mine egne følelser og at neddæmpe hendes. Hvad mig angår frygter jeg for, at jeg forrådte mig; for øjnene bliver mere veltalende, når læberne er tavse. Enhver skælven i mine fingre, når jeg vendte hendes nodeblad, må have røbet min hemmelighed. Men hun – hun var beundringsværdig. I sådanne tilfælde er kvinderne mestre i forstillelseskunsten. Hvis jeg ikke havde gættet hendes hemmelighed, kunne jeg ofte have tænkt, at hun rent havde glemt, jeg var i værelset. Hun kunne sidde timevis hensunken i sød melankoli, mens jeg i lampelyset beundrede hendes blege ansigt og skønne lokker, lykkelig ved tanken om, at jeg havde gjort så dybt indtryk på hende. Når jeg så til sidst talte til hende, kunne hun fare op fra stolen og stirre på mig, idet hun på en glimrende måde lod, som om hun var i højeste grad forbavset over, at jeg befandt mig i værelset. Åh! Hvor jeg længtes efter at kaste mig ned for hendes fadder, kysse hendes hvide hånd og forsikre hende om, at jeg havde opdaget hendes hjertes hemmelighed, men at jeg ikke ville misbruge min opdagelse.

Men nej, jeg var ikke hendes lige, jeg var under hendes broders tag som en skibbruden fjende. Mine læber var forseglede. Jeg bestræbte mig for at efterligne hendes påtagne ligegyldighed; men som I kan tænke jer, var jeg ivrig for at tjene hende ved enhver lejlighed.

En morgen var lady Jane kørt i sin phaeton til Okehampton, og jeg drev ud ad vejen, som førte dertil, i håb om at møde hende ved tilbagekomsten.

Det var tidligt på vinteren, og klynger af visne bregner stod langs den bugtede vej. Det er et trist sted, dette Dartmoor, vildt

og klippefuldt, en egn, hvor der næsten altid er blæst og tåge.

Jeg forstod, som jeg gik der, at det ikke er noget under, at englænderne lider af *spleen*. Mit eget hjerte var tungt, og jeg satte mig på en klippe ved vejen og betragtede det sørgelige landskab, mens mine tanker var opfyldt af forvirring og forudannelser. Pludselig, da jeg så ned ad vejen, mødte mit øje et syn, som lod mig glemme alt andet, og opfyldt af forundring og vrede udstødte jeg et skrig og løb af sted.

Fra en krumning af vejen så jeg phaetonen komme med hesten løbende i fuld galop. Indeni sad damen, jeg var gået ud for at møde. Hun piskede på ponyen som en, der bestræbte sig for at undfly en overhængende fare, mens hun bestandig så sig tilbage. På grund af de bugter, vejen slog, kunne jeg ikke se, hvad det var, som forskrækkede hende, og jeg løb fremad uden at ane, hvad der ville hænde.

Men i næste øjeblik så jeg forfølgeren, og min forundring steg ved dette syn. Det var en herre i en rød frakke, således som de engelske rævejægere bruger dem. Ridende på en stor, grå hest galopperede han, som han red væddeløb, og det prægtige dyrs hurtige spring bragte ham snart til den flygtende dames vogn. Jeg så ham bukke sig og gribe ponyens tømmer for at bringe den til at standse. Det næste øjeblik var han i en dyb samtale med damen, han bøjede sig forover i sadlen og talte ivrigt, hun trak sig tilbage, som om hun frygtede og hadede ham.

I kan nok tænke, mine venner, at det var ikke et syn, som jeg roligt kunne se på. Hvor jeg var henrykt ved at tænke på, at her frembød sig en lejlighed, hvor jeg kunne vise lady Jane en tjeneste. Jeg løb, å, du gode Himmel, hvor jeg løb. Endelig

nåede jeg phaetonen, åndeløs og ude af stand til at tale. Manden så på mig med sine blå, engelske øjne; men han var så dybt inde i sin samtale med lady Jane, at han ikke bekymrede sig om mig, og hun sagde heller ikke et ord til mig. Hun lænede sig bestandig tilbage, med sit smukke ansigt vendt op imod ham. Han var en køn mand – høj, kraftig og med mørk hudfarve. Jeg blev grebet af jalousi ved synet af ham. Han talte sagte og hurtigt, som englænderne gør, når de er alvorlige.

"Jeg siger dig, Jinny, det er dig og ene dig, jeg elsker," sagde han. "Bær ikke nag, Jinny. Lad det skete være glemt."

"Nej, aldrig, George, aldrig," svarede hun.

En mørk rødme fo'r over hans smukke ansigt. Manden var rasende.

"Hvorfor kan du ikke tilgive mig, Jinny?"

"Jeg kan ikke glemme fortiden."

"For pokker! du skal! Jeg har tryglet nok. Nu er det tid at befale; jeg fordrer min ret, forstår du?"

Hans hånd sluttede fast om hendes håndled.

Endelig havde jeg fået mit vejr.

"Madame," sagde jeg og løftede min hat, "tør jeg skride ind, eller kan jeg på en eller anden måde være Dem til tjeneste?"

Men ingen af dem lagde mere mærke til mig, end om jeg havde været en flue, som snurrede imellem dem. Deres øjne var fæstede på hinanden.

"Jeg fordrer min ret, kan jeg sige dig. Jeg har ventet længe nok."

"Det er ingen nytte til at true, George."

"Vil du indvillige?"

"Nej, aldrig."

"Er det dit endelige svar? "

"Ja, det er."

Han udstødte en drøj ed og slap hendes hånd.

"Godt, mylady, vi skal få at se."

"Undskyld, sir," sagde jeg med værdighed.

"Åh, gå til Helvede," råbte han og vendte sit rasende ansigt imod mig. I næste øjeblik havde han sporet sin hest og galopperede bort ad den samme vej, han var kommet.

Lady Jane så efter ham, indtil han var ude af syne, og da hun vendte sig om, var jeg forbavset over, at hun smilede i stedet for at rynke panden. Hun rakte mig hånden og sagde:

"De er meget venlig, oberst Gerard. De gjorde det i den bedste mening, det er jeg sikker på."

"Madame, hvis De vil give mig denne gentlemans navn og adresse, skal jeg sørge for, at han aldrig mere ulejliger Dem."

"Jeg beder Dem, ingen skandale."

"Madame, jeg kunne aldrig forglemme mig således. De kan være overbevist om, at jeg aldrig i et sådant tilfælde nævner damens navn. Det, at denne gentleman bød mig at gå til Helvede, er tilstrækkelig grund for mig til at yppe strid med ham."

"Oberst Gerard," sagde lady Jane alvorligt, "De må give mig Deres ord som soldat og gentleman på, at denne sag ikke bliver bekendt, og at De ikke vil sige noget til min broder om, hvad De har set. Vil De love mig det?"

"Det må jeg vel."

"Jeg stoler på Deres ord. Kør nu med mig til High Combe, så skal jeg imedens forklare Dem det hele."

De første ord af hendes forklaring gennemborede mig som en sabelspids.

"Denne herre," sagde hun, "er min mand."

"Deres mand?"

"De må have vidst, at jeg er gift."

Hun lod til at være overrasket over min bevægelse.

"Det vidste jeg ikke."

"Det er lord George Dacre. Vi har været gift i to år. Det er ikke nødvendigt at fortælle Dem, hvad han har krænket mig med. Jeg forlod ham og søgte et tilflugtssted under min broders tag. Indtil i dag har han ladet mig være uforstyrret der. Hvad jeg frem for alt må søge at undgå, er en duel mellem min mand og min broder. Det ville være alt for skrækkeligt. Af den grund må min broder intet vide om dette tilfældige møde."

"Hvis min pistol kunne fri Dem ud af denne pinlige stilling!"

"Nej, tænk ikke på noget sådant. Husk Deres løfte, oberst Gerard. Og ikke et ord på High Combe om, hvad De har set."

Hendes mand! Jeg havde i min fantasi udmalet mig, at hun var en ung enke. Denne grove karl med sit "gå til Helvede" var denne ømme dues, denne elskelige kvindes mand! Åh! hvis hun blot ville tillade mig at befri sig fra denne forhadte byrde. Der var ingen skilsmisse så hurtig og sikker som den, jeg kunne skaffe hende. Men et løfte er et løfte, og jeg holdt mit til det yderste. Min mund var forseglet.

Om en uge skulle jeg sendes tilbage fra Plymouth til St. Malo, og jeg tænkte, at jeg aldrig ville få slutningen af denne historie at høre. Og dog var det bestemt, at den skulle få en slutning, hvori jeg skulle spille en meget fornøjelig og ærefuld rolle.

Det var kun tre dage efter den begivenhed, som jeg her har fortalt, at lord Rufton kom styrtdende ind i mit værelse. Hans ansigt var blegt, og hele hans holdning var som en mands, der er i stærk bevægelse.

"Gerard," råbte han, "har De set lady Jane Dacre?"

Jeg havde ikke set hende siden frokost, og nu var det midt på dagen.

"Gode Himmel! Her foregår skrækkelige ting," råbte min stakkels ven og fo'r om som en gal mand. "Portneren har været her og sagt, at en kalechevogn med en herre og en dame er kørt i fuld fart ad Tavistock-vejen, og smeden har hørt en kvinde skrig, da de kørte forbi smedjen. Jane er forsvundet. Ved Himlen! Jeg tror, at hun er blevet bortført af denne skændige Dacre." Han ringede voldsomt. "To heste på øjeblikket!" råbte han. "Oberst Gerard, Deres pistoler! Enten skal Jane i aften komme tilbage med mig fra Gravel Hanger, eller også vil High Combe få en ny herre."

Tænk jer nu os efter en halv times forløb at ride, lig fortidens riddere, for at befri en bortført dame. Lord Dacre boede i nærheden af Tavistock, og ved hvert hus og ved enhver bom på vejen hørte vi nyheden om den bortilende postvogn foran os, så der kunne ikke være tvivl om, at vi var på det rette spor. Mens vi red, fortalte lord Rufton mig om den mand, vi forfulgte, at hans navn var kendt over hele England i forbindelse med enhver last: vin, kvinder, terninger, spil, væddeløb – alle slags udsvævelser – havde forskaffet ham et skrækkeligt rygte. Han var af en gammel, adelig slægt, og man havde håbet, at han skulle opgive sit vilde liv, da han ægtede den smukke lady Jane Rufton. I nogle måneder havde han virkelig også opført sig godt; men så havde

han såret hendes følelser på det ømmeste sted ved en uværdig kærlighedsforbindelse. Hun var flygtet fra hans hus og havde taget sin tilflugt hos sin broder, fra hvis omsorg hun nu atter var blevet taget imod sin vilje. Jeg spørger jer, om to mænd kunne have et smukkere mål for deres ridt, end lord Rufton og jeg?

"Der er Gravel Hanger," udbrød han til sidst, idet han pegede med ridepisken, og dér lå ved siden af en grøn bakke en gammel murstensbygning, så smuk, som kun et engelsk herresæde kan være det.

"Der ligger en kro lige ved indkørslen til parken, der vil vi efterlade vore heste," tilføjede han.

Jeg for min del syntes, at med så retfærdig en sag som vor, skulle vi hellere være redet stolt op foran hoveddøren og forlangt at få ladyen udleveret. Men deri havde jeg uret; for den eneste ting, som enhver englænder frygter, det er loven. De laver den selv; men har de først lavet den, så bliver den dem en frygtelig tyran, som kuer den tapreste mand. Han smiler ved tanken om at knække sin hals; men han bliver bleg ved tanken om at bryde loven. Det lod til, efter hvad lord Rufton sagde mig, mens vi gik gennem porten, at vi i denne sag var på den forkerte side af loven. Lord Dacre var i sin ret, når han tog sin hustru hjem til sig, siden hun i sandhed tilhørte ham; vor stilling var ikke synderlig bedre end indbrudstyves og lovbruderes. Det passede sig ikke for indbrudstyre åbenlyst at nærme sig hovedindgangen. Vi kunne tage damen ved magt eller list; men vi havde ingen ret til at fordre hende, for loven var imod os. Dette var, hvad min ven forklarede mig, mens vi sneg os frem i ly af buskadset, som voksede tæt op ad husets vinduer.

Derfra kunne vi undersøge fæstningen og se, hvorvidt vi kunne trænge ind i den, eller under alle omstændigheder etablere en forbindelse med den smukke fange derinde.

Nu var vi udenfor vinduerne, lord Rufton og jeg, hver med en pistol i lommen af vore ridefrakker og med den faste bestemmelse i vore hjerter ikke at vende tilbage uden lady Jane.

Vi undersøgte ivrigt ethvert vindue i den vidtstrakte bygning, men vi kunne ikke se et glimt af fangen eller nogen som helst anden; men i gruset udenfor døren så vi spor af vognens hjul. Der var ingen tvivl om, at de var kommet. Krybende om mellem laurbærbuskene holdt vi hviskende krigsråd; men pludselig forstyrredes vi på en uventet måde.

Der trådte en høj mand med hørgult hår ud ad husets dør; det var en skikkelse, som man ville have valgt til fløjmand i et kompagni grenaderer. Da han vendte sit brune ansigt og sine blå øjne imod os, genkendte jeg lord Dacre.

Med lange skridt gik han ned ad grusgangen lige foran det sted, hvor vi stod.

"Kom frem, Ned!" råbte han, "skovrideren kunne ellers let komme til at skyde dig. Kom frem, mand, og kryb ikke i skjul der bag buskene."

Det var ikke nogen ligefrem heroisk situation for os. Min stakkels ven rejste sig højrød i hovedet, og jeg sprang også op og bukkede med så megen værdighed, som jeg kunne.

"Åh, det er franskmanden, er det ikke?" sagde han, uden at gengælde mit buk. "Jeg har allerede en høne at plukke med ham. Hvad dig angår, Ned, vidste jeg, at du straks ville ile efter os, og derfor spejdede jeg efter dig. Jeg så jer krydse gennem

parken og gå ind i buskadset. Kom ud, mand, og lad os lægge kortene åbent på bordet."

Han syntes at være herre over situationen, denne kæmpe af en mand, der stod veltilfreds på sin egen grund, mens vi krøb ud af vort skjul. Lord Rufton havde ikke sagt et ord; men jeg så på hans rynkede pande og sammentrukne bryn, at det trak op til uvejr. Lord Dacre gik foran ind i huset, og vi fulgte lige i hælene på ham. Han viste os ind i en dagligstue med højt egepanel og lukkede dørene efter os. Derpå så han op og ned ad mig med en uforskammet mine.

"Sig mig, Ned," sagde han, "hvornår blev det skik, at en engelsk familie ikke kunne ordne sine egne sager uden fremmed hjælp? Hvad har denne fremmede fyr at gøre med din søster og min hustru?"

"Sir," sagde jeg, "tillad mig at gøre Dem opmærksom på, at det ikke alene er en søster og en hustru, her er tale om, men at jeg er den omtalte dames ven, og at jeg har det privilegium, som enhver gentleman har til at beskytte en kvinde imod brutalitet. Jeg vil ved denne bevægelse vise, hvad jeg mener om Dem."

Ved disse ord slog jeg min ridehandske, som jeg havde i hånden, i ansigtet på ham. Han trak sig tilbage med et bittert smil, og hans øjne skød lyn.

"Nå, så du har bragt din bulldog med, Ned," sagde han, "du burde dog selv have duelleret, hvis her skulle være duel."

"Det vil jeg også," råbte lord Rufton, "jeg vil slå her og nu."

"Ja, når jeg først har dræbt denne pralende franskmand."

Han gik hen til et sidebord og åbnede en med messing beslået kasse.

"Ved Himlen", sagde han, "enten skal denne mand eller jeg forlade dette værelse med fødderne foran. Jeg er venligsindet imod dig, Ned, for pokker, det er jeg; men jeg vil skyde din adjutant, lige så vist som mit navn er George Dacre. Vælg pistoler og skyd tværs over bordet. Pistolerne er ladte. Sigt godt og dræb mig, hvis De kan, for jeg sværger, det ellers vil være ude med Dem."

Forgæves søgte min ven at få lov til selv at udfægte striden. To ting stod klart for mig; den ene var, at lady Jane frem for alt frygtede en kamp mellem sin broder og sin mand, og den anden, at hvis jeg dræbte denne storsnudede mylord, da ville hele sagen blive ordnet på bedste måde. Lord Rufton ville ikke savne ham og lady Jane heller ikke. Derfor ville deres ven, Etienne Gerard, betale sin taknemmelighedsgæld ved at befri dem fra denne byrde. Men der var heller ikke noget valg; for lord Dacre var lige så ivrig for at jage en kugle gennem mig, som jeg for at gøre ham den samme tjeneste. Forgæves argumenterede og protesterede lord Rufton: duellen måtte finde sted.

"Nuvel, hvis du endelig vil slås med min gæst i stedet for med mig," sagde han til sidst, "lad det da blive i morgen tidlig og med to vidner. Det er rent ud mord med kun bordets afstand mellem jer."

"Men det tiltaler nu mig, Ned," sagde lord Dacre.

"Også mig," tilføjede jeg.

"Så vil jeg intet have at gøre med den sag," råbte lord Rufton. "Jeg kan sige dig, George, at hvis du skyder oberst Gerard under disse omstændigheder, vil du blive ført for retten. Jeg vil ikke være sekundant ved en sådan duel."

"Sir," sagde jeg, "jeg er fuldstændig villig til at undvære sekundant."

"Det kan ikke gå an, det er imod loven," indvendte lord Dacre. "Kom nu, Ned, og vær ingen tosse. Du ser, vi vil slås. For pokker, mand, alt, hvad jeg forlanger af dig, er jo kun, at du skal lade et lommetørklæde falde."

"Jeg vil ikke have nogen del i denne duel."

"Så må jeg finde en, som vil," sagde lord Dacre. Han lagde et klæde over pistolerne og ringede. En tjener trådte ind.

"Bed oberst Berkeley komme herind; De vil træffe ham i billardstuen."

Et øjeblik efter trådte en høj, tynd englænder ind i værelset. Han havde en meget stor moustache, hvilket er et sjældent syn blandt disse glatragede folk. Jeg har hørt, at det kun var garden og husarerne, som bar moustacher. Denne oberst Berkeley var ved garden. Han havde et besynderlig træt, dvask og hensmægtende udseende og havde en lang, sort cigar stikkende mellem moustacherne, ligesom en stang gennem en busk. Han så fra den ene til den anden med rigtig engelsk flegma, og han forrødte ikke den ringeste overraskelse, da han erfarede vor hensigt.

"Ganske rigtigt," sagde han, "ganske rigtigt."

"Jeg vil ikke tage del i dette, oberst Berkeley," sagde lord Rufton. "Betænk, at denne duel ikke kan finde sted uden Dem, og jeg gør Dem ansvarlig for, hvad der kan ske."

Denne oberst Berkeley syntes at være en autoritet angående dueller; for han tog cigaren ud af munden og udlagde loven med sin besynderlige, drævende stemme.

"Omstændighederne er usædvanlige, men ikke ulovlige, lord Rufton," sagde han. "Denne gentleman har givet et slag, og den anden har modtaget det. Følgen heraf er åbenbar. Tid og betingelser beror på den person, som fordrer satisfaktion. Meget rigtigt. Han forlanger den nu, her og tværs over bordet. Han er i sin ret. Jeg er rede til at påtage mig ansvarligheden."

Der var intet mere at sige. Lord Rufton sad mismodig i en krog med sammentrukne bryn og hænderne begravede i lommerne på sin ridefrakke. Oberst Berkeley undersøgte pistolerne og lagde dem begge midt på bordet. Lord Dacre stod ved den ene ende af det, og jeg ved den anden med otte fod blankt mahognitræ imellem os. Den høje, blege oberst stod ved kaminen med ryggen til ilden, i sin højre hånd holdt han et lommetørklæde, i den venstre mellem to fingre sin cigar.

"Når jeg lader mit lommetørklæde falde," sagde han, "griber De pistolerne, og De kan skyde, når De vil. Er De færdige?"

"Ja," råbte vi.

Han åbnede hånden, og lommetørklædet faldt. Jeg bøjede mig hurtigt og greb pistolen; men bordet var som jeg har sagt, otte fod langt, og det var lettere for den langarmede mylord at nå pistolen end for mig.

Jeg havde endnu ikke rettet mig op, førend han fyrede, og det var det, som jeg skylder mit liv. Hans kugle ville have brændt min hjerne ud, hvis jeg havde stået oprejst; som det nu var, peb den kun gennem mine krøller. I dette øjeblik, netop som jeg hævede min pistol for at fyre, fløj døren op, et par arme omslyngede mig, og lady Dacres smukke, blussende ansigt så op imod mig.

"De må ikke skyde, oberst Gerard, for min skyld, skyd ikke," råbte hun. "Det er en misforståelse, jeg siger Dem en misforståelse! Han er den bedste og kæreste mand, og jeg vil aldrig mere forlade ham."

Hendes hænder greb fat om pistolen.

"Jane, Jane!" råbte lord Rufton, "kom med mig, du kan ikke være her."

"Det er en ulovlig forstyrrelse," sagde obersten.

"Oberst Gerard, De vil ikke skyde, vel? Mit hjerte vil briste, hvis han bliver såret."

"Opgiv det, Jinny, giv fyren frit spil," råbte lord Dacre, "han stod som en mand, da jeg skød, og jeg vil ikke have nogen indblanding. Hvad der end sker, kan det ikke gå værre, end jeg fortjener."

Men ladyen og jeg havde allerede vekslet et blik, som sagde hende alt. Hendes hænder slap sit greb om pistolen.

"Jeg overgiver min mands liv og min egen lykke til Dem, oberst Gerard," sagde hun. Hvor hun kendte mig godt, denne beundringsværdige kvinde! Jeg stod et øjeblik med pistolen hævet i min hånd. Min modstander betragtede mig trodsigt uden den mindste blegnen i sit solbrændte ansigt eller nogen trækning i de ligefremme, blå øjne.

"Nu, nu, sir! tag Deres skud," råbte obersten fra kaminen.

"Lad det få en ende," sagde lord Dacre.

Jeg ville i det mindste vise dem, hvor fuldstændigt hans liv var i min magt, så meget skyldte jeg min egen selvagtelse. Jeg så mig om efter et mål at sigte efter. Obersten så på min modstander, idet han ventede at se ham falde. Han vendte siden til mig. Hans lange cigar stak ud mellem hans læber med

en tomme aske på enden. Hurtig som et lyn hævede jeg pistolen og fyrede.

"Tillad mig at ryste asken af Deres cigar, sir," sagde jeg og bukkede med en ynde, som er ukendt blandt disse øboere.

Jeg er overbevist om, at fejlen lå hos pistolen og ikke i mit sigte. Jeg kunne næppe tro mine egne øjne, da jeg så, at jeg havde skudt cigaren over, kun en halv tomme fra hans læber. Han stod og stirrede på mig med cigarstumpen stikkende ud fra de svedne moustacher. Jeg kan se ham endnu med sit lange, forstyrrede ansigt og sine dumme, bistre øjne. Så begyndte han at tale. Jeg har altid sagt, at englænderne ikke er en tavs og flegmatisk nation, når man ryster dem ud af deres folder. Ingen kunne have talt mere ivrigt og ophidset end denne oberst. Lady Jane holdt hænderne for ørerne.

"Fat Dem, oberst Berkeley; De forglemmer Dem selv," sagde lord Dacre alvorligt, "betænk, der er en dame i værelset."

Obersten gjorde et stift buk.

"Dersom lady Dacre vil være så elskværdig at forlade os," sagde han, "vil jeg fortælle denne lille, djævelske franskmand, hvad jeg mener om ham og hans abekattestreger."

Jeg var storartet i det øjeblik; for jeg overhørte ganske hans ord og erindrede kun den overordentlige anledning til dem.

"Sir," sagde jeg, "jeg er meget villig til at gøre Dem en undskyldning for den ulykkelige hændelse. Jeg følte, at lord Dacres ære måtte blive krænket, hvis jeg ikke affyrede min pistol, og dog var det ganske umuligt for mig efter, hvad jeg havde hørt denne dame sige, at sigte på hendes mand. Jeg så mig om efter et mål at sigte på, og jeg havde det mærkelige uheld at skyde Deres cigar over, mens det kun var min hensigt

at stryge asken af den. Jeg kendte ikke pistolen, det må være min undskyldning, sir, og hvis De, efter at have hørt min forklaring, endnu finder, at jeg skylder Dem oprejsning, da er det et forlangende, som jeg ikke er i stand til at afslå Dem."

Det var i sandhed en ædel opførsel, jeg udviste, og den vandt mig alles hjerter. Lord Dacre ilede hen til mig og greb mine hænder.

"For pokker," sagde han, "jeg havde aldrig tænkt, at jeg kunne føle for en franskmand, som jeg føler for Dem. De er en mand, en gentleman, mere kan jeg ikke sige."

Lord Rufton sagde intet; men hans håndtryk sagde mig, hvad han tænkte. Selv obersten gjorde mig sin kompliment og sagde, at han ikke ville tænke mere på den ulykkelige cigar.

Og hun – åh! hvis I kunne have set det blik, hun gav mig, de glødende kinder, det fugtige blik, den skælvende læbe!

Når jeg tænker på den skønne lady Jane, står hun levende for mig. De ville have, at jeg skulle blive til middag; men I forstår nok, mine venner, at lord Rufton og jeg havde for megen takt til at blive længere på Gravel Hanger; det forsonede par ønskede naturligvis at være alene. I vognen havde han overbevist hende om sin oprigtige anger, og nu var de atter et elskende ægtepar. Hvis de skulle vedblive at være det, var det også bedst, at jeg trak mig tilbage, hvorfor skulle jeg forstyrre denne huslige lykke? Endog mod min vilje kunne min nærværelse og mit ydre udøve sin indflydelse på den unge hustru. Nej, nej, jeg måtte tage bort, selv hendes overtalelser var ikke i stand til at formå mig til at blive. Flere år senere har jeg hørt, at deres ægteskab var et af de lykkeligste i grevskabet, og at ingen sky nogensinde mere formørkede deres liv. Dog tør jeg sige, at hvis han havde

kunnet læse i sin hustrus hjerte – men jeg siger ikke mere. En dames hemmelighed er hendes egen, og jeg frygter, at både denne og hun selv er begravet på en eller anden kirkegård i Devonshire. Måske er hele den muntre kreds forsvundet, og lady Jane lever kun i en gammel fransk brigaders erindring. Han kan aldrig glemme.

Hvorledes Etienne Gerard besejrede ræven

(Portugal, december 1810)

Blandt alle Frankrigs store hærførere var der kun én officer, mod hvem englænderne i Wellingtons armé nærede et dybt og uforanderlig had.

Der var røvere mellem de franske, og volds mænd, spillere og duellanter. Alt dette kunne man tilgive, for den slags fandtes også i de engelske rækker. Men en officer havde begået en forbrydelse, som var ubeskrivelig, uhørt, afskyelig; som kun kunne omtales under en strøm af eder sent om aftenen, når den anden flaske havde løsnet mændenes tungebånd. Nyheden om denne dåd kom også til England, og landlige herrer, der ellers kun kendte lidt til krigens enkeltheder, blev højrøde i hovederne af følelse, når de hørte om den, godsejerne i de fjerneste herreder løftede deres fregnede næver mod himlen og bandede. Og hvem andre var det, der havde udførte denne rædselsdåd andre end vor gode ven, Etienne Gerard af Conflans husarer, mesterrytteren, damernes ven og beundret i alle seks lette kavaleribrigader?

Det mærkelige ved det er, at denne modige mand begik sin rædselsdåd og gjorde sig til den mest upopulære mand på den iberiske halvø uden nogensinde at finde ud af, at han havde begået en handling, som sproget næppe har ord til at beskrive. Han døde af alderdom, og i den uforstyrrelige selvtillid, der var

hans pryd eller hans forbandelse, vidste han ikke, at mange tusinde englænder med største fornøjelse egenhændigt ville have hængt ham. Tværtimod, han regnede dette eventyr med blandt alle de andre bedrifter, han havde beriget verden med, og ofte kluklo han for sig selv, når han fortalte historien til den ivrige kreds af lyttere, der var forsamlede omkring ham i den ydmyge café, hvor han mellem sin aftenmad og sit dominospil fortalte om den mærkværdige napoleonske fortid, da Frankrig, som en vredens engel, rejste sig, pragtfuld og forfærdelig, for det skælvende kontinent.

Lad os lytte med, når han nu fortæller historien på sin egen måde, og fra sit eget synspunkt:

I må vide, mine venner, at det var henimod slutningen af 1810, at Massena, jeg og de andre drev Wellington tilbage og forfulgte ham så længe, at vi havde håb om at få jaget ham og hans hær ind i Tagus. Men da vi endnu var tyve mil fra Lissabon, opdagede vi, at vi var blevet narret; for hvad havde denne englænder gjort? Hverken mere eller mindre end opført en så udstrakt række forter og volde på et sted, som hed Torres Vedras, at selv vi var ude af stand til at trænge igennem. Vi havde allerede ved Busacco lært, at det ikke var børneleg at kæmpe mod de folk, og vi befandt os her så langt fra hjemmet, at vi ikke turde risikere et angreb uden at have forstærkning i ryggen. Hvad var der da at gøre andet end at slå sig ned lige foran deres befæstede linjer og blokere dem, så godt vi kunne? Der blev vi så i seks lange måneder og udstod sådanne rædsler, at Massena senere sagde, at han ikke havde et hår på hovedet, som ikke var blevet hvidt.

Jeg for min part tog mig nu ikke vor stilling så nær. Jeg havde jo hestene at sørge for, og de trængte højliggen til min forsorg, da de manglede både hvile og frisk foder. Forresten drak vi tappert af landets vin og slog tiden ihjel, som vi kunne bedst. Der var en dame i Santarem – men derom er mine læber nu forseglede. Det er den sande ridders kendemærke, at han intet røber, selv om han antyder, at han kunne fortælle en hel del.

En dag sendte Massena bud efter mig, og jeg traf ham i sit telt med et stort kort udslået på bordet foran sig. Han så op på mig med sit ene gennemtrængende øje, og af dets udtryk følte jeg, at det drejede sig om en alvorlig sag. Han var nervøs og ængstelig, men min holdning syntes at berolige ham. Det er en god ting at have med tapre folk at gøre.

"Oberst Etienne Gerard," sagde han, "jeg har altid hørt, at De er en meget ærgerrig og uforsagt officer."

Det passede sig ikke for mig at bekræfte en sådan bedømmelse af mig, men på den anden side ville det være skaberi at modsige den; jeg slog derfor blot hælene sammen og gjorde honnør.

"De er også en udmærket rytter?"

Jeg indrømmede det.

"Og den bedste fægter i alle seks brigader let kavaleri."

Massena var bekendt for altid at være korrekt underrettet.

"Nuvel," fortsatte han, "hvis De vil se på denne plan, vil De uden vanskelighed forstå, hvad det er, jeg ønsker, De skal gøre. Det dér er de engelske linjer ved Torres Vedras. De vil lægge mærke til, at de har en uhyre udstrækning, og De forstår altså, at englænderne kun kan besætte befæstningen hist og her. Er De først kommet igennem linjen, har de tyve mil over åbent

land til Lissabon. Det er meget vigtigt for mig at erfare, hvorledes Wellingtons tropper er fordelt på denne strækning, og det er mit ønske, at De tager ud og konstaterer det."

Hans ord sendte en kuldegysen igennem mig.

"Hr. general," sagde jeg, "det er utænkeligt, at en oberst af det lette kavaleri skulle indlade sig på at gøre tjeneste som spion."

Han lo og klappede mig på skulderen.

"De ville ikke være en rigtig husar, hvis De ikke var et brushoved," sagde han. "Hvis De vil høre efter, forstår De nok, at jeg ikke vil bede Dem om at optræde som spion. Hvad synes De om den hest?"

Han havde ført mig hen til åbningen i teltet, og derfra så jeg en jæger, som førte et beundringsværdigt dyr frem og tilbage. Den var musegrå, ikke meget høj – lidt over ti kvarter måske – med det korte hoved og den prægtige halsbøjning, som kendetegner den arabiske blodhest. Dens skuldre og lægge var så muskuløse, og benene dog så elegante og fine, at jeg skælvede af glæde blot ved at betragte den. En fin hest eller en smuk kvinde – jeg kan ikke se på dem uden at blive bevæget, selv nu, hvor halvfjerdsindstyve vintre har kølnet mit blod. Så kan I selv tænke jer, hvordan det var den gang.

"Dette," sagde Massena, "er Voltigeur, den hurtigste hest i vort kavaleri. Hvad jeg ønsker er, at De starter i nat, baner Dem vej igennem det af fjenden besatte terræn og vender tilbage ad den modsatte vej og bringer besked om fjendens dispositioner. De må bære uniform og vil altså, selv om De bliver fanget, være sikker imod at blive dræbt som spion. Det er imidlertid sandsynligt, at De slipper uantastet igennem fjendens linjer, for forposterne er meget spredte. Og er De først indenfor, kan De

ride fra alt, hvad De møder, og hvis De blot holder Dem borte fra landevejene, slipper De nok ganske ubemærket hjem. Hvis De ikke har meldt Dem hos mig indtil i morgen aften, går jeg ud fra, at De er blevet taget til fange, og jeg tilbyder da at udveksle Dem imod oberst Petrie."

Å, hvor mit hjerte svulmede af stolthed og glæde, da jeg sprang i sadlen og galopperede frem og tilbage på denne pragtfulde hest for at vise marskallen, hvilket herredømme jeg havde over den. Den var glimrende – vi var begge to glimrende, og Massena klappede i hænderne og råbte sin glæde ud. Det var ikke mig, men ham, der sagde, at en fin hest fortjener en fin rytter. Da jeg så for tredje gang fløj forbi ham med flagrende dolman, så jeg på hans hårde, gamle ansigt, at han var tilfreds med at have fundet den rette mand til sin mission. Jeg rev min sabel ud og hilste ham med hæftet løftet over mine læber – så galopperede jeg til mit kvarter.

Rygtet om, at jeg var udtaget til en særlig mission, havde allerede spredt sig, og mine små djævle sværmede ud fra deres telte for at hilse mig. Åh! det bringer tårerne op i øjnene, når jeg tænker på, hvor stolte de var af deres oberst.

Og jeg var også stolt af dem. De fortjente en rask anfører!

Det så ud til at blive en stormfuld aften, hvilket var meget heldigt for mig. Det var mig magtpåliggende at komme så ubemærket af sted som muligt, for fik englænderne først at vide, at jeg var blevet sendt afsted fra arméen, ville de naturligvis straks slutte sig til, at der var noget alvorligt på færde. Jeg lod derfor min hest føre udenfor picketlinjen, som for at vande den, og først der besteg jeg den.

Jeg havde et kort, et kompas og et papir med instruktioner fra marskallen, og med det i min inderste brystlomme og sablen ved siden drog jeg ud på mit eventyr.

Månen var ikke fremme, og der faldt en fin støvregn, så I kan tænke jer, at det ikke just var oplivende. Men jeg tænkte kun på den ære, der var blevet mig vist, og den hæder, jeg ville indlægge mig. Denne bedrift skulle blive endnu en i den lange række, der skulle forvandle min sabel til en marskalstav. År, hvor vi dog drømte, vi tåbelige unge fyre, drukne af vort helds søde vin! Kunne jeg blot have forudset, da jeg red ud den nat, at jeg skulle komme til at tilbringe det meste af livet med at plante kål for hundrede francs om dagen! Ak, min ungdom, mine forhåbninger, mine kammerater! Men skæbnens hjul drejer sig og standser aldrig; tilgiv mig, mine venner, for en gammel mand har sine svagheder.

Min vej førte mig snart over Torres Vedras' højtliggende terræn, snart over en bæk, forbi en gård, som var blevet svedet af, så igennem en lund af unge korkege og derfra til klostret San Antonio, som markerede englændernes stillings venstre flanke. Her drejede jeg imod syd ad en vej, som Massena havde betegnet som den sikreste for mig. Jeg red ganske langsomt, for det var så mørkt, at jeg ikke kunne se en hånd frem for mig. I sådant et tilfælde giver jeg altid hesten løse tøjler og lader den selv finde vej. Voltigeur travede tillidsfuldt afsted, og i tre timer gik det forsigtigt fremad, indtil det syntes mig, at jeg måtte have ladet al fare bag mig. Så red jeg frejdigt til, for jeg ville gerne nå ind til hele den engelske hær ved daggry. Der er mange vinmarker i dette område, som om vinteren ligger hen som

åbne sletter, og en rytter kan bevæge sig ubesværet hen over dem.

Men Massena havde undervurderet englændernes forsigtighed, for det viste sig, at der var ikke én, men tre forsvarslinjer, og det var den tredje og tætteste, gennem hvilken jeg i det øjeblik passerede. Idet jeg travede af sted, dristig ved mit held, flammede en lanterne pludselig op foran mig, og jeg så et glimt af et blankt bøsseløb og skinnet af en rød uniform.

"Hvem dér!" råbte en stemme – og hvilken stemme! – Jeg kastede hesten om til højre og red som en gal, men et dusin ildglimt futede ud af mørket, og kuglerne peb mig om ørene. Den lyd var ikke ny for mig, mine venner, men selv om jeg ikke vil være så skabagtig og sige, at jeg elskede den, så forhindrede den mig i det mindste ikke i at tænke klart. Og jeg begreb derfor straks, at der ikke var andet for mig at gøre end at galoppere af sted og prøve min lykke andet steds. Altså red jeg rundt om den engelske forpost, og da jeg ikke hørte mere til dem, var jeg klar over, at jeg var nået gennem deres linjer.

Jeg red videre, fem mil i sydlig retning, mens jeg standsede fra tid til anden for at puste og se på mit kompas. Og så, i et nu – jeg føler som et stød for brystet endnu, når jeg tænker på det øjeblik – uden en lyd eller en trækning sank min hest om under mig, stendød!

Jeg havde ikke haft nogen anelse om det, men det viste sig, at en af de fordømte englændere havde sendt den en kugle gennem livet. Det prægtige dyr havde hverken klaget sig eller sløjet af, men trofast holdt ud, så længe der var spor af liv i den. Det ene øjeblik følte jeg mig sikker på ryggen af den hurtigste, ædleste hest i Massenass armé. Det næste øjeblik lå den på

jorden, ikke mere værd end prisen på dens skind, og jeg stod ved siden af den som den uheldigst stillede af alle skabninger, en rytter til fods. Hvad kunne jeg stille op med mine ridestøvler og sporer, min raslende sabel? Jeg var et godt stykke indenfor fjendens linjer; hvorledes kunne jeg håbe at slippe tilbage igen?

Jeg skammer mig ikke ved at sige, at jeg, Etienne Gerard, satte mig på min døde hest og gemte mit ansigt i hænderne i stum fortvivelse.

Allerede blegnede nattens mørke i øst.

Om en halv time ville det være lyst. At jeg skulle have overvundet enhver hindring og være nået så langt, kun for i det sidste øjeblik at blive prisgivet mine fjender, min sendelse udført og jeg selv en fange – var det ikke nok til at knuse en soldats hjerte?

Ja, mine venner, vi har disse svage øjeblikke, selv de tapreste af os; men min ånd er som en stålklinge, jo mere den bøjes, jo stærkere springer den tilbage.

Et gran af fortvivelse, og så en hjerne som krystalis og et hjerte af ild. Alt var endnu ikke tabt. Jeg, som var sluppet ud af så mangen en klemme, skulle også nok slippe ud af denne. Jeg rejste mig og overvejede, hvad jeg burde gøre.

Først og fremmest kunne der ikke være tale om at komme tilbage igennem den engelske linje ved klart dagslys. Jeg måtte skjule mig dagen over og prøve at slippe af sted næste nat. Jeg tog sadlen, pistolhylstret og trensen af min stakkels Voltigeur og skjulte det imellem nogle buske, for at ingen, som fandt hesten, skulle kunne se, at det var en fransk husars. Så så jeg mig om efter et skjulested. I alle retninger kunne jeg se vagtildene på højenes sider, og skikkelser begyndte allerede at

bevæge sig om dem. Jeg måtte skjule mig hurtigt, ellers var jeg fortabt.

Men hvor? Det var en vinmark, jeg befandt mig på. Stokkene stod der endnu, men planterne var borte. Der var altså ingen dækning at finde. Jeg styrtede af sted, stolende på, at tilfældet ville være mig gunstigt.

Og jeg blev ikke skuffet. Tilfældet er en kvinde, mine venner, og hendes øjne hviler med velvilje på en rask husar.

Som jeg altså stolprede af sted gennem vinmarken, dukkede der noget mørkt op foran mig, og jeg stødte på et stort stenhus med en lang, lav tilbygning på dets ene side. Tre veje mødtes der, og det var let at se, at dette var *posadaen* eller vinstuen.

Der var intet lys i vinduerne, og det hele så mørkt og øde ud, men naturligvis vidste jeg godt, at et så hyggeligt kvarter sikkert måtte være optaget, og sandsynligvis af højere officerer.

Jeg har imidlertid erfaret, at jo nærmere faren er, des sikrere er stedet, så jeg fandt ikke mindste anledning til al forlade mit tilflugtssted. Den lave bygning var åbenbart stalden, og derind krøb jeg, for døren var åben.

Stalden var fuld af køer og får, som uden tvivl var anbragt der for at beskytte dem mod marodører.

En stige førte op til et loft, og her fandt jeg et lunt og blødt skjulested mellem hødyngerne. Gennem et lille vindue så jeg ud imod kroen og ned ad landevejen. Så lagde jeg mig til hvile og ventede på, hvad der ville hænde.

Det blev snart bevist, at jeg ikke havde taget fejl, da jeg formodede, at en eller anden person af betydning havde opslået sit kvarter der. Kort efter daggry kom der en engelsk let dragon med en melding, og derefter var der et stadigt leben af officerer,

der red ind og ud af gården. Det var det samme navn, de stadig nævnte: "Sir Stapleton – sir Stapleton."

Det var lige hårdt nok for mig at ligge her med en tør mund og se på de store vinkander, som værten bragte ud til disse engelske officerer. Men det morede mig at betragte deres friske, glatragede, ubekymrede ansigter og så at gøre mig klart, hvad de ville tænke, hvis de vidste, at en så velkendt fjendtlig officer lå og iagttog dem. Og mens jeg således anstillede mine betragtninger, så jeg et syn, som fyldte mig med forbavselse.

Disse engelskmænds uforstyrrede sindsro er dog utrolig! Hvad tænker I jer, at lord Wellington gjorde, da han opdagede, at Massena havde indesluttet ham, så at han ikke kunne røre sin hær? I vil måske gætte på, at han havde raset, at han var fortvivlet, at han havde kaldt tropperne sammen og talt til dem om pligten imod fædrelandet og om sejrens hæder, før han førte dem til den sidste, fortvivlede kamp. Men nej, I skal ikke tro det. Lorden sendte ganske gemytligt et krigsskib til England for at hente et antal rævehunde, og han og hans officerer gav sig til at fordrive tiden med at gå på rævejagt! Det er den rene, skære sandhed, hvad jeg fortæller. Bagved Torres Vedras linjer arrangerede disse forrykte englændere rævejagt tre dage om ugen.

Vi havde hørt tale om det i lejren, og nu skulle jeg selv få lejlighed til at overbevise mig om det utrolige.

For der, ned ad landevejen kom hundene, en tredive-fyrre stykker, hvide og brune, alle med halen i samme retning, ligesom den gamle gardes bajonetter. Død og pine, det var et flot syn. Og imellem dem og efter dem red tre mænd med opkrammede hatte og røde kjoler; det var åbenbart jægerne.

Bagefter kom mange ryttere i uniformer af forskellig slags, travende sammen to og tre i munter samtale.

De red alle forbi mit vindue i trav, og det forekom mig, at det da måtte være en sløv ræv, de var ude efter. Men det var jo deres affære, ikke min, snart var de ude af sigte. Jeg rejste mig, parat til at benytte den første lejlighed, der måtte tilbyde sig.

Straks efter kom en intendant i en blå uniform, ikke ulig vort flyvende artilleris, travende ned ad vejen. Han var en ældre, sværtbygget mand med grå whiskers. Han holdt hesten an og begyndte at tale med en officer, som stod udenfor kroen, og jeg kunne høre og forstå hvert ord, de sagde.

"De kommer for sent, sir George," sagde intendanten.

"Ja, jeg blev forsinket i et møde; er sir Stapleton Cotton taget med?"

I dette øjeblik åbnedes et vindue og en køn ung mand i en højst pragtfuld uniform så ud af det.

"Hallo, Murray," udbrød han. "Disse fordømte papirer opholder mig, men jeg kommer lige i hælene på Dem."

"Det er brillant, Cotton. Jeg er allerede sent på færde, så jeg rider bare i forvejen."

"Vil De måske sige til min *groom* om at føre min hest frem," sagde den unge general fra vinduet til intendanten, mens den anden officer red ned ad vejen.

Intendanten red bort til en eller anden fjernere beliggende stald, og få minutter efter kom en fiks, engelsk groom, der førte en hest ved tøjlen – og, å, mine venner, I har aldrig anet, hvilke fuldkommenhed en hest kan nå, når I ikke har set en første classes engelsk jagthest. Den var glimrende, slank, høj, stærk og dog yndefuld og graciøs som en gazelle. Kulsort af farve var

den, og dens hals og skuldre og dens bagben! – hvordan skal jeg dog beskrive det alt sammen for jer? Dens skind strålede som poleret ibenholt i solen, og den løftede hovene i legende dans, let og elegant, mens den rystede sin manke og hvinede af utålmodighed. Aldrig har jeg set sådan en blanding af styrke og skønhed og ynde. Jeg har ofte undret mig over, hvorledes de engelske husarer dog havde kunnet indhente vore jægere af garden i træfningen ved Astorga, men nu, da jeg så denne engelske hest, undrede det mig ikke mere.

Groomen bandt dyret ved en ring i muren ved krodøren og gik så ind i huset. I samme nu så jeg den chance, som Forsynet skænkede mig. Sad jeg først i den sadel, var jeg bedre faren, end da jeg begav mig ud på min ekspedition. Selv Voltigeur kunne ikke tåle sammenligning med dette strålende, fornemme dyr. At tænke og handle er hos mig et og det samme. I et spring var jeg nede af stigen og henne ved stalddøren. I det næste nu var jeg ude og havde tømme i hånden. Jeg sprang i sadlen.

En eller anden, hestens ejer eller hans tjener, skrålede efter mig. Hvad brød jeg mig om hans råb! Jeg rørte dyret let med sporerne, og det sprang fremad i ét sæt. Jeg gav den tømme og lod den løbe – jeg brød mig pokker om, hvorhen – bare vi kom bort fra kroen. Den strakte godt ud, og snart havde jeg lagt mile mellem mig og mine forfølgere. Jeg vidste, at jeg var sikker; ingen kunne jo ane, hvilken retning jeg havde valgt ind over markerne, så, da jeg var kommet op på en lille høj, trak jeg min lommebog og blyant frem og nedkradsede en plan af lejren og de stillinger, som jeg kunne overse fra mit udsigtspunkt.

Men pludselig begyndte det kære dyr, jeg sad på, at skælve af utålmodighed. Jeg lagde mærke til, at den spidsede øren, hver

gang der fra skoven nedenfor nåede en svag lyd – "yoy, yoy, yoy" – op til os. Og med ét satte den i et hvin ved lyden af et trompetskrald. Den blev helt fjollet. Dens øjne lyste, dens manke strittede. Den sprang fra jorden, sprang igen, vred og vendte sig, snart i én retning, snart i en anden. Min blyant fløj til højre, min notesbog til venstre. Og da jeg kastede blikket ned i dalen, så jeg et sælsomt syn.

Det var jagttoget, som strømmede igennem den. Ræven kunne jeg ikke se, men hundene var i fuld forfølgelse, med snuderne mod jorden og halen imod himlen, og bag dem red jægerne. Død og plage, sikken et syn! Tænk jer, hver en uniform, som en stor hær kunne opvise, blå dragoner, røde dragoner, rødbuskede husarer, grønne skytter, artillerister, guldbroderede lansenerer, men mest rødt, rødt, og atter rødt, både uniformer og civile jagtkjoler.

Sådan en mængde, og alle velberedne og alle flyvende af sted, som de bedst kunne, underløjtnanten såvel som generalen, ophidsede og råbende, sporende og piskende, uden tanke for andet end den sølle ræv! Ja, sandelig, det er et absurd folkefærd, de englændere!

Men jeg havde ikke tid til at iagttage det brogede optog, for af alle de forrykte skabninger, var selve den hest, jeg sad på, den mest forrykte. De forstår, at den selv var en jagthest, og at hundenes hyl og jagthornets toner gjorde det ganske af med den. Jeg holdt den an. Atter og atter sprang den i luften, og med ét greb den bidslet mellem tænderne, satte afsted ned ad skråningen og galopperede efter hundene.

Jeg bandede, jeg trak og sled i tømme, men jeg var magtesløs.

Den havde en mund af jern, og det var unyttigt at holde den tilbage. Man kunne lige så godt forsøge at holde en grenader borte fra en vinflaske. Jeg opgav det i fortvivelse og beredte mig til det værste, som kunne hænde.

Men hvilket dyr, det dog var! Aldrig har jeg følt en sådan hest mellem mine ben. Dens lange ben samledes under den ved hvert sæt, og den skød fremad hurtigere og hurtigere, så vinden bed mig i ansigtet og fløjtede mig om ørene. Jeg var iført vor sædvanlige hverdagsuniform, enkel og mørk, så der var ingen anledning til, at jeg mellem alle disse forskellige kostumer skulle tiltrække mig nogen opmærksomhed, særlig da alles tanker var optaget af jagten. Den tanke, at en fransk officer skulle ride på jagt med dem, var for absurd til at komme indenfor deres forestillingskreds. Jeg kom til at le, som jeg red dér, for, trods al fare, var der dog noget så uimodståeligt komisk i situationen.

Længe varede det jo ikke, før de mindre godt beredne jægere sakkede agter ud, så at toget spredtes over en betydelig strækning. Hvad nu mig angår, var jeg så god en rytter som nogen, og min hest var bedre end nogen af de andres, så I kan tænke jer, at den snart havde ført mig frem iblandt de første, tæt efter hundene.

Og da jeg så strømmen af hunde vælde af sted over sletten, og jeg kun havde en syv-otte rødkjolede ryttere foran mig – så var det, at det mærkeligste ved hele historien indtraf. Jeg blev gal! Jeg, Etienne Gerard, gal, som alle de andre!

I et øjeblik kom det over mig; sportsånden, ønsket om at overgå de andre, raseriet efter ræven. Fordømte dyr, skulle den måske undslippe os? Infame røver, dens time var slået!

Å, det er en stor følelse, denne sportsbegejstring, mine venner, længslen efter at trampe ræven under hestens hove. Jeg har også, som jeg skal fortælle en anden gang, kæmpet den bekendte engelske boksekamp, da jeg var i England. Og jeg siger jer, at denne sport er en vidunderlig ting, forrykt, men uimodståelig fængslende.

Jeg gav mit dyr tøjlen, og snart var der kun tre ryttere mellem mig og hundene.

Enhver frygt for at blive opdaget var forsvundet. Min hjerne sydede, mit blod stormede gennem årerne, kun én ting i denne verden syntes mig værd at leve for – at indhente den pokkers ræv. Jeg slap forbi en af jægerne, en husar ligesom jeg selv. Der var nu kun to foran mig, den ene i en sort frakke, den anden var den blå artillerist, som jeg havde set i kroen. Hans grå whiskers flagrede for vinden; han red glimrende! Men han var til års, og da vi galopperede op ad en stejl bakke, kom min lettere vægt mig til gode – jeg var forrest.

Jeg passerede forbi dem begge og red i linje med den lille, arrigt udsende engelske overjæger.

Foran os havde vi hundene, og dér, et hundrede skridt foran dem igen, så jeg en brun stribe, der fløj som en pil henover jorden – ræven.

"Aha, der har vi dig, forræder!"

Jeg brølede, jeg råbte opmuntrende til overjægeren; jeg vinkede med hånden til ham, for at gøre ham begribeligt, at der var en, han kunne stole på.

Og nu var der kun hundekoblet mellem mig og mit bytte, men det var også svært nok at slippe igennem det. Overjægeren følte vanskeligheden lige så meget som jeg, for han blev ved at

ride bag ved hundene og kunne ikke komme frem. Han var en flink rytter, men manglede åbenbart foretagsomhed.

Men Etienne Gerard lod sig ikke standse af en flok hunde!

Det var for absurd! Med et muntert "fremad!" gav jeg min hest af sporerne.

"Holdt – hold an!" råbte overjægeren.

Han var urolig for mig, den skikkelige, gamle fyr, men jeg vinkede beroligende til ham. Hundekoblet veg til side for mig. Et par stykker blev måske sparket fordærvet af hesten, men hvad skulle jeg gøre – uden æg ingen omelet. Jeg hørte jægerne råbe beundrende efter mig. Endnu en rask spurt og alle hundene var bag mig; kun ræven foran.

Åh, det var et stolt øjeblik! Jeg havde slået englænderne i deres egen sport. Her var en hel kavalkade af erfarne jægere, der tørstede efter rævens blod, men det var mig, franskmanden, der skulle bringe sejren hjem. Jeg tænkte på mine kammerater, på min gamle moder, på kejseren; jeg gjorde dem alle ære. Hvert sekund bragte mig nærmere mod ræven, nu måtte der handles. Jeg drog min sabel og svang den i luften. De brave englændere brølede bagved mig.

Nu først forstod jeg ret, hvor svær rævejagten egentlig er, for man kan hugge gang på gang efter det lille kræ uden at ramme den! Ved hvert hug hørte jeg de opmuntrende råb bag mig, og de ansporede mig til endnu en anstrengelse. Og endelig lykkedes det. Lige i det øjeblik dyret drejede sig, ramte jeg det med sådant et omvendt hug som det, med hvilket jeg dræbte den russiske kejsers adjutant.

Ræven fløj i to stykker, hovedet en vej og halen en anden. Jeg vendte mig i sadlen og svang den blodbestænkte sabel hilsende

i luften!

Åh! Hvor gerne havde jeg ikke ventet for at modtage disse mine noble fjenders lykønskninger.

Halvtreds af dem kunne jeg se, og ikke en af dem alle, som ikke gestikulere som rasende, vinkede og råbte. Det er virkelig slet ikke så flegmatisk en race, disse englændere. Den gamle overjæger var den, der var mig nærmest, og jeg kunne med mine egne øjne se, hvor betaget han var ved, hvad han havde set. Han var som forstenet, med åben mund og den oprakte hånds fingre vidt udspilede. Jeg kunne have omfavnet ham for hans ukunstlede beundring.

Men pligten kaldte; længere turde jeg ikke blive, når jeg ikke ligefrem ville nødsage mine ny venner – og gamle fjender – til at tage mig til fange. Foran mig, ikke langt borte, kunne jeg se Massenæs lejr, for et lykkeligt tilfælde havde netop ført jagten den vej, så med en sidste hilsen galopperede jeg afsted.

Men så let ville de ikke slippe mig, disse ædle jægersmænd. Nu var det mig, der var ræven, og jagten gik vildt oven engen. For først nu, da jeg tog retning mod lejren, kunne de jo vide, at jeg var franskmand. Vi var indenfor vore forposters skudvidde, før de ville standse, og så klumpede de sig sammen og ville ikke vende hjem, men råbte og vinkede til mig, og jeg forsikrer jer, venner, at deres eneste ønske var det at omfavne den fjende, der havde besejret dem så ridderligt og flot.

Hvorledes Etienne Gerard drog i felten mod marskal Millefleurs

(Spanien, marts 1811)

Massena var en mager, sur lille fyr, og efter sit jagtuheld havde han kun et øje; men når det stirrede ud over en slagmark, var der ikke meget, der undgik det. Han kunne stå foran en bataljon, og med et enkelt fejende øjekast se, om der var et spænde eller en knap, der ikke sad reglementeret. Hverken officerer eller menige holdt særlig meget af ham, for han var, som I ved, en nærig rad, og soldater sætter pris på en rundhåndet leder. Når det kom til arbejdet, nærede alle dog en høj grad af respekt for ham, og de ville hellere kæmpe under ham end nogen anden, måske undtagen kejseren selv, og Lannes, da han endnu var i live. For hvis han havde et fast greb om pengeposen, må man også huske på, at det samme greb en skønne dag lå om Zürich og Genoa. Han holdt fast på sine stillinger på samme måde som sine penge, og der skulle en meget kløgtig mand til at få ham til at løsne sit greb.

Jeg havde altid været en af hans yndlinge, og der var ikke nogen officer i hele hæren, som han estimerede højere end mig. Det var det bedste ved at tjene under disse gode, gamle generaler, at de forstod at finde og at fremhæve den virkelige flinke soldat.

Det var derfor med fornøjelse, at jeg efterkom hans ordre til at indfinde mig hos ham i hans telt.

Han sad alene i teltet, da jeg kom, med hånden under kinden og stærkt rynket pande, som om nogen havde bedt ham om at bidrage til et eller andet velgørende formål. Han smilede imidlertid, da han så mig.

"God dag, oberst Gerard."

"God dag, marskal."

"Hvordan befinder tredje husarregiment sig?"

"Syv hundrede uforlignelige mænd på syv hundrede glimrende heste."

"Og Deres sår – er de lægt?"

"Mine sår læges aldrig, marskal," svarede jeg.

"Og hvorfor ikke?"

"Fordi jeg altid har friske."

"Så stikker De næsten general Rapp," sagde han med ansigtet i tusinde smårynker, idet han lo. "Han fik to og tyve af fjendens kugler, og lige så mange efter fjendens knivstik og sabelhug. Da jeg vidste, at De var såret, har jeg sparet Dem i den senere tid."

"Hvad der har såret mig allermest."

"Snik, snak! Efter at englænderne er sluppet om bag de forbandede Torres Vedras-høje, har der ikke været meget for os at gøre. De er ikke gået glip af meget ved Deres fangenskab i Dartmoor. Men nu skal vi til at røre os igen."

"Fremad?"

"Nej, tilbage."

Mit ansigt må have røbet min misfornøjelse. Skulle vi trække os tilbage for den skinhellige hund til Wellington – ham, der

havde lyttet til mig uden at lade sig bevæge, og sendt mig til sit tågede hjemland? Jeg var ved at græde ved tanken.

"Ja, hvad skal man gøre" udbrød Massena utålmodigt. "Når man er skak, må man nødvendigvis flytte kongen."

"Fremad," foreslog jeg.

Han rystede på sit grå hoved.

"Vi kan ikke komme længere. Jeg har allerede mistet general St. Croix og flere folk, end jeg kan erstatte. Vi har været her ved Santarem i næsten seks måneder, og der er ikke et pund mel eller en kande vin tilbage. Nej, vi må trække os tilbage."

"Men der er mel og vin i Lissabon," indvendte jeg.

"Vrøvl! De snakker, som om en armé sådan kunne rykke ind og rykke ud, uden at en kat gøede af det. Hvis Soult var her med tredive tusinde mand, ja, – men han kommer ikke. Når jeg imidlertid sendte bud efter Dem, så er det for at overdrage Dem udførelsen af en ejendommelig og vigtig ekspedition."

Jeg spidsede øren, som I vel kan tænke jer. Massena bredte et stort kort ud på bordet og pegede med sin lille, behårede hånd:

"Dette er Santarem."

Jeg nikkede.

"Og her, fem og tyve mil imod øst, har vi Almeixal, som er kendt for sine vine og det enorme abbedi."

Jeg nikkede igen og begreb ikke, hvad meningen var med dette.

"Har De hørt tale om marskal Millefleurs?" spurgte Massena.

"Jeg har tjent under alle vore marskaller, men der er ingen af det navn."

"Det er kun et øgenavn, som soldaterne har givet ham," sagde Massena. "Hvis De ikke havde været borte fra os i nogle

måneder, ville jeg sikkert ikke behøve at fortælle Dem om ham. Han er englænder, og en mand af god herkomst. Det er hans væsen, der har forskaffet ham hans tilnavn. Jeg ønsker, at De skal tage hen til denne høflige englænder i Almeixal."

"Javel, marskal."

"Og klynge ham op i det nærmeste træ."

"Skal ske, marskal."

Jeg slog hælene sammen og gjorde rask omkring, men Massena stoppede mig i farten.

"Et øjeblik, oberst," sagde han; "det er bedst, De hører, hvordan sagerne står, inden De går. De må nemlig vide, at denne marskal Millefleurs, hvis virkelige navn er Alexis Morgan, er en usædvanlig snedig og tapper mand. Han var officer i den engelske garde, men måtte tage sin afsked, da man greb ham i at snyde i kortspil. Han fik nu samlet en slump engelske desertører om sig og holdt til i bjergene. Franske kæltringer og portugisiske røvere sluttede sig til hans bande, så han efterhånden blev anfører for henimod fem hundrede mand. Med denne styrke indtog han Almeixal-abbedit, drev munkene ud, befæstede klostret og plyndrede landet rundt om."

"Hvorfor det er på høje tid, at han bliver hængt," bemærkede jeg, og vendte mig atter om mod udgangen.

"Vent lidt endnu," råbte marskallen smilende over min utålmodighed. "Det værste er tilbage. Endnu forrige uge blev enkegrevinden af La Ronda, den rigeste dame i Spanien, bortført af disse banditter, da hun rejste fra kong Josephs hof for at besøge sin sønnesøn. Hun er nu fange i abbedit og er kun beskyttet ved sin — — —"

"Sit bedstemoderskab," henkastede jeg.

"Sin evne til at betale løsepenge," sagde Massena. "De har altså tre opgaver: at straffe denne skurk, at frelse den ulykkelige dame, og om muligt at oprive denne røverrede. De vil se et bevis på den tillid, jeg nærer til Dem, når jeg siger Dem, at jeg kun kan undvære en halv eskadron, hvormed De må udrette alt dette."

Død og pine, jeg kunne næppe tro mine egne øren! Jeg havde da tænkt mig, at jeg mindst måtte have hele mit regiment.

"Jeg ville have givet Dem mere," fortsatte han, "men jeg begynder mit tilbagetog i dag, og Wellingtons styrke er så stor, at hver eneste mand er af betydning for mig. Jeg kan ikke undvære flere. De må altså se at klare Dem og melde Dem hos mig i Abrantes, ikke senere end i morgen aften."

Det var meget smigrende, at han vurderede mine evner så højt, men det var tillige temmelig pinligt. Jeg skulle frelse en gammel dame, hænge en englænder, og gøre det af med en bande på fem hundrede banditter – alt sammen med kun halvtredsindstyve mand. Men de halvtredsindstyve mand var rigtignok af Conflans husarer, og de havde en Etienne Gerard til at anføre sig. Da jeg kom ud i det varme portugisiske solskin, havde jeg allerede vundet min selvtillid tilbage, og jeg tænkte så småt på, om ikke den medalje, som jeg så ofte havde fortjent, skulle ligge og vente på mig i Almeixal.

I kan stole på, at jeg ikke tog mine halvtredsindstyve mand på slump. De var alle gamle soldater fra den tyske kampagne, nogle af dem med tre snore, og de fleste med to, og Oudet og Papillette var to af de bedste underofficerer i regimentet. Da de holdt parat, alle i sølvgråt og på kastanjebrune heste, med deres

leopardskinds-skaberakker, og jeg så på de vejrbidte ansigter med de store moustacher, kunne jeg ikke andet end at føle mit hjerte svulme af stolthed og tillid. Og, mellem os sagt, er jeg ikke i tvivl om, at det netop er den samme følelse, som de opfyldtes af ved synet af deres unge oberst på sin store, sorte stridshest, der red i spidsen for dem.

Da vi kom ud af lejren og over Tagus, så jeg tilbage fra højderne over Santarem. Der var de mørke linjer af Massenass armé opstillet til tilbagetoget; imod syd så jeg de spredte røde grupper af de engelske forposter, og bagved den grå røgsky fra Wellingtons lejr – tyk, fedtet røg, som for mine stakkels sultne kammerater syntes at bære emmen fra velfyldte gryder med sig. Ude mod vest lå en bue af blå hav, plettet med de engelske skibes hvide sejle.

Eftersom vi red mod øst, gik vor rute midt mellem de to hæere. Vore egne marodører og de engelske spejdere var overalt, og jeg tog alle mulige forholdsregler for at holde os fri af dem. Hele dagen igennem red vi over nøgne bjergsider, hvis lavere dele var dækket af spirende vinranker, mens de højere op skiftede fra grønt til gråt, indtil den ujævne top, der stod mod den blå himmel som ryggen af en udtæret hest. Bjergstrømme, der løb vestpå mod Tagus, krydsede med jævne mellemrum vor vej, og en gang kom vi til en flod, der ville have standset os, hvis jeg ikke havde fundet et vadested ved at iagttage, hvor man havde bygget to huse lige over for hinanden. Som enhver spejder ved, finder man der ufravigeligt et vadested. Der var ingen i husene til at give os oplysninger; vi så på vor vej hverken menneske eller dyr eller noget som helst levende ud over store flokke af krager.

Solen var begyndt at synke, da vi nåede en dal, bar i bunden, men med uhyre egetræer op ad skråningerne. Vi kunne nu ikke være langt fra Almeixal, hvorfor jeg fandt det rådeligst at ride op mellem træerne, for foråret var kommet tidligt, og løvværket var alle rede tæt nok til at skjule os. Vi red altså i spredt orden mellem de tykke stammer, da en af mine flankører kom galopperende hen til mig.

"Der er englændere nede i dalen, oberst!" meldte han.

"Kavaleri eller infanteri?"

"Dragoner, oberst. Jeg så et glimt af deres hjelme og hørte en hests vrinsken."

Jeg holdt mine folk an og skyndte mig ind i skovbrynet.

Der var ingen tvivl mulig; en trop engelske kavalerister red i samme retning som vi. Da de kom frem gennem en smal åbning, så jeg hele styrken, der måtte være omtrent den samme, som min egen – en halv eskadron.

I, som har hørt nogle af mine små eventyr, ved, at jeg er hurtig til at beslutte mig og lige så hurtig til at udføre mine beslutninger. Her må jeg dog indrømme, at jeg var i syv sind. På den ene side var der mulighed for en herlig fægtning med englænderne. På den anden side var der så min mission ved Almeixal-abbedit, som allerede forekom mig at være alt for overvældende. Hvis jeg mistede nogle af mine mænd, ville jeg næppe være i stand til at gennemføre den. Jeg sad der på hesten, med handsken under hagen, og så på lysglimtene fra skoven dernede, da pludselig en af rødfrakkerne brød ud af flokken, pegede på mig og brød ud i højlydt råb, som jeg havde været en ræv. Tre andre fulgte efter ham; den ene var hornblæser og blæste et signal, som fik hele flokken til at

komme ud i det åbne. Det var, som jeg havde tænkt, en halv eskadron, og dannede en dobbelt linje med femogtyve mand i front og officeren – ham, der havde råbt ad mig – i spidsen.

Jeg for min del lod straks mine husarer danne samme formation, og der holdt vi nu lige overfor hinanden, englændere og franskmænd, kun adskilt af to hundrede meter græsslette. De førte sig godt, disse rødfrakkede tropper med deres sølvhjelme, med de høje, hvide fjerbuske og deres lange, blinkende sabler, og på den anden side er jeg vis på, at de måtte indrømme, at de aldrig havde set elegantere rytteri end de halvtredsindstyve Conflanske husarer overfor.

De var ganske vist tungere, og kunne vel være smukkere at se til, for Wellington tvang dem til at pudse deres hjelme og knapper, hvad der ikke var almindeligt hos os. På den anden side er det en velkendt sag, at de engelske jakker var for stramme til, at de kunne føre sværdet ordentligt, hvilket gav os en fordel. Hvad modet angår, syntes tåbelige, uerfarne mennesker af enhver nation, at netop deres soldater er de modigste – der findes næppe den nation i verden, hvor man ikke finder den mening. Men når man har set så meget som jeg, forstår man, at der ikke er nogen særlig stor forskel, og selv om der er forskelle på disciplinen i de forskellige nationers hære, er de alle lige modige – bortset fra de franske, som er noget mere modige end de andre.

Vel, proppen havde knaldet, og glassene var parat, da den engelske officer pludselig hævede sin sabel som til en udfordring mod mig og red hen over sletten. Død og pine, hvor det tog sig ud! Jeg kunne have holdt stille der blot for at iagttage ham, som han kom sprængende med uforlignelig skødesløs

elegance, sablen sænket til hestens skulder, hovedet kastet tilbage, hjelmens hvide fjerbusk flagrende – ungdom, styrke og mod – med den violette aftenhimmel foroven og egetræerne bagved. Men det passede sig ikke for Etienne Gerard at holde sig tilbage; min gamle hest, Rataplan, kendte mig så godt, at den allerede havde startet, endnu før jeg gav den det første ryk i bidslet.

Der er to ting i denne verden, som jeg er meget langsom til at glemme: en smuk kvindes ansigt, og en fin hests ben. Altså, da vi nu nærmede os hinanden, blev jeg ved at sige til mig selv: "Hvor har du set de store skuldre? Hvor bar du set det elegante fodskifte før?" Så gik det pludselig op for mig, da jeg så op i de forsorne øjne og det udfordrende smil, hvem skulle jeg vel genkende andre end den mand, som havde frelst mig fra røverne og spillet med mig om min frihed – ham, hvis korrekte titel var: Milor the Hon. Sir Russell Bart!

"Bart!" råbte jeg.

Han havde hævet armen til hug og blottet tre fjerdedele af sit legeme for mig, for han havde ikke meget begreb om at bruge en sabel.

Jeg hævede sabelfæstet til hilsen. Han lod hånden falde og stirrede på mig.

"Hallo!" sagde han, "det er jo Gerard!"

Man skulle af hans måde at være på have troet, at dette var et aftalt møde. Jeg for min del ville have omfavnet ham, hvis han blot var kommet mig så meget som en tomme i møde.

"Jeg tænkte mig, at vi skulle have sport," sagde han, "og så viser det sig at være Dem."

Jeg fandt hans skuffelse noget irriterende. I stedet for at blive glad over at have mødt en ven, beklagede han at gå glip af en fjende.

"Det skulle have været mig en glæde at skaffe Dem den ønskede 'sport', min kære Bart," sagde jeg. "Men jeg vil virkelig ikke drage mit sværd imod en mand, som har frelst mit liv."

"Å, lige meget med det!"

"Nej, det er umuligt. Jeg ville aldrig tilgive mig selv."

"De gør for meget væsen af den bagatel."

"Min moders højeste ønske er at omfavne Dem. – Hvis De nogen sinde kommer til Gascogne – –"

"Lord Wellington drager dertil med 60.000 mand."

"Så har da i det mindste en af dem en chance for at komme derfra igen," svarede jeg leende. "Stik nu imidlertid Deres sabel i skeden."

"De er en flink fyr, Gerard," sagde han og klappede mig på skulderen. "Jeg ville ønske, at De var blevet født på den rigtige side af kanalen."

"Det er jeg," svarede jeg.

"Stakkels djævel," udbrød han med så alvorlig medlidenhed, at jeg atter kom til at le. "Men lige meget med det. Jeg ved ikke, hvad Massena ville sige, men Wellington ville hoppe tre meter op af sine støvler, hvis han så os nu. Vi blev ikke sendt af sted for at holde picnic – ingen af os."

"Men hvad vil De da?"

"Well, De husker jo nok, at vi havde en lille diskussion om vore dragoner og husarer. Nu har jeg halvtreds af sekstende, og De har lige så mange flinke gutter derhenne, der ser ud, som de hoppede i sadlerne af utålmodighed. Hvis De og jeg nu holdt os

ved de højre fløje, kunne vi ikke komme til at spolere hinandens skønhed – uagtet en lille åreladning kun er gavnlig som operation i dette klima."

Der syntes at være en hel del mening i, hvad han sagde. I øjeblikket havde jeg ikke en tanke til overs for Millefleurs, grevinden af La Ronda og Almeixal-abbedit; jeg tænkte kun på det heldige møde og den smukke fægtning, vi skulle få.

"Godt, Bart," sagde jeg; "vi har set fronten af Deres dragoner. Nu skal vi også få lejlighed til at se dem bagfra."

"Skal vi vædde?" spurgte han.

"Indsatsen er intet mindre end Conflans husarers ære!" svarede jeg.

"Well, kom an!" råbte han. "Hvis vi gør det af med jer – all right; hvis I slår os – så meget bedre for marskal Millefleurs."

Ved disse sidste ord måtte jeg stirre på ham, helt stum af forbavselse.

"Hvorfor for marskal Millefleurs?" spurgte jeg.

"Det er øgenavnet på en slubbert, som holder til på disse kanter. Vi er sendt ud af lord Wellington for at besørge ham forsvarligt hængt."

"Det var som pokker!" udbrød jeg. "Massena har sendt os ud i akkurat det samme ærinde."

Vi brast begge i latter ved denne opdagelse og stak sværdene i skeden. Der lød en voldsom klirren bag os, da vore mænd fulgte vort eksempel.

"Vi er allierede!" råbte han.

"For en dag."

"Vi må forene vore styrker."

"Selvfølgelig."

Og således måtte vi, i stedet for at slås, vende vore halveskadroner og fortsætte marchen igennem dalen sammen, hjelme og chakoter fredeligt side om side. Men folkene fikserede hinanden oppe fra og ned efter som gamle kamphaner, der har lært at respektere hinandens næb og kløer. De fleste grinede bredt, men der var også dem på begge sider, der fremviste mørke og udfordrende miner, især den engelske sergent og min egen underofficer Papilette. De var vanemennesker, forstår I nok, som ikke sådan på en studs kunne forandre hele deres synsmåde. Desuden havde Papilette mistet sin eneste broder ved Busacco. Hvad Bart og mig angår, så red vi i spidsen og passiarede om alt, hvad der var hændt os, siden vi fik det famøse spil ecarté, som jeg har fortalt jer om.

Jeg fortalte ham om mine eventyr i England. Det er et meget forunderligt folkefærd, disse englændere. Skønt han udmærket vidste, at jeg havde været med i tolv kampagner, er jeg sikker på, at han havde højere tanker om mig på grund af affæren med bokseren. Selv fortalte han mig, at obersten, der havde dømt i krigsretssagen mod ham for at spille kort med en fange, havde frikendt ham for pligtforsømmelse, men havde bebrejdet ham fordi han mente, han ikke havde haft styr på sine trumfer, før han indlod sig på spillet. Ja, de er i sandhed et mærkværdigt folk!

Ved enden af dalen lå en høj, hvorfra vi i omtrent tre mils afstand så en spredt, grå landsby med en enkelt, enorm bygning på toppen af en klippe, som skød i vejret.

Vi kunne ikke være i tvivl om, at det var abbediet, og det var først nu, at vi til fulde forstod, hvilken opgave det var, vi skulle

løse. Det var en veritabel fæstning, og det var åbenbart, at der ikke burde være sendt kavaleri ud i et sådant ærinde.

"Det kommer imidlertid ikke os ved," bemærkede Bart; "det må Wellington og Massena afgøre indbyrdes."

"Mod!" sagde jeg. "Piré indtog Leipzig med halvtreds husarer."

"Havde det været dragoner," svarede Bart leende, "kunne han have erobret Berlin. Men De er den ældste, giv De os et godt råd og lad os høre, hvordan den nød skal knækkes."

"Ja," sagde jeg, "hvad vi så gør, må det gøres snart, for jeg har ordre til at være på vej til Abrantes i morgen aften. Men vi må først skaffe os nogle oplysninger, og her har vi nogle, som måske kan give os dem."

Der lå et lavt, hvidkalket hus ved vejsiden, som efter skiltet over døren at dømme måtte være en kro. Der hang en lygte i porten, og ved dens skin så vi to mænd, den ene i en kapucinermunks brune kaftan, og den anden med et hvidt forklæde på, der betegnede ham som værten. De snakkede så ivrigt sammen, at vi var bag på dem, før de havde lagt mærke til os. Værten vendte sig til flugt, men en af englænderne greb ham ved håret og holdt ham tilbage.

"For Guds barmhjertigheds skyld, skån mig," bad han. "Mit hus er blevet ransaget af englænderne og tømt af franskmændene, og jeg selv er blevet slået af røverne. Jeg sværger ved Guds moder, at jeg hverken har penge eller fødevarer i kroen; den gode fader abbed, som selv slår og sulter ved min dør, vil bevidne, at jeg taler sandt."

"Sandelig," sagde munken på godt fransk, "hvad denne værdige mand siger, er ganske sandt. Han er et af de mange

ofre for disse grusomme krige, skønt hans tab kun er såre ringe, sammenlignet med mit. – Slip ham blot," tilføjede han på engelsk, vendt mod tropperne, "han er alt for svag til at flygte, selv om han ville."

Ved lygtens skin så jeg, at denne munk var en prægtig mand, mørk og skægget, med en høgs øjne og så høj, at hans hætte nåede op til Rataplans øren. Han så ud, som om han havde gået meget igennem, men han førte sig som en konge, og vi kunne gøre os et begreb om hans kundskaber, da vi hørte ham tiltale os i vore respektive sprog så flydende, som om de begge var hans modersmål.

"De har intet at frygte," sagde jeg til kroværten. "Hvad Dem angår, værdige fader, er De vistnok netop den mand, der kan give os de oplysninger, som vi behøver."

"Alt hvad jeg ved, skal jeg sige Dem, min søn," svarede han alvorligt. "Men min fastekost er mager, og dette år har været så hårdt, at jeg må bede Dem om et stykke brød, hvis jeg skal have styrke til at besvare Deres spørgsmål."

Vi havde rationer med til to dage, så han fik snart den smule, han bad om. Det var frygteligt at se, hvor grådigt han greb det stykke tørret fårekød, jeg gav ham.

"Tiden er knap, og vi må til sagen," sagde jeg. "Vi ønsker Deres råd med hensyn til dette klostres svage punkt, og oplysning angående slynglerne deroppe."

Han mumlede et eller andet, som jeg antog for latin, med foldede hænder og opløftede øjne.

"De retfærdiges bønner bliver hørt," sagde han. "Og dog havde jeg ikke turdet håbe, at mine så snart skulle blive opfyldte. I mig ser De den ulykkelige abbed af Almeixal, som er

blevet kastet ud af dette sammenløbne pak med dets samvittighedsløse anfører. O! at tænke på, hvad jeg har mistet!"

Hans stemme svigtede ham, og der hang tunge tårer ved hans øjenlåg.

"Tab ikke modet," sagde Bart. "Jeg tør holde en mod fire på, at De har fået alt tilbage inden i morgen aften."

"Det er ikke på min eget velfærd, at jeg tænker," sagde han, "ikke én gang på min stakkels adsplittede flok. Men det er på de hellige relikvier, som vi måtte efterlade i disse røveres profane hænder."

"Det er ikke engang til at få et væddemål om, at de fyre aldrig har brudt deres hoveder angående det kram," sagde Bart beroligende. "Men vis os blot vej ind gennem porten, så skal vi snart få ryddet reden til Dem."

Abbeden gjorde i få ord rede for, hvad vi ville vide; men alt, hvad han sagde, gjorde blot vor opgave endnu vanskeligere. Murene var femten meter høje, de lavere siddende vinduer var barrikaderede, og der var skydehuller i hele facaden. Der herskede militær disciplin, og deres skildvagter var så talrige, at vi ikke turde håbe på at overraske dem. Det var åbenbart, at der her var brug for en hel bataljon og et par kanoner. Jeg trak øjenbrynene op, og Bart begyndte at fløjte.

"Nuvel, vi må lade det komme an på en prøve," sagde han.

Vore tropper havde allerede siddet af, og spiste nu deres aftensmåltid efter at have vandet hestene. Jeg selv og Bart gik med abbeden ind i krostuen, hvor vi talte videre om vore planer. Jeg havde en smule cognac i *sauve vie* og fordelte det mellem os – der var akkurat nok til at væde læberne.

"Det er usandsynligt," sagde jeg, "at disse skurke ved noget om vor ankomst. Jeg har ikke set noget til nogen spejdere på vejen herhen. Min egen plan var, at vi skulle skjule os i skoven ved abbediet, og når de så åbnede porten, ville vi foretage et overraskelsesangreb."

Bart var af den samme mening, men efter at have talt lidt frem og tilbage, fik abbeden os til at indse, at der var visse vanskeligheder derved.

"Bortset fra selve landsbyen, er der intet sted inden for en mils afstand af klostret, hvor man kunne skjule så meget som en enkelt mand og en hest," sagde han. "Hvad angår landsbyens folk, er de ikke til at stole på. Jeg frygter, min søn, at din udmærkede plan ikke vil have mange muligheder for at lykkes, når man ved, med hvilken årvågenhed disse folk holder vagt."

"Men jeg ser ingen anden måde," svarede jeg. "Husarer af Conflans er ikke en så talrig race, at jeg har råd til at lade en halv eskadron løbe durk mod en femten meter høj mur med fem hundrede fodfolk bag."

"Jeg er en fredens mand," sagde abbeden, "men jeg kunne måske alligevel give Dem et fingerpeg. Jeg kender disse formastelige og deres sædvaner som ingen anden, siden jeg har boet en hel måned på dette forhadte sted og i mit hjertes vande stirret op imod det gamle kloster, der før var mit. Jeg vil nu sige Dem, hvad jeg selv ville gøre, hvis jeg var i Deres sted."

"Ja, sig os det, fader," bad vi begge i munden på hinanden.

"De må nu vide, at klynger af bevæbnede desertører, både franske og engelske, stadig kommer ind i klostret. Hvad forhindrer nu Dem eller Deres mænd i at foregive at være en sådan flok og således slippe indenfor murene?"

Jeg blev slået af planens simpelhed og omfavnede den gode abbed.

Bart derimod havde nogle indvendinger at gøre.

"Det kan nu være meget godt," sagde han, "men hvis nu disse fyre er så drevne, som De siger, er det så ikke meget rimeligt at antage, at de optager et halvt hundrede bevæbnede fremmede, sådan uden videre. Efter alt, hvad jeg har bort om denne Morgan eller Millefleurs, eller hvad pokker slynglen hedder, tiltror jeg ham dog mere forsigtighed end som så."

"Nå, ja," svarede jeg, "lad os så sende halvdelen af vore folk derind, og lad dem ved daggry åbne porten for de andre halvtreds, som venter udenfor."

Vi diskuterede sagen vidt og bredt og med megen indsigt og forsigtighed. Havde det været selve Massena og Wellington i stedet for to unge officerer, kunne de ikke have afvejet mulighederne for og imod med mere skarpsindighed. Til sidst blev mit forslag, som det var at vente, antaget. Bart skulle se at slippe ind i klosteret med samt sine halvtreds mand under foregivende af, at de var desertører, og tidligt den næste morgen skulle de så liste sig til at åbne porten for os andre. Abbeden var ganske vist stadig af den formening, at det var farligt for os at dele vor styrke, men da vi begge holdt ved vores synspunkt, trak han til sidst på skuldrene og gav op.

"Jeg vil dog blot spørge om endnu en ting," sagde han. "Hvis De får fat i denne marskal Millefleurs – denne skurkagtige hund – hvad vil De så gøre ved ham?"

"Hænge ham," svarede jeg.

"Det er for nem en død!" råbte kapucineren med et hævnørstigt glimt i de mørke øjne. "Hvis jeg fik lov – men nej,

en Guds tjener bør ikke huse sådanne tanker!" Han slog sig med begge hænder på panden som en mand, der er halvt vanvittig af sine sorger, og ilede ud af krostuen.

Der var et vigtigt punkt, vi endnu skulle have afgjort, og det var, om det skulle være franskmændene eller englænderne, der skulle have æren af at komme først ind i abbediet. Min Gud, det var næsten for meget at bede Etienne Gerard trække sig for nogen som helst i et sådant anliggende! Men den stakkels Bart bad så inderligt, og da han kun havde oplevet få fægtninger mod mine fire og halvfjerds kampe, gav jeg ham til sidst lov. Vi havde netop afgjort sagen, da der lød højlydt råben og banden udenfor. Vi løb ud med dragne sabler, overbevist om, at røverne var over os.

I kan forestille jer vore følelser, da vi ved lyset fra den lygte, der hang på verandaen, så et dusin af vore husarer og dragoner i én skøn blanding, røde og blå jakker, hjelme og chakoter, fuldt optaget af at banke løs på hinanden. Vi kastede os ind i flokken, råbte og truede, trak i en arm eller et ben, indtil vi endelig havde fået dem skilt ad. Der stod de så, røde i hovedet og blødende, gloende på hinanden, og stønnende af anstrengelse som lige så mange stridsheste efter en tyve kilometers jagt. Det var kun ved hjælp af vore dragne sværd, vi kunne holde dem fra hinanden. Den stakkels kapuciner stod inde på verandaen og vred sine hænder, idet han kaldte samtlige helgener til hjælp.

Og han var, fandt jeg ud af, den uskyldige årsag til tumulten. Da han jo ikke kendte til, hvordan soldater ser på sådanne ting, havde han bemærket til den engelske sergent, at det var kedeligt, at dennes eskadron ikke var så god som den franske. Denne bemærkning var knap ude af munden på ham, før en

dragon slog den nærmeststående husar i jorden, og et øjeblik efter var de alle i totterne på hinanden som rasende tigre. Derefter stolede vi ikke mere på dem, så Bart rykkede sine mænd hen til forsiden af kroen, mens jeg slog lejr ved bagsiden. Englænderne skulede tavse mod mine mænd, som til gengæld rystede de knyttede næver i luften og skældte ud – som nu de respektive nationer har for vane.

Da nu vore planer nu var lagt, fandt vi det bedst at udføre dem med det samme, før der blev lejlighed til ny slagsmål mellem vore folk. Bart og hans mænd red altså afsted, efter han først havde fået silkerabatterne og distinktionerne af sin uniform, så at han kunne gå for at være en almindelig menig. Han forklarede dem, hvad man forventede af dem, og skønt de ikke brød ud i begejstrede udråb eller hævdede deres våben, som mine kunne have gjort, var der et udtryk på deres sløve, glatbarberede ansigter, der fyldte mig med tillid. Deres uniformer blev molesteret og tilsølet, så de kunne ligne en flok desertører, uden orden eller disciplin. Klokken seks næste morgen skulle de skaffe sig herredømmet over abbediets hovedport, samtidig med, at vi kom derhen udefra. Min sergent, Papilette, med to mand, fulgte englænderne i nogen afstand og vendte en halv times tid senere tilbage og meldte, at de efter nogen parlamenteren var blevet indladt i abbediet.

Så vidt var altså alt gået godt. Det var en skyet nat med en stadig fin støvregn, så at der ikke var nogen sandsynlighed for, at vi skulle blive opdaget. Mine vedetter blev opstillet henved 150 meter i hver retning for at forebygge, al vi blev overrasket, eller at en eller anden forbipasserende bonde skulle bringe melding om vor nærværelse op til klosteret. Oudet og Papillette

skulle tage hver sin vagt, mens jeg selv kastede mig på min seng, som kromanden havde anvist mig, og faldt snart i en drømmende søvn.

I har sikkert, mine venner, hørt mig omtale – både af mine venner og beundrere og af gamle officerer, som har gjort de berømte felttog sammen med mig – som den ideale soldat. I sandhedens og beskedenhedens navn må jeg sige, at det ikke er tilfældet. Der er visse evner, jeg mangler – ganske vist meget få – men i kejserens vældige armé må der have været nogle, der var fri for de pletter, der stod mellem mig og det perfekte. Jeg siger ikke noget om tapperhed; de som har set mig i felten, ved hvad der er at sige om den ting. Jeg har ofte hørt soldaterne snakke om, hvem der var den tapreste mand i den store armé. Nogle sagde Murat, andre Lasalle eller Ney; når de spurgte mig, kunne jeg kun trække på skuldrene og smile. Det ville have lydt som praleri, når jeg sagde, at der ikke fandtes en taprere mand i hele hæren end Etienne Gerard. Men kendsgerninger er kendsgerninger, og man kender jo sine egne følelser. Men der er andre egenskaber foruden mod, som er nødvendige for en soldat, og en af dem er, at han må sove let. Denne gave ejede jeg ikke, og det var det, som blev min ulykke hin nat.

Det må have været omkring klokken to om natten, da jeg pludselig vågnede med en følelse, som om jeg skulle kvæles. Jeg forsøgte at råbe, men der var noget, der forhindrede mig i at give en lyd fra mig. Jeg stred for al komme op, men kunne ikke røre et lem. Jeg var snøret fast om anklerne, snøret om knæene og snøret om armene. Kun mine øjne kunne jeg bevæge, og der ved fodenden af min seng, hvem skulle jeg der få øje på andre end abbeden og kromanden!

Den sidstes tykke ansigt havde, da jeg så det aftenen i forvejen, kun syntes mig at udtrykke dumhed og frygt. Men, som skinnet fra lygten i loftet nu faldt på det, talte hvert træk tydeligt om dyrisk brutalitet og falskhed. I hånden holdt han en lang, mørkfarvet kniv. Abbeden derimod så lige så blid og forekommende ud som altid. Han havde imidlertid slået sin kapucinerkappe tilbage, og under den kom en sort snorefrakke af den slags, som jeg havde set de engelske officerer bruge, til syne. Da vore øjne mødtes, lænede han sig frem over sengens fodstykke og lo stille.

"De vil, håber jeg, sikkert undskyldte min munterhed, min kære oberst Gerard," sagde han. "Sagen er, at udtrykket i Deres ansigt, da De forstod situationen, var af ikke ringe komisk virkning. Jeg tvivler ikke på, at De er en udmærket soldat, men jeg tror dog næppe, De er udrustet til at prøve fiffighed med marskal Millefleurs, som De herrer har været så venlige at benævne mig. De synes at have tiltroet mig en forbavsende liden intelligens, hvilket beviser – om jeg tør tillade mig at sige det – en vis mangel på åndsevner hos Dem selv. Sandelig, med min tykhovedede landsmand, den engelske dragon, som eneste undtagelse, har jeg aldrig truffet et menneske, der var mindre kompetent til at gennemføre en sådan sendelse, som den, der er blevet Dem betroet."

I kan tænke jer, hvad jeg følte, og hvorledes jeg så ud, mens jeg måtte høre på denne uforskammede spot, som blev afleveret med den smilende høflighed, som havde skaffet slynglen hans tilnavn. Jeg kunne intet sige, men de må have kunnet læse min trussel i mit blik, for den bandit, som havde spilet kroværtens rolle, hviskede noget til sin kammerat.

"Nej, nej, min kære Chenier, han vil være overvejende meget mere værd i live," sagde den falske munk. "Apropos, oberst, det var heldigt for Dem, at De sov så trygt, for min ven her, hvis manerer lader noget tilbage at ønske, ville sikkert have skåret halsen over på Dem, hvis De havde gjort anskrig. Jeg vil anbefale Dem at bevare hans velvilje, for sergent Chenier fra 7. kejserlige lette infanteri er en langt farligere person end kaptajn Alexis Morgan af den engelske fodgarde."

Chenier grinede og stak sin kniv frem, mens jeg forsøgte at udtrykke den afsky, jeg følte ved, at en af kejserens soldater kunne synke så dybt.

"Det kan måske mere Dem at erfare," fortsatte marskallen med sin blide, venlige stemme, "at begge ekspeditionerne blev iagttaget, lige fra De forlod Deres respektive lejre. Jeg tror, De vil indrømme, at både Chenier og jeg spillede vore roller med nogen dramatisk evne. Vi havde truffet alle forberedelser til Deres modtagelse i abbediet og havde rigtignok håbet at optage hele eskadronen i stedet for den halve. Da portene lukkede sig bag vore gæster, befandt de sig i en hyggelig lille gård, uden noget som helst tilflugtssted, og behersket af geværild fra et hundrede vinduer. Om de nu har foretrukket at overgive sig, fremfor at blive skudt, ved jeg naturligvis ikke, men da De vel nærer nogen interesse for Deres allieredes skæbne, har jeg tænkt at indbyde Dem til at følge med og undersøge forholdene selv. Jeg antager, at jeg kan love Dem, at De vil finde Deres ven og åndsbeslægtede ventende på Dem der med et ansigt så langt som Deres eget."

Så begyndte de to slyngler at hviske sammen, debatterende, efter hvad jeg kunne forstå, hvilken vej de skulle vælge for at

undgå mine vedetter.

"Jeg vil blot forvisse mig om, at bagvejen er klar," sagde marskallen endelig. "De bliver her, min gode Chenier, og hvis fangen bliver Dem for besværlig, så ved De, hvad De har at gøre."

Så var jeg da ene med denne morderiske overløber. Han sad stadig ved fodenden og hvæssede sin kniv på sine støvlesåler i lyset af den rygende lille olielampe. Hvad mig angår, undrer jeg mig blot over, at jeg ikke blev gal af harme og selvbebrejdelser, som jeg lå der, hjælpeløs på lejet, ude af stand til at røre en finger og med bevidstheden om, at mine halvtredsindstyre flinke gutter var mig så nær, uden at jeg dog kunne tilkalde dem. Det var ikke nogen ny ting for mig at være fange; men at blive taget af disse overløbere, at blive ført ind i deres abbedi, mens de smilede ad mig, overvundet af deres uforskammede anførere – det var mere, end jeg kunne udholde. Cheniers slagterkniv ville skære mindre dybt en dét.

Jeg lå og prøvede på at skyde båndene af mine hænder, men den, der havde bundet mig, var ikke nogen nybegynder. Jeg kunne ikke flytte dem en tomme. Så forsøgte jeg at bevæge lommeørklædet væk fra min mund, men skurken ved min side hævede da sin kniv med en så truende snerren, at jeg blev nødt til at holde inde. Mens jeg lå og kiggede på hans tyrenakke og tænkte på, om jeg engang skulle have den lykke at lægge hænderne omkring den, da jeg hørte skridt, der nærmede sig i gangen. Hvilken beslutning ville skurken vel forkynde? Hvis han havde fundet, at det var umuligt at bortføre mig, ville han formodentlig myrde mig her, hvor jeg lå. Jeg var næsten blevet

ligegyldig for, hvad der skulle vederfares mig, og længtes kun efter, at noget skulle ske.

Døren gik op, og forestil jer mine følelser, da jeg i stedet for den fordømte kapuciners lange, formummede skikkelse, så en grå pelisse og et par uhyre moustacher – kort sagt, Papillette.

En fransk officer på den tid havde set for meget til nogensinde at lade sig overraske. Han forstod øjeblikkelig situationen.

"Forbandede hund af en forræderi" råbte han, og ud fløj hans lange sabel. Chenier sprang frem imod ham, men i det samme betænkte han sig, vendte om og stødte med sin kniv efter mit hjerte. Men jeg havde skubbet mig over imod væggen, så at hans kniv kun skrabede min side, inden den gik ind i sengens tæpper og madras. I samme nu hørte jeg lyden af et tungt fald, og derpå, næsten samtidig, faldt noget andet – noget lettere, men hårdere – på gulvet og rullede ind under sengen. Jeg vil ikke fremkalde rædsel ved at berette de uhyggelige enkeltheder, mine venner. Det kan være nok at sige, at Papillette var en af de stærkeste huggere i regimentet, og at hans sabel var tung og skarp. Den efterlod en rød plet på mine håndled og ankler, idet den overskar de bånd, der bandt mig.

Det første, jeg gjorde, efter at jeg også var blevet befriet for min knebel, var at omfavne min redningsmand og kysse hans arrede kinder. Dernæst spurgte jeg, om alt stod vel til med folkene. Javel, der var intet at mærke. Han fortalte mig så, at han lige var blevet afløst af Oudet og var kommet for at aflægge rapport. Han havde ikke set noget til abbeden, og jeg skulle lige til at skynde mig ud for at lade folkene danne cordon og

forhindre hans flugt, da jeg hørte langsomme skridt nærme sig døren.

"Dræb ham ikke," fik jeg hvisket, skubbede ham ind i skyggen ved siden af døren, jeg selv stillede mig på den anden.

Skridtene kom stadig nærmere, og hvert af dem genlød på mit hjerte. Den brune kutte var næppe over tærsklen, før vi begge faldt over ham, som to ulve over en buk. Han kæmpede som en tiger og med en så forbløffende styrke, at han nær var sluppet os af hænde, tre gange kom han på benene, og tre gange fik vi ham atter væltet, før Papillette lod ham føle, at hans sabel havde en skarp spids. Så forstod han, at spillet var tabt og lå stille, mens jeg bandt ham med selve de bånd, som han havde snæret i mine egne lemmer.

"Spillet har vendt sig, min fine ven," sagde jeg, "og De vil bemærke, at denne gang har jeg nogle trumfer på *min* hånd."

"Heldet er altid dårernes formynder," svarede han mig. "Det er måske også det bedste, ellers ville hele verden være i de snediges magt. Og De har dræbt Chenier, ser jeg. Han var en insubordinant køter og lugtede uudholdeligt af hvidløg. Må jeg ulejlige Dem med at lægge mig på sengen; gulvene i disse portugisiske hytter er næppe et passende leje for mennesker med sans for nogen renlighed."

Jeg kunne ikke andet end beundre mandens ro, og den måde, hvorpå han bevarede sin uforskammethed trods dette skift af omstændighederne. Jeg sendte Papillette ud for at sammenkalde en vagt. Imedens jeg passede på fangen med min dragne sabel i hånden og uden at vende øjnene fra ham, for jeg må tilstå, at jeg havde fået al mulig respekt for hans snarrådighed og mod.

"Jeg håber," sagde han, "at Deres folk vil opføre sig passende overfor mig."

"De skal nok få, hvad De fortjener – stol trygt på det."

"Det er alt, hvad jeg forlanger. De er måske ikke bekendt med min ophøjede fødsel, men jeg er i en situation, hvor jeg ikke kan nævne min fader uden at forråde ham, eller min moder uden at skabe skandale. Jeg kan ikke *forlange* at blive behandlet som en konge, men den slags er også meget bedre, når det tilstås uden at blive forlangt. Og jeg tør måske bede Dem om at løsne disse reb; de snærer mig i kødet."

"De tiltror mig ikke megen intelligens," bemærkede jeg, idet jeg gentog hans egne ord.

"Touché," udbrød han, ligesom en ramt fægter. "Men der har vi Deres folk, så kan det være ret ligegyldigt, om De løser dem eller ej."

Jeg lod hans fødder løse og overgav ham i mine erfarne soldaters varetægt. Da morgenen nu nærmede sig, måtte jeg overveje, hvad der videre var at gøre. Den stakkels Bart og hans englændere var blevet ofre for marskallens djævelske anslag, som uden min besindighed også let kunne have kostet mig og min flok livet og friheden. Hvis det var muligt, måtte jeg befri min stakkels allierede, og dernæst måtte jeg tage mig af den gamle grevinde. At rydde røverreden lod sig desværre næppe gøre nu, da banditterne var på deres post.

Nu skal jeg berette, hvor dygtigt jeg løste denne svære opgave.

Jeg lod trompeteren blæse folkene sammen og vi bevægede os ud på sletten; fangen blev sat op på en hest midt i troppen. Vi gjorde holdt i et bøsseskuds afstand fra abbediets

hovedindgang under et stort træ. Havde de åbnet porten, var jeg gået til angreb, men som jeg havde ventet, havde banditterne opstillet sig på forsvarsmuren, hvorfra de modtog os med gemenheder, hånende tilråb og udfordrende latter. Nogle af dem affyrede deres musketter, men fandt snart ud af, at vi var uden for rækkevidde, og at de derfor spildte deres krudt. Det var den mærkeligste samling at se til, med franske, engelske, portugisiske, kavaleri-, infanteri- og artilleri-uniformer, der alle rystede på hovedet og truede ad os.

Men deres skrålen fik hurtigt ende, da vi åbnede vore rækker og viste dem, hvem vi havde midt imellem os! Der blev dødstilhed, og derpå opløftede de et øredøvende hyl af skuffelse og raseri. Jeg kunne se nogle af dem gebærde sig som forrykte. Han må have været en mærkelig personlighed, denne vor fange, siden han har kunnet vinde en sådan bandes fulde hengivenhed.

Vi havde medbragt et reb fra kroen, og det slyngede vi over en af træets lavere grene.

"De vil tillade mig at åbne Deres krave," sagde Papilette med ironisk høflighed.

"Ja, hvis Deres hænder blot er fuldkommen rene," svarede fangen og bragte hele eskadronen til at le.

Der lød et andet brøl fra muren, fulgt af en andægtig stilhed, da vi lagde løkken om Millefleurs hals. Så lød der en hornfanfare, porten fløj op, og tre mænd styrtede hen imod os, viftende med hvide lommetørklæder. Å, hvor mit hjerte slog ved synet af dem, og dog ville jeg ikke komme dem en tomme i møde for ikke at vise min interesse. Marskallen sad stadig

bundet på hesten med rebet om halsen, træt smilende som en, der keder sig, men som af høflighed søger at skjule det.

Det var en mærkelig trio, disse ambassadører. Den ene var en portugisisk *cacadore* i sin mørke uniform, den anden en fransk jæger i lysegrønt og den tredje en stor engelsk artillerist i blå og guld. De gjorde alle tre honnør, og franskmænden førte ordet.

"Vi har syv og tredive engelske dragoner," sagde han. "Vi forsikrer Dem højt og helligt, at de allesammen skal hænge og dingle fra muren her fem minutter efter vor marskals død."

"Syv og tredive!" råbte jeg. "I har enoghalvtreds."

"Fjorten blev hugget ned, før vi kunne få fængslet de øvrige."

"Og officeren?"

"Han ville ikke aflevere sin sabel, men foretrak at slås; det var ikke vor fejl. Vi gjorde vort bedste for at få ham levende."

Herregud, den stakkels Bart! Jeg havde kun mødt ham to gange, men han var en mand efter mit hjerte. Jeg har altid respekteret englænderne alene på grund af denne ene ven. Aldrig har jeg mødt en taprere soldat og en dårligere fægter.

Jeg stolede naturligvis ikke på disse slynglers ord. Papillette blev sammen med en af dem sendt ind i abbediet og vendte tilbage og meldte, at det kun var alt for sandt.

Så havde jeg kun de levende at tænke på.

"Vil I frigive de syvogtredive dragoner, hvis jeg udleverer jeres anfører?"

"Vi vil give ti af dem."

"Op med ham!" råbte jeg.

"Tyve," skreg jægeren.

"Ikke mere snak om den ting," svarede jeg. "Hal til!"

"Dem alle!" råbte de nu alle tre, da løkken strammedes om marskallens hals.

"Med heste og våben?"

De kunne se, at jeg ikke var til at spøge med.

"Hele historien," sagde jægeren surt.

"Og grevinden af La Ronda i tilgift?" spurgte jeg.

Men her mødte jeg en fastere modstand. Ingen af mine trusler kunne få dem til at opgive grevinden. Vi strammede rebet. Vi flyttede hesten. Vi gjorde alt, undtagen at lade marskallen hænge frit. Hvis jeg brækkede nakken på ham, var dragonerne døde. Livet var dem lige så meget om at gøre som mit var for mig.

"Tillad mig at foreslå," sagde nu marskallen blidt, "da der hersker nogen meningsforskel om dette punkt, at vi udspørger damen selv. Ingen af os vil sikkert modsætte sig damens ønsker."

Ingen løsning kunne være mere tilfredsstillende. I kan vel forestille jer, hvor hurtigt jeg greb efter en så simpel løsning. Ti minutter efter stod hun for os, en statelig gammel dame, med grå krøller tittende frem under mantillen. Hendes ansigt var så gult, som om det genskinnede hendes skatkammers talløse gulddubloner.

"Denne gentleman," sagde marskallen, "er særdeles ivrig for at ledsage Dem til et sted, hvor De aldrig mere vil få mig at se. Jeg henstiller til Dem at afgøre, om De ønsker at følge med ham, eller De foretrækker at blive hos mig."

Hun var i samme nu ved hans side.

"Min egen Alexis," skreg hun op, "intet skal nogen sinde kunne skille os."

Han så på mig med et hånligt smil på sit kønne ansigt.

"For resten gjorde De en lille fejl, min kære oberst," sagde han. "Enkegravinden af La Ronda eksisterer ikke; den dame, som jeg her har den ære at forestille for Dem, er min dyrebare hustru, fru Alexis Morgan – eller skal jeg sige Madame la Maréchale Millefleurs."

I dette øjeblik gik det op for mig, at jeg havde at gøre med den mest drevne, men tillige den mest jesuitiske og hensynsløse mand, jeg nogensinde har mødt. Da jeg så på dette ulykkelige gamle kvindemenneske, opfyldtes jeg af væmmelse og forbavselse. Hun havde fæstet sine glasagtige øjne på hans ansigt med et sådant udtryk som det, hvormed en ung rekrut kunne se på kejseren.

"Lad så være," sagde jeg. "Giv mig englænderne og lad ham gå."

De syv og tredive mand blev ført ud med heste og våben, og rebet blev taget bort fra marskallens hals.

"Farvel, min kære oberst," sagde han. "Jeg er bange for, at det bliver en noget tam beretning, De kan aflægge, når De har fundet tilbage til Massena, skønt han, efter hvad jeg hører, sikkert er for optaget til at tænke meget over det. Jeg må dog indrømme, at De har skilt Dem bedre ved besværlighederne ved denne opgave, end jeg havde forventet af Dem. Jeg formoder ikke, der er noget, jeg kan gøre for Dem, før De går?"

"Der er to ting."

"Og hvad er det?"

"At give den unge engelske officer og hans folk en ordentlig begravelse."

"Det har De mit ord på, og så?"

"At ofre mig fem minutter her med en sabel i hånden og en hest imellem Deres ben."

"Å, snak!" sagde han. "Enten kom jeg da til at standse Deres lovende karriere, eller også måtte jeg sige farvel til min egen vakre brud. Det er et urimeligt forlangende af en mand, der er midt i den første ægteskabelige lyksalighed."

Jeg samlede mine folk sammen og stillede dem i formation.

"*Au revoir* da!" råbte jeg og truede ad ham med mit sværd. "Og næste gang skal De ikke slippe så let fra mig."

"*Au revoir*!" sagde han. "Og når De bliver ked af kejseren, kan De altid finde en ledig plads under marskal Millefleurs."

Hvorledes Etienne Gerard frelste en hær

(Spanien, marts 1811)

Jeg har fortalt jer, mine venner, hvorledes vi holdt englænderne indesluttede i deres lejr ved Torres Vedras i seks måneder, fra oktober 1810 til marts 1811.

Det var i den tid, jeg jagede ræven sammen med dem og viste dem, at blandt alle deres sportsmænd var der ingen, som kunne måle sig med husaren fra Conflans regiment. Da jeg galopperede tilbage til den franske lejr med min klinge dryppende af dyrets blod, tiljubede forposterne mig et begejstret hurra, mens de engelske jægere endnu bestandig råbte og skreg efter mig, så jeg samtidig var genstand for begge arméers beundring, og jeg var så rørt herover, at jeg fik tårer i øjnene. Disse englændere er ædelmodige fjender. Samme aften kom der en pakke under parlamentærflag, adresseret til den husarofficer, som dræbte ræven. I pakken lå ræven, delt i to stykker, ganske således som jeg havde gjort det, tilligemed en lille. skrivelse, kort men hjertelig, således som englænderne udtrykker sig, hvori det hed, at da jeg havde slagtet ræven, tilkom det mig at spise den. De kunne jo ikke vide, at vi franske ikke bruger at spise ræve, og de udtrykte jo kun derved ønsket om, at den, som havde vundet æren ved jagten, også skulle have del i udbyttet. En franskmand kan jo imidlertid ikke lade en høflighed ubesvaret, og jeg sendte derfor ræven tilbage til disse

brave jægere og bad dem modtage den til en mellemret ved deres næste jagtgilde.

På denne måde fører ridderlige modstandere krig.

Jeg havde bragt hjem med mig fra mit ridt et tydeligt kort over de engelskes stillinger, som jeg om aftenen lagde frem for Massena.

Jeg havde håbet, at dette skulle bringe ham til at angribe, men alle disse marskaller var indbyrdes uenige. Ney hadede Massena, Massena hadede Junot, og Soult hadede dem alle sammen; af den grund blev der intet gjort. Imidlertid blev provianten knappere og knappere, og vort smukke kavaleri blev ødelagt af mangel på foder. Mod slutningen af vinteren var hele egnen udspist, og der var ikke mere at få at leve af, skønt vi sendte vore fouragerer vidt og bredt omkring. Det stod klart endogså for de tapreste af os, at vi måtte trække os tilbage. Jeg selv måtte også indrømme det.

Men det var ikke så let for os at trække os tilbage. Ikke alene var vore tropper svækkede og udmattede af mangel på god forplejning; men fjenden var også blevet dristig ved vor lange uvirksomhed. Vi var just ikke bange for Wellington, Vel var han tapper og besindig, men han var ikke foretagsom; og desuden ville egnens ufrugtbarhed virke hæmmende på hans forfølgelse af os.

Men et stort antal bevæbnede bønder, portugisisk milits og guerillaer, havde samlet sig omkring vore flanker og vor bagtrop. Disse folk havde hele vinteren holdt sig i en tilbørlig afstand fra os; men nu, da vore heste var blevet stivbenede, sværmede de om vore forposter så tykt som fluer, og den mands liv, som faldt i deres hænder, var ikke en øre værd. Jeg kunne

nævne over et dusin officerer af mit bekendtskab, som dengang blev dræbt, og de lykkeligste blandt dem var de, som blev truffet af en kugle gennem hovedet eller hjertet. Der var nogle, hvis død var så rædselsfuld, at man aldrig vovede at underrette deres slægtninge om måden, hvorpå de omkom. Så hyppige var disse tragedier, og i den grad indvirkede de på vore folks fantasi, at det var meget vanskeligt at få dem til at forlade lejren.

Der var især en skurk af en guerillahøvding ved navn Manuêlo med tilnavnet "Den Smilende", hvis bedrifter fyldte dem med rædsel. Han var en stor, tyk mand med et jovialt udsende, og han lå på lur oppe mellem bjergene med en bande vilde fyre. Der kunne skrives et helt bind om denne røvers grusomheder og råheder, men vist er det, at han var en dygtig mand; for han forstod at organisere sine folk, så det næsten var umuligt for os at drage gennem hans distrikt. Dette gjorde han ved at holde en streng disciplin, som han opretholdt ved at straffe sine folk med stor grusomhed, en fremgangsmåde, som gjorde dem frygtelige at støde på, men som fik et uventet resultat, hvilket min historie vil vise. Havde han ikke hudflettet sin egen løjtnant – men I skal høre om det, når tiden kommer.

Der var mange vanskeligheder forbundet med et tilbagetog; men det var åbenbart, at der ingen anden udvej var; Massena begyndte også at sende trosset og de syge fra Torres Novas, som var hans hovedkvarter, til Coimbra, den første stærke stilling på hans forbindelseslinje. Han kunne imidlertid ikke gøre det ubemærket, og guerillaerne sværmede tættere og tættere om vore flanker. En af vore divisioner, Clausels, med en brigade af Montbruns kavaleri lå langt nede syd for Tajo, og det var

nødvendigt at underrette dem om vort tilbagemag; for ellers ville de blive ladet tilbage, omringet af fjenden og uden nogen hjælp. Jeg undrede mig over, hvorledes Massena ville kunne give dem denne underretning; for enkelte kurerer kunne ikke komme frem, og en mindre afdeling ville sikkert blive ødelagt. På en eller anden måde måtte en ordre blive givet til disse folk om at trække sig tilbage; ellers ville Frankrig miste fjorten tusind mand. Lidet tænkte jeg på, at det var mig, general Gerard, som skulle få æren af at udføre en dåd, der ville have kronet enhver mands liv med hæder, og som står højt blandt de bedrifter, der har gjort mig så berømt.

På den tid tjente jeg i Massenass stab, og han havde foruden mig to andre adjudanter, som også var meget flinke og intelligente officerer. Den enes navn var Cortes, den andens Duplessis. De var begge ældre af år end jeg, men yngre i enhver anden henseende. Cortes var en tynd, mørk mand, meget livlig og fyrig. Han var en dygtig soldat, men alt for indbildsk. Efter hans egen mening var han arméens ypperste mand.

Duplessis var gascogner ligesom jeg og en meget flink fyr, som alle gascognere er. Vi skiftedes dagen igennem til at gøre tjeneste, og det var Cortes' tur den morgen, jeg taler om. Jeg så ham ved frokosten, men senere så man hverken ham eller hans hest. Hele dagen var Massena i sin sædvanlige mørke stemning, og han tilbragte megen tid med at stirre gennem feltkikkerten over på de engelske linjer og efter skibene på Tajo.

Han sagde intet om den ekspedition, han havde sendt vor kammerat ud på, og det sømmede sig ikke for os at spørge.

Da jeg omtrent klokken tolv om natten stod uden for marskallens hovedkvarter, kom han ud og stod en halv time

ubevægelig med armene foldede over brystet og stirrede gennem mørket ud mod øst. Han stod så stiv og ubevægelig, at man skulle tro, den tilhyllede skikkelse med den trekantede hat var mandens statue. Hvad han stirrede efter, kunne jeg ikke begribe; men til sidst udstødte han en drøj ed, drejede sig om på hælen, gik ind i huset og lukkede døren efter sig.

Den næste dag havde den anden adjutant, Duplessis, om morgenen en sammenkomst med Massena, efter hvilken også han og hans hest var forsvundet. Om aftenen, da jeg sad i marskallens forværelse, gik han forbi mig, og jeg så ham atter stå udenfor og stirre imod øst ligesom den foregående aften. En stiv halv time stod han der, ligesom en sort skygge i mørket, så gik han ind, smældede døren i efter sig, og jeg hørte hans sporer og kårdeklinge rasle og klirre, mens han gik. Han var altid en hidsig, gammel mand, men når noget gik ham imod, ville jeg næsten hellere stå for kejseren selv end for ham. Jeg hørte ham om natten bande og stampe ovenover mit hoved, men han sendte ikke bud efter mig, og jeg kendte ham alt for godt til at gå ukaldet til ham.

Næste morgen havde jeg tjeneste, jeg var jo nu også den eneste adjutant, og jeg var hans yndlingsadjutant; han satte altid pris på en rask soldat. Jeg er overbevist om, at der var tårer i hans mørke øjne, da jeg kom ind til ham den morgen.

"Gerard", sagde han, "kom herhen."

Med en venlig gestus tog han mig ved armen og førte mig hen til det åbne vindue, som vendte mod øst. Nedenfor os lå infanteriets lejr, og ved den anden side kavaleriets med dets lange rækker af heste.

Vi kunne se de franske forposter og derefter en åben slette, hist og her dækket med vinhaver. Ved den ene side lå en række bjerge, hvoraf en top ragede op over de andre på en iøjnefaldende måde. Rundt om foden af disse bjerge var et bredt skovbælte. En vej løb herigennem, hvid og skinnende, snart sænkende sig og snart hævende sig, indtil den forsvandt mellem to bjerghøjder.

"Dette," sagde Massena, idet han pegede på bjergsiden, "er Sierra de Merodal. Kan De opdage noget på toppen?"

"Nej," svarede jeg.

"Nå?" sagde han og rakte mig en kikkert.

Ved dens hjælp opdagede jeg ligesom en lille vold eller stenhob oppe på toppen.

"Hvad De ser, er en bunke træstammer, som er lagt der til et signal. Vi anbragte dem der, dengang vi var herrer over egnen, og skønt vi ikke længere er det, står tegnet der uforstyrret. Gerard, denne bavne må tændes i nat. Frankrig behøver det, kejseren behøver det, arméen behøver det. To af deres kammerater er draget ud for at antænde den; men ingen af dem har nået målet. I dag er det Deres tur, og jeg beder til, at De må have bedre held."

En soldat skal ikke spørge om grunden til den givne ordre, og derfor havde jeg ikke andet at gøre end at skynde mig ud af værelset for at udføre den; men marskallen lagde hånden på min skulder og standsede mig.

"De skal vide alt for at forstå, hvad det er for en vigtig sag, De risikerer Deres liv for," sagde han. "Halvtreds mil syd for os står general Clausel. Hans lejr er beliggende nær ved en bjergtop, der hedder Serra d'Ossa. På spidsen af den er en bavne, og ved

denne bavn har han en vagtpost opstillet. Det er aftalt imellem os, at når han ved midnatstid ser vort bål brænde, skal han som svar antænde sit eget og da trække sig tilbage til hovedarméen. Hvis han ikke straks bryder op, må jeg drage bort uden ham. I to dage har jeg bestræbt mig for at give ham underretning. I dag må det ske, ellers vil hans armé blive ladet tilbage og tilintetgjort."

O, mine venner! hvor svulmede mit hjerte! da jeg hørte, hvor stor den bedrift var, som lykken havde udset mig til at udføre. Dersom mit liv blev sparet, ville det være endnu et glimrende blad til min laurbærkrans, og dersom jeg døde, blev det en død, som var min løbebane værdig. Jeg sagde intet; men de ædle tanker, som gennemstrømmede mig, afspejlede sig uden tvivl på mit ansigt; for Massena greb min hånd og trykkede den.

"Se her er bjergtoppen, og der er bavnene," sagde han, "men denne guerillabande er imellem Dem og den. Jeg kan ikke afse en større afdeling, og en mindre ville blive ødelagt. Derfor må De udføre det alene. De må selv finde ud af på hvilken måde, men klokken tolv i nat må bavnene lyse."

"Hvis den ikke gør det," sagde jeg, "beder jeg Dem, hr. marskal, om at sørge for at mine ejendele bliver solgt og pengene sendt til min moder." Jeg gjorde honnør og gik bort med hjertet glødende ved tanken om den store opgave, som lå for mig.

Jeg sad en stund i mit værelse og overvejede, på hvilken måde, jeg bedst skulle gribe tingen an. Den kendsgerning, at det ikke var lykkedes to så dygtige og modige officerer som Cortes og Duplessis at nå spidsen af Sierra de Merodal, tydede på, at egnen var meget strengt bevogtet af guerillaerne. Jeg

udregnede afstandene på et kort. Det viste, at der var ti engelske mil åbent land, man skulle igennem, før man nåede bjergene, som var omkranset af et skovbælte, der vel omtrent var tre à fire mil bredt. Endelig kom så selve bjergspidsen, den var ikke synderlig høj, men ganske bar, så der var intet til at skjule mig. Således var min rejses tre stadier.

Jeg tænkte, at når jeg blot havde nået skoven, ville det øvrige blive let; for jeg kunne ligge skjult i dens skygge indtil nattens frembrud og så, beskyttet af mørket, klatre op til bjergets top.

Jeg ville så fra otte til tolv have fire timers mørke, hvori jeg kunne nå derop. Det var altså kun det første stadium, som gav mig alvorlige betænkeligheder.

Gennem det åbne landskab løb den indbydende hvide vej, og jeg huskede, at mine kammerater begge var draget af sted til hest. Dette havde sikkert været deres ødelæggelse; for intet var lettere for røverne end at holde udkig med vejen og ligge på vagt efter alle, som passerede den. Det ville ikke have været vanskeligt for mig at ride gennem sletten; for jeg var på den tid meget velbereden, ikke alene havde jeg Violette og Rataplan, to af de bedste heste i arméen; men jeg havde også den udmærkede sorte jagthest, jeg havde taget fra sir Cotton. Efter at have tænkt meget frem og tilbage, bestemte jeg mig dog for at gå til fods, da jeg mente, at jeg så bedre ville være i stand til at drage fordel af enhver tilfældighed, som kunne frembyde sig. Hvad min dragt angår, dækkede jeg min husaruniform med en lang kappe og tog en grå hue på hovedet. I spørger måske, hvorfor jeg ikke forklædte mig som bonde, men dertil vil jeg svare, at en mand af ære ønsker ikke at blive dømt som spion. Der er forskel på at blive myrdet og på at blive dømt retfærdigt

efter krigslovene. Jeg ville ikke løbe den risiko at ende mit liv på en sådan måde.

Efter middag forlod jeg lejren og passerede med lethed vagtposternes linje. Under min kappe havde jeg en feltkikkert og en pistol samt min sabel, og i min lomme medbragte jeg fyrsvamp, flint og stål.

De første to-tre mil holdt jeg mig i skjul af vinhaverne, og på denne måde kom jeg så godt fremad, at hjertet hoppede i livet på mig, og jeg tænkte ved mig selv, at når blot en mand med nogen forstand tog sagen i sin hånd, kunne den let føres til et heldigt resultat. Naturligvis var Cortes og Duplessis blevet set, da de galopperede afsted på den åbne vej; men det var en anden sag med den snedige Gerard, som luskede om mellem vinhaverne. Jeg tør sige, at jeg havde omtrent gået fem mil førend jeg stødte på nogen hindring; men så kom jeg til et lille værtshus, foran hvilket der holdt nogle vogne og var en del mennesker forsamlet; det var de første mennesker, jeg havde mødt på min vej. Nu, da jeg var så langt fra vore poster, vidste jeg, at enhver person, jeg mødte, var en fjende. Jeg bukkede mig ned og krøb hen til et sted, hvor jeg bedre kunne holde øje med, hvad der foregik. Her opdagede jeg, at det var bønder, der var i færd med at læsse tomme vintønder på to vogne. Jeg kunne ikke indse, at de hverken kunne hjælpe mig eller hindre mig i mit forehavende, og jeg fortsatte derfor min vandring.

Men snart forstod jeg, at min opgave ikke var så let, som jeg havde troet; for efterhånden som vejen gik opad, ophørte vinhaverne, og jeg befandt mig på en åben strækning, omkranset af høje. Fra en grøft, hvori jeg var krøbet ned, undersøgte jeg egnen med min feltkikkert og opdagede snart,

at der var stillet en vagt op på hver høj, og at disse folk havde deres piketter og forposter stillet frem lige så nøjagtigt som vi. Jeg havde jo hørt om den disciplin, som udøvedes af den slyngel, der kaldtes "Smileren", og jeg tvivlede ikke om, at dette var en prøve på den.

Mellem højene var der en cordon af skildvagter, og skønt mit blik strejfede rundt i alle retninger, mødte det bestandig en fjende.

Der var så lidt skjul, at en rotte ville have ondt ved at slippe ubemærket forbi. Selvfølgelig ville det være let nok at snige sig forbi i ly af mørket, sådan som jeg havde gjort med englænderne ved Torres Vedras, men jeg var endnu for langt fra bjerget, og ville ikke nå det tidsnok til at tænde bavnen klokken tolv. Jeg lå i min grøft og udkastede den ene plan mere dristig end den anden. Men pludselig fik jeg den lynstråle, der kommer til den tapre mand, der ikke fortvivler.

I husker nok, at jeg fortalte jer om de to vogne ved kroen, som blev læsset med tomme tønder. Oksernes hoveder var vendt mod øst, og det var derfor sandsynligt, at vognene skulle i den samme retning som jeg. Kunne jeg nu blot skjule mig i en af dem, så gaves der jo ingen lettere måde at komme igennem guerillaernes lejr. Så simpel og så god var denne plan, at jeg ikke kunne tilbageholde et glædesudbrud, da den faldt mig ind, og jeg skyndte mig øjeblikkeligt hen til kroen. Der, bag ved nogle buske, havde jeg et godt udkig til, hvad der foregik på vejen.

Der var tre bønder med røde monterohuer, som læssede tønderne op, de havde fyldt den ene vogn og var begyndt at

læsse den anden; men der lå endnu en mængde tomme tønder og ventede på at blive smidt op.

Jeg har altid sagt, at lykken var en kvinde, og at hun kan ikke modstå en ung, flot husarofficer. Da jeg havde ligget stille i mit skjul en lille tid, gik bønderne ind i kroen, de var nemlig blevet tørstige af deres arbejde, da det var en meget varm dag. Hurtigt som et lyn fo'r jeg ud fra mit skjulested, klatrede op i vognen og krøb ind i en af de tomme tønder. Den havde bund, men var åben foroven og lå med den åbne side indad. Jeg krøb sammen ligesom en hund i sit hus, med knæene trukket op under hagen; for tønden var ikke ret stor, og jeg er en velvoksen mand. Som jeg lå der, kom tre bønder ud, og et bump ovenover mig sagde mig, at en anden tønde var lagt oven på min; de blev ved at stable den ene tønde oven på den anden, så jeg kunne ikke begribe, hvorledes jeg nogensinde skulle komme ud. Dog, den tid den sorg, tænkte jeg, og jeg tvivlede ikke om, at havde lykken og min egen kløgt ført mig så langt, kom jeg nok videre.

Så snart de havde fyldt vognen, begav de sig på vej, og jeg jublede i min tønde; for bønderne kørte mig den vej, jeg ønskede. Vi kørte langsomt, og jeg kunne mærke, at bønderne gik ved siden af vognen; jeg hørte deres stemmer tæt ved mig. De syntes at være nogle meget lystige fyre; de lo hjerteligt, mens de gik. Skønt jeg taler deres sprog ret godt, kunne jeg ikke opdage noget komisk i de stumper af deres samtale, som nåede mit øre.

Jeg udregnede, at med det tempo, okserne satte op, tilbagelagde vi omtrent to mil i timen. Derfor, da jeg antog, at der var gået to og en halv time – men å, mine venner! hvilke timer! sammenkrøbet, næsten kvalt og forgiftet af dunsten fra

bundfaldet i tønden, – da var jeg sikker på, at vi var kommet over den farlige, åbne strækning, og at vi var ved begyndelsen af skoven. Nu måtte jeg til at spekulere på, hvorledes jeg skulle komme ud af tønden. Jeg tænkte på forskellige måder og vejede den ene mod den anden – da blev spørgsmålet løst på en simpel, men uventet måde.

Vognen standsede med et ryk, og jeg hørte flere ophidsede grove stemmer tale.

"Hvor, hvor?" råbte en.

"På vognen," sagde en anden.

"Hvem er han?" spurgte en tredje.

"En fransk officer, jeg så hans hue og hans støvler."

De brød alle ud i latter.

"Jeg så ud af krovinduet og så ham springe ind i tønden, ligesom en toreador, der er forfulgt af en tyr."

"Hvilken tønde var det?"

"Det var denne," sagde knægten, og han slog virkelig sin næve mod træet over mit hoved.

Hvilken situation, mine venner, for en mand af min rang! Jeg rødmer endnu efter fyrretyve års forløb ved at tænke på det. At blive fanget ligesom en mus i en fælde og hjælpeløs at høre på disse bondeknoldes rå latter, og så at vide, at min sendelse var blevet afbrudt på en lige så uværdig som latterlig måde. – Jeg ville have velsignet den mand, som havde sendt en kugle igennem tøndens og gjort ende på min elendighed.

Jeg hørte tøndernes rumlen, da de blev læsset af vognen, og derefter stirrede to beskæggede ansigter og to bøssepiber ind på mig. De greb fat i ærmerne på min kappe og trak mig ud i dagslyset. Jeg må have været en underlig fremtoning at se på,

da jeg stod der, missende med øjnene i det blændende solskin. Jeg var krum som en krøbling, for jeg kunne ikke rette mine stive lemmer, og min kappe var på den ene side så rød som en engelsk soldats, da den var blevet farvet af bundfaldet fra tønden. De lo og lo, disse skurke, og da jeg ved min holdning og min mine søgte at udtrykke den foragt, jeg følte for dem, blev deres latter endnu stærkere. Men endog i denne ubehagelige stilling opførte jeg mig som den mand, jeg er, og da jeg stolt sendte mit blik rundt i kredsen, var der ikke én, der turde møde det.

Dette ene blik var tilstrækkeligt til at sige mig, hvorledes mine sager stod. Bønderne havde overgivet mig til guerillaernes forpost. Der var otte vildtudseende, mørkhårede skikkelser med bomuldstørklæder under deres sombreros, mangeknappede jakker og farvede bæltet om livet. De havde hver et gevær foruden en eller to pistoler stukket i bæltet. Anføreren, en stor, grov karl, holdt sin bøsse imod mit øre, mens de andre undersøgte mine lommer og fratog mig min kappe, min pistol, min kikkert, min sabel og værst af alt: min fyrsvamp, min flint og mit stål. Komme, hvad der komme ville, jeg var ødelagt, for nu kunne jeg ikke en gang antænde bavnene, selv om jeg også nåede den.

Tænk jer, mine venner, otte af disse folk og tre bønder og jeg ene og ubevæbnet. Var Etienne Gerard fortvivlet? I kender mig alt for godt til at tro, at jeg mistede besindelsen; men disse forbandede røvere kendte mig ikke. Aldrig havde jeg udført en så overordentlig og forbavsende handling som i dette øjeblik, hvor alt syntes tabt. Men I kan gætte på mange ting, førend I

udfinder den måde, hvorpå jeg slap løs fra disse banditter. Hør, nu skal jeg fortælle det:

De havde slæbt mig ned af vognen, da de fandt mig, og jeg havde stået stiv og forpint iblandt dem; men stivheden var gået over, og min tanke var allerede ivrigt beskæftiget med at finde på en måde at slippe bort på. Det var et smalt pas, hvor røvernes forpost stod. På den ene side begrænsedes det af en stejl bjergvæg, på den anden side skrånede det langsomt nedad og endte i en kratbevokset dal flere hundrede fod nedenunder. Disse karle, forstår I, er bjergbeboere, som kan løbe klippe op og klippe ned, ganske anderledes end jeg. De havde en fodbeklædning af skind, bundet om foden ligesom sandaler, hvilket gav dem fodfæste overalt. En mindre resolut mand ville have fortvivlet. Men i et øjeblik opdagede jeg den udvej, skæbnen anviste mig, og benyttede mig af den. En af tønderne var rullet hen på kanten af skråningen. Jeg rykkede langsomt hen imod den, og med et sandt tigerspring hoppede jeg ind i den og satte den i gang, så den rullede ned ad bjergets skråning.

Aldrig kan jeg glemme denne frygtelige tur; hvorledes jeg hoppede, rullede og hvirvledes ned ad denne skrækkelige skrænt. Jeg havde presset hele mit legeme sammen, så det lå som i en fast klump, kun mit hoved ragede ud over kanten af tønden, og det var et under, jeg ikke fik slået hjernen ud. Der var lange, jævne skråninger, og så kom der skarpe afsatser, hvor tønden ikke længere rullede, men hoppede som en ged, idet den fo'r med en raslen og et brag ned ad bjerget, så hvert ben i mit legeme knagede. Vinden susede i mine øren, og mit hoved svirrede rundt, indtil jeg blev ganske syg og svimmel og

forvirret. Da nåede jeg endelig de buske, jeg havde set ligge dybt, dybt nedenunder mig. Jeg rullede igennem dem, så det knagede og bragede i grenene, og trillede videre ned ad endnu en skrænt ind i et andet lille buskads. Her flækkedes min tønne i to stykker, idet den tørnede imod et lille træ. Gennem en bunke staver og tøndebånd krøb jeg ud, mit legeme værkede, men mit hjerte jublede, og min sjæl frydede sig, for jeg vidste, at jeg havde udført en stor bedrift, og jeg syntes, jeg allerede så bavnens lyse.

Jeg havde en skrækkelig kvalme og følte mig fuldstændig som søsyg efter den rystelse, jeg havde gennemgået. I et par minutter sad jeg med hovedet støttet i hænderne ved siden af levningerne af min tønne; men der var ikke tid til at hvile.

Jeg hørte allerede skud bag ved mig, og de sagde mig, at mine forfølgere var på vej ned ad bjerget. Jeg trængte ind i den tykkeste del af underskoven og løb og løb, til jeg var ganske udmattet. Da lagde jeg mig ned og lyttede og spejdede; men jeg hørte ikke en lyd, jeg var sluppet fra mine fjender.

Da jeg igen var kommet lidt til mig selv, gik jeg rask videre. For at undgå at sætte spor vadede jeg igennem flere bække, den tanke var nemlig faldet mig ind, at man måske forfulgte mig med hunde.

Da jeg kom til en åben plads og så mig omkring, opdagede jeg til min glæde, at jeg til trods for mit eventyr ikke var kommet så langt bort fra min vej. Foran mig lå toppen af Merodal, der med sin nøgne og skarpe spids hævede sig over den lille lund af dværgege, som omgav dens sider.

Denne lund var en fortsættelse af det buskads, hvor jeg havde fundet ly, og skønt jeg vidste, at enhver hånd var imod mig, at

jeg var ubevæbnet, og at der var mange forfølgere eller mig, troede jeg dog ikke, der var nogen fare, så længe jeg var her og kunne skjule mig imellem træerne. Jeg så ingen, men af og til hørte jeg i nogen afstand en fløjtes piben og lyden af geværskud.

Det var vanskeligt at arbejde sig frem gennem det tætte krat, og jeg var glad, da jeg nåede de højere træer, hvor jeg fandt en lille sti, som snoede sig imellem dem. Jeg var naturligvis for klog til at gå ud på den; men jeg holdt mig så nær som muligt til den og fulgte dens retning. Jeg havde gået et godt stykke og troede, jeg var nær ved skovens udkant, da en besynderlig klagende lyd nåede mit øre. I begyndelsen tænkte jeg, at det var et eller andet dyrs skrig; men da hørte jeg enkelte ord, hvoriblandt det franske udbrud: *Mon Dieu!* blive gentaget flere gange. Med stor forsigtighed gik jeg hen imod den retning, hvorfra lyden kom; og hør nu, hvad jeg så:

På et leje af tørt løv lå en mand udstrakt; han var iført den samme grå uniform, som jeg bar.

Han var øjensynlig hårdt såret, for han holdt et klæde, som var ganske blodigt, op for brystet. En blodpøl havde dannet sig omkring ham, og han lå omgivet af en sværm af fluer, hvis brummen og summen sikkert ville have tiltrukket sig min opmærksomhed, hvis den ikke allerede var blevet vakt ved den såredes stønnen.

Jeg holdt mig tilbage et øjeblik, frygtende, at det var en snare for at fange mig; men så sejrede min medlidenhed over alle hensyn, og jeg løb frem og knælede ved hans side. Han rettede et forvildet blik på mig og jeg så, at det var Duplessis, den mand, som var blevet sendt ud før mig. Jeg behøvede kun et blik

på hans indfaldne kinder og glasagtige øjne for at forstå, at han var døende.

"Gerard!" hviskede han, "Gerard!"

Jeg kunne kun vise ham min deltagelse; men han, skønt hans liv var ved at udslukkes, ville gøre sin pligt til det yderste, som den gentleman, han var.

"bavnen, Gerard! De vil antænde den?"

"Har De flint og stål?"

"Det er her."

"Så skal jeg antænde den i nat."

"Jeg dør lykkelig nu, da jeg hører Dem sige det. De skød mig, Gerard. Men De må sige marskallen, at jeg gjorde mit bedste."

"Og Cortes?"

"Han var ikke så heldig som jeg. Han faldt i hænderne på røverne og fik en skrækkelig død. Hvis De ser, at De ikke kan undslippe Dem, så jag Dem en kugle igennem hovedet, at De ikke skal dø som Cortes."

Jeg kunne se, at hans åndedræt var ved at standse, og jeg bøjede mig lavere ned for at opfange hans ord.

"Kan De sige mig noget, som kan hjælpe mig til at nå mit mål?"

"Ja, ja; de Pombal, han kan hjælpe Dem, hav tillid til ham."

Efter at have sagt disse ord faldt hans hoved ned på brystet, og han var død.

"Hav tillid til de Pombal. Det er et godt råd."

Til min forbavselse så jeg en mand stå ved min side. Jeg havde været så optaget af min kammerats ord og så begærlig efter at høre hans råd, at manden var kommet hen til mig, uden at jeg havde lagt mærke til ham. Nu sprang jeg op og betragtede ham.

Han var en høj, mørk fyr, sorthåret, sortøjet, sorts-kægget, med et langt, alvorligt ansigt. I hånden havde han en vinflaske, og over skulderen hang en muskendonner, således som disse folk bærer den. Han gjorde intet forsøg på at benytte den, og jeg forstod, at det var den mand, den døde havde anbefalet mig.

"Ak! Han er død! Han flygtede ind i denne skov, efter at man havde skudt på ham; men jeg var så heldig at finde ham her, hvor han var styrtet om, og at gøre hans sidste timer lettere. Dette leje har jeg lavet, og jeg har bragt ham vin til at slukke sin tørst med."

"Jeg takker Dem i Frankrigs navn. Jeg er kun oberst i kavaleriet; men jeg er Etienne Gerard, og dette navn har nogen klang i den franske armé. Må jeg spørge –"

"Ja, jeg er Aloysius de Pombal, yngre broder af den berømte adelsmand af samme navn. For tiden er jeg første løjtnant i den guerillabande, hvis anfører er kendt under navnet 'Manuelo den Smilende'."

På ære, jeg greb med hånden til det sted, hvor min pistol skulle have siddet; men manden lo blot ved denne bevægelse.

"Jeg er hans første løjtnant, men jeg er hans dødeligste fjende," sagde han. Mens han talte, åbnede han sin jakke og tog sin skjorte til side.

"Se her!" råbte han og viste mig sin ryg, som var mærket og sønderflænget med røde og purpurfarvede streger. "Dette har Smileren gjort ved mig, en mand med Portugals ældste blod i sine årer. Men De skal få at se, hvorledes jeg vil hævne mig."

Der var et sådant raseri i hans øjne og den måde, hvorpå han viste sine hvide tænder, at jeg ikke længere kunne tvivle om

sandheden af hans ord, som understøttedes af hans blodunderløbne og væskende ryg.

"Ti mand har svoret at stå mig bi," sagde han, "og jeg håber om nogle få dage at kunne støde til Deres armé; men imidlertid skal jeg først have udført min gerning her. Imidlertid –"

Der foregik en besynderlig forandring med hans ansigt, og pludselig løftede han musketten imod mig.

"Hold hænderne op, du franske hund," råbte han. "Op med dem, eller jeg jager dig en kugle igennem hovedet!"

I studser, mine venner! I forbavses! Tænk da, hvor jeg blev forbavset over denne mærkelige slutning på hans tale.

Jeg stod her foran bøssepipens sorte munding og så hans vildt funklende øjne. I det samme lød der stemmer fra alle kanter i skoven, og man hørte trampen af mange fødder. Flere frygtelige skikkelser brød igennem buskene, og et dusin hænder greb fat i mig elendige, fortvivlede stakkel, og jeg var atter fange. Gud være lovet, jeg havde ingen pistol, jeg kunne gribe for at skyde mig selv for panden. Havde jeg i dette øjeblik været bevæbnet, kunne jeg nu ikke sidde her og fortælle jer denne gamle historie.

Med grove, behårede hænder holdt disse karle mig fast og førte mig langs stien gennem skoven, og den nedrige de Pombal angav retningen, mine fangevogtere skulle følge. Fire af røverne bar Duplessis' døde legeme.

Aftenen kastede allerede sine skygger over egnen, da vi var kommet ud af skoven og steg op ad bjergets side.

Jeg blev ført op ad det, indtil vi nåede guerillaernes hovedkvarter, som lå i en kløft lige ovenover ved bjergsiden. Der var bavnen, som det havde kostet mig så megen anstrengelse at

nå, en firkantet brændestabel, der lå lige ovenover vore hoveder. Under den lå to eller tre hytter, som uden tvivl havde tilhørt nogle gedehyrder, men som nu gav ly til disse uslinge. Jeg blev kastet ind i en af disse hytter, bundet og hjælpeløs, og min stakkels kammerats døde legeme blev lagt ved siden af mig.

Jeg lå der kun opfyldt af tanken om, hvorledes jeg skulle bære mig ad med om nogle timer at nå op til bavn, da åbnedes døren til mit fængsel, og en mand trådte ind. Havde mine hænder været fri, havde jeg grebet ham i struben og kvalt ham, for det var ingen anden end de Pombal. Et par røvere fulgte ham i hælene, men han befalede dem, at de skulle blive udenfor, og lukkede døren efter sig.

"De skurk!" udbrød jeg.

"Tys!" hviskede han, "tal sagte, jeg ved ikke, hvem der kan lytte, og mit eget liv afhænger af, at ingen hører os. Jeg har nogle ord at sige Dem, oberst Gerard, ligesom jeg var god imod Deres kammerat, vil jeg også hjælpe Dem. Mens jeg talte med Dem ved hans afsjælede legeme, så jeg, at vi var omringet, og at Deres tilfangetagelse var uundgåelig. Øjeblikkelig gjorde jeg Dem til min fange for at bevare bandens tillid. Deres forstand vil sige Dem, at der intet andet var for mig at gøre. Jeg ved ikke, om jeg kan frelse Dem, men jeg vil i det mindste forsøge det."

Dette var et nyt lys på sagen. Jeg fortalte ham, at jeg ikke kunne vide, om han talte sandt, men at jeg ville dømme ham efter hans gerninger.

"Mere forlanger jeg ikke," sagde han, "og nu vil jeg give Dem et råd. Anføreren vil nu se Dem. Svar ærligt, ellers vil han lade Dem save igennem mellem to brædder. Modsig ham ikke. Giv ham de oplysninger, han forlanger. Det er den eneste redning,

der er for Dem. Hvis De kan vinde tid, kan der måske vise sig en udvej til frelse. Nu har jeg ikke længere tid. Kom med det samme, ellers kunne det let vække mistanke."

Han hjalp mig op, åbnede døren, trak mig hurtigt ud af den, og ved hjælp af de to mænd, som stod udenfor døren, skubbede han mig på en rå måde hen til det sted, hvor guerillaernes anfører sad omgivet af sine rå følgesvende.

Manuelo "Smileren" var en mærkelig mand at se til. Han var fed og blomstrende og så meget fornøjelig ud; med sit store, skægløse ansigt og skaldede hoved var han et sandt billede på en godmodig familiefader. Da jeg så hans velvillige smil, kunne jeg næppe tro, at det var den skurk, som var lige så frygtet af den engelske armé som af vor. Det er vel bekendt, at Trent, en engelsk officer, senere lod ham hænge for hans grusomhed. Han sad på en stor sten og så smilende på mig, som en, der møder en gammel bekendt.

Jeg så imidlertid en af hans folk stå og læne sig til en lang sav, og dette syn var nok til at betage mig alle illusioner.

"God aften, oberst Gerard!" sagde han, "vi er i den sidste tid blevet højligt hædrede af general Massenas stab. En dag major Cortes, den næste dag oberst Duplessis og nu oberst Gerard. Muligvis vil marskallen selv nu gøre os den ære at besøge os. Jeg kan tænke mig, at De har set Duplessis. Cortes vil De finde naglet til et træ længere nede. Vi har endnu kun tilbage at bestemme, hvorledes vi skal handle med Dem."

Det var ingen fornøjelig tale; men hans ansigt var hele tiden trukket op til et behageligt smil, og han fremsagde sine ord på den venskabeligste måde. Nu bøjede han sig frem, og jeg læste en bestemt vilje i hans ansigt.

"Oberst Gerard," sagde han, "jeg kan ikke love Dem at spare Deres liv, for det er ikke vor skik, men jeg kan give Dem en let eller en frygtelig død. Hvilken det skal være?"

"Hvad ønsker De, at jeg skal gøre for at få lov til at vælge?"

"Hvis De ønsker at dø let, forlanger jeg, at De skal svare mig sandfærdigt på de spørgsmål, jeg vil stille Dem."

En pludselig tanke fo'r gennem mit hoved.

"De ønsker at dræbe mig, men det kan være Dem ligegyldigt, på hvilken måde jeg døde. Hvis jeg nu besvarer Deres spørgsmål, vil De så lade mig selv vælge min døds måde?"

"Ja, jeg vil," svarede han, "men De skal dø inden midnat."

"Sværg det!" råbte jeg.

"En portugisisk hædersmands ord er tilstrækkeligt," svarede han.

"Jeg vil ikke sige et ord, førend De har svoret."

Han blev blussende rød af vrede, og hans øjne søgte hen til saven. Men han forstod, at jeg mente, hvad jeg sagde, og at jeg ikke var en mand, man kunne true til underkastelse. Han tog endelig et kors frem fra sin sorte fåreskindsjakke.

"Jeg sværger," sagde han.

Hvor var jeg lykkelig! O, hvilket endeligt! – hvilket endeligt for Frankrigs tapre kriger! Jeg kunne have jublet af glæde ved denne tanke.

"Nu Deres spørgsmål," sagde jeg.

"De skal til gengæld sværge at sige mig sandheden."

"Det gør jeg, på min ære som adelsmand og soldat."

I ser, det var en frygtelig ting at love; men hvad var det i sammenligning med, hvad jeg ville vinde ved min føjelighed.

"Dette er en god og overmåde interessant handel," sagde han, idet han tog en notesbog op af lommen. "Vil De være så venlig at se ud imod den franske lejr."

Idet jeg fulgte retningen af hans bevægelse, drejede jeg mig om og så ned på lejren, som lå på sletten nedenfor os. Til trods for de femten mils afstand kunne man i denne klare atmosfære skelne hver enkelthed med den yderste nøjagtighed. Der var de åbne pladser mellem vore telte og felthytter, med kavaleriets linjer og de mørke pletter, som betegnede de ti artilleribatterier. Hvor sørgeligt at tænke på mit prægtige regiment, som ventede dernede, og vide, at det aldrig mere skulle gense sin oberst. Med en eskadron af det kunne jeg feje alle disse mordere bort fra jordens overflade. Mine øjne fyldtes med tårer, da jeg så det hjørne af lejren, hvor jeg vidste, at der lå otte hundrede mand, hvoraf enhver ville være gået i døden for mig. Men min sorg forsvandt, da jeg ved siden af teltene så røgskyerne hvirvle op i luften fra hovedkvarteret ved Torres Novas. Der var Massena; og Gud være lovet, ville hans befaling blive udført i nat. Stolthed og begejstring fyldte mit bryst. Jeg ønskede at have en tordenrøst for at råbe ned til dem: "Se, det er mig, Etienne Gerard, som vil dø for at frelse Clausels armé!"

Det var unægtelig sørgeligt at tænke på, at så ædel en dåd skulle blive udført, uden at der var nogen til at fortælle om den.

"Nå," sagde røverkaptajnen, "De ser lejren, og De ser også vejen, som fører til Coimbra; den vrimler med jeres fortrav og ambulancer. Betyder det, at Massena er ved at trække sig tilbage?"

Man kunne se vognenes bevægelige, mørke linje og af og til et glimt af eskortens bajonetter. Selv om jeg ikke havde givet mit

løfte, kunne der ikke være nogen indiskretion i at indrømme det, som var så åbenbart.

"Han vil trække sig tilbage," svarede jeg.

"Til Coimbra?"

"Jeg tror det."

"Men Clausels arme?"

Jeg trak på skuldrene.

"Enhver vej mod syd er blokeret. Intet budskab kan nå ham. Hvis Massena trækker sig tilbage, er Clausels armé dødsdømt."

"De må tage, hvad chancer der byder sig," sagde jeg.

"Hvor mange mand har han?"

"Jeg tror omtrent fjorten tusind."

"Hvor meget kavaleri?"

"En brigade af Montbruns division."

"Hvilke regimenter?"

"Det fjerde jægerregiment, det niende husarregiment og et regiment kyrasserer."

"Ganske rigtigt," sagde han, idet han så i sin notesbog. "Jeg ser, De siger sandhed, og Gud hjælpe Dem, hvis De ikke gør det."

Nu gennemgik han hele arméen fra division til division, idet han spurgte om hver enkelt brigades sammensætning. Har jeg nødig at sige jer, at jeg ville hellere have min tunge revet af end svare på disse spørgsmål, hvis jeg ikke havde haft et større mål for øje. Jeg gjorde mig ingen skrupler over at sige ham alt, når jeg derved kunne frelse Clausels arme.

Til sidst lukkede han notesbogen og stak den i lommen.

"Jeg er Dem meget forbunden for Deres underretninger; de skal blive sendt til lord Wellington i morgen," sagde han. "De

har opfyldt Deres del af handelen, nu skal jeg opfylde min. Hvorledes ønsker De at dø? Som soldat foretrækker De uden tvivl at blive skudt, men der er nogen, der mener, at det er en langt lettere død at blive styrtet ned fra Merodals top. Nogle enkelte har foretrukket dette; men uheldigvis har vi aldrig været i stand til senere at høre deres mening om det. Der er nu også saven; men den synes ikke at være yndet. Vi kan jo også hænge Dem; men det vil medføre den ulempe at gå ned til skoven. Imidlertid, et løfte er et løfte, og da De synes at være en prægtig fyr, vil vi ikke spare nogen ulejlighed for at opfylde Deres ønsker."

"De siger, jeg skal dø før midnat," sagde jeg. "Jeg ønsker derfor at dø, når klokken mangler et minut i tolv."

"En sådan hængen ved livet er lidt barnagtig; men Deres ønske skal blive opfyldt."

"Hvad måden angår," tilføjede jeg, "så ønsker jeg en død, som alle kan se. Læg mig på den brændestabel der og lad mig brænde levende, som de hellige og martyrerne før mig. Det er ingen almindelig død, men en, som en kejser kunne misunde mig."

Denne idé syntes at more ham meget.

"Hvorfor ikke," sagde han, "hvis Massena har sendt Dem ud som spejder, kan han måske gætte, hvad ilden på bjerget betyder."

"Fuldstændig rigtigt," sagde jeg, "De har fundet min virkelige grund. Han vil gætte det, og alle vil erfare, at jeg er død en soldats død."

"Jeg ser ikke, at der er nogen hindring for dette; De skal få Deres ønske opfyldt," sagde røveren med sit afskyelige smil. "Jeg

vil sende noget gedekød og en flaske vin ind til Dem i Deres hytte. Solen er ved at gå ned, og klokken er snart otte; om fire timer må De være parat til at dø!"

Det var en skøn verden at tage afsked med. Jeg så den gyldne tåge nedenunder og den synkende sols sidste stråler, som skinnede på Tajos blå vande, hvor de engelske transportskibe lå med deres hvide sejl belyst af aftenrøden.

Denne verden var meget smuk, og det var sørgeligt at forlade den; men der er en ting, der er endnu skønnere: den død, man lider for andres skyld, for ærens og pligtens, for troskabens og kærlighedens skyld, er en skønhed langt mere strålende end nogen, som øjet kan se. Mit bryst var opfyldt af beundring over min egen ædle handling, og med undren tænkte jeg på, om noget menneske nogen sinde ville erfare, at jeg havde kastet mig i bavnens flammer for at frelse Clausels armé. Jeg håbede det og bad om det; for hvilken trøst ville det ikke være for min moder, hvilket eksempel, hvilken stolthed for husarerne.

Da de Pombal endelig kom ind i min hytte med maden og vinen, var den første begæring, jeg henvendte til ham, at han ville skrive en beretning om min død og sende den til den franske lejr. Han svarede ikke et ord; men jeg nød min aftensmad med bedre appetit ved tanken om, at min heltedød ikke ville blive ganske ubekendt.

Jeg havde siddet omtrent to timer i min hytte, da døren atter åbnedes, og anføreren viste sig i den. Jeg sad i mørke; men en røver stod ved siden af ham med en fakkel, og jeg så hans øjne og hans tænder lyse, mens han stirrede på mig.

"Færdig?" spurgte han.

"Det er endnu ikke tid."

"De vil endelig holde ud til det sidste øjeblik?"

"Et løfte er et løfte."

"Meget rigtigt, så lad det være således. Vi har en lille straf at udføre her; en af mine folk har ikke opført sig, som han skulle. Vi holder streng orden, og her gælder ingen personsanseelse; det kan de Pombal her bevidne. Vil De binde ham sammen og lægge ham på bålet, de Pombal, så vil jeg komme og se ham dø."

De Pombal og manden med faklen trådte ind, mens vi hørte anførerens trin fjerne sig. De Pombal lukkede døren.

"Oberst Gerard," sagde han, "hav tillid til denne mand; han er af mit parti. Det gælder liv eller død. Jeg vil forsøge at frelse Dem; men jeg udsætter mig for en stor fare derved. De må derfor sikre os en god modtagelse i den franske lejr, og alt det foregående vil blive glemt."

"Det lover jeg Dem."

"Jeg stoler på Deres ord. Nu hurtigt, hurtigt, der er intet øjeblik at spille. Hvis dette uhyre kommer tilbage, vil vi alle komme til at lide en rædselsfuld død."

Jeg stirrede med forbavselse på, hvad han gjorde. Han surrede et langt reb om min døde kammerats legeme og bandt et klæde op for hans mund, så det næsten dækkede over hele ansigtet.

"Bliv liggende der," sagde han og lagde mig i den dødes sted.

"Jeg har fire mænd, som venter, og de skal lægge ham på bålet."

Han åbnede døren og gav en ordre. Røverne trådte ind og bar Duplessis ud. Jeg blev liggende på jorden, svævende mellem håb og frygt.

Fem minutter efter kom de Pombal og hans mænd tilbage.

"De er lagt på bavnene," sagde han, "jeg tør spørge hele verden, om det ikke er Dem, og De er således bastet og bundet, at ingen kan forlange, De skal tale eller bevæge Dem. Nu er der kun tilbage at bringe Duplessis legeme bort og kaste det ned ad Merodals skrænt."

To af folkene tog mig ved hovedet og to ved fødderne, og således bar de mig, stiv og ubevægelig, ud af hytten. Da jeg kom ud i den friske luft, kunne jeg have skreget af glæde. Månen stod ovenover bavnene, og i dens sølverglans så man tydeligt en mands skikkelse ligge udstrakt på den. Røverne var enten i lejren eller forsamlet omkring bavnene, for der var ingen, som standsede os eller tiltalte os. De Pombal førte os hen i retning af skrænten. Da vi var kommet om på den anden side af bjergtoppen, var vi ude af sigte, og det blev mig tilladt igen at bruge mine ben. De Pombal pegede på en smal, krum sti.

"Der går vejen," sagde han, men pludselig udbrød han: "Dios mio, hvad er det?"

Et frygteligt skrig lød fra skoven nedenunder os. Jeg så de Pombal ryste ligesom en forskrækket hest.

"Det er den djævel," hviskede han; "han er ved at mishandle én, ligesom han mishandlede mig. Himlen stå os bi, at han ikke får fat i os."

En for en krøb vi ned ad den smalle gestedi. Ved bjergets fod var vi atter i skoven. Pludselig lyste et gult skin over os, og træstammernes mørke skygger sprang tydeligt frem. De havde antændt bavnene bagved os. Derfra, hvor vi stod, kunne vi se det mørke legeme mellem flammerne og guerillaernes mørke skikkelser, som dansede hylende omkring bålet ligesom kannibaler. Jeg knyttede næverne mod disse hunde og svor en

dag at komme tilbage med mine husarer og gøre mit regnskab op med dem.

De Pombal kendte alle stierne, som førte gennem skoven, og hvor forposterne var udstillede. Men for at undgå disse skurke måtte vi sno os mellem bjergene og gå mange drøje mil. Dog, hvor gerne havde jeg ikke gået endnu flere mil blot for det syn, som mødte mit øje. Klokken må omtrent have været to om morgenen, da vi gjorde holdt på toppen af et bjerg, over hvilket vor vej snoede sig. Da vi vendte os om, så vi et rødt skin fra bavnens gløder, som om det var en vulkansk ild, der brød ud fra Merodals høje top. Og da så jeg noget mere, noget, som fik mig til at juble af glæde og til at kaste mig på jorden og rulle om i henrykkelse. Langt, langt borte på den sydlige horisont, der vinkede og blinkede et stort, gult lys, blussende og flammende, ikke lyset fra et hus, ikke lyset fra en stjerne, men bavnens fra Mont d'Ossa, som fortalte, at Clausels armé vidste, hvad Etienne Gerard var sendt ud for at underrette den om.

Hvorledes Etienne Gerard red til Minsk

(Rusland, november 1812)

Jeg vil gerne have en stærk vin i aften, mine venner, jeg vil hellere have en bourgogne end en bordeaux. Den gamle soldat er nemlig tung om hjertet i aften. Det er en underlig ting således at begynde at føle sig gammel. Man kan ikke forstå det, ånden er den samme, og man lægger ikke mærke til, hvorledes det stakkels legeme skrumpes ind. Men der kommer et øjeblik, hvor det står for os, lige så hurtigt og klart som blinket af en funklende sabel, og vi ser, hvilke mænd vi var, og hvilke mænd vi er. Ja, således gik det mig i dag, og derfor vil jeg i aften have en bourgogne, hvid bourgogne – Montrachet.

Det var i morges på Marsmarken. Tilgiv, mine venner, at en gammel mand underholder jer med sine mørke betragtninger. I så tropperevuen. Var den ikke prægtig? Jeg befandt mig på den plads, som var forbeholdt de veteraner blandt officererne, som var dekorerede.

Båndet på mit bryst var mit adgangskort. Korset havde jeg hjemme i etuiet. De havde gjort stads af os; for vi havde vor plads i midten, med kejseren og hofkareterne på vor højre hånd.

Det var mange år siden, jeg havde været til revue, der er mange ting, jeg ikke synes om. Jeg kan ikke lide infanteriets røde benklæder. Tidligere brugte infanteriet hvide benklæder,

de røde var forbeholdt kavaleriet. Om kort tid forlanger de vel også vort kyras og vore sporer! Havde man set mig ved revuerne, ville man have sagt, at Etienne Gerard billigede det. Derfor blev jeg derfra. Med disse Krimkrige er det en anden sag; i dem drager de ud for at slås.

Det ligger ikke for mig at være fraværende, hvor tapre folk forsamles.

De marcherede min tro godt, disse små infanterister; de er ikke store, men meget kraftige, og de holdt sig godt. Jeg tog min hat af for dem, da de gik forbi. Så kom artilleriet, det var gode kanoner, godt forspændte og godt bemandede. Derefter fulgte ingeniørerne. Dem tog jeg også hatten af for; der gives ikke taprere folk end ingeniørerne. Nu fulgte lansenererne, kyrassererne, jægerne og spahierne. Jeg kunne skiftevis tage min hat af for dem, undtagen for spahierne.

Kejseren havde ingen spahier. Men da alle de andre var draget forbi, hvem tror I, der så kom til sidst? En brigade husarer! O, mine venner, hvilken stolthed og pragt, hvilken skønhed og glans, blinken og funklen, hovenes trampen og kædernes raslen, manernes rysten, de ædle hoveder, det hele var som en rullende sky og en dansende stålbølge. Mit hjerte slog på tromme for dem, da de red forbi. Og det sidste af dem alle var mit eget regiment. Mit øje faldt på de grå og sølverne dolmaner og skaberakkerne af leopardskind; i dette øjeblik svandt årene for mig; jeg så mine egne folk og heste ride bag efter deres unge oberst, strålende af ungdom og styrke, netop som for fyrretyve år siden. Min stok hævedes: "Hug ind! Avancér! Leve kejseren!"

Det var fortiden, som tilråbte nutiden. Men, o! hvilken tynd, pibende stemme! Var det den stemme, som en gang tordnede fra fløj til fløj af en stor brigade? Og denne arm, som knapt kunne bevæge en stok, var det de jern- og stålmuskler, som ikke havde deres lige i Napoleons mægtige hær? De lo ad mig. De gjorde sig lystige over mig. Kejseren lo og bukkede. Men for mig var nutiden en dunkel drøm, Etienne Gerard med otte hundrede husarer fra længst forsvundne tider var virkeligheden.

Nå – en tapper mand kan se alderen og skæbnen lige i øjnene lige så dristigt, som han kan se på kosakker og ulaner. Men der er tider, hvor man hellere må drikke Montrachet end Bordeaux.

Det er til Rusland, at disse tropper skal sendes, og jeg vil nu fortælle jer en historie fra Rusland. Å! Hvilken fæl drøm det er! Blod og is. Is og blod. Stolte ansigter med sne i skægget. Blå hænder udstrakte efter hjælp, og gennem den store, hvide slette en lang, mørk linje af skikkelser, travende og travende hundrede og atter hundrede mil, og bestandig denne slette. Undertiden var der fyrretræer til at begrænse den, undertiden strakte den sig ud til de kolde, blå skyer; men den mørke linje travede sindigt af sted. Disse trætte, elendige, døende mænd, med sjælen frosset ud af livet på sig, så hverken til højre eller venstre; men med udtærede ansigter og krumme rygge gjorde de for Frankrig, hvad et såret dyr gør for at bevare sin hule. Der blev ikke talt, og man kunne næppe høre føddernes slæben i sneen. Kun en gang hørte jeg dem le. Det var udenfor Wilna, da en adjudant red op i spidsen for den sørgelige kolonne og spurgte, om det var den "Store Armé". Alle, som hørte det, lo, og hvem der så disse knækkede mænd, disse ødelagte regimenter,

disse skeletter indhyllede i skindkapper, som en gang var den stolte garde, de lo, og denne latter rungede gennem hele kolonnen. Jeg har hørt mangt et dødssuk og mangt et forfærdeligt skrig i mit liv, men aldrig noget så frygteligt som denne, den store armés latter.

Men hvorfor blev disse hjælpeløse mænd ikke ødelagt af russerne? Hvorfor blev de ikke gennemboret af kosakkerne? Og hvorfor blev de ikke samlede i hobe og drevet som fanger ind i hjertet af Rusland? Hvis I havde iagttaget den lange, mørke linje, ville I også have set på hver side af den og bag ved den mørke, bevægelige skygger, som kom og forsvandt ligesom drivende skyer. Det var kosakkerne, der sværmede omkring den, ligesom ulve omkring hjorden.

Men grunden til, at de ikke red ind på os, var den, at al Ruslands is ikke kunne kølne vore soldaters varme hjerter. Der var derfor altid nogle, som var rede til at kaste sig mellem disse vilde og deres bytte. Manden over alle mænd blev større, da farerne omringede ham, end da han førte vore fortropper frem til sejr. Jeg tømmer dette glas for ham – for Ney, den rødmankede løve, som så tilbage over sine skuldre efter fjenden, der var angst for at komme for nær til hans hæle. Jeg kan se ham endnu med det hvide ansigt fortrukket af raseri, med hans lyse, blå øjne funklende som flint, og hans stærke stemme brølende og klingende gennem musketternes knalden, hans blanke og fjerløse hat var det tegn, Frankrig samlede sig om i hine sørgelige dage.

Det er velbekendt, at hverken jeg eller Conflans' husarer var i Moskva. Vi var ladt tilbage ved forbindelseslinjerne ved Borodino. Det er mig ubegribeligt, hvorledes kejseren kunne

rykke frem uden os, og det gik dengang op for mig, at hans dømmekraft var svækket, og at han ikke længere var den mand, han havde været. Imidlertid skal en soldat adlyde sine ordrer, og jeg blev tilbage i denne landsby, der var forpestet af tredive tusind mands lig, dette store felttogs ofre. Jeg anvendte dette sildige efterår til at sætte mine heste i bedre stand og opklæde mine folk, og da arméen kom tilbage til Borodino, var mine husarer de bedste i kavaleriet, og Ney stillede dem i bagtroppen.

Hvad skulle han have gjort uden os i disse skrækkelige dage?

"Ak, Gerard," sagde han en aften, – men det passer sig ikke at gentage hans ord. Det er tilstrækkeligt at sige, at han sagde, hvad hele arméen følte. Bagtroppen dækkede arméen, og Conflans' husarer dækkede bagtroppen. Det er hele sandheden i en sætning.

Kosakkerne var altid efter os, og vi slog dem altid tilbage. Der gik ikke en dag, uden at vi måtte bruge vore sabler; det var i sandhed et soldaterliv.

Men der kom en tid – vi var dengang mellem Wilna og Smolensk – da tilstanden blev umulig. Vi kunne kæmpe mod kosakkerne, ja, endog mod kulden; men vi kunne ikke kæmpe mod hungeren. Føden måtte vi have, det koste, hvad det ville. En aften sendte Ney bud efter mig, at jeg skulle komme til ham i vognen, hvor han havde sit kvarter. Han sluttede sit hoved i sine store hænder, dødtræt på sjæl og legeme.

"Oberst Gerard", sagde han, "det går meget dårligt for os. Folkene er ved at sulte ihjel, vi må have fødemidler for enhver pris."

"Hestene?" indskød jeg.

"Med undtagelse af Deres håndfuld kavaleri er der ingen tilbage."

"Bagtroppen?" sagde jeg.

Han lo i sin fortvivlelse.

"Hvad mener De med bagtroppen?"

"Ja, kæmpende mænd har dog altid værdi."

"Godt," sagde han, "De vil spille spillet lige til det sidste, det vil jeg også. Godt, Gerard, godt."

Han klemte min hånd i sin.

"Men der er endnu en udvej for os."

Han tog en lygte ned fra vognens loft og holdt den over et kort, som lå udbredt foran ham.

"Syd for os," sagde han, "ligger byen Minsk. Jeg har en russisk desertørs ord for, at der er opbevaret meget korn i byens rådhus. Jeg ønsker, at De skal tage så mange mand med Dem, som De anser for nødvendigt, drage til Minsk, bemægtige Dem kornet, belæsse nogle vogne med det, som De må forskaffe i byen, og sende det til mig her mellem Wilna og Smolensk. Hvis det glipper for Dem, er det kun en afdeling soldater, der går tabt, og hvis det lykkes, er det nyt liv for armeen."

Han havde ikke udtrykt sig ganske rigtigt; for det var åbenbart, at hvis det mislykkedes, var det mere end tabet af en afdeling soldater. Man må regne lige så meget med egenskaberne som med mængden.

Men hvilken hæderlig mission! Hvilken berømmelig dåd! Hvis en dødelig kunne udføre den, skulle kornet komme fra Minsk, jeg lovede det og sagde nogle få begejstrede ord om en tapper mands pligt, hvorover marskallen blev så bevæget, at

han rejste sig, tog mig venligt om skuldrene og førte mig ud af vognen.

Det var klart, at skulle mit foretagende lykkes, skulle jeg kun tage et ringe antal mænd med mig og stole mere på list end på magt. En stor afdeling ville ikke kunne skjule sig og ville have vanskeligt ved at forskaffe sig føden. Den ville også bringe alle russerne omkring os til at samle sig for at ødelægge os. På den anden side: hvis vor lille deling kunne slippe uset forbi kosakkerne, var det ikke sandsynligt, at vi ville støde på russiske tropper, for vi vidste, at hovedarmeen var nogle dages march bagved os. Dette korn var uden tvivl gemt til dem.

En eskadron husarer og tredive polske lansenerer var alt, hvad jeg valgte til denne lille ekspedition. Om natten drog vi ud af lejren og red sydpå i retning af Minsk.

Lykkeligvis var det ikke måneskin, og vi var så heldige at komme forbi fjenden uden at blive angrebet. To gange så vi et stort bål brænde ude i sneen og rundt om en tæt rad af høje stænger. Det var kosakkernes lanser, som de havde stillet op, mens de sov. Det ville have været mig en stor glæde at bryde ind mellem dem; for vi havde meget at hævne, og mine kammeraters øjne så længselsfuldt fra mig til disse røde lys, der flakkede i mørket. Jeg var min tro fristet til at gøre det, for det havde været en god lærdom at give dem, at de skulle holde sig i nogle mils afstand fra den franske armé. Det er imidlertid en god regel for en anfører at holde hver ting ud for sig, og derfor red vi stille videre igennem sneen, efterladende kosakkernes bivuakker på hver side af vejen. Bagved os viste en mørk sky sammensmeltet med en rød linje, hvor vore egne elendige

stakler forsøgte at holde sig i live til den kommende dags elendighed og sult.

Hele natten red vi langsomt frem, mens vi vendte vore hestes haler mod Polarstjernen. Der var mange hjulspor i sneen, og vi holdt os i dem, for at man ikke skulle opdage, at en afdeling kavaleri havde passeret vejen.

Det er disse små forsigtighedsregler, som betegner den erfarne officer. Desuden fandt vi lettere landsbyerne ved at holde os i sporene, og kun i dem kunne vi vente at finde foden. Ved daggry befandt vi os i en tæt fyrreskov, hvor træerne var så betyngede af sne, at lyset knap kunne trænge igennem dem. Da vi havde fundet vor vej, var det højlys dag. Randen af den opgående sol kastede sine stråler over snesletten og farvede den rød fra den ene ende til den anden. Jeg gjorde holdt med mine husarer og lansenerer i ly af skoven og studerede egnen. Tæt ved os lå en lille bondegård. På den anden side, i nogle mils afstand, var der en landsby. Længere borte ude i horisonten hævede sig en betydelig by med funklende kirketårne. Det måtte være Minsk. Jeg kunne ikke i nogen retning opdage spor af tropper. Det var åbenbart, at vi var kommet forbi kosakkerne, og at der nu ikke var flere af dem mellem os og vort mål. Mine folk brød ud i et glædesråb, da jeg oplyste dem om vor stilling, og vi rykkede hurtigt mod landsbyen.

Jeg har fortalt, at der lå en lille bondegård tæt ved os. Da vi red op til den, bemærkede jeg, at en smuk, grå hest med militærsaddel på stod bundet uden for døren. Øjeblikkelig galopperede jeg frem; men førend jeg nåede døren, fo'r en mand ud af den, kastede sig på hesten og jog af sted, så sneen fløj ham om ørerne. Sollyset glimrede på hans epauletter og jeg

så, at det var en russisk officer. Jeg gav Violette af sporerne og fløj efter ham. Mine folk fulgte mig; men der var ingen af deres heste, som kunne sammenlignes med Violette, og jeg vidste, at jeg ikke kunne vente nogen hjælp af dem til at fange russeren.

Det skal imidlertid være en hurtig hest og en dygtig rytter, som kan håbe at undgå Violette, når Etienne Gerard er i sadlen. Denne unge russer red godt; hans hest var også god; men gradvis udmattede vi ham dog.

Han vendte bestandig hovedet over skulderen, det var et mørkt, kønt ansigt med øjne som lignede en ørns, og da jeg kom nærmere, så han sig halvt om; der kom et lyn og et knald, og en pistolkugle susede forbi mit øre.

Førend han havde fået draget sin sabel, havde jeg imidlertid indhentet ham; men han sporede sin hest, og vi to galopperede side om side over sletten, jeg med mit ben mod hans og min venstre hånd på hans skulder. Jeg så ham fare med hånden op til munden. Øjeblikkelig trak jeg ham ned til min sadelknap og greb ham om struben, så han ikke kunne synke. Hans hest ville fare frem; men jeg holdt ham fast, og Violette stod stille. Sergent Oudin af husarerne var den første, som kom til os, han var en gammel soldat og så med et blik, hvad jeg ville.

"Hold fast, oberst," sagde han, "jeg skal gøre resten."

Han greb sin kniv, pressede den ind mellem russerens tænder og drejede den således om, at han var nødsaget til at åbne munden. På hans tunge lå den lille, våde klump papir, han havde været så ivrig efter at synke. Oudin pillede den ud, og jeg slap mandens strube. At dømme efter den måde, på hvilken han, halvt kvalt som han var, kiggede efter papiret, kunne jeg vide, at det indeholdt et vigtigt budskab. Han strakte hænderne

ud, som om han ville snappe det fra mig. Han trak imidlertid på skuldrene og smilede, da jeg gjorde ham en undskyldning for min råhed.

"Og nu til forretningerne," sagde jeg, da han var færdig med at hoste og spytte. "Hvad er Deres navn?"

"Alexis Barakoff."

"Deres rang og regimentet?"

"Kaptajn ved Grodnos dragoner."

"Hvad er det for en note, De skulle bringe?"

"Det er en linje, jeg har skrevet til min kæreste."

"Hvis navn er hetman Platoff," sagde jeg, idet jeg undersøgte adressen. "Nej, hr. kaptajn, det er et vigtigt militærdokument, som De skulle bringe fra en general til en anden. Sig mig det straks."

"Læs det, så får De det at vide."

Han talte udmærket fransk, som de fleste dannede russere gør; men han vidste også godt, at ikke én fransk officer forstod et ord russisk. På den indvendige side af noten stod en enkelt linje, der lød således: "*Pustj Franzuzy pridutt v Minsk. Min gotovy.*"

Jeg stirrede på det og rystede på hovedet. Derefter viste jeg den til mine husarer; men de var lige så kloge som jeg. Polakkerne var alle rå fyre, som hverken kunne læse eller skrive med undtagelse af deres sergent, som var fra Memel i Østpreussen og ikke forstod russisk. Det var fortvivlet; for jeg vidste, at jeg var i besiddelse af en vigtig hemmelighed, af hvilken armeens frelse måske afhang, og jeg kunne dog ikke gøre nogen brug af den. Jeg opfordrede atter vor fange til at oversætte den og tilbød ham hans frihed, hvis han ville gøre det. Han smilede kun ad min begæring.

Jeg kunne kun beundre ham; for det var det samme smil, som man ville have set på mit ansigt, hvis jeg havde været i hans sted.

"I det mindste," sagde jeg, "sig mig navnet på denne landsby."

"Det er Dobrova."

"Og det er Minsk, som ligger der?"

"Ja, det er Minsk."

"Vi vil da ride til landsbyen, og vi skal snart finde nogen, som vil oversætte depechen."

Vi red nu videre; på hver side af fangen red en soldat med en ladt karabin. Landsbyen var kun en lille plet, og jeg stillede en vagt ved enderne af dens eneste gade, så at ingen kunne undslippe os. Det var nødvendigt at gøre holdt og søge at finde nogen føde både til menneskene og hestene, da vi havde rejst hele natten og havde en lang dagsrejse for os.

Der var et stort stenhus midt i landsbyen, det red vi hen til. Det var præstens hus; han var en snøvlende og uvenlig gammel mand, som ikke svarede os høfligt på et eneste af vore spørgsmål. Jeg har aldrig set en grimmere fyr; men det var min tro helt anderledes med hans eneste datter, som holdt hus for ham. Hun var en brunette, hvilket er sjældent i Rusland, med en skær hud, ravnsort hår og et par af de prægtigste, mørke øjne, som nogensinde strålede ved synet af en husar. Ved det første blik, så jeg, at hun var min. Når en soldat har en pligt at udføre, er det ikke tiden at gøre kur; men alligevel sladrede jeg med hende, mens jeg indtog det tarvelige måltid, man satte for mig, og inden en times forløb var vi de bedste venner. Hendes fornavn var Sophie, efternavnet fik jeg aldrig at vide. Jeg lærte hende at kalde mig Etienne, og jeg forsøgte al opmuntre hende;

for hendes søde ansigt var meget alvorligt, og der var tårer i hendes skønne, mørke øjne. Jeg trængte ind på hende, for at hun skulle fortælle mig, hvad hun var bedrøvet over.

"Hvorledes kan jeg være andet," sagde hun, idet hun talte fransk med den mest bedårende læspen, "når en af mine landsmænd er Deres fange. Jeg så ham mellem to af Deres husarer, da De red ind i landsbyen."

"Det er krigens gang," sagde jeg, "hans tur i dag, måske min i morgen."

"Men betänk, herre –" sagde hun.

"Etienne", sagde jeg.

"O, herre –"

"Etienne," gentog jeg.

"Nuvel da," sagde hun yndigt rødmende og fortvivlet, "betänk, Etienne, at denne unge mand vil blive ført til Deres armé og vil komme til at sulte og døje kulde, for efter hvad jeg har hørt, har Deres egne soldater det hårdt, og hvorledes vil så en fanges lod blive?"

Jeg trak på skuldrene.

"De ser så god ud, Etienne," sagde hun, "De vil ikke fordømme denne stakkels mand til den visse død. Jeg beder Dem indstændigt, lad ham gå!"

Hendes fine hånd hvilede på mit ærme, hendes mørke øjne så bønfoldende ind i mine. En pludselig tanke fo'r igennem mig. Jeg ville opfylde hendes bøn; men jeg ville til gengæld forlange noget af hende. På min befaling blev fangen ført ind i værelset.

"Kaptajn Barakoff," sagde jeg, "denne unge dame har bedt mig om at give Dem Deres frihed, og jeg er tilbøjelig til at gøre det; men jeg forlanger, at De skal forpligte Dem ved Deres ære

til at forblive her i denne bolig i fire og tyve timer og ikke gøre noget skridt for at underrette nogen om vore bevægelser."

"Det vil jeg," sagde han.

"Så vil jeg stole på Deres æresord. En mand mere eller mindre har ingen betydning i en krig mellem store arméer, og at tage Dem med som fange ville være det samme som at dømme Dem til døden. Forlad os nu, hr. kaptajn, og vis Deres taknemmelighed, ikke mod mig, men imod den første franske officer, som falder i Deres hænder."

Da han var gået, trak jeg mit papir op af lommen.

"Nu, Sophie," sagde jeg, "har jeg gjort, hvad De bad mig om, og til gengæld forlanger jeg kun, at De skal give mig lidt undervisning i russisk."

"Inderligt gerne," sagde hun.

"Lad os begynde med dette," sagde jeg, idet jeg bredte papiret ud foran mig. "Lad os tage det ord for ord og se, hvad det betyder."

Hun så på det skrevne med lidt forundring.

"Det betyder," sagde hun, "hvis de franske kommer til Minsk, er alt tabt."

Pludselig kom der et udtryk af skræk i hendes smukke ansigt.

"Store Himmell!" råbte hun, "hvad har jeg gjort? Jeg har forrådt mit land! O, Etienne, Deres øjne er de sidste, som måtte se denne skrivelse. Hvor kunne De være så listig at bringe en stakkels, enfoldig, umistænksom pige til at forråde sit land?"

Jeg trøstede hende, så godt jeg kunne, og forsikrede hende, at det kunne ikke regnes hende til last, at hun var blevet overrumplet af en så erfaren kriger og så snild en mand som

jeg. Men der var nu ikke tid til lang tale. Noten sagde tydeligt, at kornet var i Minsk, og at der ingen tropper var til at forsvare det. Jeg gav hurtigt ordre fra vinduet, trompeteren blæste folkene sammen, og inden ti minutters forløb havde vi ladet landsbyen bag os og red hurtigt til byen, hvis kupler og minareter glimrede mod sneen i horisonten. De trådte tydeligere og tydeligere frem for os, og til sidst, da solen sank i vest, var vi ved byens hovedgade, og under lyden af musik og forskrækkede kvinders skrig galopperede vi op ad denne, indtil vi befandt os lige overfor byens rådhus. Jeg stillede mine ryttere op på torvet og stormede selv ind i bygningen med mine to sergenter Oudin og Papillette.

Himmell! Kan jeg nogensinde glemme det syn, som mødte mig her? Lige overfor os var der opstillet en tredobbelt række russiske grenaderer; de hævede musketterne, da vi trådte ind, og en knaldende salve brød løs lige mod vore ansigter. Oudin og Papillette styrtede om på gulvet, ramt af kuglerne. Hvad mig angår, blev min brystplade skudt bort, og jeg fik to huller i min dolman. Grenadererne gik imod mig med deres bajonetter.

"Forræderi!" råbte jeg. "Vi er forrådt! Til hest!"

Jeg styrtede ud af hallen; men hele torvet var opfyldt af soldater.

Fra alle sider red der dragoner og kosakker frem, og så heftigt var der blevet skudt fra alle de omliggende huse, at halvdelen af mine mænd lå på jorden.

"Følg mig!" brølede jeg og sprang op på Violette; men en kæmpemæssig russisk dragonofficer slog sine arme omkring mig, og vi tumlede om sammen på jorden.

Han trak sin sabel for at dræbe mig, men han betænkte sig, greb mig i struben og dunkede mit hoved således mod brostenene, at jeg mistede bevidstheden. På den måde gik det til, at jeg blev russernes fange.

Da jeg igen kom til mig selv, var det min eneste sorg, at russerne ikke havde hugget min hjerne ud. Der på torvet i Minsk lå halvdelen af mine ryttere døde eller sårede, med en skare triumferende russere omkring sig.

De øvrige var stuvet sammen i rådhusets forhal med en deling kosakker til at holde vagt over sig. Ak! Hvad kunne jeg sige, hvad kunne jeg gøre? Det var åbenbart, at jeg havde ført mine folk ind i en omhyggelig udtænkt snare. Man havde hørt om vor sendelse, og man havde forberedt sig. Det var den depeche, der var skyld i, at jeg havde forsømt enhver forsigtighedsregel og var redet uden betænkning ind i byen. Hvorledes kunne jeg retfærdiggøre mig? Tårerne løb mig ned ad kinderne, da jeg tænkte på min ødelagte eskadron og på mine kammerater ved den "Store Armé," der forgæves ventede på det korn, jeg skulle have bragt dem. Ney havde haft tillid til mig og han havde taget fejl. Hvor ofte ville hans øje ikke stirre ud over snemarkerne efter den ladning korn, som aldrig skulle glæde hans syn! Min egen skæbne var hård nok. Ea forvisning til Sibirien var det bedste, fremtiden kunne bringe mig. Men I må tro mig, mine venner, at det var ikke for min egen skyld, men for sine døende kammeraters, at Etienne Gerards kinder blev våde af de tårer, der frøs lige så hurtigt, som de blev udgydt.

"Hvad er det?" sagde en grov stemme ved siden af mig, og da jeg vendte mig, så jeg den sortskæggede dragon, som havde trukket mig ned af sadlen. "Se, franskmanden græder! Jeg

troede, at korsikaneren var fulgt af tapre mænd og ikke af børn."

"Hvis De og jeg stod ene ansigt til ansigt, skulle jeg vise Dem, hvem af os to, der er den tapreste mand," sagde jeg.

Til svar slog denne rå mand mig lige i ansigtet med sin flade hånd. Jeg greb ham i struben; men et dusin af hans soldater rev mig bort fra ham, og han slog mig atter, mens de holdt mine hænder.

"Din nedrige hund," råbte jeg, "er det en måde at behandle en officer og en gentleman på?"

"Vi har aldrig bedt jer om at komme til Rusland," sagde han; "når I gør det, må I tage den behandling, I kan få. Hvis jeg måtte råde, skulle I skydes straks."

"De skal en dag komme til at stå mig til ansvar for Deres opførsel," sagde jeg, idet jeg tørrede blodet af min moustache.

"Dersom hetman Platoff er af min mening, vil De ikke være levende i morgen ved denne tid," sagde han med et vildt grin. Han tilføjede nogle ord på russisk til sine soldater, og de sprang øjeblikkelig i sadlen.

Stakkels Violette, der så lige så elendig ud som dens herre, var blevet trukket frem, og det blev befale mig at stige op på den. Min venstre arm blev bundet med en læderrem til en sergents stigbøjle. Således blev jeg og levningerne af mine folk ført bort fra Minsk i den sørgeligste forfatning.

Aldrig er jeg stødt på så brutal en mand som denne Sergine, der anførte eskorten. Den russiske armé består af de bedste og de værste officerer i verden, men nogen værre end major Sergine af de kievskie dragoner, er jeg aldrig stødt på, undtagen blandt guerillaerne på den iberiske halvø.

Han var en stor mand med et stolt, hårdt ansigt og stift, sort hår, som faldt ned over hans kys.

Det er siden blevet fortalt mig, at han var bekendt for sin styrke og sin tapperhed, og jeg kunne svare for, at han havde en bjørns kræfter; det havde jeg følt, da han rev mig ned fra sadlen. Han var også på sin måde vittig og gjorde stadig bemærkninger over os på russisk, som fik hans dragoner og kosakker til at le. To gange slog han mine kammerater med sin ridepisk, og en gang nærmede han snerten til mig over sin skulder; men der var noget i mit øje, som advarede ham imod at lade den falde.

Således, elendige og ydmygede, frysende og sultne red vi, en trøstesløs kolonne, gennem den uhyre sneslette. Solen var gået ned, men alligevel fortsatte vi vor besværlige rejse i det nordiske tusmørke. Stiv og forfrossen, med mit hoved bankende af de slag, jeg havde fået, blev jeg båret frem af Violette, næppe vidende hvor jeg var, eller hvorhen jeg red. Den lille hoppe gik med sænket hoved, som den kun hævede nu og da for at udtrykke sin foragt for kosakkernes små, skabede heste, der omgav hende.

Pludselig standsede imidlertid eskorten, og jeg så, at vi havde gjort holdt i en lille russisk landsbys eneste gade. Der var en kirke på den ene side, og på den anden lå der et stenhus, som det forekom mig, at jeg skulle kende. Jeg spejdede omkring mig i tusmørket og så nu, at vi var kommet tilbage til Dobrova, og var ved det hus, ved hvilket vi også var standset om morgenen. Her var det, at min yndige Sophie i sin uskyldighed havde oversat den ulyksalige skrivelse, som på en så besynderlig måde havde ført til vor ødelæggelse. At tænke sig, at det kun var få timer siden, vi havde forladt denne plet, så fulde af håb og med

de skønneste forventninger om et lykkeligt udfald af vor mission, og nu var vi kun en lille hob slagne og ydmygede mænd, hvis skæbne afhang af en rå fjende. Men således er en soldats lod, mine venner, dyst i dag og hug i morgen, tokayer i et slot, mudret vand i en hule, pelsværk eller pjalter, en fyldt pung eller en tom lomme, bestandig svævende mellem det bedste og det værste, kun hans mod og hans ære bliver uforanderlig.

De russiske ryttere stod af hesten, og mine stakkels karle blev beordrede til at gøre det samme. Det var allerede sent, og det var klart, at hensigten var, at vi skulle tilbringe natten i denne landsby. Der var stor fryd og glæde blandt bønderne, da de hørte, at alle vi var blevet taget til fange; de strømmede ud fra deres huse med fakler, og kvinderne bragte the og brændevin til kosakkerne. Blandt andre kom også den gamle præst til syne, den samme vi havde set om morgenen; men nu var han lutter smil, og han bragte varm punch ud på en bakke; jeg kan endnu lugte denne punch. Sophie kom bagefter sin fader. Med rædsel så jeg hende klappe major Sergines hånd, idet hun lykønskede ham til den sejr, han havde vundet, og til de fanger, han havde med sig. Hendes fader, den gamle præst, så på mig med en uforskammet mine og gjorde fornærmelige bemærkninger over mig, idet han pegede på mig med sin grimme magre hånd. Hans smukke datter så også på mig, men jeg læste den ømmeste medlidenhed i hendes mørke øjne. Til sidst vendte hun sig til major Sergine og sagde nogle ord til ham på russisk, hvorover han rynkede sine bryn og rystede utålmodigt på hovedet.

Det syntes, som hun bad ham om noget, mens hun stod der i lysskæret, der faldt ud gennem døren på hendes faders hus. Mit øje var fæstet på de to ansigter, den unge, smukke piges og den mørke, stolte mands; for mit instinkt sagde mig, at det var min egen skæbne, de afhandlede. Længe rystede soldaten på sit hoved; men endelig syntes det, som han ville give efter, bevæget ved hendes indtrængende bønner. Han vendte sig mod det sted, hvor jeg stod med den sergent, som skulle passe på mig.

"Disse gode folk tilbyder Dem nattely," sagde han, idet han så op og ned ad mig med hævngherrige blikke; "jeg kan ikke godt afslå Deres tilbud, men jeg vil rent ud sige Dem, at jeg hellere så Dem i sneen. Jeg ville gerne køle Deres hede blod, De kæltring af en franskmand."

Jeg så på ham med den foragt, jeg følte.

"De er født som en vild, og De vil dø som en sådan," sagde jeg.

Mine ord krænkede ham, og han brød ud med en drøj ed, mens han hævede ridepysken, som om han ville slå.

"Stille, De hund med det studsede øre," råbte han, "hvis jeg måtte råde, skulle nok noget af uforkammetheden være frosset af Dem i morgen."

Han beherskede sin lidenskab og vendte sig til Sophie med en mine, som skulle være galant.

"Hvis De har en kælder med en god lås for, må fyren ligge der i nat, siden De har vist ham den ære at have interesse for hans bekvemmelighed; men jeg må have hans ord for, at han ikke vil gøre noget forsøg på at undvige, da jeg er ansvarlig for ham, indtil jeg i morgen kan overgive ham i hetman Platoffs hænder."

Hans hovmodige tale var mere, end jeg kunne udholde. Han havde uden tvivl talt fransk til Sophie, for at jeg skulle forstå den ydmygende måde, på hvilken han hentydede til mig.

"Jeg vil ikke modtage nogen gunst af Dem," sagde jeg. "De kan gøre ved mig, hvad De vil; men jeg vil aldrig give Dem mit ord."

Russeren trak på sine store skuldre og gik fra mig, som om den sag dermed var afgjort.

"Meget vel, min fine ven, så meget desto værre for Deres fingre og tæer. Vi får se, hvorledes De befinder Dem i morgen efter en nat i sneen."

"Et øjeblik, major Sergine!" råbte Sophie. "De må ikke være så hård mod denne fange. Der er en særegen grund, hvorfor han har fordring på Deres venlighed og barmhjertighed."

Russeren så med mistænksomhed fra hende til mig.

"Hvad er det for en særegen grund? De synes virkelig at have en mærkværdig interesse for denne franskmand," sagde han.

"Grunden er, at han i morges på sit eget ansvar har frigivet kaptajn Alexis Barakoff af de grodonske dragoner."

"Det er sandt," sagde Barakoff, som var kommet ud af huset. "Han tog mig til fange i morges og frigav mig på mit æresord, i stedet for at føre mig til den franske armé, hvor jeg ville være sultet ihjel."

"Siden oberst Gerard har handlet så højsindet, vil De sikkert nu, da lykken har vekslet, tillade os at byde ham et ringe ly i vor kælder i denne bitterlig kolde nat," sagde Sophie. "Det er en ubetydelig gengæld for hans ædelmodighed."

Men dragonen var stadig modvillig.

"Han må først give mig sit ord på, at han ikke vil flygte. Hører De, franskmand, vil De give mig Deres ord?"

"Jeg vil ikke give Dem noget," svarede jeg.

"Oberst Gerard!" udbrød Sophie, idet hun vendte sig til mig med et indsmigrende smil, "De vil give *mig* Deres ord, vil De ikke?"

"Dem, frøken kan jeg intet nægte. Jeg giver Dem med glæde mit ord."

"Major Sergine," sagde Sophie triumferende, "jeg antager, det er tilstrækkeligt. De har bort ham sige, at han giver mig sit ord. Jeg vil være ansvarlig for ham."

På en unådig måde frembrummede min bjørn sit samtykke, hvorefter jeg blev ført ind i huset, fulgt af den surmulende præst og den tykke, sortskæggede dragon. I kælderen var der et stort rum, hvor brændslet til vinteren opbevaredes. Jeg blev ført derned, og man sagde mig, at her var mit nattekvarter. På den ene side i det mørke rum var der opstablet brænde lige op til loftet. Ellers var der kun stengulv og nøgne vægge med et eneste lille vindue, som var spærret med jernstænger. Oplysningen bestod af en stor staldlygte, der hang på en krog under det lave loft. Major Sergine smilede, da han tog den ned og drejede den rundt, så lyset trængte ind i hver krog af det mørke rum.

"Hvad synes De om vore russiske hoteller?" spurgte han med en ondskabsfuld hånlatter. "Dette er ikke meget stort; men det er det bedste, vi kan byde Dem. Måske I franskmænd, næste gang I får lyst til at rejse, vil vælge et land, hvor man kan byde jer bedre bekvemmeligheder."

Han stod og lo ad mig med sine hvide tænder skinnende gennem skægget. Derpå forlod han mig, og jeg hørte nøglen blive drejet om i låsen.

Jeg sad en times tid på en bunke brænde, hensunken i fortvivelse, udmattet på sjæl og legeme, med ansigtet støttet i mine hænder og sjælen opfyldt af de sørgeligste tanker. Der var koldt nok indenfor disse fire vægge; men når jeg tænkte på mine ryttere udenfor, var mit hjerte ved at briste af sorg. Selv måtte jeg gå op og ned ad gulvet, banke mine hænder mod hinanden og sparke fødderne mod muren, for at De ikke skulle fryse af mig. Der udstrømmede lidt varme fra lygten; men der var alligevel bitterlig koldt, og jeg havde intet spist siden om morgenen. Det forekom mig, som om alle havde glemt mig; men til sidst hørte jeg nøglen blive drejet om i låsen, og hvem skulle træde ind, andre end min fange fra om morgenen, kaptajn Barakoff. En flaske vin stak frem under hans arm, og han holdt en tallerken med varm mad i hånden.

"Tys," sagde han, "ikke et ord, jeg kan ikke forklare mig, for major Sergine er her endnu. Hold Dem vågen og parat."

Med disse hastige ord satte han vinen og den velkomne mad fra sig og forsvandt.

"Hold Dem vågen og parat."

Ordene genlød i mine øren. Jeg spiste min mad og drak min vin; men det var hverken maden eller vinen, som oplivede og styrkede mig, men derimod Barakoffs ord; hvad kunne de betyde? Hvorfor skulle jeg holde mig vågen? Hvad skulle jeg være parat til? Var det muligt, at der var udsigt til flugt? Jeg har aldrig haft noget til overs for den mand, som forsømmer at bede til daglig brug, men som beder når han er i fare. Dét er

ligesom den soldat, der ikke viser sin oberst nogen ærbødighed, undtagen når han vil udbede sig en gunst af ham. Og dog, når jeg tænker enten på Sibiriens saltgruber eller på min moder hjemme i Frankrig, så opsteg der uvilkårligt inderlige bønner, ikke fra mine læber, men fra mit hjerte, om at Barakoffs ord måtte varsle held for mig. Men landsbyens ur slog time efter time, og stadig hørtes kun de russiske skildvagters trin udenfor.

Da til sidst bankede mit hjerte ved at høre lette fodtrin i gangen. Et øjeblik efter drejedes nøglen om, og Sophie stod for mig.

"Oberst Gerard," udbrød hun.

"Etienne," sagde jeg.

"De er altid den samme," sagde hun, "men er det muligt, at De ikke hader mig? Har De tilgivet mig det puds, jeg har spillet Dem?"

"Hvilket puds?" spurgte jeg.

"Gode Himmel! Er det muligt, at De ikke har forstået det? De bad mig om at oversætte depechen, og jeg sagde Dem, at der stod: Hvis franskmændene kommer til Minsk, er alt tabt."

"Hvad stod der da?"

"Der stod: Lad franskmændene kun komme til Minsk, vi venter dem."

Jeg fo'r tilbage fra hende.

"De har bedraget mig!" råbte jeg. "De lokkede mig i fælden. De er altså skyld i mine mænds død og fangenskab. En dåre var jeg, at jeg havde tillid til en kvinde."

"vær ikke uretfærdig, oberst Gerard. Jeg er en russisk kvinde, og min første pligt må gælde mit fædreland. Ville De ikke gerne,

at en fransk pige skulle handle, ligesom jeg har gjort? Havde jeg oversat depechen rigtigt, var De ikke redet til Minsk, og Deres eskadron var undsluppet os. Sig, at De tilgiver mig!"

Hun så så bedårende ud som hun stod der og forsvarede sig; men når jeg tænkte på mine faldne mænd, kunne jeg ikke tage den hånd, som hun rakte ud imod mig.

"Godt," sagde hun, idet hun lod hånden falde. "De føler for Deres landsmænd, ligesom jeg føler for mine, så deri ligner vi hinanden; men De har sagt et klogt og et kærligt ord indenfor disse mure, oberst Gerard, De har sagt: 'En mand mere eller mindre gør ingen forskel i kampen mellem to store arméer', og Deres ædle lærdom er ikke spildt. Bagved dette brænde er en ubevogtet dør. Her er nøglen til den. Gå bort, oberst Gerard, og jeg håber, at vi aldrig mere skal mødes."

Jeg stod et øjeblik med nøglen i hånden, mens tankerne hvirvlede rundt i mit hoved. Derpå gav jeg hende den tilbage.

"Jeg kan ikke gøre det," sagde jeg.

"Hvorfor ikke?"

"Jeg har givet mit ord."

"Til hvem?" spurgte hun.

"Hvor kan De spørge, til Dem!"

"Og jeg løser Dem fra det."

Mit hjerte hoppede af glæde. Det var jo virkelig sandt, hvad hun sagde. Jeg havde nægtet at give mit ord til Sergine; jeg havde ingen forpligtelser overfor ham. Når hun løste mig fra mit løfte, blev min ære uberørt. Jeg tog nøglen.

"De vil finde kaptajn Barakoff ved enden af landsbygaden," sagde hun. "Vi folk her i norden glemmer aldrig hverken en fornærmelse eller en venlighed. – Han venter Dem med Deres

hest og Deres sabel. – Spild nu ikke et øjeblik; for om to timer begynder det at dages."

Således kom jeg ud i den stjerneklare russiske nat og så det sidste glimt af Sophie, da hun stod i den åbne dør og kiggede efter mig. Hun så længselsfuldt på mig, som om hun ventede sig mere end den kolde tak, jeg gav hende; men endog den mest ydmygede mand har sin stolthed, og jeg vil ikke nægte, at den komedie, hun havde spillet for mig, havde såret mig i høj grad, jeg kunne ikke have overtalt mig selv til at kysse hendes hånd og endnu mindre hendes læber. Døren førte ud til en snæver gyde, og ved enden af den stod en tilhyllet skikkelse, som holdt Violette ved tøjlen.

"De sagde til mig, at jeg skulle være god imod den første franske officer, som jeg traf i ulykke," sagde han. "God lykke! God rejse!"

Da jeg sprang i sadlen, hviskede han: "Husk, at feltråbet er Poltava!"

Det var godt, at han havde sagt mig det, for jeg skulle to gange forbi kosakkernes forposter, førend jeg kom udenfor linjen. Jeg havde netop passeret den sidste og håbede, at jeg nu atter var en fri mand, da jeg blev opmærksom på en lyd i sneen bagved mig og så, at en svær mand på en stor sort hest kom farende efter mig. Min første indskydelse var at give Violette af sporerne, min anden, da jeg så et langt sort skæg på et blankt kyras, var at holde stille og vente på ham.

"Jeg tænkte nok, at det var Dem, De forbandede hund af en franskmand," råbte han svingende sin dragne sabel imod mig, "De har altså brudt Deres ord, De skurk."

"Jeg gav ikke mit ord."

"De lyver, hund!"

Jeg så mig omkring, der var ingen at se. Forposten stod ubevægelig langt borte. Vi var alene med den klare måne foroven og sneen forneden. Lykken har altid været mig huld.

"Jeg gav Dem ikke mit ord."

"De gav det til den unge dame."

"Så vil jeg svare for det til hende."

"Det vil uden tvivl passe bedre for Dem. Men ulykkeligvis skal De svare for det til mig!"

"Jeg er parat."

"De har også fået Deres sabel! Her er nok forræderi med i spillet, kvinden har hjulpet dem. – Hun skal få Sibirien at se for denne nats værk!"

Disse ord blev hans dødsdom. For Sophies skyld kunne jeg ikke lade ham komme levende tilbage. Vore klinger krydsedes, og et øjeblik efter var min trængt igennem hans sorte skæg og ind i hans strube. Jeg var nede på jorden lige så hurtigt som han; men det ene stød var tilstrækkeligt, og han døde, mens han som en vild hund satte sine tænder i mine ankler.

To dage senere stødte jeg til armeen i Smolensk og udgjorde atter en del af denne sørgelige procession, som travede frem i sneen, hvor den efterlod en lang, blodig stribe til at vise den vej, den var gået. –

Nok, mine venner; jeg vil ikke genopvække erindringen om disse dage fulde af elendighed og død. De forfølger mig bestandig i mine drømme. Da vi endelig standsede i Warszawa, havde vi efterladt vore kanoner, vore transportvogne og tre fjerdedele af vore kammerater. Men vi efterlod ikke Etienne Gerards ære. Man har sagt, at jeg brød mit ord. Lad dem vogte

sig for at sige det op i mit ansigt, for historien er således, som jeg har fortalt jer den, og hvor gammel jeg end er, så er min pegefinger endnu ikke for svag til at trække en pistol af, når det gælder min ære.

Hvorledes Etienne Gerard spillede om et kongerige

(Tyskland, marts 1813)

Det har af og til slået mig, at en og anden af jer, når I har hørt mig fortælle et af mine små eventyr, måske er gået hjem med det indtryk, at jeg var noget indbildsk. Intet kunne være mere forkert, for jeg har altid fundet, at den virkelig gode soldat er fri for denne fejl. Det er sandt, at jeg ind imellem nødvendigvis må fremstille mig selv som værende modig, andre gange fuld af ideer, og altid interessant; men sådan var det jo virkelig, og jeg må tage kendsgerningerne, som de er. Det ville være uværdigt for mig at lade som om min karakter havde været mindre fin end det er tilfældet. Den hændelse, jeg vil fortælle jer om i aften, er imidlertid af en sådan karakter, at kun en beskeden mand ville finde på at fortælle den. Når man har opnået en sådan stilling som min, kan man tillade sig at tale om ting, som almindelige mennesker kunne lade sig friste til at holde skjult.

I ved alle, mine venner, at efter det russiske felttog blev resterne af vor stakkels hær indkvarteret langs Elbens vestlige bred, hvor mandskabet skulle forsøge at få det frosne blod i årerne tøet op, og ved hjælp af godt tysk øl atter få lidt kød på knoglerne. Imidlertid blev der altid et eller andet tilbage i Rusland, og jeg tør nok påstå, at tre store fouragevogne ikke ville have afgivet tilstrækkelig plads til alle de fingre og tæer, der var frosset af under tilbagetoget. Alligevel måtte vi takke

Skaberen for vort held, når vi tænkte på vore stakkels kammerater, som vi havde måttet lade blive tilbage på snemarkerne – disse frygtelige snemarker! Den dag i dag holder jeg ikke af at se rødt og hvidt sammen, mine venner. Blot synet af min rød hue på mit hvide sengetæppe kan hensætte mig i de frygteligste drømmerier, hvor jeg ser for mig de enorme sletter, den vaklende, forpinte hær, og de blodrøde pletter på sneen bag os. I vil aldrig få mig til at fortælle jer om det russiske felttog, for tanken alene er nok til at gøre min vin sur og forvandle min tobak til halm.

Af den halve million soldater, der gik over Elben i efteråret 1812, vendte kun omtrent fyrre tusind infanterister tilbage i foråret 1813. Men det var frygtelige mænd, disse fyrre tusinde. Mænd af stål, der havde spist heste og sovet i sneen, og var opfyldt af raseri og had til russerne. De skulle holde stillingen ved Elben, indtil den store hær af udskrevne, som kejseren kaldte under fanerne i Frankrig, var rede til at hjælpe dem med at gå over floden endnu en gang.

Kavaleriet var i en jammerlig forfatning. Mine husarer lå i Borna, og da jeg første gang inspicerede dem, brast jeg i tårer ved synet af dem. Mine prægtige fyre og mine dejlige heste – mit hjerte krympede sig ved at se, i hvilken forfatning, de var kommet. "Fat mod," tænkte jeg. "Regimentets tab har været stort, men deres oberst har de dog endnu." Jeg gik straks i lag med at rekonstruere korpset, og havde fået to gode eskadroner samlet sammen, da der udgik ordre til alle oberster i kavaleriet om øjeblikkelig at begive sig til regimentsdepoterne i Frankrig for at organisere rekrutterne til den kommende kampagne.

I tror sagtens, mine venner, at mit hjerte svulmede af glæde ved udsigten til at gense Frankrig. Jeg vil ikke skjule for jer, at jeg blev lykkelig over at skulle gense min moder og en og anden lille kæreste, men der var andre i hæren, der havde flere berøringspunkter hjemme. Jeg ville gerne have byttet med enhver, der havde kone og børn, som de måske aldrig ville se igen. Imidlertid nytter det ikke at klage, når det blå papir med den lille røde sejl ankommer, og på mindre end en time var jeg på vej fra Elben til Vogeserne.

Endelig lå der nu en roligere tid foran mig. Krigen lå bagved mig og freden forude. Således omtrent var mine tanker, da lyden af hornene døde bort i det fjerne, og den lange, hvide vej snoede sig foran mig gennem sletter, skove og bjerge, med Frankrig et sted hinsides den blå dis, der lå ude i horisonten.

Det er interessant, men ikke altid heldigt, at ride gennem en hærs arrièregarde. I høstens tid behøver soldaterne liden eller ingen ekstraforplejning. De forsyner sig med korn fra markerne, når de passerer forbi, og maler det selv i lejren. Alt går i en håndevending. Det var derfor altid på denne tid af året, at de hurtige marcher fandt sted, der opfyldte Europa med frygt og forbavselse. Nu var det imidlertid udsultede soldater, der skulle fedes op igen, og jeg måtte hvert øjeblik holde ned i grøften, når fårene fra Coburg eller okserne fra Bayern blev drevet forbi mig, efterfulgt af vogne, fyldt med øl fra Berlin eller god fransk cognac. Somme tider hørte jeg den tørre lyd af trommer og den skingre piben af fløjter, og en lang kolonne af vore gode små infanterister passerede mig med deres blå uniformer dækkede af hvidt støv. Det var gamle soldater, hentet

ud af garnisonerne i vore tyske fæstninger, for det var først i maj, de nyudskrevne tropper begyndte at komme fra Frankrig.

I forstår, at jeg blev snart led og ked af disse ufrivillige ophold. Jeg kom ligefrem i godt humør, da jeg nåede Altenburg og opdagede, at vejen delte sig i to, og at jeg kunne tage den sydlige, mindre trafikerede og hurtigere vej. Der var kun få vejfarende herfra indtil Greiz, og stien snoede sig gennem skove af eg og bøg. I vil sagtens finde det mærkeligt, at en oberst ved husarerne atter og atter holdt sin hest an for at beundre spæde kviste og nyudsprungent løv, men hvis I havde tilbragt seks måneder blandt russiske fyrretræer, ville I forstå mig bedre.

Der var dog imidlertid noget, jeg holdt en hel del mindre af end skovenes skønhed, og det var den befolkning, jeg kom i berøring med. Vi havde altid stået på en god fod med tyskerne, og i de sidste seks år havde vi ikke mærket til, at de bar nag til os, fordi vi havde lavet lidt om på deres landkort. Vi havde vist mændene små elskværdigheder og havde til gengæld modtaget sådanne af kvinderne; det gode, hyggelige Tyskland var blevet et andet hjem for os alle. Men nu var der i dette folks opførsel kommet noget, som jeg ikke kunne forklare mig. De rejsende besvarede ikke min hilsen, skovbeboerne vendte hovedet bort for at undgå at se mig, og i landsbyerne kunne folk samle sig i klynger og skule til mig, når jeg red forbi. Selv kvinderne gjorde således, og det var dengang noget ganske nyt for mig at se andet end smil i de kvindeøjne, der var vent mod mig.

Det var i den lille landsby Schmolin, ti mil fra Altenburg, dette forholdene blev mest udpræget. Jeg gjorde ophold i en kro for at væde mit overskæg og skylle støvet ud af Violettes hals.

Det var min agt at sige pigen, der opvartede mig, en artighed og om muligt få anbragt et kys. Hun var ikke modtagelig for nogen af delene, men sendte mig et blik som spidsen af en bajonet. Da jeg hævede mit glas for at hilse på folkene, som sad og drak deres øl lige ved døren, vendte de mig alle ryggen med undtagelse af en spinkel fyr, der udbrød: "Dette er vor skål, drenge! Det er skålen for bogstavet T." Så tømte de alle deres krus under en lattersalve; men det var ikke nogen venskabelig latter.

Jeg brød mit hoved med, hvad denne studeagtige opførsel skulle betyde, da jeg, idet jeg red ud af landsbyen, fik øje på et stort T, der nylig var skåret ind i barken på et træ. Under mit ridt om morgenen, havde jeg set adskillige T'er, men havde ikke skænket dem nogen tanke, før knøsens ord i landsbykroen havde henledt min opmærksomhed på dem. Da en respektabelt udseende rytter i samme øjeblik passerede forbi mig, vendte jeg mig om imod ham for at få gåden løst.

"Kan De sige mig, min herre, hvad dette bogstav T betyder?"

Han så først på det og betragtede mig derefter på den besynderligste måde.

"Unge mand," svarede han, "det er ikke bogstavet N."

Før jeg kunne udspørge ham yderligere, satte han sporerne i hestens side og var borte.

Til en begyndelse skænkede jeg ikke hans ord synderlig opmærksomhed, men da jeg travede videre, drejede Violette et øjeblik sit kønne hoved, og mit øje fangede glimt af det gyldne "N" i bidslet. Det var kejserens tegn. Og disse T'er betød altså noget, der var modsat det. Der måtte være sket vigtige ting i Tyskland, mens vi havde været borte; måske den sovende

kæmpe var ved at vågne. Jeg tænkte på de oprørske ansigter, som jeg overalt havde mødt, og det forekom mig, at hvis jeg havde kunnet se ind i disse folks hjerter, kunne jeg have bragt mærkelige nyheder med mig til Frankrig. Men dette gjorde mig blot endnu ivrigere efter at nå frem til mine rekrutter og endnu en gang at se stærke eskadroner bag mine kedeltrommer.

Mens disse tanker fo'r gennem min hjerne, havde jeg skiftevis travet og gået, som det sømmer sig for en mand, der har en lang rejse foran sig og en god hest under sig. Skoven var temmelig åben her, og ved siden af vejen lå der store stakke af risbrænde. Idet jeg passerede forbi en sådan, lød der en skarp lyd ud fra grenene, og da jeg så mig om, fik jeg øje på en mand, der stirrede på mig – et varmt, rødt ansigt som hos en mand, der er ude af sig selv af spænding og ophidselse.

Jeg så straks, at det var den samme herre, som jeg havde talt med en time tidligere i landsbyen.

"Kom nærmere," hviskede han, "endnu nærmere! Stig af og lad, som om De laver et eller andet med sadelremmen. Måske har vi i dette øjeblik spioner om os, og jeg er dødsens, såfremt man ser mig hjælpe Dem."

"Dødsens!" hviskede jeg; "hvem skulle bringe Dem i døden?"

"Tugendbund! Lützows nattejægere! I franskmænd lever på en krudttønde, og luntten er allerede tændt!"

"Dette kommer mig lidt overraskende!" svarede jeg og rodede med sadelremmen. "Hvad er dette Tugendbund?"

"En hemmelig sammenslutning, der har planlagt en stor folkerejsning, hvis formål er at jage jer ud af Tyskland, som I nylig blev jaget ud af Rusland."

"Og det er det, disse T'er betyder?"

"Ja, det er signalet. Jeg kunne have fortalt Dem dette i landsbyen, men jeg turde ikke vise mig i længere samtale med Dem. Jeg galopperede imidlertid igennem skoven for at afskære Dem og holdt så vidt muligt mig selv og min hest skjult."

"Jeg er Dem virkelig forbunden!" svarede jeg, "så meget mere, som De er den eneste tysker, jeg har mødt i dag, der har vist almindelig høflighed."

"Alt, hvad jeg ejer, har jeg tjent ved kontrakter med den franske hær!" vedblev han. "Deres kejser har været min velgører. Jeg beder Dem nu ride videre; vi har allerede talt for længe sammen. Men tag Dem i agt for Lützows nattejægere!"

"Banditter?" spurgte jeg.

"Det er Tysklands bedste mænd," svarede han; "men fortsæt for Guds skyld deres ridt; for jeg har sat mit liv og mit gode navn på spil ved at bringe Dem denne advarsel."

I kan tænke jer, at hvis jeg tidligere havde tænkt meget over tingene, blev jeg ikke ligefrem lettere om hjertet efter denne mærkelige samtale ved brændestablen. Hvad der imidlertid havde større indvirkning på mig end hans ord, var hans bævende stemme, hans urolige ansigt og hans øjne, der stadig skævede til højre og venstre, og i hvilke der kom et forskrækket glimt, blot en gren knagede. Han var åbenbart hensat i en tilstand af sanseløs rædsel, og måske med god grund, for kort efter, at jeg havde forladt ham, hørte jeg et bøsseskud og et råb bag ved mig. Det kan jo have været en eller anden jæger, der har kaldt på sine hunde, men i hvert fald hverken så eller hørte jeg senere noget til denne mand, der således havde advaret mig.

Efter denne episode holdt jeg selvfølgelig skarpt udkig og red til, hvor landskabet var åbent, men forsigtigt, hvor der kunne

ligge baghold. Det var en alvorlig ting for mig, for mere end fem hundrede mil skilte mig fra den franske grænse. Alligevel kunne jeg ikke lade være at smile af min egen forsigtighed, for tyskerne havde altid forekommet mig at være blide og elskværdige folk, hvis fingre passede bedre om en pibespids end om sværdhæftet Ikke på grund af manglende mod, men fordi de er venlige, åbne sjæle, der gerne vil stå på en god fod med alle. Jeg vidste ikke, at der under den hyggelige overflade lurede en djævel så rædsom, og endnu mere vedholdende, som en castilianer eller italiener.

Der skulle ikke gå lang tid, før jeg så, at det var noget langt mere alvorligt på færde end uforskammede ord og hårde blikke. Jeg var kommet til et sted, hvor vejen løb gennem en vild hedeegn og forsvandt ind i en egeskov. Jeg kan omtrent have været halvvejs oppe ad bakken, da jeg så noget glimte under træernes skygge og en mand komme til syne, iklædt en frakke, der var så overbroderet med guld, at han lyste som et fyrtårn midt i solskinnet. Han syntes at være voldsomt beruset, for han vaklede fra den ene side af vejen til den anden, da han kom imod mig. Han holdt den ene hånd op til øret, og pressede den anden mod et stort, rødt lommelørklæde, der var bundet om hans hals.

Jeg holdt min hoppe an og betragtede ham med nogen væmmelse, for jeg fandt det mærkeligt, at en mand, der bar så strålende en uniform, ville vise sig i en sådan tilstand i det klare dagslys. For sit vedkommende stirrede han uafbrudt på mig og kom langsomt ned imod mig, idet han hvert øjeblik standsede og søgte støtte op ad en træstamme, idet han stirrede på mig. Da jeg atter red fremad, hørte jeg ham udstøde et glædesråb, så

ludede han forover og faldt med et brag om på den støvede vej. Han strakte hænderne fremad under faldet, og jeg så nu, at hvad jeg havde antaget for et rødt tørklæde, i virkeligheden var et frygteligt sår i hans hals, ud af hvilket der hang en stor klump af størket blod som en epaulet på hans skulder.

"Min Gud!" råbte jeg og sprang ham til hjælp. "Og jeg, der troede, at De var beruset!"

"Ikke beruset, men døende!" svarede han; "men jeg takker Himlen for, at jeg har mødt en fransk officer, mens jeg endnu er i stand til at tale."

Jeg bar ham hen i lyngen og hældte noget cognac i halsen på ham. Rundt om os lå et grønt og fredeligt landskab; intet levende var i sigte undtagen den mishandlede mand ved min side.

"Hvem har gjort dette?" spurgte jeg, "og hvem er De? De er franskmand, og dog er Deres uniform ganske fremmed for mig."

"Således er uniformen i kejserens nye æresgarde. Jeg er markien af Château St. Arnaud og er den niende af min slægt, som dør for Frankrig. Jeg er blevet forfulgt og såret af Lützows jægere, men fandt et skjulested i buskadset derhenne og ventede der i håbet om, at en franskmand skulle komme forbi. Jeg kunne ikke straks se, om De var ven eller fjende, men jeg følte, at døden nærmede sig, og at jeg derfor måtte løbe risikoen."

"Hold modet oppe, kammerat!" sagde jeg, "jeg har set folk med værre sår, der endda er kommet over det."

"Nej, nej!" hviskede han, "det er snart forbi."

Han lagde sin hånd på min, da han talte, og jeg så, at hans negle allerede var blå.

"Jeg har vigtige papirer her i min frakke, som De hurtigst muligt må bringe til fyrsten af Sachsen-Feldstein på hans slot Hof. Han er os stadig tro, men fyrstinden er vor dødelige fjende, og arbejder ihærdigt på at få ham til at erklære sig imod os. Hvis dette anslag lykkes, og han gør det, vil det virke bestemmende på alle dem, der endnu vakler, for kongen af Preussen er hans onkel og kongen af Bayern hans fætter. Disse papirer vil bevare ham for os, hvis de blot kan nå ham, før han har taget det afgørende skridt. Læg papirerne i hans hænder endnu i nat og måske har De bevaret hele Tyskland for kejseren. Var min hest ikke blevet skudt under mig, ville jeg, såret, som jeg er – – "

Hans stemme blev kvalt og hans kolde hånd greb så fast om min, at den blev lige så blodløs som hans egen. Så faldt hans hoved med et suk bagover, og han var død.

Dette var jo en køn begyndelse på min rejse hjemad. Jeg fik her overdraget en sendelse, som jeg kendte meget lidt til, som ville bringe mig til at bryde min ordre og som dog alligevel var af en sådan betydning, at jeg ikke kunne sidde den overhørig. Jeg åbnede markiens frakke, hvis glimmer med velberåd hu var valgt af kejseren for at virke tiltrækkende på disse unge aristokrater, der skulle danne hans gardes nye regiment. Jeg trak en lille pakke papirer frem, ombundet med silke og adresseret til fyrsten af Sachsen-Feldstein. I det ene hjørne stod der skrevet med en springende, skødesløs håndskrift, som jeg genkendte som kejserens: "Haster og meget vigtigt." Dette var en ordre til mig, disse fire ord – en ordre så klar og bestemt,

som var den kommet lige fra de faste læber, og med de kolde, grå øjne stirrende ind i mine. Mine rekrutter måtte vente på mig, den døde markis fik ligge, hvor han lå, mellem lyngtoppene, men hvis Violette og hendes rytter havde et eneste åndedrag tilbage, ville det blive anvendt til at bringe disse papirer til fyrsten.

Jeg var egentlig ikke bange for at lægge vejen igennem skoven, for jeg havde erfaret i Spanien, at det er mest farefrit at passere igennem et land i oprør, lige efter et overfald, og at omvendt de mest farefulde øjeblikke er inde, når alt ånder fred. Men da jeg rådspurgte mit kort, så jeg, at Hof lå mere i retningen syd og at jeg kunne nå den hurtigere ved at holde over heden. Jeg sprang derfor op på hesten og var næppe nået et halvt hundrede meter bort, før to karabinskud lød ud fra buskadset og en kugle fo'r summende som en bi forbi mig. Disse natlige jægere var åbenbart dristigere i deres angreb end banditterne i Spanien, og det stod mig klart, at min sendelse ville være endt, hvor den var begyndt, hvis jeg havde holdt mig på vejen.

Det var et vildt ridt – et ridt for slappe tøjler over hede og marker, gennem hegn, over bakker og med mit liv overladt il Violettes nåde. Men hun løb, løb som aldrig før, som om hun følte, at hendes rytter bar Tysklands skæbne under knapperne på sin pelisse. Og jeg – jeg havde allerede længe haft ry for at være den bedste rytter i alle seks brigader let kavaleri, men jeg har aldrig redet som dengang hverken før eller siden. Min ven Bart havde fortalt mig, hvordan man jager ræve i England, og selv den hurtigste ræv ville være blevet indhentet af mig den dag. De vilde duer, der fløj over vore hoveder, kom ikke

hurtigere frem end Violette og jeg. Som officer havde jeg altid været villig til at ofre livet for mine mænd, selv om kejseren næppe ville have takket mig for det, for han havde mange mænd, men kun en – nå, første klasses kavaleriofficerer er sjældne.

Men her havde jeg et mål, som vel var ofret værd, og jeg tænkte ikke mere på mit liv end på de jordklumper, der blev kastet op i luften fra min hests hove.

Vi passerede endnu en gang vejen i skumringen og galopperede ind i den lille landsby Lobenstein. Men vi var næppe kommet ind på stenbroen, før en af min hoppes sko sprang af, så at jeg måtte føre hende hen til landsbysmeden. Da denne imidlertid havde slukket sin ild og endt sit dagværk, ville det i det mindste vare en time, før jeg kunne fortsætte til Hof.

Bandende over forsinkelsen gik jeg hen i kroen og forlangte en kold kylling og en flaske vin til aftensmad. Der var kun få mil til Hof, og jeg håbede i hvert fald at kunne aflevere brevene til fyrsten samme nat og morgenen efter være på vej til Frankrig med depecher til kejseren i min lomme. Jeg skal nu fortælle, hvad der hændte mig i kroen i Lobenstein.

Kyllingen var serveret og vinen trukket op, og jeg var ved at lade begge dele vederfares retfærdighed, da jeg hørte en mumlen og skramlen i korridoren udenfor min dør. Først tænkte jeg, at det var nogle krogæster, der var kommet i totterne på hinanden, og lod dem derfor ordne deres egne affærer, som de bedst kunne. Men pludselig hørte jeg en lyd blandt de lavmælte, vrede brøl, der kunne have fået Etienne Gerard til at springe op fra sit dødsleje. Det var skriget fra en kvinde i stor pine. Min kniv og gaffel faldt klirrende ned på

tallerkenen, og et øjeblik efter stod jeg midt i klyngen, som havde samlet sig udenfor min dør.

Min pluskæbede vært og hans hørlokkede kone, to staldkarle og en kammerpige stod der sammen med et to-tre af landsbyens beboere. De var alle sammen ophidsede og røde i hovederne, og genstanden for deres vrede viste sig at være den skønneste kvinde, en soldat kan ønske at se for sine øjne, skønt bleg og med et rædselsslagent udtryk i øjnene. Med hovedet kastet bagud og en smule trods iblandet hendes frygt så hun ud som et væsen af en ganske anden race end den nedrige, grove flok, der omgav hende. Jeg var næppe kommet ud af døren, før hun sprang mig i møde og lagde sin hånd på min skulder, mens et udtryk af glæde og triumf lyste op i hendes blå øjne.

"En fransk soldat og en gentleman!" skreg hun, "nu er jeg endelig sikker."

"Ja, frue, De er sikker!" svarede jeg og kunne ikke lade være at gribe hendes hånd for at berolige hende. "De har kun at befale over mig," tilføjede jeg og kyssede hendes lille hånd som tegn på, at jeg mente, hvad jeg sagde.

"Jeg er polak," udbrød hun, "og mit navn er grevinde Palotta. Disse mennesker forhåner mig, fordi jeg elsker Frankrig. Jeg ved ikke, hvorledes De ville have handlet med mig, havde Himlen ikke sendt mig Dem til hjælp!"

Jeg kyssede endnu en gang hendes hånd og gentog mine forsikringer. Så vendte jeg mig om imod skaren med et sådant udtryk, som kun jeg ved at anlægge, og et øjeblik efter var korridoren tom.

"Grevinde," sagde jeg, "nu er De under min beskyttelse. De er bleg og et glas vin vil sikkert gøre Dem godt."

Jeg bød hende armen og ledsagede hende ind i mit værelse, hvor jeg bad hende tage plads ved siden af mig og drikke den vin, jeg tilbød hende.

Hvor hun udfoldede sig i min nærværelse, denne kvinde, som en blomst i solen! Hun lyste op i stuen ved sin skønhed. Hun må have læst beundring i mine øjne, og det forekom mig, at jeg læste en lignende følelse i hendes. Ak, mine venner, jeg var ikke nogen almindeligt udseende mand, dengang jeg var tredive! Det ville være svært at finde et smukke par whiskers i hele det lette kavaleri. Murats var måske en anelse længere, men kendere er enige om, at Murats var en anelse *for* lange. Og så havde jeg min egen facon. Nogle kvinder skal indtages på én måde og andre på en anden, præcis som en belejring indbefatter skansekurve og faskiner i hårdt vejr og skyttegrave i godt. Men den mand, der kan blande vovemod med tilbageholdenhed, som kan være voldsom med et anstrøg af ydmyghed, og anmassende med en vis hensynsfuldhed – det er en mand, som mødre må frygte. Jeg følte, at jeg var denne ensomme kvindes beskytter, og da jeg vidste, hvilken farlig mand, jeg havde med at gøre, holdt jeg mig selv i stramme tøjler. Men selv en beskytter har visse privilegier, og jeg forsømte dem ikke.

Men hendes konversation var lige så tiltalende som hendes ansigt. Hun fortalte mig, at hun var på rejse til Polen og at hendes broder, som var hendes ledsager, var blevet syg undervejs. Hun var derefter mere end en gang blevet behandlet dårligt af folk, fordi hun ikke kunne skjule sin forkærlighed for Frankrig. Hun vendte sig derefter bort fra sine egne sager og spurgte mig ud om hæren, om mig selv og om mine bedrifter.

Disse var ikke helt ukendte for hende, bemærkede hun, for hun kendte adskillige af Poniatowskis officerer, og disse havde fortalt hende om mig. Nu ville hun være glad ved at høre mig selv fortælle. Aldrig har jeg ført så behagelig en konversation. De fleste kvinder har den fejl, at de snakker for meget om deres egne affærer, men denne lyttede til mine historier på samme måde, som I lytter nu, og bad ligefrem om flere. Timerne fløj af sted, og det var næsten med rædsel, jeg hørte, at landsbykirkens ur slog elleve. Kejserens budskab var blevet forsinket fire timer.

"Tilgiv mig, min kære dame!" udbrød jeg og sprang op fra stolen, "jeg må øjeblikkelig til Hof!"

Hun rejste sig op og så på mig med et blegt, bebrejdende ansigt.

"Og jeg?" spurgte hun, "hvad skal der blive af mig?"

"Det gælder et budskab fra kejseren. Jeg har allerede tøvet her alt for længe. Min pligt byder mig øjeblikkelig at tage af sted."

"De må bort? Og jeg er atter prisgivet disse slyngler! Ak, hvorfor skulle jeg overhovedet træffe Dem? Hvorfor forsikrede De mig om Deres beskyttelse?" Tårerne brød frem i hendes øjne og hun sank hulkende ind til mit bryst.

Det var et prøvelsens øjeblik for en beskytter! Dette var tiden til at holde en frembrusende ung officer i tømme. Og det gjorde jeg. Jeg strøg hende om hendes rige, brune hår og hviskede hende ømme ord i øret. Jag lagde ganske vist armen om hende, men det var mere for at holde hende oppe, hvis hun besvimede. Så vendte hun pludselig det tårevædede ansigt op imod mit.

"Vand!" hviskede hun, "for Guds skyld, vand!"

Jeg kunne se, at hun i næste øjeblik ville være bevidstløs. Jeg lagde hendes vaklende hoved på sofaen og fo'r som en rasende

fra det ene værelse til det andet på jagt efter en karaffel. Det varede nogle minutter, før jeg endelig fandt en, og jeg skyndte mig tilbage med den. Hvem beskriver min forbavselse, da jeg fandt værelset tomt og damen forsvundet!

Ikke alene hun selv, men hendes hue og den sølvknappede ridepisk, der havde ligget på bordet, var borte. Jeg fo'r ud og kaldte på værten. Han kendte intet til sagen; han havde aldrig set damen før og var lige glad, om han nogen sinde så hende for sine øjne mere. Havde bønderne ved døren set nogen ride bort? Nej, de havde ikke set nogen. Jeg gennemstøvede hele huset, men uden resultat. Jeg befandt mig pludselig overfor et spejl, og det forekom mig, at mit ansigt var længere, end det plejede at være.

Fire knapper i min pelisse var åbne, og jeg behøvede kun at stikke hånden ned i lommen for at forvisse mig om, at mine dyrebare papirer var borte! O, kvindelige falskhed! Hun havde plyndret mig, dette væsen, plyndret mig for mine vigtige papirer, da hun havde lænet sig op til mit bryst. Imens jeg havde strøget min hånd gennem hendes hår og tilhvisket hende søde forsikringer, havde hendes hænder været i fuld gang under min dolman. Og her stod jeg, så nær ved målet, uden at kunne fuldende den mission, som allerede havde kostet en god mand livet. Hvad ville kejseren sige, når han hørte, at jeg havde mistet hans depecher? Ville hæren tro noget sådant om Etienne Gerard? Når det gik op for mine kammerater, hvorledes jeg var blevet overlistet af en kvinde, hvorledes ville da ikke latteren runge rundt om lejrilden? Jeg kunne have kastet mig ned på gulvet af bare fortvivlelse.

En ting var imidlertid sikkert. Hele denne komedie med fyrene i korridoren og forfølgelsen af den såkaldte grevinde var gennemtænkt spil lige fra begyndelsen. Denne skurkagtige krovært måtte være indviet i komplottet. Han kunne fortælle mig, hvem hun var, og hvor jeg kunne finde mine papirer. Jeg greb min sabel fra bordet og fo'r ud for at søge efter ham. Men skurken havde gættet min hensigt og taget sine forholdsregler. Jeg fandt ham i et hjørne af gården med en muskedonner i hånden. Hans søn holdt en bulbider i en snor. To staldkarle, bevæbnede med høtyve, stod på hver side af ham, mens hans kone stod bag ved hele selskabet med en stor lygte, så de bedre kunne sigte.

"Rid deres vej, min herre, rid deres vej!" råbte han med skælvende stemme. "Deres hest holder for døren, og ingen vil gøre Dem nogen fortræd, hvis De rider bort. Men hvis De angriber os, vil De stå alene overfor tre tapre mænd."

Jeg havde kun hunden at frygte, for de to høtyve og muskedonneren gik op og ned som grene i en brandstorm. Men jeg forestillede mig, at selv om jeg fremtvang et svar ved at sætte mit sværd for struben af denne elendige bandit, havde jeg ingen garanti for, at han talte sandhed. Det ville altså være en kamp med meget at tabe og ikke nogen sikker vinding. Jeg nøjedes derfor med at måle hele styrken med øjnene med det resultat, at deres sølle våben svajede endnu værre end tidligere. Så kastede jeg mig op på min hest og galopperede bort, fulgt af en skingrende latter fra kroværtens madam.

Jeg havde allerede taget min bestemmelse. Skønt jeg havde mistet mine papirer, var det dog ikke vanskeligt at slutte sig til, hvad de indeholdt og nu ville jeg mundtligt overbringe fyrsten

af Sachsen-Feldstein kejserens budskab, som om han havde befalet mig at meddele ham det på denne måde. Det var et både forvovent og farligt spil, men hvis jeg gik for vidt, kunne man altid nægte at vedkende sig, hvad jeg havde sagt. Det var det eller intet, og når hele Tyskland var indsatsen, skulle det i hvert fald ikke på forhånd være tabt, hvis én mands koldblodighed kunne redde det.

Det var midnat, da jeg red ind i Hof, men hvert eneste vindue var oplyst, hvad der i dette søvnige land var tilstrækkeligt til at vise mig, i hvilken ophidselse befolkningen befandt sig. Man hylede og skreg, da jeg sprængte gennem de menneskefyldte gader, og en gang fo'r en sten syngende forbi mit øre, men jeg fortsatte roligt min vej, indtil jeg nåede slottet. Det var oplyst fra kælder til kvist, og de mørke skygger, der kom og gik foran det gule lysskær, fortalte om den uro, der var derinde. Jeg overgav min hoppe til en staldknægts forsorg og spankulerede med stor værdighed ind på slottet, forlangte i et tonefald som en ambassadør øjeblikkelig at få fyrsten i tale, da mit budskab ikke tålte nogen opsættelse.

Salen var mørk, men jeg bemærkede, idet jeg trådte ind, en summen af utallige røster, der dæmpedes til fuldstændig stilhed, da jeg højt udtalte min mission. Man afholdt et stort møde derinde, og mit instinkt sagde mig, at dette møde var afgørende for spørgsmålet om krig og fred. Måske kom jeg tidsnok til at få vægtskålen til at synke ned til gunst for kejseren og for Frankrig. Kabinetssekretæren så mørkt på mig og førte mig ind i et lille modtagelsesværelse. Et øjeblik efter vendte han tilbage og meddelte, at fyrsten ikke i øjeblikket kunne komme, men at fyrstinden ville modtage mit budskab.

Fyrstinden! Hvad skulle jeg opnå ved at give det til hende? Var jeg ikke blevet advaret om, at hun var tysk til sin inderste sjæl, og at det var hende, der vendte sin mand og sit land imod os?

"Det er fyrsten, jeg må tale med!" udbrød jeg.

"Nej, det er fyrstinden!" sagde en stemme henne ved døren, og en kvinde trådte ind i værelset. "Von Rosen, De må hellere blive her! Nå, min herre, hvad har De så at meddele fyrsten eller fyrstinden af Sachsen-Feldstein?"

Da jeg hørte hendes stemme, var jeg straks sprunget op fra stolen, og da jeg så hende, skød harmen op i mig. Kun én gang i sit liv træffer man så prægtig en figur, så dejligt et ansigt og disse øjne, så blå som Garonne og dog kolde som floden ved vintertid.

"Der er ikke meget tid, min herre!" udbrød hun og gjorde et lille utålmodigt slag med foden. "Hvilket budskab har De at overbringe mig?"

"Hvad jeg har at sige Dem?" råbte jeg. "Hvad andet kan jeg sige, end at De har lært mig aldrig mere at stole på en kvinde? De har ødelagt og vanæret mig for stedse!"

Hun sendte sin ledsager et spørgende blik.

"Er dette feberfantasier, eller har det en mindre uskyldig årsag?" sagde hun. "Måske en lille åreladning ville hjælpe –?"

"Åh ja, De er en udmærket skuespillerinde," svarede jeg. "Det har De allerede vist mig."

"De mener altså at have truffet mig tidligere?"

"Ja, jeg mener, at De har udplyndret mig for mindre end to timer siden."

"Lad det nu være nok!" udbrød hun med en beundringsværdig efterligning af vrede. "De udgiver Dem, så vidt jeg kan forstå, for at være ambassadør, men der er dog en grænse for selv et sådant embedes privilegier."

"Deres frækhed er beundringsværdig," svarede jeg, "men det skal ikke lykkes Deres Højhed at narre mig to gange på samme aften." Jeg sprang fremad, bøjede mig ned og trak kanten af hendes kjole op. "De ville have gjort vel i at skifte efter at have redet så langt og så hurtigt," sagde jeg.

Det var som morgengryet på en sneklædt bjergtinde at se, hvordan hendes elfenbenskinder pludselig skiftede farve til højrrød.

"Uforskammede!" råbte hun. "Kald på lakajerne og kast ham på porten!"

"Jeg vil først tale med fyrsten!"

"De vil aldrig få fyrsten at se! Å, stands ham, von Rosen, stands ham dog!"

Hun havde glemt, med hvem hun spillede. Hvorfor skulle jeg vente, indtil hun havde fået sine hjælpere tilkaldt? Hun havde vist mig sine kort for tidligt. Hendes spil var at stille sig mellem sin mand og mig. Mit var for enhver pris at få ham i tale. I ét spring var jeg ude af værelset, i et andet var jeg ovre på den anden side af hallen. Et øjeblik efter var jeg inde i den store sal, hvorfra jeg havde hørt støjen fra mødet. I den modsatte ende af denne så jeg en skikkelse sidde i en høj stol under en tronehimmel. I nærheden af ham sad der en række ministre, og på hver side skimtede jeg et hav af hoveder. Jeg gik midt hen i værelset, sænkede mit sværd og tog min chakot af.

"Jeg er kejserens udsending!" udbrød jeg, "og kommer med budskab til Hans Højhed fyrsten af Sachsen-Feldstein."

Manden under tronhimlen hævede hovedet, og jeg så, at hans ansigt var udtæret og gustent, og at hans ryg var krummet, som om en for stor byrde hvilede på den.

"Deres navn, min herre?" spurgte han.

"Oberst Etienne Gerard af tredje husarregiment."

Ethvert ansigt i forsamlingen vendte sig imod mig. En mængde blikke blev rettede på mig, men ikke et venligt var der imellem dem. Fyrstinden var smuttet forbi mig og stod og samtalede sagte med sin mand. Nu og da rystede hun ivrigt på hovedet. Jeg for min part skød brystet frem, snoede mit overskæg og så mig på min egen høflige måde rundt i forsamlingen. De tilstedeværende var alle mænd og alle – professorer fra universitetet, studenter, soldater, kunstnere – tavse og alvorlige. I det ene hjørne sad der en gruppe sortklædte mænd i ridekapper.

De bøjede sig frem mod hinanden, hviskede sagte sammen, og ved hver af deres bevægelser hørte jeg deres sabler rasle og deres sporer klirre.

"Kejserens private skrivelse har tidligere underrettet mig om, at det er markis Château St. Arnaud, som bringer mig hans budskab," sagde fyrsten.

"Markien er blevet skændigt myrdet," svarede jeg. En mumlen gik gennem forsamlingen. Jeg lagde mærke til, at mange vendte hovederne hen imod de mørke mænd med kapperne.

"Hvor er Deres papirer," spurgte fyrsten.

"Jeg har ingen!"

Fjendtlige råb klang imod mig fra hele salen. "Han er spion!" råbte de. "Hæng ham!" brølede en dyb stemme henne fra hjørnet, og en halv snes stemmer istemte forlangendet. Jeg trak roligt mit lommetørklæde frem og børstede støvet af pelsværket på min pelisse. Fyrsten strakte sine magre hænder frem, og støjen døde hen.

"Hvor er da Deres akkreditiver, og hvad er Deres budskab?"

"Min uniform er mit akkreditiv, og mit budskab er kun for Deres øren, Deres Højhed!"

Han strøg hånden hen over panden med en gestus som en svag mand, der er i vildrede med, hvad han skal gøre. Fyrstinden stod ved siden af ham med hånden på tronen, og hviskede ham nogle ord i øret.

"Jeg er her forsamlet til rådslagning med nogle af mine tro undersætter," sagde han; "jeg har ingen hemmeligheder for dem, og hvilket budskab kejseren end måtte behage at sende mig er i deres interesse såvel som min."

Der lød en bifaldsmumlen ved disse ord, og alles øjne rettedes på ny imod mig. Det var min tro en udsat stilling, jeg befandt mig i, for ét er at kommandere ottehundrede mand, noget andet at tale ved en sådan lejlighed og om et sådant emne. Men jeg fæstede roligt mine øjne på fyrsten og søgte at finde ord for, hvad jeg ville have sagt ham, såfremt vi havde været alene, skønt jeg råbte det ud, som havde jeg mit regiment til parade.

"De har ofte forsikret kejseren om Deres venskab," sagde jeg. "Nu er tiden kommet, hvor dette venskab skal stå sin prøve. Hvis De står fast, vil han belønne Dem, som kun han kan belønne. Det er en let sag for ham at forvandle en prins til en

konge og at gøre en provins til en stormagt. Hans øjne hviler på Dem, og selv om det kun er lidet, De kan virke til hans fortræd, kan De dog let ødelægge Dem selv. I dette øjeblik går han over Rhinen med to hundrede tusinde mand. Enhver fæstning i landet er i hans hænder. Han vil være her om en uge, og hvis De da har spillet under dække med hans fjender, så Gud hjælpe Dem og Deres folk. De tror måske, at han er blevet svag, fordi nogle af os fik frostbylder sidste vinter. Se derud!" – jeg hævede stemmen og pegede på en stor stjerne, som blinkede gennem vinduet over fyrstens hoved – "det er kejserens stjerne! Når den blegner, vil hans magt blegne, men ikke før!"

I ville have været stolte af mig, mine venner, hvis I kunne have set og hørt mig, for jeg holdt fast i min sabel, mens jeg talte og svingede min dolman, som stod jeg foran mit regiment. Jeg blev påhørt i tavshed, men fyrstens ryg bøjedes mere og mere, som om den byrde, der hvilede på den, var større end hans styrke. Endelig hævede han hovedet og så sig omkring med et forvildet blik.

"Vi har hørt en franskmand tale for Frankrig," sagde han, "lad nu en tysker tale for Tyskland!"

De tilstedeværende så på hinanden og hviskede til deres naboer. Jeg antager, at min tale havde gjort sin virkning, og at ingen ønskede at være den første til at kompromittere sig i kejserens øjne. Fyrstinden så sig omkring med lynende øjne, og derefter brød hendes stemme stilheden.

"Skal en kvinde virkelig give franskmanden svar!" råbte hun. "Er det muligt, at der ikke mellem Lützows nattejægere findes en, der kan bruge sin tunge lige så godt som sit sværd?"

Et bord blev væltet over ende med et brag, og en ung mand sprang op på en stol. Han lignede en besat, bleg og ivrig, med vilde høgeøjne og viltet hår. Han havde et sværd ved siden, og hans ridestøvler var brune af støv.

"Det er Körner, digteren!" råbte folk. "Det er den unge Körner, digteren! Han vil synge, han vil synge!"

Og han sang! Først blødt og drømmende om det ældgamle Tyskland, nationernes moder, om de rige sletter, de store byer og de døde heltes berømmelse. Men lidt efter klang versene som en hornfanfare. Det var om det nuværende Tyskland, det Tyskland, der var blevet overfaldet uforberedt og kastet til jorden, men som ville rejse sig og sprænge rebene om sine kæmpemæssige lemmer. Hvad var livet, at man skulle begære det? Hvad var en helledød, at man skulle søge at undgå den? Moderen, den store moder, kaldte. Hendes suk klang i nattevinden. Hun anråbte sine børn om hjælp. Ville de komme? Ville de komme?

Å, denne frygtelige sang, dette åndeansigt og denne klingende stemme! Hvad betød nu jeg, Frankrig, kejseren? De råbte ikke mere, disse mennesker – de hylede. De var sprunget op på bordene og stolene. Snart hulkede hele forsamlingen, og tårerne løb ned ad kinderne på dem. Så sprang Körner ned fra stolen, og hans kammerater sluttede kreds om ham med deres sabler hævet højt i vejret. En rødme var sprunget frem i fyrstens blege ansigt, og han rejste sig fra sin trone.

"Oberst Gerard!" sagde han; "De har hørt det svar, De må bringe tilbage til Deres kejser. Terningerne er kastede, mine børn. Eders fyrste og I må sammen sejre eller falde."

Han bukkede for at vise, at mødet var sluttet, og de tilstedeværende forlod under megen larm salen for at bringe efterretningen ud i byen. For mit eget vedkommende havde jeg gjort alt, hvad en tapper mand kunne gøre, og jeg var derfor ikke bedrøvet over at blive ført ud med strømmen. Hvorfor skulle jeg forblive længere på slottet? Jeg havde fået svar og måtte bringe det tilbage, som jeg havde modtaget det. Jeg ønskede hverken at se Hof eller dets beboere igen, før jeg holdt mit indtog i spidsen for avantgarden. Jeg forlod folkeskaren og gik tavs og bedrøvet i den retning, i hvilken min hest var blevet ført.

Der var mørkt henne ved staldene, og jeg gik netop og søgte efter en karl, da jeg pludselig blev grebet bag fra i armene. Hænder greb om mine ben og i min strube, og jeg følte en pistols kolde munding under mit øre.

"Ikke en lyd, din franske hund!" hviskede en stemme mig i øret. "Vi har ham, kaptajn."

"Har du tømmen?"

"Ja, her er den!"

"Slyng den så om halsen på ham."

Jeg følte en kold læderrem rundt om min hals. En karl med en staldlygte var kommet til og betragtede rolig scenen. I dens svage lys så jeg skikkelser dukke op overalt fra mørket, alle iførte jæernes sorte uniformer.

"Hvad vil De gøre ved ham, kaptajn?"

"Hænge ham op på slotsporten!"

"En ambassadør?"

"En ambassadør uden papirer!"

"Men fyrsten?"

"Ser De da ikke, menneske, at fyrsten i så fald vil blive tvunget til at stille sig på vor side? Der vil herefter ingen tilgivelse være for ham. I modsat fald kan han svinge i morgen, som han før har gjort det. Han kan æde sine egne ord i sig, men en død husar er mere, end han kan sætte til livs!"

"Nej, nej, von Strelitz, det kan vi ikke gøre!" sagde en anden stemme.

"Kan vi ikke? Det skal jeg dog vise Dem," og der kom et ryk i tøjlen, der næsten kastede mig til jorden. Men i det samme øjeblik glimtede et sværd, og læderet blev skåret over mindre end to tommer fra min hals.

"Ved Himlen, Körner, det er mytteri!" skreg kaptajnen. "De kan selv blive hængt, før De ved af det!"

"Jeg er soldat og ikke røver!" svarede den unge digter; "min klinge må gerne dryppe af blod, men kun i ærligt spil. Kammerater, vil I tavse stå og se på, at denne gentleman bliver mishandlet?"

En halv snes sabler fo'r ud af skederne, og det var tydeligt, at mine venner og fjender omtrent var lige mandstærke. De opbragte stemmer og glimtet fra stålet kaldte folk til fra alle kanter.

"Fyrstinden!" blev der råbt, "fyrstinden kommer!"

Næppe var ordene udtalte, før hendes smukke ansigt dukkede op i mørket lige foran os. Jeg havde al god grund til at hade hende, for hun havde bedraget og overlistet mig. Og dog tænker jeg den dag i dag med et vist velbehag på, at mine arme har omslynget hende, og at jeg har fornemmet duften af hendes hår. Jeg ved ikke, om hun allerede hviler i Tysklands jord, eller om hun som en gråhåret kvinde endnu dvæler på Hof, men i

hvert fald lever hun endnu ung og skøn i Etienne Gerards hjerte og erindring.

"Skammer I jer ikke?" råbte hun, mens hun skyndte sig hen til mig og egenhændigt rev løkken af min hals. "I kæmper på Guds side, og dog vil I udføre en djævelsk dåd som denne. Vid, at denne mand tilhører mig, og at den, som krummer et hår på hans hoved, skal komme til at stå til ansvar overfor mig!"

De forsvandt alle skyndsomst i mørket. Hun vendte sig derefter om imod mig og udbrød:

"Følg mig, oberst Gerard, jeg har et par ord at sige Dem."

Jeg fulgte hende ind i det lille værelse, hvor jeg første gang havde truffet hende på slottet. Hun lukkede døren og sendte mig derefter et blik fuldt af skælmeri og ynde.

"Er det ikke lidt dristigt af mig at betro mig til Dem?" sagde hun; "De må erindre, at det nu er fyrstinden af Sachsen-Feldstein og ikke den stakkels grevinde Palotta fra Polen, der taler."

"Navnet er mig ligegyldigt," svarede jeg. "Jeg hjalp en kvinde, som jeg troede var stedt i nød, og som løn herfor er jeg blevet frarøvet mine papirer og halvvejs min ære."

"Oberst Gerard," svarede hun; "vi to har spillet et spil med hinanden, og indsatsen var høj. Ved at overtage en sendelse, der aldrig blev givet Dem, har De vist, at De ikke viger tilbage for noget, når det gælder Deres land. Mit hjerte er tysk, og Deres er fransk, men jeg kan forsikre Dem, at jeg når som helst vil begå en hvilken som helst gerning, det være sig ved list eller svig, hvis jeg ved, den kan hjælpe mit stakkels fædreland. De ser, hvor åbenhjertig jeg er."

"De fortæller mig intet, som jeg ikke allerede har erfaret."

"Men nu, da spillet er endt, og jeg har vundet, hvorfor skulle vi så bære nag? Jeg vil yderligere bemærke, at skulle jeg nogen sinde komme i en situation som den, jeg foregav var til stede i kroen i Lobenstein, skulle jeg aldrig ønske at møde en prægtigere beskytter og en ærligere gentleman end oberst Etienne Gerard. Jeg har aldrig tænkt mig, at jeg nogen sinde kunne føle for en franskmand, som jeg følte for Dem i det øjeblik, da jeg snappede papirerne ud af Deres brystlomme."

"Men alligevel tog De Dem, ikke sandt?"

"Ja, for Tysklands skyld! Jeg kender de argumenter, som de indeholdt, og virkningen af disse på fyrsten. Hvis de var kommet ham i hænde, ville alt være tabt!"

"Men hvordan kunne Deres Højhed nedværdige Dem til en sådan gerning, når en flok af de banditter, der var i færd med at hænges mig på Deres slotsport i aften, kunne have gjort det af med mig?"

"Det er ikke banditter, men Tysklands bedste blod!" udbrød hun hidsigt, "og er De denne gang blevet mindre venligt modtaget, må De huske på, hvor beskæmmende enhver tysker i mange år er blevet behandlet, lige fra dronningen af Preussen og nedefter. I øvrigt havde jeg baghold ude alle vegne, og jeg ventede netop i Lobenstein at høre fra disse, da De selv ankom. Jeg var bragt i den frygteligste forlegenhed, for nu stod der kun en svag kvinde imellem Dem og min mand. De ser, hvorledes min stilling var, før jeg greb til mit køns våben."

"Jeg tilstår, at De har besejret mig, Deres Højhed, og der er nu intet andet for mig at gøre end at overlade Dem valpladsen."

"Men De vil tage Deres papirer med, ikke sandt?" Hun rakte mig dem. "Prinsen er nu gået over Rubicon, og intet vil få ham

til at vende tilbage. Bring disse breve tilbage til kejseren og meddel ham, at vi nægtede at modtage dem. Ingen kan da beskylde Dem for at have mistet Deres depecher. Farvel, oberst Gerard, og det bedste ønske, jeg kan medgive Dem, er, at De, når De er nået tilbage til Frankrig, vil forblive der. Om et år eller så vil der ikke være en franskmand på denne side af Rhinen."

Således gik det til, at jeg spillede med fyrstinden af Sachsen-Feldstein med hele Tyskland som indsats og tabte mit spil. Jeg havde meget at tænke på, da jeg førte min stakkels trætte Violette op gennem landevejen, der førte vest på fra Hof. Men for mit syn steg stadig frem den tyske kvindes smukke og stolte ansigt, og i mit øre klang soldaterdigterens stemme, som han stod på sin stol og sang. Jeg forstod, at der var noget frygteligt ved dette stærke, tålmodige Tyskland, og jeg så, at et sådant land, så gammelt og så elsket, aldrig kan holdes under åget.

Da jeg red videre, brød dagen frem, og den store gyldne stjerne, som jeg havde peget på gennem slotsvinduet, gik blegnende ned på den vestlige himmel.

Hvorledes Etienne Gerard vandt sin medalje

(Frankrig, marts 1814)

Hertugen af Tarentum, eller MacDonald, som hans gamle kammerater foretrækker at kalde ham, var så vidt jeg kunne skønne, i det mest rædsomme humør. Hans barske, skotske åsyn lignede en af disse groteske dørhammere, man kan se i Faubourg St.-Germain. Vi hørte senere, at kejseren i spøg havde sagt, at han ville sende ham mod Wellington nede sydpå, men ikke gjorde det, siden han ikke turde stole på ham, når han hørte fløjten. Major Charpentier og jeg kunne tydeligt se, at han var ved at revne af arrigskab.

"Brigader Gerard af husarerne," sagde han på samme måde som en korporal overfor en rekrut.

Jeg gjorde honnør.

"Major Charpentier af hestgrenadererne."

Min kammerat slog hælene sammen.

"Kejseren har en sendelse for Dem."

Uden videre forklaring smækkede han døren op og meldte os.

Jeg har set Napoleon ti gange til hest for hver én gang til fods, og jeg finder, at han gjorde klogt i kun at vise sig for hæren således, for han gjorde en meget god figur i sadlen. Som han nu stod for os, var han en god håndsbred kortere end de øvrige tilstedeværende, jeg er ikke selv for nogen stor mand, men

dog kraftig nok af en husar at være. Det er uden for tvivl, at hans overkrop var for lang i forhold til hans ben, og med sit lykke, runde hoved, sit skægløse ansigt og sine runde skuldre lignede han mere en professor ved Sorbonne end Frankrigs første soldat. Enhver har jo sin smag, men det forekommer mig, at hvis jeg havde kunne sætte et par smukke kavaleriwhiskers på hans kinder, som mine egne, på hans kinder, ville det ikke have gjort nogen skade. Han havde imidlertid et fast drag om munden, og hans øjne var ganske bemærkelsesværdige. Jeg har mere end en gang set dem vendt mod mig i vrede, og jeg ved ikke, hvad jeg hellere ville, end opleve det syn igen. Og jeg er ellers ikke den, der er let at skræmme.

Han stod i den ene side af værelset, noget væk fra vinduet, og stirrede på et stort kort, som hang på væggen. Berthier stod ved siden af ham og forsøgte at se kløgtig ud, da vi trådte ind. Napoleon snappede utålmodigt kården fra ham og pegede med den på kortet. Han talte hurtigt og sagte, men jeg opsnappede dog ordene "Meuse-dalen" og to gange "Berlin". Idet vi kom ind, gik hans adjutant os i møde, men kejseren standsede ham og vinkede os til side.

"De har endnu ikke fået æresmedaljen, brigader Gerard?"

Jeg svarede nej og var ved at tilføje, at det ikke var, fordi jeg ikke havde fortjent den, da han afbrød mig på sin sædvanlige, korte facon.

"Og De, major?" spurgte han Charpentier.

"Nej, sire!"

"Så skal De begge få en chance nu."

Han førte os hen til det store kort og anbragte spidsen af Berthiers kårde på Rheims.

"Jeg vil være åben overfor Dem, mine herrer, som overfor to kammerater. De har begge fulgt mig siden Marengo, husker jeg."

Han havde et mærkværdigt behageligt smil, som lyste op i hans blege ansigt som en kold solstråle.

"Her ved Rheims ligger vi for øjeblikket i vort hovedkvarter. I dag har vi den 14. marts. Godt! Der er Paris, godt og vel tolv mil herfra. Blücher ligger mod nord, Schwarzenberg imod syd."

Han prikkede med sablen i kortet, imens han talte.

"Jo længere ind i landet disse folk nu marcherer, des mere fuldstændigt skal jeg knuse dem. De er i færd med at rykke mod Paris. Meget godt. Lad dem komme. Min broder, kongen af Spanien, vil være der med hundrede tusinde mand. Det er til ham, at jeg sender Dem. De skal bringe ham dette brev, af hvilke De hver får et eksemplar. Det er for at meddele ham, at jeg kommer ham til undsætning i løbet af to dage med hele min hær, hver eneste mand, heste og kanoner. Jeg må give dem otteogfyrre timer til at hvile ud. Derefter går det lige til Paris! De forstår mig, mine herrer?"

Å, hvis jeg kunne beskrive jer min stolthed og lykke ved således at blive denne store mands fortrolige. Da han rakte os vore breve, klirrede jeg med sporerne, smilede og nikkede, for at antyde for ham, at jeg forstod hans geniale plan. Han smilede også og lod sin hånd hvile et øjeblik på min skulder. Jeg ville have givet halvdelen af min lønning for, at min moder kunne have set mig i dette øjeblik.

"Jeg vil vise Dem Deres rute," sagde han og vendte sig atter til kortet. "De følges ad til Bazoches. Der skilles De; den ene tager vejen ad Oulchy og Neuilly, og den anden rider nord på gennem Braine, Soissons og Senlis. Har De noget at bemærke, brigader Gerard?"

Jeg er kun en simpel soldat, men jeg har idéer og talegaver. Jeg var begyndt at tale om Frankrigs hæder og stolthed, da han afbrød mig.

"Og De, major Charpentier?"

"Hvis vi finder, at vore veje er usikre, er det os så tilladt at vælge andre?" spurgte han.

"Soldater vælger ikke, de adlyder."

Han bøjede hovedet for at vise, at vi kunne gå, og vendte sig mod Berthier. Jeg ved ikke, hvad han sagde, men jeg hørte dem begge le.

Som I vel kan tænke jer, spildte vi ikke megen tid, før vi var afsted. I løbet af en halv time red vi ned ad hovedgaden i Rheims, og klokken slog netop tolv, da vi passerede katedralen. Jeg havde taget min lille, grå hoppe, Violette, den, som Sebastiani havde ønsket at købe efter Dresden. Det er den hurtigste hest i hele seks brigader let kavaleri, og kun distanceret af hertugen af Rovigos engelske væddeløber. – Charpentier derimod havde sådan en gryngehest, som disse hestgrenaderer plejer at ride; en ryg som et sengested og ben som stolperne. Han var også selv en klodset fyr, så de udgjorde et kønt par tilsammen. Alligevel gjorde han i sin sindssvage indbildskhed øjne til pigebørnene, når de viftede med deres lommeørklæder til mig fra vinduerne, og han snoede sit

grimme, røde overskæg, som om det var ham, de var så optaget af.

Idet vi kom ud af byen, passerede vi gennem den franske lejr, og derefter over gårdsagen slagmark, som stadig var dækket af ligene af både vore egne stakkels fyre og af russerne. Men det sørgeligste syn var dog alligevel lejren. Vores hær smuldrede. Garden var i orden, skønt den efterhånden var fyldt med unge udskevne. Artilleriet og det tunge kavaleri ville også have været godt nok, hvis der havde været nok af dem, men infanteriets menige og deres underofficerer lignede skoledrenge og deres lærere. Og vi havde ingen reserver. Når man vidste, at der var 80.000 preussere mod nord og 150.000 russere og østrigere sydpå, kunne det nok stemme selv den modigste alvorlig.

Jeg må indrømme, at jeg havde knebet en tåre, indtil den tanke, at kejseren jo var hos os, faldt mig ind, og denne selvsamme morgen havde han lagt sin hånd på min dolman og lovet mig en æresmedalje. Dette fik mit hjerte til at synge, og jeg sporede Violette, indtil Charpentier blev nødt til at tigge mig om at have medlidenhed med hans store, prustende, stønnende kamel af en hest. Vejen var opblødt og det rene søle i to fod dybde efter det artilleri, der havde benyttet den tidligere, så han havde jo ret i, at det ikke var det rette sted til en galop.

Jeg har aldrig været meget venskabelig overfor denne Charpentier, og de første tyve mil kunne jeg ikke trække et ord ud af ham. Han red med sammentrukne bryn og hagen på brystet, som en mand, der er tynget af sine tanker. Mere end én gang spurgte jeg ham, hvad han spekulerede over, da jeg tænkte mig, at jeg, med min hurtige intelligens måske kunne klare begreberne for ham.

Hans svar gik stadig ud på, at det var sin sendelse, han tænkte over, hvilket forbavsede mig. For, skønt jeg aldrig havde haft store tanker om hans forstand, syntes det mig dog umuligt, at nogen kunne stå uforstående overfor så simpel og soldatermæssig en opgave.

Nå, vi nåede til sidst Bazoches, hvor han skulle tage den sydlige, og jeg den nordlige vej. Før han red fra mig, vendte han sig halvt i sadlen og så på mig med et besynderligt, udfrittende udtryk i ansigtet.

"Hvad har De fået ud af det, Gerard?" spurgte han.

"Af hvad?"

"Af vor sendelse."

"Den er da ligefrem nok."

"Synes De det? Hvorfor fortalte kejseren os sine planer?"

"Fordi han erkendte vor intelligens."

Min ledsager lo på en måde, som jeg fandt ubehagelig.

"Må jeg spørge, hvad De har i sinde at gøre, hvis De finder disse landsbyer fulde af preussere?" spurgte han.

"Jeg adlyder blot min ordre."

"Men så bliver De jo slået ihjel."

"Meget muligt."

Han lo atter, og så fornærmeligt, at jeg slog på min sabel. Men før jeg kunne få sagt ham, hvad jeg mente om hans dumhed og uopdragenhed, havde han vendt sin hest og humpede hen ad vejen. Jeg så hans store pelshus forsvinde bag en bakke og red så min vej, mens jeg undrede mig over hans opførsel. Af og til lagde jeg hånden på brystet af min jakke og mærkede depechen i min lomme. Åh, min herlige depeche, som skulle forvandles til den lille sølvmedalje, jeg så længe havde

ønsket mig. Hele vejen mellem Braine og Sermoise forestillede jeg mig, hvad min moder ville sige, når hun så den.

Jeg standsede senere på dagen ved en kro for at give Violette noget at æde; stedet var omgivet af gamle ege, og der var så mange krager, at man dårligt kunne høre sig selv. Jeg var nu ikke langt fra Soissons, og kromanden fortalte mig, at Marmont var faldet to dage tidligere, og at preusserne lå for Aisne. En time senere så jeg, i det svindende dagskær, to af deres vedetter på højen til højre for vejen; og da mørket havde sænket sig, glimtede lysene fra deres bivuak imod den nordlige himmel.

Da jeg hørte, at Blücher havde været der i to dage, blev jeg meget forbavset over, at kejseren ikke havde vidst, at den strækning, hvorigennem han havde beordret mig at ride med det vigtige brev, allerede var besat af fjenden. Men så tænkte jeg på den tone, i hvilken han havde sagt til Charpentier, at en soldat ikke måtte vælge, men skulle adlyde. Jeg skulle følge den vej, han havde anvist mig, så længe Violette kunne røre en fod, og jeg holde tøjlen. På hele turen fra Sermoise til Soissons, hvor vejen går op og ned, slyngende sig igennem fyrreskov, holdt jeg min pistol parat, red hurtigt til, hvor stien gik lige ud, og holdt igen, når jeg skulle dreje om hjørner, således som vi lærte i Spanien.

Da jeg kom til en bondegård, som ligger til højre for vejen, lige som man er kommet over træbroen ved Crise, hvor den store Madonnastatue står, råbte en kone til mig fra marken, at preusserne var i Soissons. En lille afdeling af deres lansenerer, sagde hun, var kommet den samme eftermiddag, og en hel division ventedes inden midnat.

Jeg ventede ikke på at høre slutningen af hendes beretning, men gav Violette af sporerne, og fem minutter efter galopperede vi ind i byen.

For enden af hovedgaden stod tre ulaner og sludrede ved siden af deres heste, rygende af piber, der var lige så lange som min sabel. Jeg så dem tydeligt i lyset fra en åbentstående dør, men af mig kunne de kun have set skinnet på Violettes grå sider og den sorte skygge af min flagrende dolman. Et øjeblik efter fløj jeg mod en klynge af dem, som kom ud fra en åben port. Stødet af Violettes skulder sendte en af dem baglæns hen ad gaden, og jeg sparkede efter en anden, som dog undgik mig.

Paf, paf! knaldede to karabinskud, men jeg var fløjet rundt om gadens bue og hørte ikke en gang kuglernes hvislen. Å, hvor vi var storartede, Violette og jeg! Den lagde sig i løbet som en jaget hare, og der fløj ild fra dens hove. Jeg stod i stigbøjlerne og svingede min sabel. En fyr sprang frem for at gribe tøjlen. Jeg huggede armen over på ham og hørte ham hyle af smerte bagved mig. To ryttere red ind på mig. Jeg stødte den ene ned og sprængte fra den anden. Et minut efter var jeg klar af byen og fløj ned ad en bred, hvid landevej med sorte popler på begge sider. For en stund hørte jeg klapren af hove bag mig, men lyden døde hen og blev så svag, at jeg ikke kunne skelne den fra mit eget hjertes banken. Snart blev alt stille. De havde opgivet jagten.

Det første, jeg nu havde at gøre, var at stige af og lede min hoppe ind i en lille skov, hvorigennem der løb en bæk. Der vandede jeg hende, gned hende godt af og gav hende to stykker sukker, dypet i min cognacsflaske. Hun var lidt anstrengt af den hårde jagt, men det var bemærkelsesværdigt at se, hvor hun

kom sig efter en halv times hvil. Da jeg atter sad i sadlen, kunne jeg efter hendes fodskifte og rejsning forudsige, at det ikke ville være hendes skyld, hvis jeg ikke nåede sikkert til Paris.

Det var det dejligste måneskin, og hvert træ kastede en sort skyggestribe over vejen. Jeg kunne se ud over landet lige så tydeligt som om dagen, og meget fredeligt så det ud, når undtages, at der flammede en stor ildebrand et eller andet sted imod nord. I nattens stilhed og med bevidstheden om, at jeg havde faren både bagved mig og foran mig, var der noget gribende og uheldsvangert ved den store, fjerne ild. Men jeg er nu ikke så letpåvirket; dertil har jeg set for mange mærkelige ting; jeg fløjtede blot en rask melodi og tænkte på den lille Lisette, som jeg måske fik at se i Paris. Min tanke var helt optaget af hende, da jeg, idet jeg red om en bøjning af vejen, kom lige ind på et halvt dusin tyske dragoner, der sad rundt om en brændeild ved vejkannten.

Jeg er en udmærket soldat. Jeg tør nok sige så meget, uden at blive mistænkt for at overvurdere mig selv. Jeg kan i et kritisk øjeblik veje enhver chance og i et nu træffe min bestemmelse lige så godt, som om jeg grundede over den i en hel uge. Nu så jeg, som i et lyn, at hvad jeg end gjorde, ville jeg blive jaget, og det på en hest, som allerede havde tilbagelagt tolv lange mil. Men det var bedre at blive jaget fremad end at blive jaget tilbage. Risikoen blev det samme i begge tilfælde, men hvis det skulle lykkes mig at slippe fra mine forfølgere, trods deres friske heste, ville jeg foretrække at være i nærheden af Senlis, fremfor ved Soissons.

Alt dette stod mig klart som ved instinkt, forstår I. Mine øjne havde næppe hvilet på de skæggede ansigter under de store

metalhjelme, før mine sporer havde rørt Violette, og hun fø'r af sted med en klapren som en *pas-de-charge*. Hallo! Sikken en råben og klirren og stampen bag ved os! Tre af dem fyrede, og tre svang sig på hestene. En kugle ramte min sadel med en lyd som en stok imod en dør. Violette sprang vildt forover, og jeg troede, at hun var blevet såret, men det var kun en strejfskramme. Å, det kære, lille asen, hvor jeg dog elskede hende, da jeg mærkede, at hun atter slog over i sin egen lange, lette galop, mens hendes hove gik som en spansk piges kastagnetter. Jeg kunne ikke beherske mig. Jeg drejede mig i sadlen og vinkede og råbte: "*Vive l'Empereur!*" Jeg hylede af latter over den syndflod af eder, der fulgte på.

Men enden var ikke nået endnu. Hvis min hest havde været frisk, havde den sagtens klaret forfølgerne. Men nu var der en af disse, som var bedre ridende end de andre. Det var en ren dreng af en officer, og hver gang jeg vendte mig, så jeg, at afstanden mellem ham og hans kammerater forøgedes, og han nåede nærmere og nærmere ind på mig. De andre tre, der havde ventet for at skyde, var stadig langt bagude.

Hans hest var en fuks, en smuk hest, men uden sammenligning med Violette. Jeg ventede nu, til han var kommet langt forud for sine folk, så holdt jeg lidt igen på Violette – ganske, ganske lidt, så at han måtte tro, at han virkelig vandt ind på mig. Da han kom indenfor skudvidde, trak jeg min pistol frem og lagde hagen på skulderen for at se, hvad han ville gøre. Han gjorde igen tegn til at ville skyde, og jeg fandt snart ud af, hvorfor. Den tossede dreng havde taget pistolerne ud af sadelhylstrene, da han skulle slå lejr for natten. Han svang sit sværd imod mig og udstødte en eller anden

trussel. Det var åbenbart, at han ikke forstod, at han var prisgivet min barmhjertighed. Jeg sagtnede farten, indtil der kun var nogle få meters afstand imellem os.

"Rendezvous!" råbte han.

"Jeg må komplimentere monsieur for hans fransk," sagde jeg, idet jeg støttede pistolen imod min venstre arm og tog sigte efter hans ansigt. Jeg kunne se, hvor han blev bleg, da han indså, at det var ude med ham. Men i selve det øjeblik, da min finger pressede på aftrækkeren, kom jeg til at tænke på hans moder, og jeg sendte min kugle gennem hans hests skulder. Jeg er bange for, at han slog sig i faldet, for det var et slemt bums, men jeg havde mit brev at tænke på, så jeg lod atter Violette strække ud.

Men disse pokkers tyskere var ikke sådan at blive kvit. De to menige tog sig ikke mere af deres faldne officer, end hvis han havde været en ung rekrut, men travede efter mig. Jeg var kommet op ad en bakkeskråning og håbede at have set dem for sidste gang; men fanden tage mig, der var de lige i hælene på mig. Og i samme øjeblik så jeg, da jeg atter vendte blikket fremad, et syn, som fik mit hjertes slag til at standse. For enden af den lange, hvide vej holdt en sort klynge kavaleri, rede til at modtage mig. Hvor jeg end vendte mig, var der kun døden at øjne.

Dragoner bag og husarer foran! Aldrig siden ved Moskva havde jeg været i sådan en knibe. Men for mit korps' ære ville jeg dog hellere lade mig hugge ned af en soldat af det lette end af det svære kavaleri. Jeg tøvede derfor ikke et øjeblik, men lod Violette trave af sted. Jeg husker, at jeg prøvede at bede imens, men jeg var lidt ude af øvelsen, og de eneste ord, jeg kunne

finde, var den bøn om godt vejr, som vi plejede at sige på skolen aftenen før en fridag. Men selv den, syntes jeg, var bedre end intet, og jeg kilede på den, da jeg pludselig hørte franske udråb lige foran mig. Det var vore – vore egne, kære, små slyngler af Marmonts korps. Pludselig vendte mine to dragoner om og red for livet, med månelysset glimtende i deres messinghjelme, mens jeg travede hen til mine venner uden upassende fart, for jeg ville lade dem forstå, at selv om en husar flygter, er det imod hans natur at flygte videre hurtigt. Men jeg frygter, at Violettes bølgende flanker og skummende mund forrådte min skødesløse holdning.

Hvem skulle jeg finde i spidsen for troppen andre end gamle Bouvet, som jeg frelste ved Leipzig. Han blev naturligvis rørt over gensynet, men da jeg fortalte ham om min sendelse, og at jeg måtte igennem Senlis, lo han vantro.

"Fjenden ligger dér," sagde han. "Du kan ikke komme der igennem."

"Jeg foretrækker at lægge min vej, hvor fjenden er," svarede jeg.

"Men hvorfor ikke vælge den lige vej til Paris? Hvorfor vil du netop vælge den eneste vej, hvor du kan være næsten sikker på at blive fanget eller dræbt?"

"En soldat vælger ikke – han adlyder!" sagde jeg, ganske som jeg havde hørt Napoleon sige det.

Gamle Bouvet lo hæst, indtil jeg blev nødt til at give min moustache et drej og måle ham med øjnene på en måde, der fik ham til at komme til sig selv igen.

"Nå, ja, ja, da," sagde han, "så er det bedst, du følger med os, for vi skal også til Senlis for at rekognoscere. Vi har en eskadron

af Poniatowskis polske lansenerer foran os. Hvis du absolut skal ride igennem der, er det muligt, at vi kan følge med dig."

Så traskede vi da af sted i den stille nat, indtil vi kom på siden af polakkerne – fine, gamle soldater alle til hobe, om end lidt vel tunge for deres heste. Vi slog følge, og i den tidlige morgenstund så vi lysene fra Senlis. En bonde kom trækkende med sin kærre, og af ham erfarede vi, hvorledes det stod til inde i byen.

Hans underretninger var sikre nok, for hans broder var mairens kusk, og han havde talt med ham aftenen før. En enkelt eskadron kosakker var indkvarteret i rådhuset, som lå på torvet og var byens største bygning. En hel division preussisk infanteri camperede i skoven nordpå, men i Senlis var der ikke andre fjendtlige tropper end kosakkerne. Det var en kærkommen lejlighed til at hævne os på disse barbarer, hvis grusomheder mod vore stakkels landboere var det stående samtaleemne ved alle lejrbålene.

Vi stormede ind i byen som en hvirvelvind, huggede vedetterne ned, red forposterne over ende og sprængte rådhusets døre, før fjenden anede, at der var en franskmand i tyve mils nærhed. Vi så frygtelige hoveder i vinduerne, hoveder, der var skæggede til tindingerne med uredt, sort hår under fåreskindshuerne, og dumme, gabende munde.

"Hurra! hurra!" råbte de og affyrede deres bøsser, men vore folk var inde i huset og i struben på dem, før de havde fået tørret søvnen af øjnene. Det var frygteligt at se, hvorledes polakkerne kastede sig over deres dødsfjender, kosakkerne, som sultne ulve styrter ind på en flok fede får – som I ved, ligger polakkerne i blodfejde med kosakkerne. De fleste blev

dræbt i galleriet, hvortil de var flygtet for at søge skjul, og blodet drev ned i hallen som regnen fra et tag. De er frygtelige soldater, disse polakker, omend en smule for tunge til deres heste. I almindelighed er de lige så store som Kellermans kyrasserer, men deres udstyr er meget lettere, eftersom de jo hverken har kyras, rygskjold eller hjelm.

Det var på dette tidspunkt, jeg begik en fejl – tilmed en ganske alvorlig fejl, må jeg indrømme. Indtil dette øjeblik havde jeg udført min sendelse på en måde, som kun min beskedenhed forhindrer mig i at kalde bemærkelsesværdig. Men nu gjorde jeg noget, som en officer ville fordømme og en soldat undskylde.

Der var ikke tvivl om, at min hoppe var udmattet, men jeg kunne stadig være galopperet videre gennem Senlis og ud i det åbne land igen. Men hvilken husar kan ride forbi en kamp uden at sagtne farten? Det er for meget forlangt af ham. Desuden mente jeg, at hvis Violette fik en times hvil, kunne jeg måske vinde tre timer i sidste ende. Og så var det alle disse fjæs i vinduerne, med deres fåreskindshuer og barbariske tilråb. Jeg sprang altså af sadlen, lagde Violettes seletøj over en stolpe og løb ind i huset sammen med de andre. Ganske vist kom jeg for sent til at være til nogen nytte, og jeg var desuden ved at blive såret af et lansestød fra en af disse døende vilde. Men det er dog alligevel en skam at gå glip af sådan en affære, for man ved jo aldrig, hvilke muligheder for forfremmelse, der kan vise sig. Jeg har set bedre soldaterhåndværk ved forpostfægtninger og forskellige små slå-til-og-forsvind-affærer end i nogen af kejserens store slag.

Da huset var ryddet, hentede jeg foder og vand til Violette, og I kan stole på, at min lille veninde trængte til det. Så vaskede jeg hendes ben, kastede hendes tøjler over en vandpost og gik ind for at finde en mundfuld til mig selv, så at jeg ikke skulle behøve at gøre ophold en gang til inden Paris.

Og nu kommer til den del af min historie, som kan forekomme jer noget sælsom, skønt jeg kunne fortælle jer de første ti ting, der er mindst lige så mærkværdige, som er hændt mig i mit liv. I må vide, at for en mand, der tilbringer sit liv i den forreste linje og som vedette på den blodige jord, der ligger mellem to store armeer, er der mange muligheder for sære oplevelser. Men jeg skal fortælle jer nøjagtigt, hvad der skete.

Gamle Bouvet stod og ventede i gangen, da jeg gik ind, og han spurgte mig, om vi ikke skulle drikke en flaske vin sammen.

"Men vi må, død og pine, ikke smøle for meget," sagde han, "for der er titusinde af Theilmanns preussere der udenfor i skoven."

"Hvor er vinen?" spurgte jeg.

"Bare rolig; to husarer kan altid finde vin, hvis der er nogen," sagde han, og med et lys i hånden gik han foran ned ad stentrappen til køkkenet. Derfra førte atter en vindeltrappe ned i kælderen. Kosakkerne havde været her før os, kunne vi se af de mange knuste flasker, som lå på gulvet. Nu havde mairén der i byen været en stor bonvivant, og jeg kunne ikke ønske mig en bedre samling at vælge blandt – Chambertin, Graves, Alicante, hvid og rød vin, tør og sød, mousserende, de lå der i pyramider og stak genert halsene ud fra savsmuldet. Gamle Bouvet stod der med sit lys, kiggede her og snusede der, som en kat foran et

mælkefad. Han havde til sidst fået udsøgt sig en hvid bourgogne, og strakte hånden ud efter flasken, da der bragede en musketsalve over os, en trampen af fødder, og sådan en hylen og skrigen, som jeg aldrig har hørt mage til. Preusserne var over os.

Bouvet var en tapper mand; det må jeg sige om ham. Han fik sablen ud i en fart, og af sted klaprede han op ad trappen med klirrende sporer. Jeg fulgte efter ham, men lige som vi kom ud i køkkengangen fortalte et triumferende råb, at tyskerne havde generobret huset.

"Det er forbi," råbte jeg og greb fat i Bouvets ærme.

"Der er én endnu, der skal dø først," råbte han, og af sted løb han som en forrykt, op ad den anden trappe. Jeg ville også nok være gået i døden, hvis jeg havde været i hans sted, for han havde gjort en stor fejl ved ikke at sende spejdere ud til at advare ham, hvis tysker gik til angreb. I første øjeblik var jeg ved at styrte op bagefter ham, men så kom jeg til at tænke på, at jeg havde mit vigtige ærinde at besørge, og at hvis jeg faldt, ville brevet aldrig nå sit bestemmelsessted. Jeg måtte lade Bouvet dø alene og selv gå tilbage til kælderen og lukke mig inde der.

Udsigterne var nu heller ikke for rosenrøde nede i kælderen. Bouvet havde kastet lyset fra sig, da han hørte støjen, og jeg kunne ikke finde andet end ituslåede flasker, som jeg ravede rundt der i mørket. Heldigvis fandt jeg dog efter nogen søgen lyset, som var rullet ind under et vinfad. Men lige meget hvor meget jeg forsøgte, kunne jeg ikke få det tændt. Det skyldtes, at vægen var blevet våd af at ligge i en vinpyt, og da jeg havde fundet ud af det, skar jeg enden af med min sabel. Derefter var det nemt nok at tænde. Men hvad jeg nu skulle gøre, kunne jeg

ikke tænke mig. Slyngherne ovenover skreg sig hæse – efter lyden at dømme var der flere hundrede – og det var klart, at de snart ville føle trang til noget at væde halsen med. Og så ville det være ude med den flotte husar, med endelsen og med æresmedaljen. Jeg tænkte på min moder, og jeg tænkte på kejseren. Det fik mig til at græde, at den ene ville miste en så udmærket søn og den anden den bedste officer i det lette kavaleri, han havde haft siden Lasalle. Men straks efter var jeg atter mig selv.

"Frisk mod!" råbte jeg og slog mig for brystet. "Frisk mod, min raske gut! Det er ikke muligt, at én, der slap fra Moskva, uden så meget som et frostsår, skulle dø i en fransk vinkælder." Dermed sprang jeg op og idet jeg mærkede til mit brev, gav følelsen af det mig nyt mod.

Min første tanke var at sætte ild på huset, i håb om at undslippe under forvirringen. Min anden plan var at skjule mig i en tom vintønde. Jeg var ved at se mig om efter en, da jeg pludselig i et hjørne opdagede en lille, lav dør, malet med samme grå farve som muren. Jeg stødte til den og troede først, at den var aflåset. Men pludselig gav den lidt efter, og så forstod jeg, at den kun blev holdt lukket ved, at et eller andet var stillet op imod den på dens anden side. Jeg satte ryggen imod, og på én gang fløj døren op, og jeg styrtede baglæns ind i det andet rum. Lyset var røget ud af hånden på mig, så at jeg atter befandt mig i mørke. Jeg fik mig samlet sammen og stirrede gennem døren ind i mørket bagved.

Der kom en svag lysstråle fra en sprække et eller andet sted. Morgenen dæmrede derude og jeg kunne svagt skelne de lange, buede sider af adskillige store vinfade, hvilket fik mig til at

tænke på, at jeg nok befandt mig i mairens reservevinkælder, hvor han opbevarede sin vin, mens den modnede. I alt fald syntes det at være et sikrere skjulested end den ydre vinkælder, så efter at have samlet mit lys op, gav jeg mig atter til at barrikadere døren, da jeg pludselig så noget, som fyldte mig med forbavselse, og endogså, tilstår jeg, med det mindste lille gran frygt.

Jeg har sagt, at der i den fjerneste del af rummet kom en lille, grå lysstråle fra en sprække oppe ved loftet. Nå, som jeg nu stirrer gennem mørket, så jeg på en gang en stor, høj skikkelse glide ind i lysstriben og derpå atter forsvinde i mørket. Det gav sådant et sæt i mig, at jeg næsten sprængte hageremmen på min chakot! Det var kun et sekunds syn, men ikke des mindre fik jeg opfanget, at fyren havde en lodden kosakhue på hovedet, og at han var en stor, langbenet, bredskuldret røver med en sabel ved siden. Min tro, selv Etienne Gerard blev lidt betænkelig ved at være ene i mørket med en sådan karl.

Men kun et øjeblik.

"Mod, gamle dreng," tænkte jeg. "Er jeg ikke en husar, tilmed brigader, enogtredivе år og kejserens udvalgte sendebud? Når det kommer til stykket, har denne barbar mere grund til at være bange for mig, end jeg for ham."

Og i det samme gik det op for mig, at han virkelig var bange – dødelig bange. Jeg kunne se det af hans hurtige skridt og hans sammenkrøbne holdning, da han løb rundt imellem tønderne som en rotte, der søger efter et hul. Og det måtte naturligvis have været ham, der havde holdt igen på døren, og ikke en eller anden pakkasse eller et vinfad, som jeg havde forestillet mig. Han var den forfulgte og jeg forfølgeren.

Jeg indså nu, at jo dristigere jeg optrådte, desto bedre. Han ville snart finde, at det ikke var nogen kylling, han stod overfor, den røver fra norden. I dette øjeblik var jeg storslået.

Jeg havde i begyndelsen frygtet at tænde mit lys for ikke at fortælle ham, hvor jeg var, men efter at være blevet skrabet på skinnebenet på en kasse og have fået mine sporer fanget i noget lærred, mente jeg at den modigste kurs måtte være den bedste. Altså tændte jeg mit lys og gik lige løs på ham med lange skridt og sværd i hånd.

"Kom frem, din slyngel!" råbte jeg. "Nu er endelig din sidste time slået!"

Jeg løftede mit lys højt til vejrs, og nu fik jeg et glimt af mandens hoved at se, som det stak op over en tønne. Han havde en gylden kokarde på sin sorte hue, og af udtrykket i hans ansigt så jeg straks, at han var officer og en velopdragen mand.

"Monsieur," sagde han på godt fransk. "Jeg overgiver mig til Deres beskyttelse. Men hvis De ikke vil give mig Deres løfte, så må jeg sælge mit liv så dyrt som muligt."

"Min herre," sagde jeg, "en franskmænd ved, hvorledes han skal behandle en ulykkelig fjende. Deres liv er sikkert."

Efter disse ord rakte han mig sin sabel over tønden, og jeg bukkede med lyset ved mit hjerte.

"Hvem har jeg den ære at tage til fange?" spurgte jeg.

"Jeg er grev Boutkine af de donske kosakker," sagde han. "Jeg kom hertil i går med mine folk for at rekognoscere egnen omkring Senlis, og siden ikke fandt nogen af Deres folk, bestemte vi os til at tilbringe natten her."

"Og ville det være indiskret at spørge," spurgte jeg, "hvordan De kom tilbage til kælderen her?"

"Intet kan være enklere," sagde han. "Vi havde tænkt os at bryde op i det tidlige morgengry. Da jeg var stået op, frøs jeg, og gik derfor her ned i kælderen for at tage mig en slurk vin, men imens jeg var her, stormede Deres folk huset, og da jeg kom op ad trappen, var hele historien allerede forbi. Så var der ikke andet for mig at gøre end at frelse mit eget liv, hvorfor jeg løb tilbage og skjulte mig her i denne bagerste kælder, hvor De fandt mig."

Jeg tænkte på, hvordan gamle Bouvet havde gjort under de samme forhold, og mine øjne blev våde ved tanken om Frankrigs ære. Men nu måtte jeg overveje, hvad jeg skulle gøre. Det fremgik af grevens fortælling, at han fra sit skjul i den inderste kælder slet intet havde hørt til den sidste kamp, og at han altså ikke kunne ane, at hans egne allierede atter var herrer i huset. Hvis han først forstod dette, ville spillet vende sig til gunst for ham, og jeg ville blive hans fange i stedet for han min. Hvad skulle jeg gøre? Jeg var ved at køre fast, da jeg pludselig fik en indskydelse så glimrende, at jeg blev ganske forbløffet over min egen opfindsomhed.

"Grev Boutkine," sagde jeg, "jeg befinder mig i en yderst vanskelig stilling."

"Og hvorledes det?" spurgte han.

"Fordi jeg har lovet at beskytte Deres liv."

Han hang lidt med næbbet.

"De vil da ikke tage Deres løfte tilbage?" udbrød han.

"Hvis det værste hænder, må jeg ofre mit for at beskytte Deres," sagde jeg, "men vanskelighederne er store."

"Hvad er det da?" spurgte han.

"Jeg vil være ærlig overfor Dem," svarede jeg. "De må jo vide, at vore folk, og særlig polakkerne, er så indædt rasende på kosakkerne, at blot synet af deres uniform gør dem afsindige. De kaster sig øjeblikkelig over bæreren og parterer ham lem for lem. Selv deres officerer kan ikke holde dem tilbage."

Russeren blev bleg ved mine ord.

"Men dette er jo frygteligt," sagde han.

"Forfærdeligt!" sagde jeg. "Hvis vi gik derop sammen i dette øjeblik, svarer jeg ikke for, at jeg ville kunne forsvare Dem ret længe."

"Jeg lægger min velfærd i Deres hænder; hvad vil De tilråde at gøre? Ville det ikke være bedst at blive her?"

"Det ville være det værste, vi kan gøre."

"Hvorfor?"

"Fordi vore tropper er ved at gå huset igennem, og når de fandt Dem, ville De blive hugget i småstykker. Nej, nej, jeg må gå op og fortælle dem det hele. Men selv da, når de ser denne forhadte uniform, ved jeg ikke, hvad der kan ske."

"Skulle jeg så ikke tage uniformen af?"

"Udmærket!" råbte jeg. "Nu har jeg det! De tager Deres uniform af og trækker min på. Den vil gøre Dem hellig for enhver fransk soldat."

"Det er ikke franskmændene, jeg frygter, men polakkerne."

"Men min uniform vil sikre Dem mod begge."

"Hvordan kan jeg takke Dem," råbte han. "Men De – hvad vil De da tage på?"

"Jeg vil tage Deres uniform!"

"Og måske falde som et offer for Deres ædelmodighed?"

"Det er min pligt at løbe den risiko," svarede jeg; "men jeg er ikke bange. Jeg vil stige op, iført Deres forhadte uniform. Hundrede sværd vil blive draget imod mig. Holdt! råber jeg, jeg er Etienne Gerard! Så vil de se mit ansigt; de vil kende mig. Og så fortæller jeg dem om Dem. I denne uniform vil De være hellig."

Han skælvede af iver for at få klæderne af. Hans støvler og benklæder lignede mine egne så meget, at vi ikke behøvede at skifte dem, men jeg gav ham min husartrøje, min dolman, min chakot, mit sabelgehæng og taske, mens jeg i bytte fik hans fåreskindshue, hans skindbræmmede frakke og hans krumbøjede sabel. Det må vel bemærkes, at jeg ikke glemte at lægge mit værdifulde brev over i lommen på min nye frakke.

"Med Deres tilladelse," sagde jeg, "vil jeg nu binde Dem til en tønde."

Han gjorde en pokkers mængde ophævelser over dette, men jeg har lært, at forsigtighed er en dyd også for soldater, og hvor kunne jeg vide, om han ikke, når jeg først havde vendt ham ryggen, fik en idé om, hvordan tingene virkelig forholdt sig, og greb forstyrrende ind i mine planer? Han lænede sig netop til en tønde, så jeg havde kun at løbe seks gange rundt om den med et reb og så binde den i en forsvarlig knude bagpå. Hvis han nu ville op ad trappen, måtte han i det mindste bære et tusind liter god, fransk vin som en tornyster på ryggen. Derpå lukkede jeg døren til bagkælderen efter mig, kastede lyset fra mig og steg op ad trappen.

Der var kun tyve trin, og alligevel syntes jeg at få tid til at tænke på alverden, mens jeg tog dem. Jeg havde den samme følelse, som den gang ved Eylau, da jeg lå med mit brækkede

ben og så feltartilleriet galoppere lige imod mig. Jeg vidste naturligvis, at hvis jeg blev opdaget, blev jeg øjeblikkelig skudt som forklædt spion. Men det var alligevel en hæderfuld død – i kejserens personlige tjeneste – og jeg beregnede, at der ikke kunne komme mindre end fem linjer, måske syv, om mig i *Le Moniteur*. Palaret fik otte linjer, og jeg er sikker på, at hans karriere ikke kunne sammenlignes med min.

Da jeg spankulerede ind i hallen med al den nonchalance, som jeg kunne opdrive, var det første, jeg så, Bouvets lig, med benene optrukket og et knækket sværd i hånden. Jeg kunne se af et sort plet, at han var blevet skudt på kort afstand. Jeg ville gerne have blottet mit hoved, da jeg gik forbi, for han var en flink kammerat, men jeg var bange for, at man skulle lægge mærke til mig, og så opgav jeg det.

Hallen var fuld af preussiske infanterister, som var så optaget af at hugge skydehuller i muren, at de næppe lagde mærke til mig. Men en officer, som stod i døren med sin lange pibe i munden, daskede hen imod mig, klappede mig på skulderen og pegede på ligene af vore stakkels husarer. Han sagde samtidig noget, som vist skulle være morsomt, for hans lange skæg åbnede sig og viste mig hans uhyre gab med en hel række store tænder. Jeg lo hjerteligt med ham, og sagde de eneste russiske ord, jeg kendte. Jeg lærte dem af min lille Sophie i Wilna, og de betød så meget som: "Hvis natten er smuk, mødes vi under egetræet, men hvis det regner, træffes vi i kammeret." For denne tysker var det imidlertid god latin, og jeg tvivler ikke på, at han antog det for noget særdeles vittigt, for han brølede af latter og slog mig atter beundrende på skulderen. Jeg nikkede

til ham og marcherede ud af døren, så koldblodigt, som om jeg var kommandant for hans trop.

Der var et hundrede heste bundet ude i gården; de fleste af dem tilhørte polakkerne og husarerne. Min flinke, lille Violette stod der også, og hun hvinede, da hun så mig komme. Men jeg ville ikke bestige hende. Nej, jeg var mere dreven end som så. Jeg valgte tværtimod den mest lodne lille kosakhest, som jeg kunne finde, lagde den store tværsæk med plyndrede sager, som var slynget over dens hals, over på Violette, sprang i sadlen, og førte Violette med mig ved tøjlen. Aldrig har man set et sådant billede på en kosak, der vender hjem fra et togt. Det var glimrende.

Byen var fuld af preussere. De stod langs gaderne og pegede mig ud for hinanden, uden tvivl med den bemærkning, at jeg var en af disse allerhelvedes kosakker, som ikke var til at hamle op med, når det kom an på at plyndre og røve.

Et par officerer talte til mig, men jeg rystede på hovedet og sagde smilende: "Hvis natten er smuk, mødes vi under egetræet, men hvis det regner, træffes vi i mit kammer," til hvilket de trak på skuldrene og opgav al videre samtale. Jeg nåede således uhindret udenfor byen. Et stykke henne ad vejen holdt der to vedetter, og jeg vidste, at når jeg var forbi dem, var atter en fri mand. Jeg satte altså min pony i trav. Violette gned hele tiden sin mule mod mit knæ og så op på mig, som ville hun spørge, hvorfor jeg foretrak denne hårede dørmåtte frem for hende. Jeg var vel næppe mere end hundrede meter fra dem, da jeg pludselig så en ægte kosak komme galopperende imod mig.

I vil tro, mine venner, at dette syn bragte mig til fortvivlelse. Ja, jeg vil tilstå, at for et øjeblik sank mit mod, og jeg var nærved

at opgive spillet som tabt. Men også kun et øjeblik. Jeg åbnede to knapper i min frakke, så at jeg let kunne komme til kejserens brev, for det var mit faste forsæt, når alt håb var ude, at synke brevet og så dø med sværd i hånd. Så løsnede jeg den krumme sabel i skeden og travede af sted, til hvor de to vedetter holdt. De syntes tilbøjelig til at standse mig, men jeg pegede mod den anden kosak, som endnu var henved et hundrede meter borte. De opfattede derved, at jeg blot ville ride ham i møde og lod mig passere med en hilsen.

Jeg huggede sporerne i ponyen; for hvis jeg blot kom langt nok bort fra vedetterne, tænkte jeg, at jeg nok kunne klare mig imod kosakken. Han var officer, en høj, beskægget mand i ganske samme uniform som jeg. Som jeg nærmede mig, kom han mig ubevidst til hjælp ved at holde sin hest an, hvorved jeg fik et yderligere forspring for vedetterne.

Som jeg fløj imod ham, kunne jeg se forbavselse blive til mistanke i hans brune øjne, idet han fæstede dem på mig, min ekvipering og min pony. Jeg ved ikke, hvad det var, der var forkert, men han så åbenbart noget, der ikke var, som det skulle være. Han tilråbte mig et spørgsmål, og da jeg ikke gav noget svar, trak han sin sabel. Og glad var jeg over, at han gjorde det, for jeg har aldrig kunnet udstå at hugge en umistænksom fjende ned. Nu gjorde jeg front imod ham, og idet jeg parerede hans hug anbragte jeg mine stød lige under den fjerde knap i hans frakke. Han styrtede straks af hesten og havde nær trukket mig med i faldet, før jeg kunne frigøre sablen. Jeg fik ikke så meget som set, om han var død eller levende, for jeg sprang af ponyen og svang mig op på Violette. Jeg vinkede farvel til de to ulaner, der galopperede efter mig, for Violette havde fået

udhvilet sig og var lige så frisk som da vi begyndte turen. Jeg slog ind på den første sidevej mod vest, og derefter tog jeg den første vej mod syd, som ville føre mig bort fra fjendens territorium. Da jeg endelig vendte mig om, kunne jeg ikke mere se noget til mine forfølgere, og jeg forstod, at mine vanskeligheder var forbi.

Hvor følte jeg mig dog lykkelig! Jeg havde nøje fulgt kejserens forskrifter. Han havde dirigeret mig gennem Sermoise, Soissons og Senlis uden at drømme om, at alle tre byer var indtaget af fjenden. Jeg havde ført hans brev sikkert igennem fjendens rækker – husarer, dragoner, lansenerer, kosakker og infanteri – med mod, snildhed og åndsnærværelse havde jeg udført det desperate og mest håbløse foretagende.

Da jeg var nået så langt som til Dammartin, så jeg det første glimt af vore egne forposter. Der holdt en trop dragoner på en mark, og jeg galopperede imod den for at spørge dem, om vejen derfra og til Paris var sikker. Da jeg red dem i møde, følte jeg mig så stolt over at være nået uskadt hjem til mine venner, at jeg ikke kunne dy mig for at svinge min sabel i luften.

Ved dette galopperede en ung officer frem fra klyngen, også svingende sin sabel, og det varmede mit hjerte at tænke, at han red mig i møde med så megen begejstring og glæde, for at byde mig velkommen. Jeg lod Violette danse, og da vi kom hinanden nærmere, svang jeg min sabel elegantere end nogen sinde, men I kan forestille jer min bestyrtelse, da han pludselig rettede et hug efter mig, som sikkert ville have skilt mig af med mit hoved, hvis jeg ikke havde kastet mig forover med næsen i Violettes manke.

Det kom naturligvis af denne fordømte kosakuniform, som jeg i min begejstringsrus rent havde glemt, og denne yngre løjtnant havde taget mig for en forvoven russisk kamphane, som udfordrede det franske kavaleri.

Du gode Gud, hvor blev han forskrækket, da han erfarede, hvor nær han havde været ved at dræbe den bekendte brigader Gerard.

Nå, vejen var klar, og omkring klokken tre om eftermiddagen var jeg i St. Denis. Det tog mig yderligere to timer at komme derfra til Paris, for vejen var blokket af vogne og kanoner af reserven, som var på vej nordpå til Marmont og Mortier. Det kan vanskeligt beskrives, hvilken opsigt min tilsynekomst i kosakkostume vakte i Rue de Rivoli. Jeg tror, jeg havde et følge på en halv mil efter mig gennem gaderne. De to dragoner, der fulgte mig, blev bestormet med spørgsmål, og da de havde fortalt et og andet om mine oplevelser, og hvorledes jeg havde fået min kosakuniform, blev der en råben og viften med lommelørklæder, som jeg aldrig har set mage til. Damerne kyssede på fingeren til mig fra vinduerne og kastede blomster efter mig; det var et sandt triumftog.

Skønt jeg er en mand, der langt fra er indbildsk, må jeg dog indrømme at jeg ved denne ene lejlighed viste, at denne modtagelse behagede mig. Russerens jakke havde hængt noget løst om mig, men nu brystede jeg mig, så den sad så tæt som et pølseskind. Og min lille elskede hoppe rystede manken og dansede med hovene, som ville hun sige: "Vi har gjort det sammen. Den slags sendelser skal fremover altid betros til os!" Da jeg kyssede hende på mulen, idet jeg stod af ved Tuilerierne,

var jubelen og råbene lige så høje, som når der blev oplæst en bulletin fra den store armé.

Jeg var næppe klædt på til at besøge en konge, men jeg turde ikke spille nogen tid, og lod mig derfor straks melde hos Joseph. Jeg kendte ham godt fra Spanien, og han syntes lige så tyk, rolig og elskværdig som den gang. Talleyrand var hos ham – måske skulle jeg kalde ham hertugen af Benevento, men jeg må tilstå, at jeg foretrækker de gamle navne – og han læste mit brev, da Joseph Bonaparte rakte ham det, og derpå så han på mig med et mærkeligt udtryk i sine små, pudsige blinkende øjne.

"Var De det eneste sendebud?" spurgte han.

"Der var en til," sagde jeg. "Major Charpentier af hestgrenadererne."

"Han er ikke kommet endnu," sagde kongen af Spanien.

"Hvis De havde set hans hests ben, sire, ville det ikke have forbavset Dem," bemærkede jeg.

"Det kunne jo have andre grunde," sagde Talleyrand med dette besynderlige smil.

Nå, de sagde mig et par artigheder, skønt de gerne kunne have sagt adskilligt mere og endda ikke for meget. Jeg tog afsked og var glad for at slippe af sted, for jeg hader hofliv, lige så hjerteligt, som jeg elsker lejren. Jeg skyndte mig til min gamle ven Chaubert i Rue Miromesnil og lånte hans husaruniform, som passede mig meget godt. Han, Lisette og jeg spiste til middag sammen i hans lejlighed, og alle mine udståede farer var glemt. Næste morgen allerede var jeg på hjemvejen, for jeg længtes naturligvis efter at høre kejserens ros og at få min belønning.

Jeg behøver næppe sige, at jeg red tilbage ad en sikker vej, for jeg havde set rigeligt til ulaner og kosakker. Jeg kom gennem Meaux og Château Thierry, og nåede hen under aften hovedkvarteret i Rheims. Ligene af både vore egne tropper og St. Prests russere var blevet begravet, og jeg så andre forandringer i lejren. Soldaterne så ud til at være bedre i stand; kavaleriet havde fået heste, og alt var i den bedste orden. Det er forunderligt, hvad en god general kan nå på et par dage.

Da jeg ankom, blev jeg straks vist ind til kejseren. Han sad og drak kaffe ved skrivebordet med en stor tegning udbredt foran sig. Berthier og MacDonald lænede sig ind over ham, en ved hver skulder, og han talte så hurtigt, at jeg tvivler på, at de opfattede mere end halvdelen af, hvad han sagde. Men da hans blik faldt på mig, tabte han pennen ud af hånden og sprang op med et udtryk i sit blege ansigt, som fik det til at løbe mig koldt ned ad ryggen.

"Hvad djævl'en bestiller De her!" skreg han. Når han blev vred, havde han en stemme som en påfugl.

"Jeg har den ære at melde, sire, at jeg har leveret Deres dokument sikkert til kongen af Spanien," sagde jeg.

"Hvadbehager!" hylede han, og hans to øjne spiddede mig som bajonetter. Å, disse frygtelige øjne, skiftende fra gråt til blåt, som stål i solskin. Jeg kan endnu se dem i mine onde drømme.

"Hvad er der blevet af Charpentier?" spurgte han.

"Han er fanget," sagde MacDonald.

"Af hvem?"

"Russerne."

"Kosakker?"

"Ja, en enkelt kosak."

"Overgav han sig?"

"Uden modstand."

"Han er en intelligent officer. De vil sørge for, at han får æresmedaljen."

Da jeg hørte disse ord, måtte jeg gnide mine øjne for at forvise mig om, at jeg var vågen.

"Hvad Dem angår," sagde kejseren og tog et skridt henimod mig, som om han ville slå mig, "De hønsehjerne, hvorfor tror De, at jeg har sendt Dem i dette ærinde? Antager De måske, at jeg skulle sende en skrivelse af virkelig betydning ved sådant et sendebud som Dem, og gennem alle de byer, som fjenden har besat? Hvordan De slap igennem dem, går over min forstand; men hvis Deres kammerat havde haft lige så lidt sund forstand som De, ville hele min felttogsplan have været umuliggjort. Indser De ikke, klodrian, at dette brev kun indeholdt falske efterretninger, og at det var beregnet på at føre fjenden bag lyset, idet jeg bragte en helt anden plan til udførelse?"

Da jeg hørte disse grusomme ord og så det fortrukne ansigt lige foran mit, måtte jeg holde mig ved stoleryggen, for det løb rundt for mig og mine knæ rystede.

Men jeg samlede alt mit mod, og harmen skød op i mig, da jeg tænkte på, at hele mit liv var helliget kampen for denne mand og for mit elskede land, og disse hårde ord var lønnen.

"Sire," sagde jeg, ude af stand til at holde tårerne tilbage, "når De vil benytte en mand som mig, vil De finde det klogest at spille åbent spil. Havde jeg vidst, at De ønskede, at brevet skulle falde i fjendens hænder, så skulle jeg have sørget for, at det kom der. Da jeg imidlertid troede, at jeg skulle værgе det, var jeg

også beredt til at ofre mit liv for det formål. Jeg tror ikke, sire, at noget menneske i hele verden nogen sinde har mødt så mange hindringer og farer, som jeg har måttet udstå og overvinde, for at udføre, hvad jeg troede var eders vilje."

Jeg viskede tårerne bort, imens jeg talte, og gav ham, med så megen varme og liv, som jeg formåede, en kort skildring af det hele; mit sammenstød med dragonerne, mit eventyr i Senlis, mit møde med grev Boutkine i kælderen, min forklædning, min kamp med kosakofficeren, min flugt, og hvorledes jeg til sidst nær var blevet hugget ned af en af vore egne løjtnanter. Kejseren, Berthier og MacDonald hørte efter med stigende forbavselse. Da jeg havde endt min fortælling, trådte Napoleon hen til mig og kneb mig i øret.

"Så, så!" sagde han. "Glem alt, hvad jeg kan have sagt. Jeg ville have gjort klogere i at stole på Dem. De kan gå."

Jeg vendte mig imod døren, og min hånd greb om håndtaget, da kejseren kaldte mig tilbage.

"De vil sørge for," sagde han til MacDonald, "at brigader Gerard får sin æresmedalje, for jeg tror, at hvis han har det tykkeste hoved, så har han også det braveste hjerte i min hær."

Hvorledes Etienne Gerard blev fristet af Djævelen

(Paris, april 1814)

Foråret står for døren, mine venner. Jeg kan se de små, grønne knopper på kastanjetræerne, og bordene fra caféen er allerede flyttet ud på gaden i solskinnet. Det er meget fornøjeligt at sidde udenfor, men jeg vil alligevel hellere blive inde, da jeg ikke holder af at fortælle min historie for hele byen. I har hørt om mine oplevelser som oberst og som brigader. Men jeg blev pludselig meget større og vigtigere, jeg blev en historisk person.

Hvis I har læst den tvang, kejseren var underkastet i de år, han tilbragte på St. Helena, så vil I kunne huske, at han atter og atter bønfuldt om tilladelse til blot at sende et eneste brev bort, som ikke skulle åbnes af hans bevogtere. Han gentog ofte denne anmodning og gik endog så vidt, at han lovede selv at sørge for sit underhold, hvis man tilstod ham denne bøn, så englænderne ikke skulle have nogen bekostning af det. Men hans fangevogtere vidste, at han var en frygtelig mand, denne lille, blege, fede mand med stråhatten, og vovede ikke at samtykke i hans begæring. Man har gættet på, hvem det var, han havde noget så hemmeligt og af så stor vigtighed at sige. Nogle har tænkt, det var hans hustru, andre mente, det var hans svigerfader, nogle troede, det var kejser Alexander, og atter andre, at det var marskal Soult. Hvad mener I, mine venner, når

jeg fortæller jer, at det var mig, brigader Gerard, som kejseren ønskede at skrive til. Ja, ringe som I nu ser mig, på pension, med kun hundrede francs om måneden til at leve for, er det ikke desto mindre sandt, at kejseren altid havde mig i sine tanker, og at han gerne havde givet sin venstre hånd for at tale fem minutter med mig. Jeg vil i aften fortælle jer, hvorledes det gik til.

Det var efter slaget ved Fère-Champenoise, hvor de konskriberede i deres bluser og træsko holdt så ypperligt stand, at de mere klarsynede af os begyndte at forstå, at det var forbi med os. Vor reserveammunition var taget fra os i slaget, og vi stod tilbage med uladte bøsser og tomme krudthorn. Vort kavaleri var også i en beklagelig tilstand, og min egen brigade var blevet oprevet ved Craonne. Da kom efterretningen om, at fjenden havde taget Paris, og at indbyggerne der havde hæftet den hvide kokarde på sig, og endelig det frygteligste af alt, at Marmont og hans korps var gået over til bourbonerne. Vi så på hinanden og spurgte, hvor mange flere af vore egne generaler vi skulle komme til at kæmpe imod. Der var allerede Joudain, Marmont, Murat, Bernadotte og Jomini – skønt ingen tog sig noget særligt af Jomini, da hans pen altid havde været skarpere end hans sværd. Vi var parate til at kæmpe mod Europa, men det så nu ud til, at vi ikke alene skulle kæmpe mod Europa, men også mod det halve Frankrig.

Vi var kommet til Fontainebleau, efter en lang og forceret march, og vi var forsamlet der, den sølle rest af os, Neys korps, min fætter Gerards og MacDonalds: fem og tyve tusind i alt, iberegnet syv tusind af garden. Men vi havde vor prestige, som var halvtreds tusind værd, og vor kejser, der var mere end

halvtreds tusind værd. Han var bestandig iblandt os, rolig, smilende og tillidsfuld, tagende sin pris og legende med sin ridepisk. Aldrig i hans sejrperiode beundrede jeg ham så meget som i felttoget i Frankrig.

En aften sad jeg og drak et glas Suresnes-vin sammen med nogle af mine officerer. Jeg nævner netop, at det var Suresnes-vin, for at vise jer, at tiderne ikke var meget gode for os. Pludselig blev jeg afbrudt af et bud fra Berthier, som ønskede at se mig. Når jeg taler om mine gamle våbenkammerater, vil jeg, med jeres tilladelse, udelade alle disse fine fremmede titler, som de havde samlet sammen under krigene. De er udmærkede ved hoffet; men man hørte dem aldrig i lejren, vi kunne ikke nænne at give slip på vort Ney, Rapp eller Soult, navne, som var lige så oplivende i vore øren, som lyden af trompeten, der blæste reveillen. Det var altså Berthier, som sendte bud efter mig.

Han havde en suite værelser i enden af Francois den Førstes galleri. I forværelset ventede to mænd, som jeg kendte godt: oberst Despienne af det syv og halvtredsindstyvende linjeregiment og kaptajn Tremeau af det lette infanteri. Jeg kendte dem godt, de var begge gamle krigere – Tremeau havde ført et musketerregiment i Ægypten – og de var begge berømte for deres mod og dygtighed. Tremeau var blevet lidt stiv i håndleddet; men Despienne var endnu i besiddelse af sin fulde kraft, så at jeg måtte anstrenge mig for at være på højde med ham. Han var en spinkel fyr, omtrent tre tommer mindre end passende mandshøjde – han var nøjagtig tre tommer mindre end jeg – men både med sabel og kårde havde han flere gange stået sig imod mig, når vi holdt øvelser i Verrons fægtesal i

Palais Royal. I kan nok begribe, at vi vejrede noget i luften, når sådanne tre mænd var stævnet til dette sted. Når man ser store forberedelser, aner man, at der er noget på færde.

"Ved min pibe," sagde Tremeau på sit soldatersprog, "venter vi her monstro på tre af bourbonernes kæmper?"

Den tanke var ikke usandsynlig; for i hele armeen var der ikke tre, der egnede sig bedre til en sådan kamp end vi.

"Prinsen af Neufchâtel ønsker at tale med brigadecchef Gerard," sagde en lakaj, der viste sig i døren.

Jeg gik ind og efterlod mine to kammerater, der var nær ved at dø af nysgerrighed. Det var et lille værelse, men meget pragtfuldt udstyret. Berthier sad lige overfor mig med en pen i hånden og en notesbog foran sig. Han så træt og sløv ud, meget ulig den Berthier, som plejede at angive armeens moder, og som så ofte havde bragt os fattige officerer til at rykke os i håret af fortvivlelse, når han i det ene felttog viste sig i en kappe besat med sort skind og i det næste havde gråt astrakan på den. På hans glatragede, smukke ansigt hvilede der et udtryk af forvirring, og han så på mig, da jeg trådte ind ad døren, på en måde, som indeholdt både hemmelighedsfuldhed og misfornøjelse.

"Brigadecchef Gerard," sagde han.

"Til tjeneste, Deres Højhed."

"Jeg må bede Dem, forinden jeg går videre, at love mig ved Deres ord som gentleman og soldat, at hvad der foregår mellem os, aldrig vil blive omtalt til nogen tredje person."

Det var på min ære en smuk begyndelse! Jeg havde jo ikke andet at gøre end at give det løfte, der blev forlangt.

"De må da vide, at det er ude med kejseren," sagde han, idet han så ned i bordet og talte meget langsomt, som om han havde ondt ved at få ordene frem. "Jourdan ved Rouen og Marmont i Paris har begge hæftet den hvide kokarde på sig. Og man siger, at Talleyrand har overtalt Ney til at gøre det samme. Det er indlysende, at længere modstand er til ingen nytte og kun vil bringe elendighed over landet. Jeg ønsker derfor at spørge Dem, om De vil forene Dem med mig om at bemægtige os kejserens person og gøre en ende på krigen ved at udlevere ham til de allierede?"

Jeg forsikrer jer, at da jeg hørte dette nedrige forslag blive gjort mig af en mand, der havde været kejserens første ven, og som havde medtaget større beviser på hans yndest end nogen anden, kunne jeg kun stå og stirre på ham i stum forbavselse. Han på sin side tyggede på sit penneskift og så på mig med sænket hoved.

"Nu vel?" spurgte han.

"Jeg er lidt døv på det ene øre," sagde jeg koldt. "Der er visse ting, jeg ikke kan høre. Jeg beder, om De vil tillade mig at vende tilbage til mine pligter."

"Nu skal De ikke blive hidsig," han rejste sig op og lagde hånden på min skulder. "De ved, at senatet har erklæret sig imod Napoleon, og at kejser Alexander nægter at underhandle med ham."

"Sir," råbte jeg med heftighed, "jeg vil lade Dem vide, at jeg ikke bryder mig mere om senatet eller kejser Alexander end om bundfaldet af et glas vin."

"Hvad bryder De Dem da om?"

"Min egen ære og om at tjene så stolt en herre som kejser Napoleon."

"Det er meget godt," sagde Berthier fortrædeligt og trak på skuldrene, "men fakta er fakta, og som mænd af verden må vi se rigtigt på tingene. Kan vi modstå nationens vilje? Skal vi føje en borgerkrig til alle vore andre ulykker? Og desforuden svinder vi hen til intet. Hver time kommer der efterretning om nye frafald. Der er endnu tid til at slutte fred og opnå den højeste belønning ved at udlevere kejseren."

Jeg rystede således af lidenskabeligt raseri, at min sabel slog imod mine lår.

"Hr. marskal," sagde jeg, "jeg havde aldrig tænkt, at jeg skulle opleve den dag, at en fransk marskal nedværdigede sig i den grad, at han fremkom med et sådant forslag. De må selv afgøre det med Deres egen samvittighed; men indtil jeg får ordre fra kejseren selv, skal Etienne Gerards sværd altid være mellem ham og hans fjender."

Jeg var så bevæget ved mine egne ord og min udmærkede optræden, at min stemme svigtede mig, og jeg næppe kunne tilbageholde mine tårer. Jeg skulle have ønsket, at hele armeen havde set mig, som jeg stod der, med hovedet stolt oprejst og hånden på hjertet, mens jeg udtalte min hengivenhed for kejseren i hans modgang. Det var et af mit livs største øjeblikke.

"Meget godt," sagde Berthier og ringede på lakajen. "Vis brigadechef Gerard ind i salonen."

Tjeneren førte mig ind i et værelse bag ved, hvor han bad mig tage plads. Jeg ønskede kun at komme bort og forstod ikke, hvorfor man ville have, at jeg skulle blive. Når man en hel vinter

har været i felten og i den tid ikke har været af uniformen, befinder man sig ikke vel i et palads.

Jeg havde været der omtrent et kvarter, da tjeneren atter åbnede døren og oberst Despienne kom ind. Gode Himmel, hvor han så ud. Hans ansigt var så hvidt som en gardists gamacher, hans øjne stod ud af hovedet, årerne i hans pande svulmede, og hvert hår i hans moustacher rejste sig ligesom hos en vred kat. Han var alt for opbragt til at kunne tale, han knyttede hænderne op imod loftet og frembragte en gurglende lyd i halsen.

"Forræderi! Giftorm!"

Det var de ord, som jeg kunne opsnappe, mens han trampede rundt i værelset.

Det var åbenbart, at man havde gjort ham det samme nedrige forslag, der lige var gjort mig. Hans læber var forseglede ligesom mine ved det løfte, der var blevet taget af os; men jeg trøstede mig ved at mumle "afskyeligt! uhørt!" så han kunne forstå, at jeg var af samme mening som han.

Nå, vi forblev så der; han fo'r rasende op og ned i værelset, og jeg sad i en krog, da der pludselig lød det voldsomste spektakel i værelset ved siden af. Der lød et brummende, klagende hyl som fra en rasende hund, der er ved at kvæles, så fulgte et brag, og en stemme råbte om hjælp. Vi styrtede ind, og vi kom, min tro, ikke for tidligt. Gamle Tremeau og Berthier trillede rundt på gulvet med bordet ovenover sig. Kaptajnen havde den ene af sine store, magre, gule hænder på marskallens strube, hvis ansigt allerede var gråt, og hvis øjne stirrede stift ud af deres hulninger. Hvad Tremeau angår, da var han helt ude af sig selv med fråden på læberne og med et så vildt udtryk, at jeg var

overbevist om, at havde vi ikke løsnet hans jerngreb, finger for finger, så havde han ikke sluppet marskallen, så længe denne var levende. Hans negle var ganske hvide af det stærke greb.

"Jeg er blevet fristet af Djævelen!" råbte han, idet han vaklende rejste sig op. "Ja, jeg er blevet fristet af Djævelen!"

Berthier kunne i nogle minutter kun læne sig stønnende op imod væggen, tage sine hænder op mod struben og rokke med hovedet; da vendte han sig med en opbragt mine mod den tykke, blå portiere, der hang bag ved hans stol.

Portieren blev trukket til side, og kejseren trådte ind i værelset. Vi tre gamle soldater sprang frem og hilste; men det var alt sammen som en drøm for os, og vore øjne stod lige så stift i hovedet, som Berthiers havde gjort. Napoleon var klædt i sin grønne jægeruniform, og han holdt sin lille sølvknappe ridepisk i hånden. Han så skiftevis på os med et smil på ansigtet – dette frygtindjagende smil, der ikke afspejlede sig i hans øjne – og enhver af os, er jeg vis på, følte en prikken i huden, det var den virkning, som kejserens blik havde på de fleste af os. Han gik lige hen til Berthier og lagde hånden på hans skulder.

"De må ikke føre kamp til ingen nytte, min kære Berthier," sagde han, "det er i kampen, De har vundet Deres adelsbrev." Han talte på denne blide, indsmigrende måde, som han kunne benytte sig af. Der var ingen, der som kejseren, kunne tale det franske sprog så smukt, og ingen, som kunne lade det lyde så skarpt og frygteligt.

"Jeg tror, han ville have dræbt mig," sagde Berthier, stadig rokkende med hovedet.

"Nå, nå, jeg skulle nok være kommet Dem til hjælp, hvis disse officerer ikke havde hørt Deres skrig. Men jeg håber, at De ikke er blevet alvorligt såret?" Han så bekymret ud, da han sagde de sidste ord; for han holdt meget af Berthier, mere end af nogen anden, måske med undtagelse af den stakkels Duroc.

Berthier lo, men lidt tvungent.

"Det er nyt for mig at modtage slag af franske hænder," sagde han.

"Og dog var det for Frankrigs skyld," svarede kejseren. Derpå vendte han sig til os og trak gamle Tremeau i øret. "Åh, gamle knurrepotte," sagde han, "De var en af mine ægyptiske grenaderer, var De ikke, og fik en æresmusket ved Marengo? Jeg husker Dem godt, min gamle ven. Så den gamle ild er ikke udbrændt endnu, men blusser stadig op, når De mener, der bliver gjort Deres kejser uret. Og De, oberst Despienne, De vil ikke engang lytte til fristeren. Og De, oberst Gerard, Deres trofaste sværd vil bestandig være mellem mig om mine fjender. Godt, godt. Jeg har haft nogle forrædere omkring mig, men nu til sidst er vi begyndt at se, hvem der er trofaste mænd."

I kan begribe, mine venner, hvilken glæde, der opfyldte os, da den største mand i hele verden talte til os på den måde. Tremeau rystede, så jeg var bange for, at han skulle falde om, og tårerne trillede ned i hans mægtige moustacher. Når I ikke har set det, kan I ikke forstå, hvilken indflydelse kejseren havde på disse rå, grovkornede, gamle veteraner.

"Nu vel, mine trofaste venner," sagde kejseren, "hvis De vil følge mig ind i dette værelse, skal jeg forklare Dem hensigten med denne lille komedie, som vi har spillet. Jeg vil bede Dem,

Berthier om at blive i dette værelse og passe på, at ingen forstyrrer os."

Det var nyt for os at have en fransk marskal som skildvagt ved døren. Vi fulgte imidlertid kejseren, som han havde befalet os, han førte os hen i en vinduesfordybning, samlede os omkring sig og sænkede stemmen, idet han sagde: "Jeg har udpeget jer blandt hele armeen, ikke alene fordi I er de tapreste af mine soldater. Jeg var overbevist om, at I aldrig ville vakle i jeres troskab imod mig; men hvis jeg har sat den på prøve og våget over jer, mens der efter min befaling blev gjort angreb på jeres ære, så er det fordi, det er naturligt, at jeg i denne tid – hvor der endog blandt mit eget kød og blod opdages det sorteste forræderi – bliver dobbelt mistænksom. Nu er jeg imidlertid tilstrækkeligt overbevist om, at jeg fuldt ud kan stole på jer."

"Indtil døden!" råbte Tremeau, og vi andre gentog det efter ham.

Napoleon drog os endnu tættere ind til sig og sænkede stemmen endnu mere.

"Hvad jeg nu siger til jer, har jeg ikke sagt til nogen anden, hverken til min hustru eller mine brødre, kun til jer. Det er ude med os, mine venner. Vi er drevet til det yderste, spillet er tabt, vi må tage vore forholdsregler derefter."

Mit hjerte forekom mig at være forvandlet til en ni punds kugle, da jeg hørte disse ord. Vi havde håbet mod håb; men nu da han, manden, som altid så klart, som altid havde hjælpemidler – når han med sin rolige, sikre stemme sagde, al alt var forbi for os, da følte vi, at skyen dækkede for bestandig, og at det sidste lysglimt var forsvundet. Tremeau brummede og

greb sin sabel. Despienne skar tænder, og jeg for mit vedkommende skød brystet frem og slog hælene sammen for at vise kejseren, at dog ikke alle lod sig knække af modgangen.

"Mine papirer og min formue må sikres," hviskede kejseren, "hele min fremtid afhænger af at have dem i behold. Det er grundlaget for vort næste forsøg – for jeg er ganske sikker på, at disse stakkels bourboner vil finde, at min fodskammel er for stor til en trone for dem. Hvor skal jeg gemme disse værdifulde sager? Mine gemmer vil blive undersøgt, det samme vil mine tilhængeres huse, derfor må de sikres og skjules af mænd, som jeg kan betro, hvad der er mig mere værd end mit eget liv. I hele Frankrig er I dem, som jeg har udset til dette vigtige hverv.

Først vil jeg sige, hvilke disse papirer er; I skal ikke sige, at jeg har ladet jer handle i blinde. Det er de officielle beviser for min skilsmisse fra Josephine og mit lovlige ægteskab med Marie Louise og min søn og arving, kongen af Roms fødsel. Hvis vi ikke kan bevise enhver af disse kendsgerninger, vil min families fremtidige fordringer på Frankrigs trone falde til jorden.

Dernæst er der obligationer til en værdi af fyrr tusinde millioner, en umådelig sum, mine venner, men i sammenligning med de papirer, jeg har nævnet, ikke af større betydning end denne ridepisk. Jeg siger jer dette, for at I kan vide, af hvilken uhyre vigtighed den sag er, som jeg betror jer.

Hør nu godt efter, mens jeg giver jer anvisning på, hvor I skal få disse papirer, og hvad I skal gøre ved dem. De blev i morges overleveret til min trofaste veninde grevinde Walewska i Paris. Klokken fem rejste hun i sin blå kalechevogn til Fontainebleau. Hun ventede at komme hertil mellem halv ni og ti i aften. Papirerne er skjult i et hemmeligt rum i vognen, som kun hun

kender. Hun er blevet underrettet om, at hendes vogn vil blive standset udenfor byen af tre officerer til hest, og hun vil da aflevere pakken til jer. De er den yngste, Gerard, men Deres rang er den højeste, og jeg betror Dem denne ametysting, som De skal vise damen til tegn på Deres sendelse, og De skal lade hende beholde ringen som kvittering for papirerne.

Når De har modtaget pakken, skal De ride ind i skoven med den lige til det ødelagte duehus, *Le Colombier*. Det er muligt, at jeg selv møder Dem dér; men hvis jeg mener, at der er fare for mig ved at gå derhen, vil jeg sende min livtjener Mustapha, hvis anvisninger De så må følge, som om det var mig selv, der gav dem. Der er intet tag på *Le Colombier*, og i aften vil det være fuldmåne. På højre side af gangen vil De finde tre spader støttet til væggen. Med dem skal De grave et tre fod dybt hul i det nordøstlige hjørne – det er hjørnet til venstre for døren og nærmest Fontainebleau.

Når De har gravet papirerne ned, må De dække jorden over med stor forsigtighed og så bringe mig underretning til paladset."

Således lød kejserens ordrer, og De var givet med en akkurate og nøjagtighed i de mindste detaljer, således som kun han kunne give dem. Da han havde endt, lod han os sværge, at vi ville bevare hans hemmelighed så længe han levede, og så længe papirerne skulle forblive gemt. Gentagne gange måtte vi sværge på dette, forinden han afskedigede os.

Oberst Despienne havde kvarter i "Påfuglens Tegn", og der spiste vi til aften sammen. Vi var alle tre mænd, som havde været vant til at tage de forskellige omvekslinger i livet som noget, der hørte med til det daglige brød; men vi var imidlertid

alle meget betaget af den vigtige gerning, som forestod os. Jeg for mit vedkommende havde tre gange modtaget ordre fra kejserens læber, men hverken hændelsen med morderne fra Ajaccio, eller det mærkværdige ridt, som jeg foretog til Paris, syntes at kunne sammenlignes med dette store tillidshverv.

"Hvis kejseren atter kommer til magten, kan vi alle endnu opleve at blive marskaller," sagde Despienne.

Vi drak med ham på vore fremtidige trekantede hatte og marskalstave.

Vi havde aftalt, at vi hver for sig ville begive os til vort mødested, som var den første milepæl på vejen til Paris, på den måde ville vi undgå den snak, som ville opstå, når man så, at tre så kendte mænd red ud sammen.

Min lille Violette havde om morgenen tabt en sko, og smeden var ved at lægge en ny sko på hende, da jeg kom tilbage, så mine kammerater var allerede ved mødestedet, da jeg nåede dertil. Jeg havde ikke alene taget min sabel med, men også mine nye engelske riffelpistoler. De havde kostet mig hundrede og halvtreds francs hos Trouvels i Rue de Rivoli; men de kunne også række meget længere og sikrere end de andre. Det var med en af dem, at jeg havde reddet gamle Bouvets liv ved Leipzig.

Aftenen var skyfri, og vi havde en strålende måne bagved os, så at vore skygger tegnede sig som tre sorte ryttere, der red foran os hen ad den hvide vej. Men da egnen var meget skovrig, kunne vi ikke se langt fremad. Det store slotsur havde allerede slået 12, og der var endnu ingen grevinde at opdage.

Vi begyndte allerede at frygte for, at hun var blevet forhindret fra at rejse, da vi pludselig hørte en svag vognrumlen i nogen frastand. Hjulenes bumlen og hestenes trampen blev tydeligere

og tydeligere, indtil et par gule vognlygter kom til syne ved en omdrejning af vejen, og ved lyset fra dem så vi to store, brune heste, der slæbte en høj, blå kalechevogn efter sig. Postillonen standsede de stønnende og skummende heste i nogle få meters afstand fra os. Et øjeblik efter var vi ved vognvinduet og hævede hånden som hilsen til det smukke, blege ansigt, der så ud på os.

"Vi er kejserens tre officerer, madame," sagde jeg med lav stemme, idet jeg bøjede mig henimod det åbne vindue. "De et vel allerede blevet underrettet om, at vi ville vente på Dem hér?"

Grevinden havde en meget smuk, blød, hvid ansigtsfarve, således som jeg i særdeleshed holder af den; men hun blev blegere og blegere, mens hun så på mig, og skarpe furer tegnede sig i hendes ansigt, så det forekom mig, at hun forvandlede fra ung til gammel, mens jeg talte.

"Jeg er sikker på, at De er tre bedragere," sagde hun.

Hvis hun havde slået mig lige i ansigtet med sin lille, fine hånd, kunne jeg ikke være blevet mere forbavset, end jeg nu blev, ikke alene ved hendes ord, men også ved den bitterhed, hvormed hun udslyngede dem imod os.

"De gør os i sandhed uret, madame," sagde jeg. "Disse herrer er oberst Despienne og kaptajn Tremeau. Jeg et brigader Gerald, og jeg har blot nødig at nævne det for at enhver, som har hørt om det, er sikker på –"

"åh, I gavtyve!" afbrød hun mig, "I tror, at fordi jeg er en kvinde, kan I let binde mig noget på ærmet, I elendige bedragere."

Jeg så hen på Despienne, som var blevet hvid af vrede, og på Tremeau, som sad og tyggede på sine moustacher.

"Madame!" sagde jeg koldt, "da kejseren gjorde os den ære at betro os denne sendelse, gav han mig denne ametyststring som et tegn. Jeg troede ikke, at tre hæderlige gentlemen havde et sådant bevis nødigt; men jeg kan jo kun afvæbne Deres uværdige mistænksomhed ved at overgive Dem den."

Hun holdt ringen op for vognlygten, og det forfærdeligste udtryk af fortvivelse og rædsel fortrak hendes ansigt.

"Det er hans!" udbrød hun og tilføjede, "åh, min Gud, hvad har jeg gjort? Hvad har jeg gjort?"

Jeg begreb, at der var sket noget frygteligt.

"Hurtigt, madame, hurtigt!" råbte jeg. "Giv os papirerne!"

"Jeg har allerede udleveret dem."

"Udleveret dem! Til hvem?"

"Til tre officerer."

"Hvornår?"

"For en halv time siden."

"Hvor er de?"

"Gud hjælpe mig, jeg ved det ikke. De standsede vognen, og jeg gav dem pakken uden betænkning da jeg troede, de kom fra kejseren."

Det var et tordenslag; men i sådanne øjeblikke er det, at jeg er størst.

"Bliv her," sagde jeg til mine kammerater. "Hvis tre ryttere kommer her forbi, må I under alle omstændigheder standse dem. Grevinden vil kunne beskrive dem for jer. Jeg skal snart være hos jer." Et ryk i tømmen og jeg fløj til Fontainebleau, så hurtigt som Violette kunne strække ud. Ved slottet kastede jeg mig af hesten, styrtede op ad trappen, stødte lakajerne bort og stormede ind i kejserens eget kabinet. Han og MacDonald sad

bøjet over et kort, travlt beskæftigede med passer og blyant. Han så op med rynket pande ved min hurtige indtræden; men hans ansigt skiftede farve, da han så mig.

"De kan forlade os, marskal," sagde han. Og lige så snart døren var lukket, udbrød han: "Hvad nyt om papirerne?"

"De er borte," sagde jeg, og i få korte ord fortalte jeg ham, hvad der var hændt. Hans ansigt var roligt; men jeg så passeren ryste i hans hånd.

"De må skaffe dem, Gerard!" råbte han. "Mit dynastis skæbne afhænger af dem. Der er ikke et øjeblik at spille. Til hest, Gerard, til hest!"

"Hvem er det, sire?"

"Jeg ved det ikke, jeg er omgivet af forrædere. Men de vil bringe dem til Paris, og til hvem andre skulle de vel bringe dem end til den nedrige Talleyrand? Dog, de er endnu på vej til Paris, og De må overrumple dem, med de tre bedste i min stald og –"

Jeg gav mig ikke tid til at høre slutningen, sprang ned ad trappen, og jeg er sikker på, at inden fem minutters forløb galopperede jeg ud af byen på Violette og medførte ved tømme to af kejserens bedste arabiske krigshingste, en ved hver hånd. Man tilbød mig at tage tre; men havde jeg gjort det, kunne jeg aldrig have vovet at se Violette i øjnene. Jeg tror nok, det har været et udmærket syn, da jeg stødte til mine kammerater og i måneskinnet trak hestene hen til dem.

"Er der ingen kommet forbi?"

"Ingen."

"Så er de på vejen til Paris. Hurtigt til hest og efter dem."

De gjorde ikke mange omstændigheder, disse gamle krigere, som et lyn var de oppe på kejserens heste og efterlod deres egne

herreløse på landevejen. Så fo'r vi af på vor lange jagt, jeg i midten, Despienne på min højre side og Tremeau en smule bagved, han var nemlig lidt tungere. Himmel, hvor vi galopperede! De tolv hestehove klaprede og klaprede på den jævne, hårde vej. Popler og måneskin, bomme og sølvstriber, mil efter mil gik vor vej i det samme spor med vore skygger foran og vort støv bagved os. Vi kunne høre raslen med slåer og knagen med skodder fra husene, når vi dundrede forbi dem; men vi var kun tre mørke pletter, når folk kom ud for at se os. Klokken var lige slået tolv, da vi kom til Corbail, hvor en staldkarl med en vandspand i hver hånd kastede sin mørke skygge mod det lys, som strømmede ud fra den åbne krodør.

"Er her kommet tre ryttere forbi?" fremgispede jeg.

"Jeg har lige vandet deres heste," svarede han, "jeg skulle tro, at –"

"Videre, videre, mine venner," og afsted fo'r vi, så gnisterne fløj fra de toppede brosten i den lille by. En gendarm forsøgte at standse os, men hans stemme druknede i støjen fra vor raslen og klapren. Husene hørte op, og vi var atter ude på den åbne vej med gode tyve mil mellem os og Paris. Hvorledes skulle de kunne undgå os, der red Frankrigs bedste heste. Der var ikke krummet et hår på en af de tre heste; men Violette var altid et hoved foran de andre. Hun overgik sig selv. Og jeg mærkede på hendes spring, at jeg kun behøvede at lade hende strække ud, så ville kejserens heste snart se farven på hendes hale.

"Der er de!" brummede Tremeau.

"Vi har dem!" råbte Despienne.

"Videre, kammerater, videre!" brølede jeg endnu en gang. En lang strækning af den hvide vej lå foran os i måneskinnet; langt

borte på den kunne vi se tre ryttere, der lå helt hen ad hestenes halse. De blev for hvert øjeblik større og tydeligere, eftersom vi kom dem nærmere. Jeg kunne ganske tydeligt se, at de to var indhyllede i kapper, og red på kastanjebrune heste, mens den midterste var klædt i jægeruniform og red på en grå hest. De red side om side; men det var let nok at se på den måde, den midterste hest samlede sine ben, at den var langt friskere end de andre, og dens rytter syntes at være anføreren; for vi kunne stadig se månen skinne på hans ansigt, når han vendte sig om for at måle afstanden imellem os. Først skimtede vi det kun, derefter så vi, at han havde moustacher, og endelig, da vi begyndte al mærke deres støv i vore struber, kunne jeg nævne manden ved navn.

"Holdt, oberst de Montluc!" råbte jeg. "Holdt, i kejserens navn!"

Jeg havde kendt ham i nogle år som en uforfærdet officer og en samvittighedsløs skurk. Jeg havde også et mellemværende at afgøre med ham; for han havde skudt min ven Treville i en duel ved Warszawa, efter hvad nogle sagde ved at løsne sin aftrækker et godt sekund, førend tegnet blev givet.

Nå, ordene var knapt ude af min mund, førend hans to ledsagere affyrede deres pistoler imod os. Jeg hørte Despienne udstøde et skrækkeligt skrig, og i samme øjeblik fo'r Tremeau og jeg ind på en og samme mand. Han faldt forover med hænderne på hver side af hestens hals. Hans ledsager red ind på Tremeau med sablen i hånden, og jeg hørte den lyd, som frembringes, når et godt hug møder en endnu bedre afparering. Hvad mig angår, vendte jeg ikke engang mit hoved om, men satte for første gang sporerne i Violettes sider og fløj

efter anføreren. At han forlod sine kammerater og flygtede, var tilstrækkelig grund for mig til også at forlade mine og følge ham.

Han havde vundet et par hundrede skridts forspring, men min flinke, lille hoppe havde indvundet det, førend vi havde passeret den anden milepæl. Det var forgæves, af han sporede sin hest og piskede på den, som om det var en kanon, der skulle drives frem på en blød vej. Hans hat fløj af ved anstrengelsen, og hans skaldede hoved glinsede i måneskinnet. Men han kunne gøre, hvad han ville, han hørte stedse hestehovene trampe tydeligere bag sig. Jeg var knapt tredive meter fra ham, og skyggen fra mit hoved berørte skyggen af hans hesteben, da han vendte sig om og affyrede begge sine pistoler, den ene efter den anden på Violette.

Jeg har selv været såret så ofte, at jeg må tænke mig om, førend jeg kan sige jer, hvor mange gange, jeg er blevet ramt af musketkugler, pistolkugler og sprængte bomber, stukket af bajonetter, lanser, sabler og endelig af en sylespids, hvilket var det mest pinefulde af dem alle; men aldrig har jeg følt så pinefuld en smerte, som den, der overfaldt mig, da jeg mærkede, hvorledes det stakkels dyr, som jeg havde elsket højere end nogen anden i verden med undtagelse af min moder og kejseren, vaklede og rystede under mig. Jeg trak den ene pistol ud at hylsteret og affyrede den lige ind imellem skurkens brede skuldre. Han piskede på hesten, og et øjeblik troede jeg, at jeg havde forfejlet mit skud. Men da så jeg på hans grønne jægerfrakke en mørk plet, som stadig blev større, og han begyndte at vakle i sadlen, kun ganske svagt i begyndelsen, men så stadig mere og mere, indtil han faldt bagover med den ene

fod i stigbøjlen, mens hans skuldre slæbte langs hen ad vejen. Men til sidst blev byrden alt for tung for den trætte hest, og den stod stille. Jeg lagde min hånd på dens skummende bidsel. Da jeg rejste ham op, slap foden ud af stigbøjlen, og sporen på hælen klirrede højt, da den faldt.

"Deres papirer!" råbte jeg, idet jeg sprang ned af sadlen, "giv mig dem øjeblikkelig!"

Men netop som jeg sagde dette, fortalte den grønne skikkelses krampagtige bevægelser mig tydeligt nok, at det var forbi med ham. Min kugle var gået lige igennem hans hjerte, og det var kun hans jernvilje, som havde holdt ham så længe i sadlen. Han havde været tapper i livet, denne Montluc, og jeg vil yde ham den retfærdighed at sige, at han også var tapper i døden.

Men det var papirerne – stadig papirerne – som jeg tænkte på. Jeg åbnede hans uniform og følte indenfor hans skjorte, jeg søgte i pistolhylstrene og i sabeltasken, til sidst trak jeg hans støvler af, jeg løste hestens sadelgjord for at søge under sadlen, og der var ikke en krog eller ridse, som jeg ikke undersøgte; men forgæves, de fandtes ikke på ham.

Ved dette forfærdelige slag kunne jeg gerne have sat mig ned på vejgrøften og grædt; skæbnen syntes at kæmpe imod mig, og det er en fjende, overfor hvem endog en tapper husar må give tabt, uden at have nødig at skamme sig. Jeg slog armene om halsen på min stakkels sårede Violette og overvejede, hvorledes jeg skulle udfinde den bedste måde at handle på. Jeg havde en anelse om, at kejseren ikke havde stor tillid til min forstand, og jeg længtes efter at vise ham, at han havde gjort mig uret. Montluc havde ikke papirerne, og alligevel havde han ladet sine

kammerater i stikken for selv at flygte. Jeg kunne ikke forstå det. På den anden side var det klart, at dersom han ikke havde dem, måtte en af hans kammerater have dem. Den ene var sikkert død, den anden havde jeg forladt kæmpende med Tremeau, og hvis han undslap denne gamle krigsmand, måtte han komme forbi mig. Det var tydeligt, jeg måtte ride tilbage.

Jeg bankede en ny ladning i mine pistoler, derefter stak jeg dem i hylstrene og undersøgte min lille hoppe, hun knejste med hovedet og rejste ørerne, ligesom for at vise mig, at en gammel soldat som hun ikke gjorde væsen af en skramme eller to. Det første skud havde kun strejft det venstre forben og revet lidt skind af, som om den havde strøget sig op ad en mur; det andet var gået gennem dens halsmuskulatur, men såret var ophørt at bløde. Jeg tænkte, at hvis hun blev udmattet, kunne jeg bestige Montlucs hest og lede den derfor ved siden af os; det var en smuk hest, der var mindst femten hundrede francs værd, og det forekom mig, at ingen havde bedre ret til den end jeg.

Nu længtes jeg efter at ride tilbage til de andre, og jeg havde netop givet Violette fri tøjler, da jeg så noget glimre på marken ved siden af vejen. Det var messingsiraterne på jægerhatten, som var fløjet af Montlucs hoved. Ved dette syn slog en tanke mig, som fik mig til at hoppe i sadlen. Hvorledes kunne hatten være fløjet af? Med dens vægt ville den falde lige ned; men her lå den femten skridt fra landevejen. Han havde selvfølgelig kastet den af, da han indså, at jeg ville indhente ham. Og dersom han havde kastet den af – jeg grundede ikke mere, men sprang af min hoppe, mens hjertet dansede i stormgalop. Ja, denne gang lykkedes det, inde i hattepulden var der puttet en rulle papirer i pergamentshylster, der var omvundet med gule bånd. Jeg tog

pakken med den ene hånd, og mens jeg holdt hatten med den anden, dansede jeg om i måneskinnet af glæde. Kejseren skulle se, at han ikke havde taget fejl, da han betroede sin sag til Etienne Gerards omsorg.

Jeg havde en sikker lomme i min uniform, på den indvendige side lige ved mit hjerte, hvor jeg gemte nogle småting, som var mig dyrebare, og her opbevarede jeg den kostbare pakke, så sprang jeg op på Violette og ville ride tilbage for at se, hvad der var blevet af Tremeau, da jeg i frastand så en rytter komme ridende tværs over marken. Samtidig hørte jeg lyden af hestehove nærme sig, og der i måneskinnet så jeg kejseren på hans hvide stridshingst, klædt i sin grå overfrakke og med den trekantede hat, akkurat som jeg så ofte havde set ham på kamppladsen.

"Nå!" råbte han med sin skarpe, bydende stemme, "hvor er papirerne?"

Jeg red hen til ham og præsenterede ham dem uden at sige et ord. Han løste båndet, og hans øjne fo'r hurtigt hen over dem. Da vore heste stod side om side, lagde han sin venstre arm om min hals og sin hånd på min skulder. Ja, mine venner, ringe, som jeg er, har den store helt omfavnet mig!

"Gerard!" udråbte han. "De er et vidunder!"

Jeg ønskede ikke at modsige ham, og det bragte en glædesrødme på mine kinder, at han endelig viste mig retfærdighed.

"Hvor er tyven, Gerard?" spurgte han.

"Død, sire!"

"Dræbte De ham?"

"Han sårede min hest, sire, og han ville være undkommet, havde jeg ikke skudt ham."

"Kendte De ham?"

"Hans navn var Montluc, sire, – en oberst ved jægerne."

"Ja, ja," sagde kejseren, "vi har fået den stakkels skakbrik, men hånden, som spiller spillet, er stadig udenfor vor rækkeevne."

Han sad en stund fordybet i sine tanker med hagen sunket ned på brystet.

"Ah, Talleyrand, Talleyrand," hørte jeg ham mumle, "hvis jeg havde været i dit sted og du i mit, ville jeg have knust ormen, mens du holder den under din hæl, I fem år har jeg vidst, hvad du bar i dit skjold, og dog har jeg ladet dig leve – for nu at ødelægge mig. Men det er det samme, min tapre ven," fortsatte han, idet han vendte sig til mig. "Der kommer en regnskabsdag for enhver, og når den kommer lover jeg Dem, at mine venner skal blive erindret lige så vel som mine fjender."

"Sire," sagde jeg, for jeg havde også haft tid til at tænke, "hvis disse planer med disse papirer er kommet for Deres fjenders ære, håber jeg, at De ikke tror, det er på grund af nogen som helst indiskretion fra mine kammeraters eller fra min side."

"Det ville være urimeligt for mig at tro det," svarede han; "for dette komplot er smedet i Paris, og De har først fået Deres ordre for et par timer siden."

"Men hvorledes?"

"Det er nok!" råbte han strengt, "De forglemmer Deres stilling."

Således var kejseren altid. Han kunne snakke med os som ven eller broder, og når han så havde bragt os til at glemme det

svælg, der lå imellem os, kunne han pludselig ved et ord eller et buk erindre os om, at det var lige så umuligt at komme over det som nogensinde. Når jeg har kærtegnet min gamle hund, indtil den har fået mod til at springe op på mit knæ, og jeg så har kastet den ned igen, har jeg altid tænkt på kejseren og hans måde at være på.

Han drejede sin hest om, og jeg fulgte ham i tavshed med et tungt hjerte. Men da han atter talte, var hans ord tilstrækkelige til at lade mig glemme enhver tanke om mig selv.

"Jeg kunne ikke sove, førend jeg vidste, hvorledes det var gået Dem," sagde han. "Jeg har betalt en høj pris for disse papirer, jeg har ikke så mange af mine gamle soldater tilbage, at jeg kan tåle at miste to i en nat."

Da han sagde "to", løb det mig koldt ned ad ryggen.

"Oberst Despienne blev skudt, sire?" stammede jeg.

"Og kaptajn Treméau blev nedsablet. Havde jeg været der et par minutter for, kunne jeg have frelst ham. Den anden flygtede over markerne."

Jeg huskede, at jeg havde set en rytter et øjeblik før jeg mødte kejseren. Han var redet over markerne for at undgå mig; men havde jeg vidst, hvad han havde gjort, og Violette ikke var såret, skulle den gamle soldat ikke være forblevet uhævnnet. Jeg tænkte på hans våbendygtighed og grundede på, om det var hans stive håndled, som var skyld i hans ulykke, da Napoleon atter tog ordet.

"Brigader Gerard, De er nu den eneste mand, som erfarer, hvor disse papirer bliver skjult."

Det må have været en indbildning, mine venner, men et øjeblik forekom det mig, som om der var en tone i kejserens

stemme, der ikke tydede på sorg; men denne stygge tanke fik knap tid til at danne sig i min sjæl, førend han lod mig se, at jeg havde gjort ham uret.

"Ja, jeg har betalt en høj pris for mine papirer," sagde han, og jeg hørte, hvorledes de raslede, da han lagde hånden på brystet. "Ingen mand har nogensinde haft mere trofaste tjenere, ingen siden verdens begyndelse."

Mens vi talte, kom vi til scenen for striden. – Oberst Despienne og manden, som havde skudt ham, lå sammen lidt nedenfor vejen. Deres heste gik veltilfredse og græssede under poplerne. Kaptajn Tremeau lå foran os på ryggen med arme og ben udstrakte og med sin brækkede sabel i hånden. Hans uniform stod åben, og en umådelig stor blodklump hang ligesom et mørkt lommetørklæde ud af slidsen i hans skjorte. Jeg kunne se lidt af hans sammenbidte tænder under hans moustacher.

Kejseren sprang af sin hest og bøjede sig ned over den døde mand.

"Han har været med lige siden Rivoli," sagde han alvorligt. "Han var en af mine gamle knurrepotter fra Ægypten."

Stemmen kaldte manden tilbage fra de døde, så hans øjenlåg skælvede. Han rettede sin arm og bevægede sværdhæftet nogle få tommer og forsøgte at hæve det til en hilsen, da åbnedes munden, og sværdstumpen faldt klirrende til jorden.

"Kunne vi alle dø så tappert," sagde kejseren, idet han rejste sig, og i mit hjerte svarede jeg "amen".

Der var en gård et halvt hundrede meter fra det sted, hvor vi stod, og bonden, som var blevet forstyrret af sin søvn af hestetrampen og pistolknalden, var kommet ud på landevejen.

Han stod nu og stirrede med åben mund på kejseren, stum af frygt og forbavselse. Vi overgav de fire døde heste til hans omsorg. Jeg fandt det imidlertid bedst at lade Violette tilbage hos ham og tage Montlucs grå i stedet, han kunne jo ikke nægte at give mig min egen hest tilbage, selv om han ville have vanskelighed med de andre. Min lille vens sår var nemlig ikke så ubetydeligt, og vi havde en lang vej tilbage.

I begyndelsen talte kejseren ikke meget, mens vi red. Måske Despiennes og Tremeaus død endnu hvilede tungt på ham. Han var altid en tilbageholdende mand, og på den tid, da hver time bragte ham efterretninger om hans fjenders held eller hans venners frafald, kunne man ikke forlange, han skulle være en munter ledsager. Ikke desto mindre, når jeg tænkte på, at han havde de papirer på sit bryst, som havde så høj værdi for ham, og det for nogle timer siden syntes, som de var gået tabt for bestandig, og når jeg i endvidere tænkte på, at det var mig, Etienne Gerard, der havde bragt ham den, så syntes jeg, at jeg fortjente, han tog lidt hensyn til mig. Den samme tanke må rimeligvis også være opstået hos ham, for da vi havde forladt hovedlandevejen til Paris og var kommet ind i skoven, begyndte han selv at sige mig det, som jeg netop ønskede at spørge ham om.

"Hvad papirerne angår," sagde han, "har jeg allerede sagt Dem, at der endnu ikke er andre end De og jeg, som ved, hvor de skjules. Min mameluk bragte spaderne til drivhuset; men jeg har ikke sagt ham i hvilken hensigt. Mine planer om at bringe papirerne fra Paris har været lagt siden i mandags, og der var tre indviede i hemmeligheden, en kvinde og to mænd. Kvinden indestår jeg for med mit liv; hvem af de to mænd, der har

bedraget os, kan jeg ikke vide; men jeg håber, det skal lykkes mig at finde ud af det."

Vi red under skyggen af træerne, da han sagde dette; men jeg kunne høre ham slå sin ridepisk imod sine støvler og tage pris efter pris, hvilket var hans vane, når han var meget ophidset.

"De undrer Dem vel over, hvorfor disse skurke ikke standsede vognen ved Paris, men først i nærheden af Fontainebleau?"

I virkeligheden havde jeg ikke tænkt over det; men jeg ønskede ikke, han skulle finde, jeg havde mindre forstand, end han tiltroede mig. Jeg svarede derfor, at det også havde overrasket mig.

"Havde de gjort det, var det blevet en offentlig skandale, og de kunne risikere ikke at nå deres hensigt. Med mindre de huggede kalechen i stykker, kunne de ikke opdage det hemmelige gemme. Han lagde planen godt – det forstod han altid – og han valgte også sine hjælpere godt, men mine var dog bedre."

Jeg kan ikke gentage for jer, mine venner, alt hvad han sagde, da vi red mellem de mørke skygger og gennem de månebelyste åbne veje i den store skov ved Fontainebleau. Ethvert ord er indskrevet i min erindring, det er muligt, at jeg, forinden jeg går bort, vil fæstne det alt sammen på papiret, så andre kan bese de i de kommende dage. Han talte åbent om sin fortid og noget om sin fremtid, om MacDonalds hengivenhed og Marmonts forræderi, om den lille konge af Rom, som han omfattede med lige så megen ømhed, som enhver borgerlig fader omfatter sit eget barn, og endelig om sin svigerfader, kejseren af Østrig, som han mente ville stille sig imellem ham og hans fjender. Hvad mig angår, vovede jeg ikke at sige et ord,

da jeg huskede den tilrettevisning, jeg havde fået; men jeg red ved hans side og kunne knap tro, at det virkelig var den store kejser, den mand, hvis blik fik mig til at bæve, som udtalte sine tanker til mig i korte, ivrige sætninger, mens ordene klang og stødtes frem som hove af en galopperende eskadron. Det er muligt, at efter de diplomatisk overvejede ord ved et hof, var det en lettelse for ham at udtale sig fuldt ud for en soldat som mig.

På denne måde red kejseren og jeg – endog efter års forløb bringer det en stoltheds rødme op i mine kinder at udtale disse ord – sammen. Kejseren og jeg red gennem skoven ved Fontainebleau, indtil vi kom til Le Colombier. De tre spader stod støttet op til muren på den højre side af den ødelagte dør, og ved synet af dem fik jeg tårer i øjnene ved tanken om de hænder, for hvilke de var bestemt. Kejseren greb den ene og jeg den anden.

"Hurtigt!" sagde han. "Dagen vil gry, førend vi kommer tilbage til slottet."

Vi gravede hullet, svøbte papirerne i et af mine pistolhylstre for at skærme dem mod fugtigheden, og lagde dem så ned, hvorpå vi dækkede godt over dem. Derefter bortryddede vi omhyggeligt alle tegn på, at der var blevet gravet i jorden, og vi lagde en sten ovenpå. Jeg tør sige, at siden kejseren var ung kanoner og hjalp med at slæbe kanoner mod Toulon, havde han ikke arbejdet så hårdt med sine hænder. Han tørrede sin pande med sit silkelommetørklæde, længe førend vi var kommet til ende med vort arbejde.

Morgenens første kolde, grå lys stjal sig gennem træstammerne, da vi kom ud fra det gamle duehus. Kejseren

lagde sin hånd på min skulder, da jeg stod færdig til at hjælpe ham til hest.

"Vi har efterladt papirerne der," sagde han, "og jeg ønsker, at De også efterlader alle tankerne om dem der. Lad erindringen om dem ganske være gået ud af Deres sind og kun komme til live igen, når De modtager en direkte ordre under min hånd og mit segl. Fra denne time forglemmer De alt, hvad der er sket."

"Jeg glemmer det, sire!" svarede jeg.

Vi red sammen til udkanten af byen. Der ønskede han, at vi skulle skilles. Jeg hilste og var ved at vende min hest, da han kaldte mig tilbage.

"Man kan let tage fejl af vindhjørnerne i skoven," sagde han, "mener De ikke, at det var imod nordøst, at vi begravede dem?"

"Begravede hvem, sire?"

"Papirerne naturligvis!" råbte han utålmodigt.

"Hvilke papirer, sire?"

"Men for pokker! Papirerne, som De har bragt mig."

"Jeg forstår virkelig ikke, hvad Deres Majestæt taler om."

Han rødmede af vrede et øjeblik, så brød han ud i latter.

"Meget godt, brigader!" sagde han, "jeg begynder virkelig at tro, at De er lige så god diplomat, som De er soldat, og mere kan jeg ikke sige."

Således var det mærkelige eventyr, i hvilket jeg følte mig som kejserens ven og betroede hjælper. Da han kom tilbage fra Elba, afholdt han sig fra at grave papirerne op, indtil hans stilling var blevet sikret, og de forblev stadig i kroen i det gamle duehus efter hans forvisning til St. Helena. Det var dér, han ønskede at få dem i sin varetægt, og i den hensigt skrev han, efter hvad jeg

siden erfarede, tre breve til mig; men de blev alle tilbageholdt af hans bevogtere. Endelig tilbød han at sørge for sit underhold – hvilket han meget let kunne have gjort af den umådelige formue, der tilhørte ham – dersom blot de ville lade et af hans breve afgå uåbnet. Dette forlangende blev nægtet, og lige til hans død i 1821 forblev papirerne, hvor jeg har fortalt jer. Hvorledes de blev gravet op af grev Bertrand og mig, er en historie, som jeg gerne skulle fortælle jer; men der er endnu ikke kommet nogen slutning på den.

En dag vil I høre om disse papirer, og I vil da se, hvorledes denne store mand efter at have ligget så længe i graven, endnu kan ryste. Europa.

Når den dag kommer, vil I tanke på Etienne Gerard, og I vil fortælle jeres børn, at I har hørt denne historie af den mands læber, som var den eneste levende af alle dem, som havde taget del i denne besynderlige begivenhed – den mand, der blev fristet af marskal Berthier, der ledede den vilde forfølgelse til Paris, der blev hædret med kejserens omfavnelse og som red med ham i måneskin gennem skoven ved Fontainebleau.

Knopperne er ved at springe ud, og fuglene synger, mine venner. I kan nok finde på noget bedre at gøre ude i solen end høre på en gammel, værkbruden soldats historier. Og dog vil i måske værdsætte mine ord, for knopperne vil springe ud og fuglene synge mangt et forår, førend Frankrig atter vil se en sådan hersker som han, hvis tjener vi var stolte af at være.

Waterloo: Eventyret i skovkroen

(Waterloo, 18. juni 1815)

Af alle de mange slag, hvori jeg havde den ære at drage mit sværd for kejseren og for Frankrig, tabte vi ikke et eneste. Jeg var nok på en måde til stede ved Waterloo; men jeg var ikke i stand til at kæmpe – der sejrede fjenden. Det er ikke, fordi jeg vil sige, al disse to ting står i forbindelse med hinanden. I kender mig for godt, mine venner, til at tro, at jeg er så ubeskeden; men man har jo lov til at tænke, og der er flere, som har draget meget smigrende slutninger for mig af denne omstændighed.

Når alt kommer til alt, drejede det sig dog kun om at bryde nogle få enkelte karréer, og dagen ville have været vor. Hvis Conflans husarer med Etienne Gerard i spidsen ikke kunne have gjort dette, så har de sagkyndige taget fejl.

Men lad det nu være. Skæbnen ville, at jeg ikke skulle deltage i slaget, og at kejserdømmet skulle omstyrtes; men den ville også, at denne sorgens og bedrøvelsens dag skulle bringe mig langt mere hæder, end da jeg fløj på sejrens vinger fra Boulogne til Wien.

Aldrig har jeg glimret så meget som i det skæbnesvangre øjeblik, da alt blev mørkt omkring mig.

I ved, at jeg var trofast imod kejseren og hans ulykke, og at jeg nægtede at sælge mit sværd og min ære til bourbonerne.

Aldrig mere skulle jeg føle min krigshest imellem mine knæ eller høre trommernes hvirvlen og trompeternes fanfare bagved mig, når jeg red i spidsen for min lille skare; men det trøster mit gamle soldaterhjerter, mine venner, og bringer tårer i mine øjne, når jeg tænker på, hvor stor jeg var på denne min sidste soldaterdag, og når jeg mindes, at af alle de mærkværdige bedrifter, som har vundet mig så mange skønne kvinders kærlighed og så mange ædle mands agtelse, er der ingen, som i glans, dristighed og det store resultat, som jeg opnåede derved, kan sammenlignes med mit berømte ridt natten til den attende juni 1815. Jeg ved godt, at historien ofte er blevet fortalt ved messebordene og i barakkerne, så at der er få i armeen, der ikke har hørt den, men min beskedenhed har hidtil forseglet mine læber; dog nu, mine venner, har jeg lyst til at fortælle den med alle dens enkeltheder i denne fortrolige kreds.

En ting vil jeg først bemærke, og det er, at i hele sit liv har Napoleon aldrig været i spidsen for en mægtigere armé end den, med hvilken han drog ud til dette felttog. I 1813 var Frankrig udmattet. For hver veteran var der fem børn – Marie Louise'r, som vi kaldte disse unge soldater, kejserinden havde haft travlt med at hverve, mens kejseren var i felten. Men det var helt anderledes i 1815. Fangerne var alle kommet tilbage – mændene fra Ruslands sne, mændene fra Spaniens fængsler, mændene fra Englands skibsskrog.

Det var farlige krigere, veteraner fra tyve slag, længselsfulde efter deres gamle liv og med hjertet opfyldt af had og hævnlyst. Rækkerne var fyldt med soldater, som bar to eller tre snore; hver snor betød fem års tjeneste. Disse mænds sindsstemning var frygtelig, de var rasende, ophidsede, fanatiske og tilbød

kejseren, som en mameluk tilbeder profeten, rede til at styrte sig i deres egne bajonetter, hvis deres blod kunne frelse ham. Hvis I havde set disse gamle, fyrige veteraner gå i kampen, ville I forbavses over, at nogen kunne stå sig imod dem. Så begejstret var den ånd, som dengang besjælede Frankrig, at den kunne overvinde alt, blot ikke disse englændere, som hverken havde ånd eller sjæl, men kun solidt, fast oksekød, imod hvilket vi kæmpede forgæves. Det var sagen, mine venner; på den ene side poesi, galanteri, selvopofrelse – alt hvad der er ædelt og heroisk – på den anden side – oksekød! Vore forhåbninger, vore idealer, vore drømme, alt blev knust af Englands skrækkelige oksekød.

I har læst om, hvorledes kejseren samlede sin styrke, og fremdeles om, hvordan han og jeg ilede til den nordlige grænse og faldt over preusserne og englænderne med hundrede og tredive tusind veteraner. Den 16. juni holdt Ney englænderne i ånde ved Quatre Bras, mens vi slog preusserne ved Ligny. Det passer sig ikke for mig at sige, hvor meget jeg bidrog til denne sejr; men det er velbekendt, at Conflans' husarer vandt stor berømmelse. De kæmper godt, disse preussere, og otte tusind af dem blev tilbage på valpladsen. Kejseren troede, at han var færdig med dem, da han sendte marskal Grouchy med to og tredive tusind mand for at forfølge dem og forebygge deres indblanden i sine planer; han vendte sig så med firsindstyve tusind mand mod disse "*goddam*" englændere.

Hvor meget havde vi franskmænd ikke at hævne på dem – Pitts guineas, Portsmouths skibsskrog, Wellingtons invasion, Nelsons forræderiske sejre! Endelig syntes straffens dag at være kommet.

Wellington havde syv og tres tusind mand med sig, men mange af dem vidste vi var hollændere og belgiere, som ikke havde synderlig lyst til at kæmpe imod os. Han havde ikke halvtreds tusind gode tropper. Da han stod overfor selve kejseren og hans firs tusind mand, blev denne englænder så lammet af frygt, at han hverken kunne bevæge sig selv eller sin armé. I har set kaninen, når slangen nærmer sig; således stod englænderne på skråningen ved Waterloo. Aftenen før beordrede kejseren, som havde mistet en adjudant ved Ligny, mig at slutte mig til sin stab, og jeg efterlod mine husarer til major Victor. Jeg ved ikke, hvem der var mest bedrøvet, de eller jeg, over at skulle blive kaldt bort lige før slaget; men en ordre er en ordre, og en god soldat kan kun trække på skuldrene og adlyde. Den aften om morgenen red jeg med kejseren og så fronten af fjendens stilling, han gennem kikkerten og mens han udkastede planer om den letteste måde at tilintetgøre den på. Soult red ved hans side tilligemed Ney og Foy samt flere andre, som havde kæmpet mod englænderne i Portugal og Spanien.

"Tag Dem i agt, sire," sagde Soult, "det engelske infanteri er meget stærkt."

"De mener, at det er gode soldater, fordi de har slået Dem," sagde kejseren, og vi yngre mænd vendte os om og smilede. Men Ney og Foy var tavse og alvorlige. Imedens var den rød- og blåspragledede engelske linje, stille og agtpågivende, trukket op med sine batterier foran os i et godt bøsseskuds afstand fra os. På den anden side af dalen var vore folk forsamlet efter endt måltid, beredte til slaget. Det havde regnet stærkt; men i dette øjeblik brød solen frem og skinnede på den franske armé, så vore kavaleribrigader strålede som lige så mange stålplader, og

vort infanteris bajonetter glimrede og blinkede. Ved synet af denne prægtige armé og dens holdning og skønhed var det mig umuligt at forholde mig rolig; jeg rejste mig op i stigbøjlen, svingede min chakot og råbte: "Leve kejseren!" et råb, som rungede, brusede og genlød fra den ene ende af linjen til den anden, mens flere tusinde ryttere svingede deres sabler, og fodfolket holdt deres chakoter op på bajonetterne. Englænderne stod som forstenede på deres skrænt, de vidste, at deres sidste time var kommet.

Og det ville den også været, hvis befalingen var blevet givet i dette øjeblik til, at hele arméen måtte rykke frem. Vi havde blot haft nødig at kaste os over dem og feje dem bort fra jordens overflade. Selv om vi ikke tager modet i betragtning, var vi en større hær, bedre soldater og bedre anførte. Men kejseren ønskede, at alt skulle være i orden, og ville vente til jorden blev mere tør og fastere, så artilleriet kunne manøvrere. Således spildtes tre timer, og klokken blev elleve, førend vi så Jerome Bonapartes kolonne rykke frem på den venstre side, og jeg hørte kanonernes torden, som forkyndte, at kampen var begyndt. Tabet af disse tre timer blev vor ødelæggelse. Angrebet til venstre var rettet mod en avlsgård, som den engelske garde holdt besat, og vi hørte tre høje forfærdelsesråb, som forsvarerne ikke kunne undlade at udstøde. De holdt sig stadig, og d'Erlons korps rykkede frem til højre for at angribe den anden del af den engelske linje, da vor opmærksomhed blev bortledt fra den kamp, der foregik lige for vor næse, til en fjernere del af kamppladsen.

Kejseren havde set gennem sin kikkert til englændernes yderste venstre linje, og nu vendte han sig pludselig til hertugen

af Dalmatien – eller Soult, som vi soldater foretrak at kalde ham.

"Hvad er det, marskal?" spurgte han.

Vi fulgte alle retningen af hans blik, nogle hævede kikkerterne, og andre skyggede med hånden for øjnene. Der så vi en tyk skov, så en lang, nøgen skrænt og så atter en skov. På den nøgne strækning mellem de to skove lå der noget mørkt, ligesom skyggen af en bevægelig sky.

"Jeg tror, det er kvæg, sire," sagde Soult.

I dette øjeblik kom der en hurtig blinken frem mellem den mørke skygge.

"Det er Grouchy," sagde kejseren og sænkede kikkerten. "De er fortabte, disse englændere. Jeg holder dem i min hånd. De kan ikke undslippe mig."

Han så rundt omkring sig, og hans øje faldt på mig.

"Åh! Der er fyrsten for alle sendebud," sagde han, "har De en god hest, oberst Gerard?"

Jeg red på min lille Violette, brigadens stolthed. Det sagde jeg ham.

"Rid da, så hurtigt De kan til marskal Grouchy, hvis tropper De ser derovre. Sig til ham, at han skal falde over englændernes venstre flanke og bagtrop, mens jeg angriber dem i fronten. Vi skal indeklemme dem, og ikke én mand skal undslippe os."

Jeg hilste og red, uden at sige et ord. Mit hjerte hoppede af glæde over, at en sådan opgave var blevet betroet mig. Gennem krudtrøgen så jeg den lange, tætte, røde og blå linje og knyttede min hånd imod den.

"Vi skal indeklemme dem, og ikke én mand skal undslippe os."

Det var kejserens ord, og det var mig, Etienne Gerard, som skulle bringe den til udførelse. Jeg brændte af begærlighed efter at nå marskallen, og et øjeblik tænkte jeg på at ride gennem englændernes venstre fløj, da det var den korteste vej. Jeg havde gjort dristigere ting før og var kommet godt fra det; men jeg betænkte, at hvis det mislykkedes, og jeg enten blev fanget eller skudt, ville budskabet ikke blive overbragt, og kejserens plan ville strande. Jeg red derfor forbi fronten af kavaleriet, forbi jægerne, lansenererne, de beredne grenaderer og til sidst min egen lille skare, som fulgte mig med længselsfulde blikke. Ved siden af kavaleriet stod tolv regimenter af den gamle garde, alle veteraner fra mange slag, mørke og alvorlige, i lange, blå kapper og bjørneskindshuer, hvorfra fjerbusken var blevet fjernet. Hver af dem bar sit gedeskindstornyster, sin hvide og blå paradeuniform, som de ville bruge, når de den næste dag holdt deres indtog i Brüssel. Da jeg red forbi dem, tænkte jeg på, at disse mænd aldrig var blevet slået, og da jeg betragtede disse vejrbidte ansigter og deres alvorlige og stive holdning, sagde jeg til mig selv, at de heller aldrig ville blive det. Store Himmell! hvor lidet kunne jeg forudse, hvad nogle få timer ville bringe!

På den højre side af den gamle garde stod den unge garde og Lobaus sjette korps, derefter passerede jeg Jacquinots lansenerer og Marbots husarer, som holdt linjens yderste flanke. Alle disse tropper vidste intet om det korps, som kom imod dem gennem skoven, og deres opmærksomhed var henvendt på kampen, som rasede på den venstre side. Mere end hundrede kanoner dundrede på hver side, og larmen var så stærk, at blandt alle de slag, som jeg har deltaget i, erindrer jeg ikke mere end et halvt dusin, som var lige så støjende. Jeg så

tilbage over min skulder og bemærkede to brigader kyrasserer, engelske og franske, som tumlede ned ad højen sammen, mens sabelklingerne funkede over deres hoveder som solstråler. Hvor jeg længtes efter at vende Violette om og føre mine husarer ind i kampen. Hvilket billede! Etienne Gerard, som vender ryggen til slaget, og en smuk rytterfægtning raser bagved ham.

Men pligt er pligt, og jeg red derfor forbi Marbots forposter og i retning af skoven med landsbyen Frischermont på min venstre hånd.

Lige for mig lå den store skov, som kaldtes Paris' Skov; den bestod mest af egetræer, og små smalle stier førte igennem den. Jeg holdt stille og lyttede, da jeg nåede den; men ud fra dens mørke dybder lød hverken klangen af trompeter eller rumlen af hjul, heller ikke hestetrampen, som kunne have forkyndt fremrykningen af den store kolonne, som jeg med egne øjne havde set drage frem imod skoven. Kampen larmede bagved mig; men foran mig var alt så stille som den grav, hvori så mangen tapper mand skulle hvile om så kort tid. Sollyset var skjult af træernes løv over mit hoved, og en tung damp steg op fra den fugtige jord. Jeg galopperede adskillige mil på en snæver vej med rødder forneden og grene foroven, så hurtigt, at få ryttere ville have kunnet gøre mig det efter. Da til sidst fik jeg øje på Grouchys fremrykkende garde. Spredte afdelinger husarer kom forbi mig inde imellem træerne. Jeg hørte langt borte trommeslag og den lave, dumpe mumlen, som lyder fra en armé på march. Hvert øjeblik kunne jeg vente at støde på staben og få afleveret mit budskab til Grouchy selv; for jeg

vidste, at på sådan en march ville en fransk marskal sikkert ride i fortroppen af sin armé.

Pludselig stod træerne mindre tæt foran mig; jeg blev henrykt ved deraf at kunne slutte mig til, at jeg snart havde nået enden på skoven, hvorfra jeg måtte kunne se armeen og så træffe marskallen.

Hvor stien løber ud mellem træerne, ligger en lille kro, hvor brændehuggerne og vognmændene drikker deres vin.

Her standsede jeg min hest et øjeblik, mens jeg tog den scene i øjesyn, som viste sig for mig. Nogle få mil borte så jeg en anden stor skov; det var Saint-Lambert; det var fra den, kejseren havde set tropperne rykke frem. Det var imidlertid let at forstå, hvorfor der havde været så langt et ophold mellem deres fremrykning fra den ene skov til den anden; for mellem denne løb den snævre, dybe hulvej ved Lasnes, som de havde måttet passere. Nu så jeg dem, en lang kolonne af tropper – kavaleri, fodfolk og kanoner – strømme ned fra den ene side og rykke op ad den anden, mens fortroppen allerede var inde mellem træerne på hver side af mig. Et batteri beredent artilleri kom hen ad vejen, og jeg var i færd med at galoppere hen til det for at spørge den kommanderende officer, om han ville sige mig, hvor jeg kunne træffe marskallen, da jeg pludselig opdagede, at artilleristerne, skønt de bar blå uniformer, ikke havde deres dolman afstribet med rødt, således som vore konstabler brugte. Forbavset stirrede jeg på soldaterne, da en hånd rørte ved mit lår; det var værten, som var styrtet ud fra sin kro.

"Er De gal, mand, hvad vil De her?" råbte han.

"Jeg søger marskal Grouchy."

"De er lige i hjertet af den preussiske armé! Vend om! Flygt!"

"Det er umuligt, det er jo Grouchys korps."

"Hvoraf ved De det?"

"Fordi kejseren har sagt det."

"Da har kejseren begået en frygtelig fejltagelse! Jeg siger Dem, at en patrulje schlesiske husarer har forladt mig i dette øjeblik. Så De dem ikke i skoven?"

"Jeg så nogle husarer."

"Det var fjenden."

"Hvor er Grouchy?"

"Han er bagved; fjenden er kommet forbi ham."

"Hvor kan jeg så ride tilbage? Hvis jeg rider videre, må jeg dog træffe ham. Jeg må adlyde min ordre og finde ham, hvor han så er."

Manden tænkte sig om et øjeblik.

"Hurtigt! Hurtigt!" råbte han, idet han greb min hest ved tøjlen. "Gør, hvad jeg siger, og De kan måske endda undslippe. Man har endnu ikke opdaget Dem. Kom med, og jeg vil skjule Dem, indtil fjenden er draget her forbi."

Bag ved hans hus var der en lille stald, i hvilken han satte Violette ind. Derefter halvt førte og halvt puffede han mig ind i kroens køkken. Det var et nøgent rum med murstensgulv. En svær kone med et rødt ansigt stod ved skorstenen og stegte koteletter.

"Hvad er der nu på færde?" spurgte hun, idet hun med rynkede bryn så fra kromanden til mig. "Hvem er det, du har ført herind?"

"Det er en fransk officer, Marie. Vi kan ikke lade preusserne tage ham."

"Hvorfor ikke?"

"Hvorfor ikke? For fanden, har jeg ikke selv været en af Napoleons soldater, har jeg ikke fået en æresmusket i garden? Skal jeg se på, at en kammerat bliver fanget? Marie, vi må frelse ham."

Men konen så på mig med meget uvenlige øjne.

"Pierre Charras," sagde hun, "du holder ikke op, før huset bliver brændt af over vore hoveder. Kan du ikke forstå, dit tossehoved, at da du kæmpede for Napoleon, regerede han i Belgien? Nu gør han det ikke mere. Preusserne er vore allierede, og han dér er vor fjende. Jeg vil ikke have nogen franskmand i mit hus; lad ham gå!"

Værten kløede sig i hovedet og så fortvivlet på mig; men det var indlysende for mig, at det var hverken Frankrig eller Belgien, denne kvinde brød sig om; men at det var hendes eget hjems sikkerhed, som lå hende på hjerte.

"Madame!" sagde jeg med al den værdighed og sikkerhed, jeg kunne råde over, "kejseren er i begreb med at slå englænderne, og den franske armé vil være her inden aften. Hvis De har behandlet mig godt, vil De blive belønnet; men hvis De har udleveret mig, vil De blive straffet, og Deres hus vil sikkert blive brændt af."

Hun blev rystet ved disse ord, og jeg skyndte mig nu at forfølge min sejr på en anden måde.

"Det er vist også umuligt, at en så smuk dame kan være hårdhjertet nok til at nægte mig det tilflugtssted, jeg trænger til."

Hun så på mine knebelsbarter, og jeg kunne se, at hun var blødgjort. Jeg tog hendes hånd, og inden to minutter var vi så

gode venner, at hendes mand svor, at han ville lade mig gå, hvis jeg blev ved på den manér.

"Nu er vejen fuld af preussere!" råbte han, "hurtigt, hurtigt! Op på loftet."

"Hurtigt, hurtigt! Op på loftet," gentog konen, og begge skyndte sig at puffe mig op ad en stige, der førte op til en lem i loftet. Der blev banket stærkt på døren, så I kan forstå, at det varede ikke længe, inden mine sporer blinkede op ad stigen, og lemmen faldt i efter mig.

Kort efter hørte jeg tyskernes stemmer i værelserne nedenunder mig.

Det sted, hvor jeg befandt mig, var et eneste langt rum, hvis loft dannedes af husets tag. Det gik over hele den ene side af kroen, og gennem sprækkerne i gulvet kunne jeg efter behag se ned i køkkenet, i stuen eller i skænkestuen. Der var ingen vinduer, men huset var i høj grad forfaldent, så der manglede tagsten rundt om i taget, og jeg fik derved både lys og lejlighed til gennem hullerne at gøre mine iagttagelser.

Rummet var opfyldt med skramleri – foder på den ene side og en stor bunke tomme flasker i den anden ende. Der var ingen dør, kun det hul, gennem hvilket jeg var kommet op.

Jeg sad nogle øjeblikke på et knippe hø for at hvile mig og for at lægge min plan. Det var meget slemt, at preusserne kom til kamppladsen førend vor reserve; men det lod til, det kun var et korps, og et korps mere eller mindre havde ikke noget at sige for en mand som kejseren. Han kunne indrømme englænderne en sådan fordel og alligevel overvinde dem.

Den bedste måde jeg kunne tjene ham på, siden Grouchy var bag ved, var at vente her, til preusserne var draget forbi, og da

fortsætte min rejse, opsøge marskallen og bringe ham kejserens ordre. Hvis han rykkede frem mod englændernes bagtrop i stedet for at følge efter preusserne, kunne alt blive godt. Frankrigs skæbne afhang af min forstand og min handlekraft. Det var ikke første gang, som I ved, mine venner, og I ved også, hvilke grunde jeg havde til at stole på, at hverken forstanden eller handlekraften ville mangle mig. Kejseren havde sandelig valgt den rette mand til sin mission. "Fyrsten blandt sendebuddene" havde han kaldt mig. Jeg ville fortjene min titel.

Da det var klart, at jeg intet kunne udrette, førend preusserne var draget forbi, tilbragte jeg tiden med at iagttage dem. Jeg holder ikke af disse folk; men jeg må tilstå, at de holdt fortræffelig disciplin; for ikke en eneste mand gik ind i kroen, skønt deres læber var tørre af støv, og de var nær ved at segne af træthed. De, som havde banket på døren, havde bragt en bevidstløs kammerat ind, og efter at have gjort det, vendte de tilbage til deres rækker. Flere andre blev bragt ind i samme tilstand, og en ung læge, kun lidt mere end en dreng, forblev hos dem.

Efter at have iagttaget dem gennem sprækkerne i mit gulv, vendte jeg min opmærksomhed mod hullet i taget, gennem hvilket jeg havde et udmærket udkig til alt, hvad der foregik udenfor. Det preussiske korps strømmede bestandig forbi. Det var let at se, at det havde foretaget en anstrengende march, for soldaternes ansigter var dødblege, og de var overstænkede fra hoved og til fod med mudder fra de sølede og opblødte veje. Dog, udmattede som de var, deres stemning var udmærket, de skubbede og slæbte på kanonerne, når hjulene sank i snavset til

akslerne, og de svære heste, som faldt i til knæene, ikke kunne trække dem igennem.

Officererne red frem og tilbage og opmuntrede de flinke ved at rose dem og de mere dvaske ved at slå dem med fladen af deres klinger. Hele tiden lød der fra den anden side over skoven en forskrækkelig krigslarm som om alle jordens floder havde forenet sig i et kæmpemæssigt vandfald og styrtede larmende og brusende ned med en voldsom kraft. Den lange røgsky, som hævede sig over træerne, var ligesom sprøjtet fra et vandfald.

Officererne pegede på den med deres sabler, og med hæse råb fra deres tørre læber rykkede de mudderbestænkede mænd frem til kamppladsen. Det varede omtrent en times tid, for de var draget forbi, og jeg beregnede, at deres avantgarde var kommet til Marbots forposter, og at kejseren allerede vidste besked om deres ankomst.

"I er gået meget hurtigt op ad vejen, mine venner, men I vil komme endnu hurtigere ned ad den," sagde jeg ved mig selv og trøstede mig ved den tanke.

Men et eventyr afbrød nu denne lange ventetids ensformighed. Jeg stod ved mit kighul og lykønskede mig til, at korpset næsten var draget forbi, og at vejen snart ville være fri, så jeg kunne fortsætte min rejse, da jeg pludselig hørte en højrøstet trætte på fransk bryde ud nede i køkkenet.

"De må ikke gå derop," råbte en kvinderøst.

"Jeg siger Dem, at jeg vil derop," sagde en mand, og der lød trin.

På et øjeblik var jeg henne ved sprækken i gulvet.

Dernede stod den store kone ligesom en trofast vogterhund ved stogens nederste trin, mens den tyske læge hvid af vrede

bestræbte sig for at komme op ad den. Adskillige af de tyske soldater, som nu var kommet sig af deres afmagt, sad rundt omkring på gulvet og betragtede striden med dumme, men opmærksomme ansigter.

Værten var ikke at se.

"Der er ingen drikkevarer deroppe," sagde konen.

"Det er heller ikke drikkevarer, jeg vil have," sagde lægen, "men hø eller strå til at lægge disse folk på. Hvorfor skal de ligge på stengulvet, når der er hø ovenover?"

"Der er hverken hø eller strå."

"Hvad er der da?"

"Tomme flasker."

"Intet ellers?"

"Nej."

Det så et øjeblik ud, som lægen ville opgive sin hensigt; men en af soldaterne pegede mod loftet. Jeg formoder, at dømme efter hans ord, at han kunne se stråene stikke ud imellem sprækkerne i plankerne. Konen protesterede forgæves. To af soldaterne, som var i stand til at støtte på deres fødder, trak hende til side, mens den unge læge løb op ad stigen, stødte lemmen op og krøb ind på loftet.

Da han lukkede lemmen op, sprang jeg bag ved den; men skæbnen ville, at han smækkede den i efter sig, og der stod vi ansigt til ansigt.

Aldrig har jeg set en så forbløffet ung mand.

"En fransk officer," gispede han.

"Tys," sagde jeg, "tys! De må ikke tale højt, kun hviske."

Jeg havde draget min sabel.

"Jeg er ikke soldat," sagde han, "jeg er læge. Hvorfor truer De mig med Deres sabel? Jeg er ubevæbnet."

"Jeg vil ikke gøre Dem skade, jeg vil kun forsvare mig selv. Jeg skjuler mig her."

"En spion!"

"En spion bærer ikke en uniform som denne. De træffer heller ikke spioner ansatte ved arméens stab. Jeg red af en fejltagelse ind i hjertet af det preussiske korps, og jeg skjulte mig her i håb om at kunne undslippe, når det er draget forbi. Jeg skal ikke gøre Dem noget ondt, hvis De ikke gør mig noget; men hvis De ikke sværger, at De vil tie med min tilstedeværelse her, vil De aldrig komme levende ned fra dette loft."

"De kan godt stikke Deres sabel i skeden," sagde lægen, og jeg så et venligt blink i hans øje. "Jeg er polak af fødsel, og jeg har ikke noget imod Deres landsmænd. Jeg vil gøre alt, hvad jeg kan for mine patienter, men intet mere. At fange husarofficerer hører ikke med til en læges pligter. Med Deres tilladelse vil jeg nu gå ned med dette knippe hø for at lave et leje til mine stakkels fyre dernede."

Jeg havde haft i sinde at afkræve ham en ed; men erfaringen har lært mig, at når en mand ikke vil sige sandheden, så sværger han også falsk, og jeg sagde derfor ikke noget. Lægen åbnede lemmen, kastede så meget hø ned, som han behøvede, gik selv ned ad stigen og lukkede lemmen i efter sig. Jeg vågede med ængstelse over ham, da han kom ned til sine patienter, og det samme gjorde min gode veninde, værtinden; men han sagde intet og beskæftigede sig kun med at pleje sine soldater.

Nu var jeg vis på, at de sidste af korpset var gået forbi, og jeg gik hen til mit kighul, sikker på at finde kysten klar, måske med

undtagelse af nogle få marodører, men dem behøvede jeg ikke at tage notits af. Det første korps var virkelig passeret, og jeg kunne se infanteriets sidste rækker forsvinde i skoven; men kan I tænke jer min skuffelse, da jeg så et andet korps, lige så talrigt som det første, komme ud fra Saint-Lamberts-skoven.

Der kunne ikke være tvivl om, at hele den preussiske armé, som vi troede adsplittet ved Ligny, var i færd med at kaste sig over højre fløj, mens marskal Grouchy var blevet lokket ind i et galt spor.

Larmen af skud meget nærmere end før sagde mig, at de preussiske batterier allerede var i virksomhed. Forestil jer min skrækkelige stilling. Time efter time var forløbet. Solen drejede sig allerede mod vest. Denne forbandede kro, hvor jeg holdt mig skjult, var som en ø ude i en brusende strøm af rasende preussere.

Det var af den yderste vigtighed at nå marchal Grouchy, og dog kunne jeg ikke stikke næsen udenfor døren uden at blive taget til fange. I kan forstå, hvor jeg bandede og rev mig i håret. Hvor lidt ved vi, hvad fremtiden gemmer i sit skød!

Mens jeg rasede over min uheldige skæbne, havde den samme skæbne forbeholdt mig et langt højere hverv end at bringe marskal Grouchy et budskab – et hverv, som ikke kunne være faldet i min lod, hvis jeg ikke havde været i denne lille kro i udkanten af Paris' Skov.

To preussiske korps var draget forbi, og et tredje var kommet frem, da jeg hørte en stærk støj og lyden af flere stemmer nede i stuen. Ved at forandre min stilling blev jeg i stand til at kigge ned og så, hvad der gik for sig.

To preussiske generaler stod nedenunder mig med deres hoveder bøjet over et kort, udbredt på jorden foran sig. Adskillige adjutanter og stabsofficerer stod tavse rundt omkring. Den ene af de to generaler var en svær, gammel mand, hvidhåret, med en tynd grå moustache og en stemme ligesom en hunds bjæffen. Den anden var yngre med et langt og alvorligt ansigt. Han målte afstandene på kortet med en mine som en student, mens hans kammerat stampede og bandede rasende ligesom en korporal ved husarerne. Del var underligt at se den gamle mand så fyrig, og den unge så rolig. Jeg kunne ikke forstå alt, hvad de sagde, men jeg kunne nok finde ud af, hvad meningen var med det.

"Jeg siger Dem, vi må gå på, blot gå på," råbte den gamle fyr med en rasende tysk ed. "Jeg lovede Wellington, at vi skulle være der med hele armeen, om jeg så skulle bindes til hesten. Bülow's korps er i ilden, og Ziethens skal understøtte det både med folk og kanoner. Fremad, Gneisenau, fremad!"

Den anden rystede på hovedet.

"Deres Excellence må erindre, at hvis englænderne bliver slået, vil De trække til kysten. Hvorledes vil Deres stilling blive mellem Grouchy og Rhinen?"

"Vi skal slå dem, Gneisenau, hertugen og jeg vil male dem til støv imellem os. Gå på, siger jeg! Hele krigen vil blive endt i en håndevending. Før Pirsch frem, og vi kan lægge tres tusinde mand i vægtskålen, mens Thielmann holder Grouchy ved Wavre."

Gneisenau trak på skuldrene; men i dette øjeblik kom en ordonnans til syne i døren.

"En adjutant fra hertugen af Wellington," meldte han.

"Ha, ha!" råbte den gamle mand, "lad os høre, hvad han har at sige os!"

En engelsk officer, hvis frakke var helt overstænket af mudder, trådte ind i værelset, et rødplettet lommetørklæde var vundet omkring hans arm, og han holdt sig ved bordet for ikke at falde.

"Mit budskab er til marskal Blücher," sagde han.

"Jeg er marskal Blücher. Tal, tal! Skynd dem!" råbte den utålmodige gamle mand.

"Hertugen bad mig sige dem, at den britiske armé kan holde stillingen, og at han ikke nærer nogen frygt for resultatet. Det franske kavaleri er blevet ødelagt, to af deres infanteridivisioner eksisterer ikke mere, og kun garden er i behold. Hvis De giver os en kraftig understøttelse, vil nederlaget blive en fuldstændig flugt, og –"

Her svigtede hans knæ ham, og han faldt om på gulvet.

"Nok, nok!" råbte Blücher; "Gneisenau, send en adjutant til Wellington og sig ham, at han kan stole fuldt ud på mig. Følg med, mine herrer, der er arbejde at gøre!"

Han styrtede skyndsomst ud af værelset med hele sin stab efter sig, mens to ordonnanser overgav den sårede englænder til lægens omsorg.

Gneisenau, stabens chef, som var blevet tilbage, lagde sin hånd på en af adjutanternes skuldre. Denne unge mand havde tiltrukket sig min opmærksomhed for jeg har altid haft et åbent blik for en smuk mand. Han var høj og slank, et sandt mønster på en rytter; der var virkelig i hans ydre noget, som ikke var uligt mit. Hans ansigt var mørkt og lige så skarpt som en høgs med stolte, sorte øjne under tykke, buskede bryn og en

moustache, som ville have sikret ham en plads mellem mine stolteste husarer. Han bar en grøn uniform med hvide rabatter og en hjelm med hestehårsdusk – jeg antog, han var dragon – og var en så kæk rytter, som nogen kunne ønske sig at have foran sin sabelspids.

"Et ord, grev Stein," sagde Greisenau til ham. "Hvis fjenden bliver jaget på flugt, men kejseren undslipper, vil han samle en ny armé, og alt vil begynde forfra; men hvis vi kunne få fat i kejseren, så ville krigen være endt. Et sådant resultat er en stor anstrengelse og en stor risiko værd."

Den unge dragon sagde intet, men lyttede opmærksomt.

"Forudsat, at hertugen af Wellingtons ord viser sig at være rigtige, og den franske armé skulle blive drevet på flugt, vil kejseren sikkert lægge tilbagevejen gennem Genappe og Charleroi, da det er den korteste vej til grænsen. Vi kan tænke os, at hans rytteri vil blive splittet ad, og at flygtningene vil bane vej for ham. Vort kavaleri vil forfølge de slagtes bagtrop; men kejseren vil være langt fra den i fronten af hæren."

Dragonen bøjede sit hoved.

"Jeg overlader kejseren til Dem, grev Stein. Hvis De fanger ham, vil Deres navn blive optegnet i historien. De er berømt for at være den dygtigste rytter i vor armé, udvælg selv hvilke ledsagere, De vil tage med Dem, ti eller tolv må være tilstrækkeligt. De skal ikke tage del i slaget, heller ikke skal De være med i den almindelige forfølgelse, De skal spare Deres kræfter til et ædlere mål. Har De forstået mig?"

Dragonen bøjede atter sit hoved. Denne tavshed trykkede mig; jeg følte, at han var en farlig mand.

"Detaljerne overlader jeg til Dem; De skal ikke søge at bemægtige Dem nogen anden end den øverste. De kan ikke tage fejl af den kejserlige vogn, lige så lidt som af kejserens person. Nu må jeg følge marskallen. Lev vel! Hvis jeg nogensinde ser Dem igen, håber jeg at kunne lykønske Dem til en dåd, som vil genlyde over hele Europa."

Dragonen hilste, og Gneisenau skyndte sig ud af værelset. Den unge officer stod nogle minutter hensunken i dyb eftertanke. Derefter fulgte han stabschefen.

Jeg så med nysgerrighed efter ham fra mit kighul for at se, hvad han nu ville gøre. Hans hest, en smuk, kastanjebrun med hvide sokker, stod bundet til rækværket ved kroen. Han sprang i sadlen, red hen og standsede en kolonne kavaleri, som drog forbi, og talte et par ord med en officer, der red i spidsen af det forreste regiment.

Lidt efter så jeg to husarer – det var et husarregiment – ride ud af rækken og hen ved siden af grev Stein. Det næste regiment blev også standset, og fra dette føjedes to lansenerer til hans eskorte. Atter kom et regiment, som forsynede ham med to dragoner, og det næste igen med to kyrasserer. Derefter red han til siden med sin lille skare ryttere, samlede dem omkring sig og forklarede, hvad de havde at gøre. Til sidst red de ni soldater bort sammen og forsvandt i Paris' Skov.

Jeg har ikke nødig at sige jer, mine venner, hvad dette havde at betyde.

Han handlede virkelig ganske, som jeg ville have gjort i hans sted. Fra hver oberst havde han udbedt sig to af hans bedste ryttere, og således havde han samlet sig en trop, med hvilken

han kunne vente at fange, hvem det skulle være. Himlen stå kejseren bi, hvis han uden nogen eskorte skulle møde dem!

Forestil jer, kære venner, den feber, den bevægelse, det raseri, som herskede i min sjæl. Enhver tanke på Grouchy var forsvundet. Man hørte ingen skydning i øst, han kunne ikke være i nærheden. Selv om han kom nu, ville der ikke længere være nogen tvivl om at forandre dagens begivenhed. Solen stod allerede lavt på himmelen, og der var kun et par timer tilbage af dagen. Min mission måtte betragtes som unyttig, men her var en anden mission, mere påtrængende, mere nødvendig, en mission, som gjaldt kejserens sikkerhed, måske hans liv. Koste, hvad det ville, ja, selv om det gjaldt mit liv, jeg måtte tilbage til hans side.

Men hvorledes skulle jeg bære mig ad? Hele den preussiske armé var nu mellem mig og de franske linjer. De blokerede enhver vej, men pligtens vej kunne de ikke blokere, når Etienne Gerard så den ligge for sig. Jeg kunne ikke vente længere, jeg måtte afsted.

Der var kun den ene nedgang til loftet, så jeg måtte gå ned ad stigen. Jeg kiggede ned i køkkenet og så, at den unge læge endnu var der. Den sårede, engelske adjudant sad i en stol, og to preussiske soldater lå på strå nede på gulvet og var ved at komme til sig selv af deres afmagt, de andre var allerede raske og sendt bort. Det var mine fjender, og jeg måtte gå forbi dem for at få fat i min hest. Jeg havde intet at frygte af lægen, englænderen var såret, og hans sabel stod ved hans kappe henne i en krog; de to tyskere var endnu halvt bevidstløse, og de havde ikke deres musketter hos sig. Hvad kunne være lettere?

Jeg åbnede lemmen, løb ned ad stigen og stod midt iblandt dem med min dragne sabel i hånden.

Hvilket billede på overraskelse! Lægen forstod selvfølgelig det hele; men for englænderen og de to tyskere må det have været, som om krigens gud i egen person var steget ned fra skyerne. Med mit ydre, med min holdning, med min med sølv besatte grå uniform og med min funklende sabel i hånden, må jeg i sandhed have været et syn, som det nok var værd at se.

De to tyskere lå forstenede med stirrende øjne, den engelske officer rejste sig halvt op; men hans svaghed nødte ham til at sætte sig igen med åben mund og hånden på stoleryggen.

"For djævlen!" blev han ved at gentage, "for djævlen!"

"Jeg beder Dem, vær rolig," sagde jeg, "jeg vil ikke gøre nogen fortræd; men vé den mand, som lægger hånd på mig for at standse mig. De har intet at frygte, hvis De lader mig gå, og intet at håbe, hvis De søger at forhindre mig. Jeg er oberst Etienne Gerard af Conflans husarer."

"Den djævel," sagde englænderen, "De er den mand, der dræbte ræven." Et skrækkeligt udtryk havde formørket hans ansigt. Sportsmænds misundelse er en lav følelse. Han hadede mig, denne englænder, fordi jeg kom ham i forkøbet med at gennembore ræven. Hvor naturerne dog er forskellige! Havde jeg set ham udøve en sådan bedrift, ville jeg have omfavnet ham med glædesråb. Men der var ikke tid til at anstille betragtninger.

"Jeg beklager det meget, sir; men De har en kappe der, som jeg er nødsaget til at tage."

Han forsøgte at rejse sig, men jeg stillede mig mellem ham og krogen, hvor sablen lå.

"Hvis der er noget i lommerne ..."

"En kasse," sagde han.

"Jeg vil ikke plyndre Dem," sagde jeg, løftede kappen op og tog ud af dens lommer et sølvkrudthorn, en firkantet trækasse og en feltkikkert. Alt dette overleverede jeg ham. Skurken åbnede kassen, tog en pistol ud og sigtede imod mit hoved.

"Nå, min fine ven," sagde han, "læg Deres sabel bort og overgiv Dem."

Jeg var så forbavset over denne infame handling, at jeg stod som forstenet. Jeg søgte at tale til ham om ære og taknemmelighed, men hans øjne forblev fæstede fast og bestemt på pistolen.

"Det er nok," sagde han, "giv mig sablen."

Kunne jeg udholde en sådan ydmygelse? Døden var bedre end at blive afvæbnet på en sådan måde.

Ordet "fyr!" svævede på mine læber, da englænderen lige med et forsvandt for mit syn, og i hans sted var der en stor bunke hø med en rødklædt arm og to hessiske støvler sprællende og sparkende midt i den. Å! Den brave værtinde! Det var mine knebelsbarter, der frelste mig.

"Flygt, soldat, flygt!" råbte hun og tog flere bunker hø op fra gulvet, som hun dængede over den modstridende englænder. På et øjeblik var jeg ude i gården, førte Violette ud af stalden og sad på dens ryg. En pistolkugle fo'r hvislende forbi min skulder, og jeg så et rasende ansigt, som gennem vinduet stirrede efter mig. Jeg smilede med foragt og galopperede ud på vejen. De sidste preussere var passeret, og både min vej og min pligt lå klar for mig. Hvis Frankrig vandt, var alt godt. Hvis Frankrig

tabte, da afhang af mig og min lille hoppe det, som var mere end sejr eller nederlag – kejserens sikkerhed og liv.

"Hurtigt, Etienne, hurtigt!" råbte jeg.

"Af alle dine bedrifter ligger den største, selv om det bliver den sidste, nu for dig."

Waterloo: Den falske Napoleon

(Waterloo, 18. juni 1815)

Jeg fortale jer sidst, vi var samlede, mine venner, om det budskab, kejseren havde betroet mig at bringe marchal Grouchy; men som jeg, skønt uden skyld ikke fik overbragt ham, og jeg beskrev jer, hvorledes jeg en hel eftermiddag var indespærret på loftet i en skovkro, afskåret fra at ride videre, da jeg var omringet af preussere. I kan også nok huske, hvorledes jeg der hørte den preussiske stabschef give grev Stein sine instrukser og derved erfarede hans infame plan om at fange eller dræbe kejseren i tilfælde af de franskes nederlag. I begyndelsen kunne jeg ikke tro på en sådan mulighed; men da skydningen havde dundret hele dagen, og da lyden ikke var kommet nærmere, var det sandsynligt, at englænderne i det mindste holdt deres stilling og havde tilbageslået vore angreb.

Jeg har sagt, at der den dag kæmpedes mellem Frankrigs sjæl og Englands oksekød; men jeg må tilstå, at oksekødet var meget sejt. Det var naturligt, at hvis kejseren ikke kunne slå englænderne, når de var alene, var det umuligt nu, da tres tusind af disse forbandede preussere omsværmede hans flanker. Under alle omstændigheder var min plads ved hans side nu, da jeg var i besiddelse af denne hemmelighed.

Jeg begav mig bort fra kroen på den flotte måde, som jeg fortalte jer om, da vi sidst mødtes, og jeg forlod den engelske adjutant, som knyttede sine dumme næver efter mig ud ad vinduet. Jeg kunne ikke lade være at le, da jeg, idet jeg så mig

tilbage, opdagede hans vrede, røde ansigt fortrukket og skæmmet af raseri og had. Da jeg først var kommet ud på vejen, rejste jeg mig i stigbøjlerne og iførte mig den smukke, med rødt forede sorte kappe, som havde tilhørt ham. Den faldt lige ned til mine høje støvler og dækkede fuldstændig min forræderiske uniform. Hvad min chakot angår, så er der mange af den slags i den tyske hær, og der var ingen grund til at antage, at den skulle tiltrække sig opmærksomhed. Når blot ingen talte til mig, var der derfor ingen grund til at frygte for at ride igennem hele den preussiske hær; men, skønt jeg godt forstod tysk, da jeg havde haft mange veninder blandt de tyske damer i de fornøjelige år, da jeg kæmpede rundt omkring i hele Tyskland, talte jeg det med en så smuk pariseraccent, at den ikke kunne forveksles med deres rå, umusikalske udtale. Jeg vidste, at denne min ejendommelige accent ville tiltrække sig opmærksomhed, og jeg måtte derfor håbe og bede til, at det måtte blive mig tilladt at fortsætte min vej i tavshed.

Paris' skov var så stor, at det ville tage alt for lang tid at ride uden om den; jeg samlede derfor alt mit mod sammen og red igennem den, lige i den preussiske armés spor. Det var ikke vanskeligt at finde det; for kanonerne havde sat to fod dybe furer i vejen. Snart fandt jeg en række sårede soldater, preussere og franskmænd, på begge sider af vejen, der, hvor Bülow's fortrop var kommet i berøring med Marbots husarer. En gammel mand med gråt skæg, en læge antager jeg, råbte efter mig og løb efter mig, bestandig råbende; men jeg tog ingen notits af ham, gav blot min hest af sporerne og red videre. Jeg hørte hans råb længe efter, at jeg havde tabt ham af syne mellem træerne.

Nu nåede jeg preussernes reserve. Infanteristerne lændede sig til deres musketter eller lå udmattede på jorden, og officererne stod lyttende til den mægtige krigslarm og drøftede de beretninger, der kom fra fronten. Jeg fo'r af sted, det bedste jeg kunne; men en af officererne styrtede frem og stod lige foran mig med hånden i vejret til tegn på, at jeg skulle standse. Fire tusinde preusseres øjne var fæstet på mig. Det var et øjeblik! I bliver blege, mine venner, ved tanken om det. Tænk så, hvorledes hvert hår på mit hoved rejste sig. Men blot et øjeblik svigtede min snarrådighed og mit mod mig. "General Blücher!" råbte jeg. Hvad var det for en skytsengel, som indgav mig disse ord? Preusseren sprang bort, hilste og pegede fremad. De er godt disciplinerede, disse preussere, og hvem skulle vove at standse en officer, som bragte et budskab til generalen?

Det var en talisman, som kunne hjælpe mig over enhver fare, og mit hjerte bankede ved tanken om det. Så stor på det var jeg, at jeg ikke længere ventede, til jeg blev spurgt, men råbte til højre og venstre, mens jeg red igennem den preussiske armé: "General Blücher! General Blücher!" og alle pegede de fremad og gik af vejen for mig.

Der gives forhold, hvor den største frækhed er den største klogskab. Men man bør også være forsigtig, og jeg må indrømme, at jeg blev uforsigtig. Da jeg efterhånden havde nærmet mig mere og mere slaglinjen, greb en preussisk officer af ulanerne min hest ved tømmen og pegede hen på en gruppe mænd, som stod ved en brændende bondegård. "Der er marskal Blücher," sagde han, "bring ham Deres budskab." Ganske rigtigt, der stod min skrækelige, gamle, gråskæggede veteran i et pistolskuds afstand fra mig med øjnene rettede imod mig.

Men min gode skytsengel havde ikke forladt mig. Hurtigt som et lyn slog navnet på den general, der kommanderede preussernes avantgarde, ned i min erindring. "General Bülow! General Bülow!" råbte jeg for hvert et skridt, som min lille hoppe bragte mig nærmere til mine egne landsmænd. Jeg galopperede gennem den brændende landsby Planchenvit, sporede min hest frem mellem to kolonner preussisk infanteri, satte over en hæk, slog en schlesisk husar ned, da han kastede sig foran mig, og et øjeblik efter, idet jeg lod min kappe stå åben for at vise min uniform, passerede jeg de åbne geledder af det tiende linjeregiment og var atter vendt tilbage til Lobaus korps. Færre i antal, og ubeskyttede i flankerne, var de blevet drevet tilbage ved de fremrykkende preusseres pres. Jeg galopperede videre, kun higende efter at befinde mig ved kejserens side.

Men et syn udbredte sig for mig og fasttryllede mig, som om jeg var blevet forvandlet til en ædel rytterstatue. Jeg kunne ikke røre mig, jeg kunne knapt ånde, da jeg betragtede det. Min vej førte over en bakke, og da jeg nåede op på toppen af den, så jeg ned over den lange, dybe dal ved Waterloo. Jeg havde forladt den med to stærke armeer på hver side og en åben slette imellem dem. Nu var det blot lange, hullede rækker af modløse og udmattede regimenter på begge skrænterne, og en hel armé af døde og sårede lå imellem dem. På en strækning af to mil i længden og en halv mil i bredden lå de strøet og i bunker. En valplads var imidlertid ikke noget fængslende syn for mig; men op ad den lange skråning ved den britiske stilling bevægede der sig en vandrende skov – sort, svajende, bølgende, sammenhængende. Skulle jeg ikke kende gardens bjørneskindshuer? Og skulle jeg ikke vide, skulle mit

soldaterinstinkt ikke sige mig, at det var Frankrigs sidste reserve, at det var kejseren, som lig en fortvivlet spiller, satte alt på det sidste kort? De steg op og op – store, stærke, urokkelige, udsat for musketternes ild og for kardæskernes salver strømmede de frem i en tyk, tung masse, som skjulte de britiske batterier. Gennem min kikkert kunne jeg se de engelske kanoner kaste sig ned ved deres kanoner eller dække sig bag dem. Frem skred de bjørneskindstoppe, og da, med et brag, som nåede mine øren, stødte de mod det engelske infanteri. Et minut forløb og endnu et. Mit hjerte stod stille.

De svingede frem og tilbage, de gik ikke længere frem, de var standset. Store Himmel! Var det muligt, at de var slået? En sort prik løb ned ad højen, så to, nu fire, så ti og endelig en stor adspredt kæmpende mængde, standsende, kæmpende, atter standsende og til sidst vigende og styrtende vanvittigt ned. "Garden er slået! Garden er slået!" Jeg hørte dette råb rundt om mig. Langs med hele linjen så jeg infanteriet vende sig efter dem og kanonererne komme frem fra deres kanoner.

"Den gamle garde er slået! Den gamle garde trækker sig tilbage!" En officer med et ligblegt ansigt fremstønnede disse frygtelige ord, idet han kom forbi mig. "Frels jer! Red jer! I er forrådt!" råbte en anden. "Frels jer! Red jer!" Soldaterne styrtede forvirrede til bagtroppen, hoppende og springende ligesom forskrækkede får. Skrig og larm hørtes rundt omkring. Og i dette øjeblik, da jeg så mod den britiske stilling, så jeg et syn, jeg aldrig kan glemme. En enkelt rytter tegnede sig mørk og tydelig oppe på åsen mod den synkende sols sidste stærke, rødlige skær. Han stod så stiv og ubevægelig i det skarpe lys,

mens han stirrede mod det grufulde syn, som om det kunne have været kampens ånd, der rugede over den skrækkelige dal.

Endelig så jeg ham hæve sin hat højt i vejret, og ved dette signal styrtede den engelske armé med en lav, dump lyd, ligesom en fremrullende bølge, fra skråningen ned i dalen. Lange, stålkantede røde og blå linjer, brusende strømme af kavaleri, beredne batterier, raslende og klirrende, kom farende ned over vore sønderbrudte rækker. Det var forbi. Et dødsangstens skrig, tapre mænds dødsangst, når de ser, der ikke længere er håb, lød fra den ene flanke til den anden, og et øjeblik efter var hele den stolte armé fejlet bort fra marken i en vild forvirring. Endnu, mine venner, kan jeg, som I ser, ikke tale om dette skrækkelige øjeblik med tørre øjne eller med fast stemme.

I begyndelsen blev jeg ført bort med den vilde strøm, omhvirvlet ligesom et strå i en overfyldt rende. Men hvad skulle jeg pludselig se mellem disse forskellige regimenter, uden en trop alvorlige ryttere i sølv og gråt med en sønderflænget fane hævet højt i vejret over sig. Ikke heller den engelske og preussiske magt kunne tilintetgøre Conflans husarer. Men da jeg kom hen til dem, blødte mit hjerte ved at se dem. Majoren, syv kaptajner og fem hundrede mand var blevet tilbage på valpladsen. Den unge kaptajn Sabbatier kommanderede, og da jeg spurgte ham om de fem hundrede mand, der manglede i eskadronen, pegede han tilbage og svarede: "De vil finde dem rundt om mellem disse briter." Folkene og hestene var aldeles udmattede, dækkede med sod og smuds, med deres tørre tunger hængende ud af munden, men det fyldte mig med stolthed at se, hvorledes den lille spredte levning endnu red knæ

mod knæ, hver mand, lige fra den lille trompeterdreng til den ældste sergent, på rette plads.

Havde jeg blot kunnet tage dem med mig som en eskorte for kejseren! Blandt Conflans husarer ville han have været i sikkerhed. Men hestene var alt for trætte til at trave hurtigt. Jeg forlod dem med ordre til at vente på mig i forpagtergården ved St. Aunay, hvor vi havde camperet for to nætter siden. Hvad mig angår, så sporede jeg min hest frem for at søge kejseren.

Jeg så ting, da jeg trængte igennem denne sørgelige vrimmel, som jeg aldrig kan bandlyse fra min sjæl. I onde drømme kommer erindringen tilbage om denne bølgende strøm af gustne, stirrende, elendige ansigter, som jeg så ned på. Det var som et mareridt. Når man sejrer, kan man ikke fatte denne krigens rædsel. Det er først ved nederlagets forstenende kulde, at vi forstår den. Jeg husker en gammel grenader af garden, som lå ved siden af vejen med sit brækkede ben bøjet i en ret vinkel. "Kammerater, kammerater, løft mit ben op," råbte han, men de gik og tumlede over ham uden at ænse ham. Foran mig red en lansenerofficer uden frakke. Hans arm var lige blevet sat af i ambulancen, og bandagen var faldet af, det var skrækkeligt. To artillerister søgte at køre deres kanon frem, en jæger hævede sin musket og skød den ene gennem hovedet. En major ved kyrassererne tog sine pistoler frem, fyrede den ene af mod sin hest, og den anden mod sig selv. En mand i en blå frakke gik rasende og ravede ligesom en gal mand ved siden af vejen. Hans ansigt var sort af krudt, hans klæder i uorden, den ene epaulet havde han tabt, den anden hang ned på hans bryst. Først da jeg kom tæt hen til ham, genkendte jeg marskal Ney, han hylede efter de flygtende tropper med en knapt menneskelig stemme.

Derpå hævede han stumpen af sin sabel, der var brækket tre tommer over fæstet. "Kom og se, hvorledes en fransk marskal kan dø," råbte han. Gerne ville jeg have fulgt ham, men min plads var andet steds.

Som I ved, fandt han ikke den gang den død, han søgte, men få uger senere modtog han den med koldt blod af fjendens hænder.

Der er et gammelt ordsprog, som siger, at i angreb er de franske mere end mænd; men i nederlag er de mindre end kvinder. Den dag så jeg, at det var sandt. Men selv i denne jammer så jeg træk, jeg kan fortælle om med stolthed. Gennem markerne, som omgav vejen, bevægede Cambronnes tre reservebataljoner af garden sig, det var gardens ypperste.

De gik langsomt i sluttet karré med deres fane vajende over den mørke række bjørneskind. Rundt om raslede dit engelske kavaleri og de sorte braunschweigske lansenerer. Salve efter salve dundrede bragende løs og brød ødelæggende ind imellem dem. Til sidst så jeg de engelske artillerister, seks ad gangen, sende kardæsker ind i rækkerne, og det engelske infanteri sluttede sig om dem på tre sider og knaldede deres musketter af ind imellem dem. Men bestandig gik denne levning af den berømte garde, lig en ædel løve, som er omgivet af glubske hunde, langsomt i tætsluttende rækker med majestætisk holdning fra deres sidste kamp. Bagefter dem blev gardens batteri af sekspundiger trukket op ad skrænten. Enhver konstabel var på sin plads; men ingen kanon blev fyret af.

"Hvorfor fyrer I ikke?" spurgte jeg obersten, da jeg kom forbi.

"Vort krudt er sluppet op."

"Hvorfor trækker I jer da ikke tilbage?"

"Synet af os holder fjenden lidt tilbage. Vi må give kejseren tid til at undfly."

Således var Frankrigs soldater!

Bag ved denne vold af tapre mænd trak de andre vejret, og de flygtede nu på en mindre fortvivlet måde. De havde forladt vejen, og jeg kunne i tusmørket se, spredt over hele egnen, denne forsagte, adsplittede og ængstelige hob, som for få timer siden havde dannet den stolteste armé, der nogen sinde var draget ud til kamp. På min prægtige hoppe kom jeg snart igennem trængslen, og netop som jeg havde passeret Genappe, nåede jeg kejseren med resten af sin stab. Soult var stadig hos ham tillige med Drouot, Lobau og Bertrand samt fem jægere af garden; deres heste var næppe i stand til at flytte sig.

Natten var faldet på, og kejserens udtærede ansigt skinnede hvidt gennem mørket, da han vendte sig mod mig.

"Hvem er det?" spurgte han.

"Det er oberst Gerard," sagde Soult.

"Har De set marskal Grouchy?"

"Nej, sire, preusserne var imellem os."

"Det betyder ikke noget nu. Ingenting betyder noget nu. Soult, jeg vil vende om."

Han forsøgte at vende hesten; men Bertrand greb hans tømmer.

"Ah, sire," sagde Soult, "fjenden har allerede haft god lykke nok."

De tvang ham ind imellem sig. Han red i tavshed med hagen mod brystet, den største og alvorligste blandt mænd. Langt bagved os brølede endnu nogle kanoner. Undertiden hørtes skrig og skral gennem mørket og den sagte dundren af

galopperende hestehove. Ved lyden heraf sporede vi vore heste og ilede frem gennem adspredte tropper. Efter at have redet hele natten i det klare måneskin mærkede vi, at vi havde ladet både de forfulgte og forfølgerne bag ved os. På den tid passerede vi broen ved Charleroi, det var lige i daggry. Hvilket kompagni af spøgelse vi var at se til i det klare, kolde lys! Kejseren med sit voksblege ansigt, Soult tilsmurt af krudtdamp, Lobau bestænket med blod! Men vi red nu mere langsomt, og vi havde ophørt at se os tilbage; for Waterloo lå nu mere end tredive mil bagved os. En af kejserens vogne var blevet sendt til Charleroi; vi holdt nu på den anden side af Sambre og var steget af vore heste.

I spørger mig vel sagtens, hvorfor jeg ikke i al denne tid har sagt noget om, hvad der lå mig på hjertet. Jeg havde virkelig forsøgt at tale om det både til Soult og Lobau; men de var så overvældet af ulykken og så optaget af øjeblikkets fare, at det var umuligt at få dem til at forstå, hvor presserende mit budskab var. Endvidere havde vi på vor langvarige flugt hele tiden haft en mængde franske flygtninge ved siden af os på vejen, og hvor demoraliserede de end var blevet, havde vi dog ikke sammen med dem haft noget at frygte af et angreb af ni mand. Men nu, da vi i den tidlige morgen stod rundt om kejserens vogn, bemærkede jeg med ængstelse, at der ikke var en eneste fransk soldat at se på den lange, hvide vej, som lå bagved os. Vi var kommet forud for arméen. Jeg så rundt omkring mig for at se, hvilke midler vi havde til vort forsvar. Jægerne heste var styrtede, kun en gammel, gråskægget sergent var tilbage.

Så var der Sault, Lobau og Bertrand; men hvor dygtige de end var, ville jeg hellere, når det kom til kamp, have en eneste kvartermestersergent af husarerne ved min side, end de tre tilsammen. Endelig var der kejseren selv, kusken og en tjener, som var kommet til os i Charleroi, otte i alt, men af de otte var der kun sergenten og jeg, der var kæmpende soldater, man kunne stole på i en strid. Jeg gøs, da jeg tænkte på, hvor hjælpeløse vi var. I dette øjeblik opdagede jeg ni preussiske ryttere, som kom over højen.

På det sted, hvor vi befandt os, var der lange strækninger af marker, nogle var gule af korn, andre var rige græsgange, gennemstrømmede af Sambre. Syd for os var der en lav skrænt, over den gik vejen til Frankrig. Den lille trop ryttere kom fra denne vej. Så godt havde grev Stein adlydt sine instruktioner, at han var redet langt imod syd for at møde kejseren. Nu kom han ridende imod os fra den vej, vi skulle passere, den vej, hvor vi mindst havde ventet at træffe en fjende. Da jeg først fik et glimt af dem at se, var de vel en halv mil borte.

"Sire," råbte jeg, "preusserne."

De blev alle forskrækkede og stirrede hen ad vejen. Det var kejseren, der først brød tavsheden.

"Hvem siger, det er preussere?"

"Det gør jeg, sire – Etienne Gerard!"

Ubehagelige efterretninger gjorde altid kejseren rasende imod den mand, som bragte ham dem. Han skældte nu ud med den skrattende, kvækkende, korsikanske stemme, som han kun lod høre, når han havde mistet sin selvbeherskelse.

"De var altid en nar," råbte han, "hvad mener De, De fæhoved, med at sige, det er preussere? Hvorledes kan preusserne

komme på vejen fra Frankrig? De har mistet den smule forstand, De har haft."

Hans ord ramte mig som piskeslag; men vi følte alle for kejseren, som en gammel hund føler for sin herre, hans spark var hastigt glemt og tilgivet.

Jeg forsøgte hverken at forklare mig eller retfærdiggøre mig. Ved det første blik havde jeg set de to hvide sokker på den forreste hests forben, og jeg vidste godt, at grev Stein sad på dens ryg.

De ni ryttere var standset et øjeblik, da de så os, nu satte de sporerne i siden på deres heste, og med et triumferende råb galopperede de ned ad vejen. De havde opdaget, at deres bytte var i deres magt.

Ved denne hurtige fremrykning svandt enhver tvivl.

"Ved Himlen, sire, det er virkelig preussere!" råbte Soult.

Lobau og Bertrand løb hen ad vejen som to forskrækkede høns. Sergenten ved jægerne drog sin sabel med en strøm af eder. Kusken og tjeneren råbte og vred deres hænder. Napoleon stod med rynket pande og den ene fod på vogntrinnet. Og jeg – åh, mine venner, jeg var storartet! Hvilke ord kan jeg bruge, som er stærke nok til at beskrive, hvorledes jeg opførte mig i dette mit livs største øjeblik. Så åndsnærværende, så rolig, så klar i tanken og hurtig til handling! Han havde kaldt mig et fæhoved og en nar. Hvor hurtig og ædel var min hævn. Da hans egen forstand svigtede ham, var det Etienne Gerards, som erstattede ham det manglende.

At slås var umuligt, at flygte urimeligt. Kejseren var svær og dødtæt. Selv under de gunstigste forhold var han aldrig nogen god rytter. Hvorledes kunne han nu flygte, den mand, som lige

var blevet berøvet en armé? Preussernes bedste rytter var blandt forfølgerne; men jeg var Frankrigs bedste rytter. Hvis de ville forfølge mig i stedet for kejseren, så kunne alt blive godt. Det var disse tanker, som fo'r så hurtigt gennem min sjæl, at jeg i et øjeblik var sprunget fra begyndelsen til slutningen. Et andet øjeblik bragte mig fra beslutning til handling. Jeg trak kejseren, som stod forstenet, til siden, således at vognen var mellem ham og vore fjender.

"Eders frakke, sire!" råbte jeg. "Eders hat!"

Jeg trak den af ham. Aldrig i sit liv var han blevet puffet således. I et øjeblik havde jeg iført mig hans frakke og hat og puffet ham ind i vognen. I det næste var jeg sprunget op på den berømte hvide araber og var redet bort fra gruppen på vejen.

I har allerede gættet min plan; men I kan nok spørge, hvorledes jeg turde håbe at blive taget for kejseren. Min figur var, som I endnu ser den, mens kejseren aldrig var smuk; for han var både lille og svær. Men man lægger ikke mærke til en mands højde, når han sidder i sadlen, og for øvrigt behøvede jeg blot at sidde foroverbøjet på hesten, krumme ryggen og holde mig som en melsæk. Jeg bar den lille trekantede hat og den løse grå frakke med sølvstjernen, som var kendt af ethvert barn fra den ene ende af Europa til den anden, og under mig var kejserens berømte, hvide hest. Alt var komplet.

Allerede da jeg red bort, var preusserne i en afstand af godt hundrede meter fra os. Jeg gjorde en bevægelse med hånden, som skulle betegne skræk og fortvivlelse, og lod min hest sætte over grøften, som begrænsede vejen. Det var tilstrækkeligt. Preusserne udbrød i et frydeskrig blandet med rasende had.

Det var et hyl som hungrige ulves, når de lugter deres bytte. Jeg sporede min hest over engene og så mig tilbage under armen, mens jeg red. Oh! hvilket stolt øjeblik, da jeg så otte ryttere, en efter en, sætte over grøften efter mig. Kun en var blevet tilbage, og jeg hørte skud og larm som af en kamp. Jeg huskede på min gamle jægersergent, og jeg var vis på, at nummer ni ikke længere ville forstyrre os. Vejen var klar, og kejseren kunne uhindret fortsætte sin rejse.

Men nu måtte jeg tænke på mig selv. Hvis jeg blev fanget, ville preusserne sikkert i deres skuffelse gøre kort proces med mig. Hvis det skulle være – hvis jeg mistede livet – så havde jeg solgt det for en hæderlig pris. Men jeg håbede, at jeg kunne undgå dem. Med almindelige ryttere på almindelige heste skulle jeg ikke have nogen vanskelighed derved, men her var både heste og ryttere af bedste sort. Det var et stolt dyr, jeg red; men den var træt efter dens lange nattetur, og kejseren var en af de ryttere, som ikke forstår at behandle en hest. På den anden side var grev Stein og hans mænd kommet langvejs fra og hurtigt. Det var et ligeværdigt væddeløb.

Så hurtig havde min indskydelse været, så skyndsomt havde jeg handlet, at jeg ikke havde haft tanke for min egen sikkerhed. Havde jeg haft det, skulle jeg for det første have redet tilbage ad den samme vej, ad hvilken vi var kommet, for så kunne jeg have mødt vore egne folk. Men jeg havde forladt vejen og galopperet en mil over marken, forinden dette faldt mig ind. Da jeg så mig tilbage, opdagede jeg, at preusserne havde spredt sig ud i en lang linje for at afspærre vejen til Charleroi for mig. Jeg kunne ikke vende tilbage; men jeg kunne i det mindste styre imod nord, jeg vidste, at hele egnen der var opfyldt af flygtende

tropper, og at jeg tidligere eller senere måtte støde på nogle af dem.

Men en ting havde jeg glemt – Sambre. I min ophidselse skænkede jeg den ikke en tanke, førend jeg så den ligge dyb og bred, glimrende i morgensolen. Den spærrede vejen for mig, og preusserne hylede bagved mig. Jeg galopperede til brinken; men dyret nægtede at springe ned i floden. Jeg sporede hesten; men brinken var høj, og strømmen var dyb. Den fo'r rystende og snøftende tilbage. Triumfråbene blev højere for hvert minut. Jeg vendte mig om og red på livet los langs med flodbredden. Den dannede her en dyb indskæring; men jeg måtte over floden på en eller anden måde; for tilbagevejen var blokeret. Pludselig fik jeg et glimt af håb, for jeg så et hus ligge på den side af floden, hvor jeg befandt mig, og et andet på den modsatte side. Hvor der er to sådanne huse, er der sædvanligvis enten en båd eller et vadested til at holde forbindelse imellem dem. En skrånende sti sænkede sig ned til floden, og nu kunne jeg tvinge min hest ud i den. Her gik den med vandet op til sadlen og skummet flyvende til højre og venstre. Den faldt en gang, og jeg tænkte, vi var fortabte; men den kom op igen, og et øjeblik efter klatrede den op ad den modsatte brink. Da vi kom derop hørte jeg et plask, det var den første preusser, som red ud i vandet. Der var kun Sambres bredde imellem os.

Jeg red med mit hoved nede mellem skuldrene på Napoleons maner, og jeg vovede ikke at vende mig om, af frygt for, at de skulle se mine moustacher. Jeg havde slået kraven på den grå frakke op for at skjule dem; for hvis preusserne opdagede deres fejltagelse, var der endnu tid for dem til at indhente vognen. Da vi nu havde fast grund under os, kunne jeg på lyden af

hovslagene høre, i hvor lang afstand mine forfølgere var fra mig, og det forekom mig, at lyden blev betydelig stærkere, som om de kom mig nærmere. Vi red nu op ad den stenede og ujævne vej, som førte op fra vadestedet. Jeg så meget forsigtigt tilbage under min arm og opdagede, at den største fare truede mig fra en enkelt rytter, som var langt forud for sine kammerater.

Det var en husar, en tynd fyr på en sort hest, og det var på grund af sin lette vægt, at han var kommet i spidsen. Det er en ærefuld plads; men også en farlig plads, hvilket han snart skulle erfare. Jeg følte i pistolhylstrene; men til min skræk var der ingen pistoler i dem. Der var en kikkert i det ene, og det andet var fuldt af papirer. Min sabel var blevet tilbage hos Violette.

Havde jeg blot haft mine egne våben og min egen hoppe, så kunne jeg tage legen op med disse kæltringer, men nu var jeg fuldstændig ubevæbnet. Kejserens eget sværd hang nok ved sadlen. Det var krumt og kort. Fæstet var indlagt med guld – mere egnet til at glimre ved en revue end til at bruges af en soldat, som skal kæmpe for sit liv. Jeg drog det alligevel ud således som det var, og afventede min skæbne. Med hvert øjeblik kom hovenes trampen mig nærmere. Jeg hørte hestens prusten, og fyren råbte noget, der lød som en trussel til mig. Der var en krumning på den lille sti, og da jeg kom hen til den, drejede jeg min hvide araber omkring og holdt der, ansigt til ansigt mod den preussiske husar. Han var i en så stærk fart, at han ikke kunne standse, og hans eneste udvej var at ride mig ned. Havde han gjort det, kunne han selv være blevet dræbt; men han ville have tilføjet enten mig eller min hest et sådant slag, at det ville have berøvet mig enhver udsigt til flugt. Men

tossen blev så angst, da han så mig, at han fløj forbi mig ovre på min højre side. Jeg rakte mig over min arabers hals og borede mit sværd ind i hans side. Det må have været af det fineste stål og skarp som en ragekniv; for jeg mærkede knapt, at det trængte ind, og dog blev det blodigt indtil tre tommer fra fæstet. Hans hest galopperede af sted, og han holdt sig i sadlen nogle hundrede meter, førend han sank ned med ansigtet på hestens manke og derefter på jorden. Jeg fo'r efter ham. Alt, hvad jeg her har fortalt, varede kun nogle sekunder.

Jeg hørte rasende hævnskrig fra preusserne, da de kom forbi deres døde kammerat, og jeg kunne ikke lade være at smile, da jeg tænkte på, hvad de mente om kejseren som rytter og kriger. Jeg så lige så forsigtigt tilbage som tidligere og så, at ingen af de syv mand standsede. Deres kammerats skæbne var jo ingen grund for dem til at opgive deres mission.

De var lige så utrættelige og ubarmhjertige som blodhunde.

Men jeg havde et godt forspring, og den tapre araber gik bestandig godt. Jeg håbede, jeg var frelst, og dog var det netop nu, at jeg mødte en stor fare. Vejen delte sig, og jeg valgte den smalleste af de to veje, fordi det var den græsrigeste og letteste for hestens hove. Men tænk jer min skræk, da jeg, efter at have redet gennem et led, befandt mig på en firkantet plads omgivet af stalde og avlsbygninger, hvorfra der ingen anden udvej var end den, hvorfra jeg var kommet. Åh, mine venner! Når mit hår nu er snehvidt, så har jeg oplevet nok, som kan have forårsaget det.

Tilbagetog var umuligt. Jeg kunne høre lyden af preussernes hestehove på vejen. Jeg så rundt om mig, og naturen var heldigvis velsignet mig med et hurtigt blik, som er den første

betingelse for enhver soldat, men navnlig for en anfører i kavaleriet. Mellem en lang og lav række stalde og avlsbygningerne lå en svinesti. Dens forreste side var dannet af stænger på en fire fods højde, dens bageste side var dannet af sten og højere end forsiden. Hvad der var på den anden side kunne man ikke se. Rummet mellem for- og bagsiden var ikke mere end tre-fire meter. Det var et fortvivlet vovestykke, men jeg måtte vove det. Hvert øjeblik hørte jeg stadig tydeligere lyden af ilende hestehove. Jeg satte ind i svinestien med min araber, den klarede forsiden udmærket og kom med sine forben ned på en sovende gris, som smuttede frem mellem dens knæ. Jeg slyngedes over stenvæggen bagved og faldt med hænderne og ansigtet ned i et smukt blomsterbed. Min hest var på den ene side af væggen og jeg på den anden, og preusserne styrtede ind i gården. Men jeg var på benene i et øjeblik, rakte min hånd over væggen og fik fat i hestens tøjler. Væggen var sat op af løse sten, jeg tog nogle af dem ud og dannede en åbning. Så snart jeg trak i tømmen og kaldte, rejste det prægtige dyr sig, og et øjeblik efter var det ved min side og jeg med foden i stigbøjlen.

En heroisk tanke var faldet mig ind, da jeg svang mig i sadlen. Hvis disse preussere kom over svinestien, kunne de kun komme en ad gangen, og deres angreb ville ikke blive farligt, når de ikke fik tid til at fatte sig efter et sådant spring. Hvorfor skulle jeg ikke vente og dræbe dem en efter en, når de kom over. Det var en glimrende idé. De skulle erfare, at Etienne Gerard ikke var en mand, som man ustraffet kunne jage. Min hånd greb efter mit sværd, men I kan forestille jer mine følelser, da den kun rørte ved en tom skede. Sværdet var faldet af, da hesten snublede over den fordømte gris. Hvilke urimelige bagateller er

vor skæbne ikke afhængig af – en gris på den ene side, Etienne Gerard på den anden. Kunne jeg springe over stenvæggen og tage sværdet? Umuligt! Preusserne var allerede i gården. Jeg vendte min araber og genoptog min flugt.

Men nu lod det til, at jeg var kommet i en endnu værre fælde end nogensinde. Jeg befandt mig i forpagtergårdens have, en stor frugthave i midten og blomsterbede rundt omkring. En høj mur omgav hele haven. Jeg tænkte, at der dog et sted måtte være en indgang, for man kunne dog ikke vente, at enhver besøgende skulle springe over svinestien. Jeg red langs muren, og som jeg havde forudset, kom jeg til en dør med en nøgle på den indvendige side. Jeg steg af hesten, lukkede op, åbnede døren og så en preussisk lansener på sin hest to meter fra mig.

I et øjeblik stirrede vi på hinanden, da jeg skød døren til side og låsede den igen. Et brag og et skrig lød fra den anden ende af haven. Jeg begreb, at en af mine fjender var kommet til skade ved at springe over svinestien. Men hvorledes skulle jeg nogensinde komme ud af denne cul-de-sac? Rimeligvis havde nogle af troppen galopperet rundt omkring muren, mens andre havde fulgt mit spor. Havde jeg blot haft min sabel, kunne jeg have kæmpet med lanseneren bag døren, men at gå derud nu var det samme som at blive dræbt. Og dog, hvis jeg ventede, ville sikkert de andre, som havde fulgt mit spor gennem svinestien komme, og hvad skulle jeg så gøre? Jeg måtte handle straks, ellers var jeg fortabt. Men det er i sådanne øjeblikke, at min hjerne er klarest og mine handlinger hurtigst. Mens jeg stadig førte min hest ved tommen, løb jeg nogle hundrede meter ved siden af muren bort fra det sted, hvor lanseneren holdt vagt. Der standsede jeg, og med stor anstrengelse rev jeg

adskillige af de løse sten ned fra det øverste af muren. I det øjeblik jeg havde gjort det, skyndte jeg mig tilbage til døren.

Som jeg havde ventet, troede lanseneren, at jeg lavede en åbning for at flygte igennem den, og jeg hørte, hvorledes hans hest trampede, da han galopperede hen for at fange mig. Da jeg nåede døren, så jeg tilbage og opdagede en grønklædt rytter, i hvem jeg genkendte grev Stein, komme ud fra svinestien og galoppere med et triumfråb ind i haven.

"Overgiv Eder, Eders Majestæt, overgiv Eder!" råbte han, "vi giver Eder pardon!"

Jeg fo'r igennem lågen, men havde ikke tid til at aflåse den på den anden side. Stein var lige i hælene på mig, og lanseneren havde allerede vendt sin hest. Jeg sprang op på ryggen af min araber og var atter ude med de grønne marker foran mig. Stein var steget af for at åbne døren og ledte sin hest igennem den, han måtte så atter stige op igen, førend han kunne forfølge mig.

Det var ham, jeg frygtede mest, for lansenerens hest var udmattet og tung. Jeg galopperede voldsomt en halv mil, førend jeg vovede at vende mig om, og da var Stein et musketskud fra mig og lanseneren endnu et længere tilbage, mens kun tre af de andre var at se. Mine ni preussere var svundet ind til et mere rimeligt antal; men selv én var for meget for en våbenløs mand.

Det havde forbavset mig, at jeg på hele den lange flugt ikke havde set nogen flygtning fra vor armé, men jeg betænkte, at jeg var betydelig længere mod vest end deres flugtlinje, og jeg måtte dreje mere imod øst, hvis jeg ønskede at forene mig med dem. Hvis jeg ikke gjorde det, var det sandsynligt, at mine forfølgere, selv om de ikke alene kunne gribe mig, ville holde øje

med mig, indtil jeg var blevet drevet ind imellem nogle af deres kammerater, som kom nord fra. Da jeg så mod øst, opdagede jeg langt borte en støvlinje, som strakte sig flere mil tværs over landskabet. Det var sikkert hovedlandevejen, ad hvilken vor ulykkelige hær flygtede. Men snart fik jeg også at se, at nogle af vore marodører var flygtet ind mellem disse sideveje; for pludselig fik jeg øje på en hest, som græssede i kanten af en mark, og ved siden af den med ryggen mod en bakke lå dens herre, en fransk kyrassér, frygtelig såret, øjensynlig døende. Jeg sprang af hesten, tog hans lange, svære sabel og red bort. Aldrig kan jeg glemme den stakkels mands ansigt, da han så på mig med sine bristende øjne. Det var en gammel, gråskægget soldat, en af de ægte fanatikere; for ham var det sidste syn af kejseren som en åbenbaring fra Himlen.

Forbavselse, kærlighed, stolthed – alt lyste ud af hans dødblege ansigt. Han sagde nogle ord – jeg frygter, det var hans sidste – men jeg havde ikke tid til at høre, og jeg galopperede videre.

Al denne tid havde jeg redet over enge, som var afbrudte af brede grøfter. Nogle af dem var ikke mindre end 4-5 meter brede, og hjertet sad mig i halsen, når jeg satte over dem; for et fejlspring ville have været min ødelæggelse; men hvem det end var som havde udvalgt kejserens hest, han havde gjort det godt. Dyret svigtede mig ikke et øjeblik med undtagelse af den gang, det stred imod mig ved Sambre.

Vi klarede hver grøft i et langt spring, og dog kunne vi ikke ryste disse forbandede preussere af os. Når jeg, efter at have sat over en af disse grotter, så mig tilbage med fornyet håb, kom grev Stein flyvende på sin hvidsokkede, kastanjebrune hest, lige

så let, som om det havde været mig selv. Han var min fjende, men jeg måtte beundre ham for den måde, på hvilken han den dag bar sig ad.

Atter og atter målte jeg afstanden imellem ham og den næste rytter. Jeg tænkte på, om jeg kunne vende mig om og hugge ham ned, ligesom jeg havde gjort ved husaren, førend hans kammerater kunne komme ham til hjælp. Men de andre var kommet nærmere og var ikke langt fra ham. Jeg betænkte, at Stein sikkert var lige så god kriger som rytter, og det derfor ville tage mig ikke så lidt tid at overvinde ham. De andre ville da komme til hjælp, og jeg ville være fortabt. I det hele var det klogere at fortsætte min flugt.

En vej med popler på begge sider førte tværs over sletten fra øst til vest. Den ville føre mig til den lange støvlinje, som betegnede de franskes tilbagetog. Jeg styrede min hest ind på den og galopperede af sted. Da jeg red hen ad den, så jeg til højre et enkelt hus med et stort skilt over døren, som viste, at det var en kro. Udenfor var der nogle bønder; men dem brød jeg mig ikke om. Hvad der gjorde mig ængstelig, var synet af en rød frakke, der viste, at der var englændere i huset. Jeg kunne imidlertid hverken vende om eller standse, så der var ikke andet at gøre end at galoppere videre og lade tilfældet råde. Der var ingen tropper at øjne, så disse mænd måtte være marodører eller desertører, og jeg mente ikke at have noget at frygte af dem. Da jeg nærmede mig dem, så jeg, at der sad to af dem og drak på en bænk udenfor huset. Lidt efter rejste de sig ravende op, og det var åbenbart, at de begge var fulde. Den ene stillede sig dinglende midt ude på vejen.

"Det er Boney! Gud hjælpe mig, det er Boney!" brølede han. Med hænderne udstrakte løb han frem for at fange mig; men lykkeligvis for ham snublede hans dinglende ben, og han faldt med ansigtet på vejen. Den anden var farligere. Han var styrtet ind i kroen, og netop som jeg red forbi, så jeg ham vende tilbage med sin musket i hånden. Han faldt ned på det ene knæ, og jeg bøjede mig frem over hestens hals.

Et enkelt skud fra en preusser eller østriger har ikke noget videre at betyde; men briterne var den gang de bedste skytter i Europa, og min drukkenbolt syntes ædru nok, når han fik et gevær i hånden. Jeg hørte et knald, og min hest gjorde et konvulsivisk spring, som ville have kastet mangan rytter af sadlen. Et øjeblik troede jeg, at den var dræbt; men da jeg vendte mig om, så jeg, at blodet strømmede den ned af det ene lår. Jeg så tilbage efter englænderen og så, at dette asen var ved at bide enden af en anden patron for at støde den ned i sin musket; men førend han fik affyret den, var vi udenfor hans rækkevidde. Denne mand hørte til fodfolket og kunne ikke tage del i forfølgelsen; men jeg hørte ham skråle og huje efter mig, som om jeg havde været en ræv. Bønderne råbte også og rendte over markerne efter mig, svingende deres stokke. Fra alle kanter hørte jeg skrig, og alle disse løbende og skrålende skikkelser var mine fjender. At tænke sig den store kejser blive jaget gennem landet på denne måde. Hvor jeg længtes efter at svinge min sabel over deres hoveder!

Men nu indså jeg, at min flugt nærmede sig sin ende. Jeg havde gjort alt, hvad en mand kunne gøre – nogle ville sige: endnu mere. Men nu var jeg kommet så vidt, at jeg ikke længere øjnede nogen udvej. Mine forfølgeres heste var nok udmattede,

men min var både udmattet og såret, blodet løb fra den, så vi efterlod et rødt spor på den hvide, støvede vej. Dens gang var allerede blevet langsommere, og tidligere eller senere måtte den styrte under mig. Jeg så tilbage, og der var de fem uundgåelige preussere – Stein et par hundrede meter i forvejen, så lanseneren og endelig de andre tre, som red sammen.

Stein havde draget sit sværd og svingede det imod mig. Jeg var bestemt på ikke at overgive mig.

Jeg ville forsøge, hvor mange af disse preussere jeg kunne tage med mig over i den anden verden. I dette højtidelige øjeblik steg alle mit livs store bedrifter frem for mig som en vision, og jeg følte, at denne min sidste dåd var en værdig afslutning på et sådant liv. Min død ville blive et hårdt stød for dem, som elskede mig, for min kære moder, for mine husarer og for andre, som jeg ikke vil nævne. Men alle disse satte pris på min ære og min berømmelse, og jeg følte, at deres sorg ville blive blandet med stolthed, når de erfarede, hvorledes jeg havde redet, og hvorledes jeg havde kæmpet på den sidste dag. Derfor hærdede jeg mit hjerte, og da min araber hinkede mere og mere på det sårede ben, greb jeg den sabel, som jeg havde taget fra kyrasseren, og samlede alle mine kræfter til min sidste kamp. Min hånd greb allerede fastere om tømmen, idet jeg frygtede, at hvis jeg tøvede længere, ville jeg komme til at kæmpe til fods mod fem mand til hest.

Men i dette øjeblik faldt mit øje på noget, som bragte håb i mit hjerte og et glædesråb over mine læber.

Over en lille lund lige foran mig hævede sig et tårn på en landsbykirke. Der kunne ikke være to sådanne tårne som dette; for det ene hjørne var enten smuldret bort eller ramt af

lynilden, så det havde den besynderligste form. Jeg havde set det for to dage siden, det var kirken i landsbyen Gosselies. Det var ikke håbet om at nå landsbyen, som fyldte mit hjerte med glæde; men det var, fordi jeg nu vidste, hvor jeg var, og at den avlsgård, hvis gulv stak op mellem træerne i ikke en halv mils afstand fra mig, var forpagtergården i St. Aunay, hvor vi havde bivuakeret, og som jeg havde betegnet for kaptajn Sabbatier som mit mødested med Conflans husarer. Der var de, mine raske husarer, kunne jeg blot nå dem! Ved hvert skridt blev min hest svagere, og hvert øjeblik blev lyden af mine forfølgere stærkere. Jeg hørte lige bag ved mig en syndflod af tyske eder. En pistolkugle susede forbi mit øre. Ved at spore min stakkels araber vanvittigt og slå den med fladen af min sabel, drev jeg den frem med den yderste hurtighed. Forpagtergårdens åbne led lå for mig, og jeg så stål blinke derinde.

Steins hestehoved var kun tyve meter fra mig, da jeg fo'r gennem leddet og råbte: "Til hjælp, kammerater! Til hjælp!" Jeg hørte en summen, som når vrede bier sværmer fra deres kube. Da faldt min prægtige hvide araber død under mig, og jeg faldt om på gårdens stenbro og sansede intet mere.

Således var min sidste og mest berømte bedrift, mine venner, en begivenhed, som blev bekendt rundt om i Europa, og som har gjort Etienne Gerards navn berømt i historien.

Ak! alle mine anstrengelser forskaffede kun kejseren et par ugers frihed, den femtende juli overgav han sig til englænderne. Men det var ikke min skyld, at han ikke var i stand til at samle de tropper, som endnu ventede på ham i Frankrig, og at han ikke kæmpede ved et andet Waterloo med et heldigere resultat. Havde andre været lige så loyale som jeg, kunne

verdenshistorien have været forandret, kejseren kunne have bevaret sin trone, og en sådan soldat som jeg havde ikke været henvist til at tilbringe sit liv med at plante kål eller til i sin alderdom at sidde på café og fortælle historier.

I spørger mig om Steins og de preussiske rytteres skæbne? Om de tre, som blev tilbage undervejs, ved jeg intet. I husker nok, at jeg dræbte en, så der var altså kun fem tilbage. De tre af dem blev nedsablet af mine husarer, som i det øjeblik troede, at det var kejseren, de forsvarede. Stein blev fanget og let såret, samme skæbne fik den ene af ulanerne. Sandheden blev ikke den gang fortalt dem, da vi mente, det var bedst, at der ikke blev udspreidt hverken falske eller rigtige efterretninger om kejseren, så grev Stein troede længe, at han kun havde været nogle få meter fra at tage den store kejser til fange.

"Det er rimeligt, De elsker Deres kejser; for en sådan rytter og en sådan kriger har jeg aldrig truffet."

Han kunne ikke forstå, hvorfor den unge oberst ved husarerne lo så hjerteligt ved disse ord – men senere fik han det at vide.

Hvorledes Etienne Gerard tog afsked med sin herre

(St. Helena, 1821)

Efter i dag vil jeg ikke fortælle jer flere historier, mine kære venner. Man siger, at mennesket ligesom haren bevæger sig i en rundkreds og kommer tilbage for at dø på det sted, hvorfra den begyndte sit løb. Gascogne kalder nu også endelig på mig. Jeg ser den blå Garonne sno sig mellem vinhaverne og det endnu mere blå ocean, i hvilket dens vande strømmer ud. Jeg ser også den gamle by med dens skov af master langs med stenkajen. Mit hjerte længes efter at indånde mit fødesteds luft og solens varme glød der.

Her i Paris er mine venner, mine beskæftigelser, mine fornøjelser, der er alle de, som har kendt mig, nu stedt til hvile. Og dog, søndenvindens raslen på mine vinduer synes med moderlandets stærke stemme at kalde sit barn til dets skød, i hvilket jeg er parat til at synke. Jeg har spillet min rolle i livet. Tiden er gået, jeg må også gå.

Nej, mine venner, I må ikke se så alvorlige ud, hvad kan vel være lykkeligere end et liv fuldendt med ære og forskønnet af venskab og kærlighed? Og dog er det højtideligt, når en mand nærmer sig enden på den lange vej og ser omdrejningen, som fører til det ubekendte. Men kejseren og alle hans marskaller er redet om denne omdrejning og er kommet over på den anden side, og af mine husarer er der næppe halvtreds, som endnu

venter på det. Jeg må også afsted, men forinden vil jeg i denne sidste aften fortælle jer noget, som er mere end en historie, det er en stor historisk hemmelighed. Mine læber har været forseglede, men jeg ser ingen grund til ikke at efterlade nogen beretning om dette mærkelige eventyr, som ellers ville gå fuldstændig tabt, siden jeg, og kun jeg, af alle levende mennesker, kender den.

Jeg vil bede jer gå med mig tilbage til året 1821.

Den gang havde vor store kejser været borte fra os i seks år, og kun nu og da hørte vi en svag hvisken om, at han endnu var i live. I kan nok forstå, hvilken vægt der tyngede vore hjerter ved at vide ham der ude i fangenskab. Fra vi åbnede vore øjne til vi lukkede dem, var vore tanker hos ham, og vi følte det som en vanære, at vor herre og hersker skulle ydmyges således, uden at vi kunne løfte en hånd til hans hjælp. Der var mange af os, som gerne havde ofret livet for at lette ham fangenskabets; men vi kunne ikke gøre andet end at sidde og gruble i vore cafeer og stirre på kortet for at udmåle, hvor mange favne vand, der skilte os fra ham.

Han kunne lige så godt have været på månen, hvad vor hjælp angik; men det var blot fordi vi kun var soldater og ikke forstod os på søvæsenet.

Naturligvis havde vi også grund til at være bekymrede for vore egne anliggender, lige så vel som over den uret, der blev begået mod kejseren. Der var mange af os, som havde opnået en høj rang og ville få den igen, hvis kejseren kom tilbage. Det havde ikke været os muligt at tage tjeneste under bourbonernes hvide fane eller aflægge den ed, som ville vende vore sværd mod den mand, vi elskede. Vi havde hverken beskæftigelse eller

penge. Hvad kunne vi gøre andet end at snakke og knurre! Den af os, der havde en smule til overs, delte med den, som intet havde. Nu og da var vi så heldige at arrangere en lille strid med en eller anden af garderkorpset, og hvis vi efterlod ham liggende på ryggen i "Le Bois", så syntes vi, at vi endnu en gang havde slået et slag for Napoleon. De lærte at kende de steder, hvor vi forsamledes, og de undgik dem som hvepsere.

Der var et af dem, som kaldtes "Den store Mand" i Varennesgaden, hvor adskillige af Napoleons yngre og mere berømte officerer søgte. Vi var næsten alle oberster og adjutanter, og kom der en officer, der ikke havde så høj rang, lod vi ham føle, at han havde taget sig for stor en frihed. Der var kaptajn Lepine, som havde vundet æresmedaljen ved Leipzig, oberst Bonnet, adjutant for MacDonald, oberst Jourdan, hvis ry i arméen var næsten lige så stort som mit, Sabbatier af mine egne husarer, Meunier af de røde lansenerer, Le Breton af garden og et dusin andre.

Vi mødtes hver aften, talte sammen, spillede domino, drak et glas eller to og udtømte os i gisninger om, hvor længe det kunne vare, før kejseren kom tilbage, og vi igen blev stillet i spidsen for vore regiment. Bourbonerne havde allerede mistet den smule indflydelse, de havde haft i landet, hvilket viste sig tydeligt et år senere, da Paris rejste sig imod dem, og de for tredje gang blev jaget ud af Frankrig. Napoleon havde blot haft nødig at vise sig på kysten, og han kunne have marcheret lige til hovedstaden, uden at der var blevet affyret en musket, akkurat som han havde gjort, da han kom tilbage fra Elba.

Nuvel, mens forholdene stillede sig således, kom der en aften i februar en højst besynderlig lille mand på vor café. Han var lille, men meget bred, med uhyre store skuldre og et hoved, som næsten var vanskabt, så stort var det, hans svære, brune ansigt var ligesom stribet af med hvide ar, hvilket så meget mærkeligt ud, dertil havde han gråsprængte bakkenbarter, således som sømænd plejer at have. Han havde to guldørenringe i ørene og var tatoveret både på hænder og arme. Alt fortalte os, at han var kaptajn Fourneau fra kejserens flåde. Han havde anbefalingsbreve til to af os, og der var ingen tvivl om, at han var vor sag hengiven. Han vandt også vor agtelse; for han havde været med i lige så mange slag som vi, og arrene på hans ansigt var kommet efter brandsår, han havde fået, da han i slaget på Nilen stod på sin post og på *l'Orient*, indtil skibet brændte under ham. Han sagde imidlertid kun lidt om sig selv, men plejede at sidde i en krog af cafeen og lytte meget opmærksomt til vor tale, mens han iagttog os med et par overordentlig skarpe øjne.

En aften, da jeg forlod cafeen, fulgte kaptajn Fourneau efter mig, han tog mig under armen og førte mig med sig uden at sige et ord, indtil vi nærmede os hans bolig.

"Jeg ville gerne have en lille passiar med Dem," sagde han og ledte mig op ad trappen til sit værelse. Her tændte han en lampe og overrakte mig et stykke papir, som han tog ud af sin pult. Det var dateret for et par måneder siden fra slottet Schönbrunn i Wien.

Kaptajn Fourneau handler i kejser Napoleons højeste interesser. Hvem, som elsker kejseren, bør adlyde ham uden indvendinger.

Jeg kendte godt kejserindens underskrift og kunne ikke tvivle om, at den var ægte.

"Nuvel," sagde han, "er De tilfreds med mit kreditiv?"

"Fuldstændig."

"Vil De modtage ordrer af mig?"

"Dette dokument lader mig intet valg."

"Godt! For det første forstod jeg af, hvad De sagde i cafeen, at De kunne tale engelsk?"

"Det kan jeg."

"Lad mig høre det."

Jeg sagde på engelsk: "Når som helst kejseren behøver Etienne Gerards hjælp, er jeg parat nat og dag til at give ham mit liv og min tjeneste."

"Det er et meget pudsigt engelsk," sagde han, "men det er dog engelsk," tilføjede han smilende. "Jeg taler engelsk som en englænder; men det kommer af, at jeg har tilbragt seks år i et engelsk fængsel. Nu vil jeg fortælle Dem, hvorfor jeg er kommet til Paris. Det er nemlig for at finde én mand, som vil hjælpe mig i en sag, som angår kejserens interesser. Det blev sagt mig, at jeg ville finde hans gamle officerer forsamlede i cafeen "Den store Mand", og at jeg kunne stole på alle, da de alle var kejserens sag hengivne. Jeg studerede dem alle og kom til det resultat, at De var den som var bedst skikket til at hjælpe mig med min plan."

Jeg tog complimenten til indtægt.

"Hvad ønsker De, at jeg skal gøre?" spurgte jeg.

"Kun at De skal holde mig med selskab et par måneder," sagde han. "De må nemlig vide, at efter mit ophold i England bosatte jeg mig der, ægtede en englænderinde og opnåede at få et engelsk handelsskib at føre, med hvilket jeg har gjort adskillige rejser fra Southampton til Guineas kyst. Jeg bliver betragtet som englænder. De kan forstå, at jeg med min hengivenhed for kejseren mange gange føler mig ensom, og at det ville være en stor fordel at have en ledsager, som kunne dele mine tanker og følelser. Jeg har det ofte meget kedeligt på de lange rejser og ville gerne dele min kahyt med Dem."

Hele tiden, mens han holdt denne lange tale, så han listigt på mig med sine grå øjne, og jeg gav ham et forstående blik tilbage, som viste ham, at han ikke havde at gøre med en tosse. Derpå fremtog han en lærredspose fyldt med penge.

"Der er hundrede pund i guld i denne pose," sagde han. "De vil ved hjælp af dem kunne købe Dem nogle ting, som kan gøre rejsen behagelig for Dem; jeg råder Dem til at anskaffe dem disse i Southampton, hvorfra vi skal sejle om ti dage. Skibets navn er *Den sorte Svane*. Jeg vender tilbage til Southampton i morgen, og jeg håber at se Dem der i næste uge."

"Sig mig nu oprigtigt, hvad er hensigten med vor rejse?" sagde jeg.

"Å, har jeg ikke sagt Dem det?" svarede han. "Vi skal sejle til Guinea på Afrikas kyst."

"Men hvorledes kan det være af højeste vigtighed for kejseren?" spurgte jeg.

"Det er af den største vigtighed for kejseren, at De ikke stiller indiskrete spørgsmål, og at jeg ikke giver indiskrete svar," svarede han skarpt.

Således afbrød han sammenkomsten, og da jeg kom tilbage til min bolig, havde jeg intet andet tegn på, at den virkelig havde fundet sted, end posen med guldpengene.

Der var ingen grund for mig til ikke at lære enden på dette eventyr at kende, og ugen derefter begav jeg mig på vej til England. Jeg kom fra St. Malo til Southampton, og ved forespørgsler på dokkerne havde jeg ingen vanskelighed ved at finde *Den sorte Svane*, et net, lille skib, som jeg senere fik at vide kaldtes en brig. Kaptajn Fourneau var selv på dækket, og syvotte unge fyre var travlt beskæftigede med at gøre skibet færdigt til afrejsen. Han hilste mig og førte mig ned i sin kahyt.

"De er nu kun mr. Gerard," sagde han, "og fra en af øerne i Kanalen, og jeg ville være Dem meget forbunden, hvis De ville glemme Deres militære manerer og aflægge Deres flotte kavalerisprog, når De går op og ned ad dækket. Et skæg ville også passe bedre for en sømand end disse moustacher."

Jeg blev forfærdet ved hans ord; men det gjorde jo egentlig ikke noget, da der ingen damer er i rum sø. Han ringede på stewarden.

"Gustav," sagde han, "De må tage Dem af min ven, mr. Gerard, som gør rejsen med os. Det er Gustav Kerouan, min steward, han er fra Bretagne," forklarede han, "og De er godt anbragt i hans hænder."

Stewarden med sit barske ansigt og sine alvorlige øjne forekom mig at have et temmelig krigerisk udseende for en mand, som havde en så fredelig beskæftigelse.

Jeg sagde imidlertid intet; men I kan forstå, at jeg brugte mine øjne.

En køje var blevet indrettet til mig ved siden af kahytten, den ville have været god nok, hvis den ikke havde stukket så meget af mod den overordentlige pragt, hvormed Fourneaus kahyt var udstyret. Han var sikkert meget hengiven til luksus; for den var nymonteret med fløjls og sølv på en måde, som passede bedre til en adelsmands lystyacht end til et lille vestafrikansk handelsskib.

Det mente også Burns, styrmanden, som ikke kunne skjule sin foragt og forundring, når han så sig om i kahytten.

Denne fyr, en tyk, solid, rødhåret englænder, havde den anden køje, der stødte til kahytten, der var en anden styrmand, der hed Turner, han var indkvarteret midtskibs, endvidere bestod skibsmandskabet af ni mænd og en dreng, hvoraf de tre, hvad jeg fik at vide af Burns, også var øboere fra Kanalen ligesom jeg selv. Denne Burns, første styrmand, var meget interesseret i at få at vide, hvorfor jeg skulle rejse med dem.

"Jeg rejser for min fornøjelse," sagde jeg.

Han stirrede forundret på mig,

"Har De været på vestkysten før?" spurgte han.

Jeg svarede, at jeg havde aldrig været på vestkysten.

"Det tænkte jeg nok," sagde han, "De vil heller aldrig rejse dertil igen."

Tre dage efter min ankomst løsede vi tovene, med hvilket skibet var gjort fast, og begav os ud på vor rejse. Jeg har aldrig været nogen god sømand, og jeg må bekende, et vi var langt borte fra land, forinden jeg kunne vove mig op på dækket.

Imidlertid den femte dag, efter at jeg havde drukket den suppe, den gode Kerouan bragte mig, var jeg dog kommet så vidt, at jeg var i stand til at kravle ud af min køje og gå op ad

trappen. Den friske luft oplivede mig, og fra den dag vænnede jeg mig til skibets bevægelser. Mit skæg begyndte at vokse, og jeg betvivler ikke, at jeg ville være blevet lige så god en sømand, som jeg var soldat, hvis jeg tilfældigvis var blevet født til dén tjeneste. Jeg lærte at løsne rebene, som holdt sejlene, og at vikle dem rundt om de lange stokke, hvortil de blev fastgjort. Min første pligt bestod imidlertid i at spille ecarté med kaptajnen og holde ham med selskab. Det var ikke underligt, han kunne trænge til dette; for ingen af hans styrmænd kunne læse eller skrive, skønt de begge var udmærkede sømænd.

Hvis vor kaptajn pludselig var død, kunne jeg ikke begribe, hvorledes vi skulle have fundet vej på dette uhyre hav, for det var kun ham, som havde kundskab nok til at betegne vor stilling på kortet. Han havde hæftet det op på kahytsvæggen, og hver dag optegnede han vor kurs på det, så vi ved at kaste et blik på det kunne se, hvor langt vi var fra vort bestemmelsessted. Det var vidunderligt, så godt han kunne beregne det. En morgen sagde han, at vi om aftenen skulle se fyret på Cap Verde, og der var det virkelig til højre for os, i det øjeblik mørket brød frem. Næste dag var imidlertid landet ude af sigte, og Burns, styrmanden, forklarede mig, at vi ikke ville få land at se, før vi kom til vor havn i Biafrabugten. Hver dag styrede vi mod syd for en gunstig vind, og bestandig var nålen om middagen sat nærmere og nærmere ved Afrikas kyst.

Jeg må fortælle jer, at den ladning, vi skulle hente, var palmeolie, og vor egen ladning bestod af kulørt klæde, gamle musketter og andre lignende sager, som man sælger til de vilde.

En aften, efter at vinden i lang tid havde begunstiget os, løjede den af, og vi drev i adskillige dage om på en spejlblank sø

under en blændende sol, som fik tjæren til at pible ud mellem plankerne på dækket. Vi vendte og drejede vore sejl for at fange ethvert vindpust, indtil vi endelig kom ud af dette stille bælte og løb mod syd for en frisk brise, mens havet rundt om os var opfyldt med flyvefisk. Det havde i nogle dage forekommet mig, at Burns var urolig, jeg så ham bestandig skygge for øjnene med hånden og stirre ud i horisonten som for at spejde efter land. To gange traf jeg ham, med hans røde hoved mod kortet i kahytten, stirre på nålen, som bestandig nærmede sig Afrikas kyst; men som den dog aldrig nåede. Endelig en aften, da kaptajn Fourneau og jeg sad i kahytten og spillede *ecarté*, trådte han ind med et vredt udtryk i sit solbrændte ansigt.

"Jeg beder om forladelse, kaptajn Fourneau," sagde han, "men ved De, i hvilken retning manden ved roret styrer?"

"Lige mod syd," svarede kaptajnen med øjnene fæstede på kortet.

"Og han skulle styre lige mod øst,"

"Hvorledes finder De på det?"

Styrmanden brummede vredt:

"Det kan gerne være, at jeg ikke er så godt oplært," sagde han; "men jeg vil sige Dem, kaptajn Fourneau, at jeg har faret på disse vande, fra jeg var en purk på ti år, og jeg kender Linjen, når jeg er der, og jeg kender kalmebæltet, og jeg ved, hvorledes man kommer til oliekysterne. Vi er nu syd for Linjen, og vi skulle styre stik mod øst i stedet for stik mod syd, hvis Deres havn er den havn, som skibets ejere har sendt Dem til."

"Undskyld, hr. Gerard. Husk, det er mig, der har forhånden," sagde kaptajnen, idet han lagde kortene ned. "Kom herhen til kortet, Burns, så vil jeg give Dem en lektion i praktisk

navigation. Der er passatvinden fra sydvest, og der er Linjen, og der er havnen, og her er en mand, som vil have sin egen vilje på sit eget skib!"

Mens han talte greb han den ulykkelige styrmand i struben og klemte ham, til han næsten havde mistet vejret. Kerouan, stewarden, var styrtet ind med et reb, og de vikledede det om ham, snørede det sammen og kneblede ham, så han var ganske hjælpeløs.

"Der er en af vore franskmænd ved roret. Vi må hellere kaste styrmanden over bord," sagde stewarden.

"Det er det sikreste," sagde kaptajn Fourneau.

Men det var mere, end jeg kunne se roligt på. Intet kunne formå mig til at indvilge i en hjælpeløs mands død.

Meget mod sin vilje fik jeg endelig kaptajn Fourneau til at spare Burns' liv, og vi bragte ham ned i lasten, som lå under kahytten. Her blev han anbragt mellem nogle baller med Manchesterklæde.

"Det er ikke værd at lukke lemmen allerede," sagde kaptajnen. "Gustav, gå hen til Turner og sig ham, at jeg gerne vil tale et ord med ham."

Den intetanende styrmand kom ind i kahytten og blev øjeblikkelig kneblet og bundet ligesom Burns. Han blev derefter bragt ned og lagt ved siden af sin kammerat, hvorefter lemmen blev lukket.

"Den rødhårede dumrian har tvunget mig til at handle, og jeg har måttet lade minen eksplodere tidligere, end jeg ønskede," sagde kaptajnen. "Det er imidlertid ikke sket stor skade, og det vil ikke forstyrre mine planer synderligt. Kerouan, vil De bringe et anker rom forud til mandskabet og sige til dem, at kaptajnen

giver dem det, for at de skal drikke på hans sundhed, fordi vi har passeret Linjen. De vil ikke gøre sig andre tanker om det. Hvad vore egne folk angår, så bring dem til proviantrummet, så vi kan være sikre på, at de er klar til at tage fat, når det behøves. Nu, oberst Gerard, vil vi med Deres tilladelse fortsætte spillet."

Dette jernmenneske begyndte nu atter spillet. Det er en af den slags situationer, man aldrig glemmer. Han blandede og tog af, gav kort og spillede, som om han sad på sin café. Nedefra hørte vi en uartikuleret mumlen fra de to styrmænd; men den var dog halvt dæmpet på grund af tørklæderne, hvormed de var kneblet. Udenfor knagede det i træværket, og den friske brise, som bragte os frem, trommede på sejlene. Mellem bølgenes plasken og vindens piben hørte vi de vilde hurraråb fra matroserne, da de stak romtønden an. Vi spillede et halvt dusin spil, før kaptajnen rejste sig.

"Nu tænker jeg, de er færdige," sagde han.

Han tog en kasse med pistoler fra en skibskiste og gav mig en. Men vi havde ikke haft nødig at frygte modstand. Englænderne i de dage, hvad enten de var soldater eller matroser, var nogle uforbederlige drukkenbolte. Når de ikke drak, var de ypperlige folk, men blev der stillet drikkevarer frem for dem, blev de grebet af en fuldstændig galskab, intet kunne formå dem til at nyde med mådehold.

I det svage lys, der herskede i det rum, de beboede, repræsenterede fem bevidstløse skikkelser og to gale mænd, som brølede, bandede og sang, hele *Den sorte Svanes* skibsmandskab. Stewarden havde bragt nogle tovruller derhen, og med to franske søfolks hjælp – den tredje stod ved roret – sikrede vi os drukkenboltene således at det var dem umuligt

hverken at tale eller bevæge sig. De blev anbragt i forreste lastrum på samme måde, som deres officerer var anbragt i det bagerste. Kerouan blev beordret til at give dem mad to gange daglig, og nu følte vi os endelig fuldstændig som herrer over *Den sorte svane*.

Hvis det havde været hårdt vejr, ved jeg ikke, hvad vi skulle have gjort; men vi gik stadig for en vind, som var stærk nok til at drive os rask mod syd, men som dog ikke var stærk nok til at forvolde os nogen uro. Om aftenen den tredje dag fandt jeg kaptajnen ivrigt spejdende ud fra fordækket.

"Se, Gerard," råbte han og pegede ud over den pæl, der stak ud foran i skibet.

Langt borte fra det punkt, hvor den lyseblå himmel og det mørkeblå hav mødtes, viste der sig en skygge, som lignede en sky; men med en mere bestemt form.

"Hvad er det?" udbrød jeg.

"Det er land."

"Hvilket land?"

Jeg lyttede spændt efter svaret, og dog vidste jeg allerede, hvorledes det ville lyde.

"Det er St. Helena!"

Her var mine drømmes ø! Her var buret, i hvilket Frankrigs stolte ørn var indespærret!

Alle de tusinde favne vand havde ikke været tilstrækkelige til at holde Etienne Gerard borte fra den herre, han elskede.

Dér var han, der på den skybunke histhenne over det mørkeblå hav! Hvor mine øjne slugte den! Hvor min sjæl fløj bort fra skibet, fløj for at sige ham, at han ikke var glemt, at efter lang tids forløb kom en af hans trofaste tjenere til ham.

For hvert øjeblik viste den mørke plet på vandet sig tydeligere og mere bestemt. Nu kunne jeg allerede se, at det var en klippefuld ø. Det blev aften, men jeg knælede stadig på dækket med øjnene fæstede på det mørke, som nu hvilede over det sted, hvor jeg vidste, den store kejser var. Time efter time gik, da skinnede pludselig et lille vaklende lys foran os. Det var lyset fra et eller andet vindue – måske fra vinduet i hans hus! Det kunne ikke være mere end en eller to mil fra os. Å, hvor jeg strakte hænderne ud imod det; det var Etienne Gerards hænder; men det var for hele Frankrig han strakte dem ud.

Ethvert lys var blevet slukket på vort skib, og efter kaptajn Fourneaus befaling halede vi alle i et af tovene, hvilket bevirkede, at en af stængerne oven over os svingede rundt, og skibet standsede. Derefter bad han mig komme med sig ned i kahytten.

"De forstår nu alt, oberst Gerard, og vil tilgive, at jeg ikke tidligere indlemmede Dem i min fulde fortrolighed. I en så vigtig sag gør jeg ingen til min fortrolige. Jeg har længe lagt planen til kejserens befrielse, og min forbliven i England og forbindelse med de engelske handelsmænd var med den plan for øje. Alt er gået nøjagtigt, som jeg havde beregnet. Jeg har gjort adskillige heldige rejser til Vestkysten af Afrika, så det var ingen vanskelighed for mig ved at få kommandoen på dette skib. Lidt efter lidt fik jeg disse gamle franske søkrigere samlet om mig. Hvad Dem angår, ville jeg gerne have en øvet krigsmand i tilfælde af modstand, og desuden ønskede jeg gerne at have et passende selskab til kejseren på hans lange hjemrejse. Min kahyt er allerede pyntet op til ham. Jeg håber, at

han allerede før i morgen tidlig vil være inde i den, og vi ude af sigte fra denne forbandede ø!"

I forstår mine følelser, kære venner, da jeg hørte disse ord. Jeg omfavnede den brave Fournau og bad ham indstændigt at sige mig, hvorledes jeg skulle hjælpe ham.

"Jeg må overlade alt til Dem," sagde han. "Gid jeg kunne være den første, der bragte kejseren min hyldest; men det ville ikke være klogt af mig at gøre det. Barometeret falder, der er et uvejr ved at bryde løs, og vi har land i læ, tilmed er der tre engelske krydsere ved øen, som hvert øjeblik kan komme over os; min pligt er derfor at redde skibet, Deres at få kejseren bort."

Det kriblede i mig ved disse ord.

"Giv mig Deres ordre!" udbrød jeg.

"Jeg kan kun give Dem én mand med; for jeg har allerede ondt nok ved at manøvrere med sejlene," sagde han. "En af bådene er allerede sat i vandet, og denne mand vil ro Dem til kysten og vente, til De kommer igen. Det lys, som De ser, er virkelig lyset fra Longwood. Alle der i huset er på vor side, og De kan stole på dem alle, når det gælder om at hjælpe kejseren til flugt. Der er nok en cordon engelske skildvagter, men de er ikke lige ved huset. Når De først er kommet derind, må De betroe Deres planer til kejseren, føre ham med i båden og bringe ham med om bord."

Kejseren selv kunne ikke have givet sine befalinger mere kort og bestemt. Der var ikke et øjeblik at spille. Båden med matrosen ventede mig ved siden af skibet, og jeg gik ned i den, og et øjeblik efter havde vi stødt fra. Vor lille båd dansede hen over det mørke vand, og for mine øjne skinnede stadig lyset fra Longwood, kejserens lys, håbets stjerne.

Nu skurede bådens bund mod stenene på strandbredden. Det var en øde vig, og intet råb fra nogen skildvagt forstyrrede os. Jeg forlod båden og kravlede op ad højen.

En smal gedesti snoede sig ud og ind mellem klipperne, så jeg havde ingen vanskelighed ved at finde vej; for jeg kunne nok tænke, at alle stier på St. Helena førte til kejseren. Jeg kom til et led. Ingen skildvagt – og jeg gik igennem det. Atter et led – endnu ingen skildvagt! Jeg undrede mig over, hvad der var blevet af den cordon, som Fourneau havde talt om. Jeg havde nu endt min opstigning, og jeg så lyset brænde klart lige foran mig. Jeg skjulte mig og så mig godt omkring, men endnu så jeg intet spor af fjender. Jeg kom nærmere og så huset, en lang, lav bygning med en veranda, en mand gik frem og tilbage på stien foran det. Jeg krøb tættere hen og så på ham, måske var det den forbandede Hudson Lowe. Hvilken triumf, hvis jeg ikke alene kunne befri kejseren, men også hævne ham!

Men det var mere sandsynligt, at denne mand var en engelsk skildvagt. Jeg krøb endnu længere frem, og manden standsede foran det oplyste vindue, så jeg kunne se ham. Nej. Det var ingen soldat, det var en præst. Jeg undrede mig over, hvad sådan en mand kunne have at gøre her klokken to om morgenen. Var han franskmand eller englænder? Hvis han hørte til kejserens husstand, kunne jeg betro mig til ham; men var han englænder, kunne han ødelægge vore planer.

Jeg vovede mig endnu lidt længere frem, og i det øjeblik gik han ind i huset, og lyset strømmede ud igennem den åbne dør. Nu var alt lagt til rette for mig, og jeg forstod, at der ikke var et øjeblik at spille. Idet jeg gjorde mig så lille som muligt, løb jeg

hen til det oplyste vindue, løftede hovedet i vejret og kiggede ind.

Og der – der lå kejseren død foran mig!

Mine venner, jeg faldt næsten bevidstløs om på grusgangen som ramt af en kugle. Det var et hårdt slag, og jeg undrede mig over, at jeg overlevede det, og dog var jeg efter en halv times forløb atter på benene.

Rystende på alle lemmer og med tænderne klaprende i munden, stirrede jeg med en gal mands øjne ind i dette dødsværelse.

Han lå midt i værelset på en ligbåre. Rolig, majestætisk, hans ansigt var præget af den selvbeherskelse, som altid oplivede vore hjerter på kampdagen. Et halvt smil spillede om hans læber, og hans halvt åbne øjne syntes at vende sig imod mine. Han så stoltere ud, end da jeg så ham ved Waterloo, og der var en mildhed i hans udtryk, som jeg aldrig havde set hos ham, mens han levede. På hver side af ham brændte en række lys, og dét var fyrtårnet, der havde tændt sin velkomsthilsen til os ude på havet, der havde hilst os som håbets stjerne. Jeg var mig dunkelt bevidst, at flere mennesker knælede i værelset, det lille hof, mænd og kvinder, som havde delt hans skæbne, Bertrand, hans hustru, præsten, Montholon – alle var de der. Jeg ville også bede, men mit hjerte var for tungt og bittert til at kunne gøre det. Dog, jeg måtte forlade ham; men jeg kunne ikke forlade ham uden en hilsen. Uden at bryde mig om, om jeg blev set eller ej, rettede jeg mig derfor op foran min døde herre, slog hælene sammen og løftede hånden til en sidste hilsen. Så vendte jeg mig om og skyndte mig gennem mørket, mens de blege, smilende læber og de rolige, grå øjne stadig dansede foran mig.

Det forekom mig, at jeg kun havde været borte i ganske kort tid; men matrosen sagde, at det var flere timer siden, jeg forlod ham.

Først da han talte om det, lagde jeg mærke til, at vinden blæste en halv kuling fra søen, og at bølgerne væltede sig ind mod strandbredden. To gange forsøgte vi at drive vor lille båd ud, og to gange blev vi drevet tilbage af havet. Den tredje gang fyldte en stor bølge båden med vand og satte den på grund. Hjælpeløse ventede vi til dagen gryede, og den viste os en rasende sø og drivende skyer ovenover den. Der var intet spor at se af *Den sorte Svane*. Vi klatrede op på højen og så os omkring; men på hele den udbredte flade af oceanet var der ikke et sejl at øjne; skibet var borte, om det var sunket, om det fangne engelske mandskab havde bemægtiget sig det, eller hvad dets skæbne var blevet, har jeg aldrig fået at vide. Jeg har aldrig senere set kaptajn Fourneau og har aldrig fået ham fortalt udfaldet af min sendelse. Hvad mig angår, så henvendte min matros og jeg os til englænderne og fortalte, at vi var de eneste, der var i live fra et forlist skib, og i virkeligheden var der jo ingen usandhed i det. Af officererne modtog jeg den venligste gæstfrihed, som jeg altid har mødt, men det varede mange, lange måneder, før jeg kunne komme tilbage til det kære land, udenfor hvilket der ikke kan være nogen lykke for en ægte franskmand som jeg.

Og således har jeg nu i aften fortalt jer, hvorledes jeg sagde farvel til min herre, og nu tager jeg også afsked med jer, fordi I så tålmodigt har lyttet til en gammel, træt soldats lange historier; Rusland, Italien, Tyskland, Spanien, Portugal og England, I har rejst med mig i alle disse lande, og I har gennem

mine svage øjne set lidt af disse store dages glans og herlighed, og til gengæld har jeg fremmanet jer skyggerne af disse mænd, hvis færd en gang fik jorden til at ryste. Bevar, hvad jeg har fortalt jer i jeres erindring og fortæl det til jeres børn; for mindet om en stor tid er den bedste skat, en nation kan eje. Ligesom træet bliver næret ved sit eget løvfald, således er det disse døde mænd og de svundne dage, som skal skabe en ny opblomstring af helte, herskere og kloge mænd. Jeg drager nu til Gascogne; men mine ord bliver her i jeres erindring, og længe efter, at Etienne Gerard er glemt, kan måske et hjerte blive opflammet eller måske en ånd opildnet ved et svagt ekko af de ord, som han har talt.

Og nu, mine herrer, hilser den gamle soldat jer og siger jer farvel!

Om "Etienne Gerards eventyr og bedrifter"

Forfatter: Arthur Conan Doyle (1859-1930).

Org.udgaver mm.:

- **Etienne Gerard og tyren:** *The Marriage of the Brigadier*, først udgivet i *Strand Magazine* nr. 237, september 1910. Oversat af Kim N. Jensen (1955-)
- **Hvorledes Etienne Gerard mistede sit øre:** *How Brigadier Gerard Lost His Ear*, først udgivet i *Strand Magazine* nr. 140, august 1902.
Efter *Hvorledes Etienne Gerard mistede sit Øre* i samlingen *Hvorledes Kaptajnen mistede sit Øre*, Geislers Bogtrykkeri 1913. Oversætter ikke oplyst i forlæg.
- **Hvorledes Etienne Gerard kom til Mørkets Slot:** *How the Brigadier Came to the Castle of Gloom*, først udgivet i *Strand Magazine* nr. 55, juli 1895.
Efter *Mørkets Slot* i samlingen *Mørkets Slot*, Geislers Bogtrykkeri 1914. Oversætter ikke oplyst i forlæg.
- **Hvorledes Etienne Gerard slog det korsikanske broderskab:** *How the Brigadier Slew the Brothers of Ajaccio*, først udgivet i *Strand Magazine* nr. 54, juni 1895.
Efter *Det korsikanske Broderskab* i samlingen *Hvorledes Kaptajnen mistede sit Øre*, Geislers Bogtrykkeri 1913.
Oversætter ikke oplyst i forlæg.

- **Hvorledes Etienne Gerard indtog Saragossa:** *How the Brigadier Captured Saragossa (How the Brigadier Joined the Hussars Of Conflans)*, først udgivet i *Strand Magazine* nr. 148, april 1903.
Efter *Eventyr i Saragossa* i samlingen *Mørkets Slot*, Geislers Bogtrykkeri 1914. Oversætter ikke oplyst i forlæg.
- **Hvorledes Etienne Gerard holdt på kongen:** *How the Brigadier Held the King*, først udgivet i *Strand Magazine* nr. 52, april 1895.
Efter *Hvorledes Etienne Gerard holdt paa Kongen* i samlingen *Mørkets Slot* Jespersens Forlag 1903.
Oversætter: M. Markussen (Antagelig Maren Markussen, 1851-1928).
- **Hvorledes kongen holdt på Etienne Gerard:** *How the King Held the Brigadier*, først udgivet i *Strand Magazine* nr. 53, maj 1895.
Efter *Hvorledes Kongen holdt på Etienne Gerard* i samlingen *Den brasilianske Kat*, Geislers Bogtrykkeri 1914. Oversætter ikke oplyst i forlæg.
- **Hvorledes Etienne Gerard triumferede i England:** *How the Brigadier Triumphed in England (The Brigadier in England)*, først udgivet i *Strand Magazine* nr. 147, marts 1903.
Efter *Duellen* i samlingen *Rævejagten*, Geislers Bogtrykkeri 1913. Oversætter ikke oplyst i forlæg.
- **Hvorledes Etienne Gerard besejrede ræven:** *How the Brigadier Slew the Fox (The Crime of the Brigadier)*, først udgivet i *Strand Magazine* nr. 109, januar 1900.

Efter *Rævejagten* i samlingen *Rævejagten*, Geislers Bogtrykkeri 1913. Oversætter ikke oplyst i forlæg.

- **Hvorledes Etienne Gerard drog i felten mod marskal Millefleurs:** *How the Brigadier Took the Field Against the Marshal Millefleurs*, først udgivet i *Strand Magazine* nr. 56, august 1895.

Efter *Den falske Munk* i samlingen *Den falske Munk*, Geislers Bogtrykkeri 1914. Oversætter ikke oplyst i forlæg.

- **Hvorledes Etienne Gerard frelste en hær:** *How the Brigadier Saved the Army*, først udgivet i *Strand Magazine* nr. 143, november 1902.

Efter *Baalet* i samlingen *Rævejagten*, Geislers Bogtrykkeri 1913. Oversætter ikke oplyst i forlæg.

- **Hvorledes Etienne Gerard red til Minsk:** *How the Brigadier Rode to Minsk*, først udgivet i *Strand Magazine* nr. 144, december 1902.

Efter *Eventyr i Minsk* i samlingen *Mørkets Slot*, Geislers Bogtrykkeri 1914. Oversætter ikke oplyst i forlæg.

- **Hvorledes Etienne Gerard spillede om et kongerige:** *How the Brigadier Played for a Kingdom*, først udgivet i *Strand Magazine* nr. 60, december 1895.

Efter *Hvorledes Etienne Gerard spillede om et Kongerige* i samlingen *Etienne Gerards Bedrifter*. Frederiksberg Biblioteks Forlag, 1911. Oversætter: Knud Salskov (?-?).

- **Hvorledes Etienne Gerard blev fristet af Djævelen:** *How the Brigadier was Tempted by the Devil*, først udgivet i *Strand Magazine* nr. 57, september 1895.

Efter *Fristet af Djævelen* i samlingen *Russerinden*,

Geislers Bogtrykkeri 1915. Oversætter ikke oplyst i forlæg.

- **Hvorledes Etienne Gerard vandt sin medalje:**

Originaltitel: *How the Brigadier Won his Medal (The Medal of Brigadier Gerard)*, først udgivet i *Strand Magazine* nr. 48, december 1894.

Efter *Æresmedaljen* i samlingen *Rævejagten*, Geislers Bogtrykkeri 1913. Oversætter ikke oplyst i forlæg.

- **Waterloo: Eventyret i Skovkroen:** *How the Brigadier Bore Himself at Waterloo (The Brigadier at Waterloo): I. The Adventure of the Forest Inn*, først udgivet i *Strand Magazine* nr. 145, januar 1903.

Efter *Eventyret i Skovkroen* i samlingen *Eventyret i Skovkroen*, Geislers Bogtrykkeri 1913. Oversætter ikke oplyst i forlæg.

- **Waterloo: Den falske Napoleon:** *How the Brigadier Bore Himself at Waterloo (The Brigadier at Waterloo): II. The Prussian Horsemen*, først udgivet i *Strand Magazine* nr. 146, februar 1903.

Efter *Den falske Napoleon* i samlingen *Rævejagten*, Geislers Bogtrykkeri 1913. Oversætter ikke oplyst i forlæg.

- **Hvorledes Etienne Gerard tog afsked med sin herre:** *The Last Adventure of the Brigadier (How Etienne Gerard Said Goodbye to his Master)*, først udgivet i *Strand Magazine* nr. 149, maj 1903.

Efter *Hvorledes Etienne Gerard tog Afsked med sin Herre* i samlingen *Russerinden*, Geislers Bogtrykkeri 1915. Oversætter ikke oplyst i forlæg.

Alle fortællinger er redigeret og bearbejdet af Kim N. Jensen, og i de fleste tilfælde suppleret med nyoversættelser af manglende og fejloversatte afsnit efter den engelske originaltekst.

Forside: Efter maleri af Edouard Detaille (1848-1912): "*Vive L'Empereur!*" Det 4. Franske Husarregiment går til angreb i slaget ved Friedland, 14. juni 1807 (Udsnit).

ISBN 978-87-7979-802-1

2. ebogsudgave, erstatter ISBN 978-87-7979-209-8.

© 2022 eBibliotek 1800

www.ebib1800.dk

Note 1: **Ratisbon:** Regensburg. *Red.anm.*